

22. Dani Ramira i Zorana Bujasa: sažeci priopćenja, 16.-18. travnja 2015.

Edited book / Urednička knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2015**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:624719>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju

University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences
Department of Psychology

**3. 22. DANI RAMIRA I
ZORANA BUJASA**

22nd RAMIRO AND ZORAN BUJAS' DAYS

**Sažeci priopćenja
Book of Abstracts**

**16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015**

Zagreb, 2015.

22. DANI RAMIRA I ZORANA BUJASA 22nd RAMIRO AND ZORAN BUJAS' DAYS

PROGRAM I SAŽECI PRIOPĆENJA / PROGRAM AND ABSTRACTS

Urednici / Editors:

Predrag Zarevski, Tanja Jurin, Koraljka Modić Stanke

Programsko-organizacijski odbor / Scientific and Organizing Committee:

Predrag Zarevski (predsjednik), Gordana Kuterovac Jagodić (dopredsjednica), Josip Lopižić (predsjednik HPD-a), Denis Bratko, Irma Brković, Marijana Glavica, Aleksandra Huić, Nataša Jokić-Begić, Tanja Jurin, Željka Kamenov, Ajana Löw Stanić, Koraljka Modić Stanke, Maja Parmač Kovačić, Blaž Rebernjak, Jasmina Tomas, Ivan Tomić, Maša Tonković Grabovac .

ORGANIZATOR / ORGANIZER:

Odsjek za psihologiju / Department of Psychology
Filozofski fakultet / Faculty of Humanities and Social Sciences
Ivana Lučića 3
10 000 Zagreb, Hrvatska / Croatia
T: +385 (1) 6120 – 187
F: +385 (1) 6120 – 037
<http://psihologija.ffzg.hr>

SUORGANIZATOR / CO-ORGANIZER:

HRVATSKO PSIHOLOŠKO DRUŠTVO /
CROATIAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION
DZ Maksimir
Lavoslava Švarca 20
10000 Zagreb
T: 385 (1) 23 12 733
F: 385 (1) 23 11 912
<http://www.psihologija.hr>

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem
ISBN 978-953-175-463-7

SADRŽAJ

Zahvale / Acknowledgements.....	5
Riječ dobrodošlice / Welcome note.....	7
Informacije o konferenciji / Conference information.....	12
Pregled programa / Program overview.....	16
Detaljni program / Detailed program.....	20
Pozvana predavanja / Keynote lectures.....	45
Pozvani simpoziji / Invited symposia	
<i>Psihološki čimbenici i procjena sportske izvrsnosti.....</i>	52
<i>7th psychometric symposium in honour of Profess or Alija Kulenović.....</i>	58
<i>(Međugrupni) oprost: izazov poslijeratnog društvenog oporavka.....</i>	68
<i>Predstavljanje istraživačkih projekata Hrvatske zaklade za znanost.....</i>	73
<i>Iskustvo stresa: Kad nas lomi, a kad nas jača?.....</i>	78
<i>Što želimo u školi: izvrsnost za neke ili dobrobit za sve?.....</i>	84
<i>Organizacijske determinante radne dobrobiti.....</i>	91
Okrugli stolovi / Round tables.....	100
Usmena izlaganja / Oral presentations.....	104
Poster sekcija / Poster Session.....	235
Adrese autora / Authors' addresses.....	289
Kazalo autora / Authors' index.....	312

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

ZAHVALE / ACKNOWLEDGEMENTS

Održavanje 22. Dana Ramira i Zorana Bujasa ne bi bilo moguće bez financijske i materijalne pomoći sponzora i donatora kojima najljepše zahvaljujemo.

The Conference would not have been possible without the financial and material support of our sponsors and donors, to whom we would like to express our deepest gratitude.

Održavanje skupa financijski su, materijalno i u uslugama podržali /

The Conference was supported financially, in general goods and services by:

- MINISTARSTVO ZNANOSTI OBRAZOVANJA I SPORTA REPUBLIKE HRVATSKE
- HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
- HRVATSKA PSIHOLOŠKA KOMORA
- ŠKOLSKA KNJIGA d.d.
- NAKLADA SLAP
- MATE
- KONČAR - Elektroindustrija d.d.
- NESTLE HRVATSKA
- JAMNICA d.d.
- PRAVA FORMULA
- COCA-COLA BEVERAGES HRVATSKA
- IEP d.o.o.
- ACO I PRIJATELJI
- TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

RIJEČ DOBRODOŠLICE / WELCOME NOTE

Poštovane kolegice i kolege, dragi prijatelji,

Dobrodošli na 22. Dane Ramira i Zorana Bujasa, psihologijski skup s najdužom tradicijom u Hrvatskoj i ovom dijelu Europe!

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pokrenuo je ovaj skup davne 1970. godine u čast utemeljitelja psihologije kao znanosti u Hrvatskoj. Kako je skup rastao svojim opsegom i značajem, suorganizaciji se pridružilo i Hrvatsko psihološko društvo. Od skromnih početaka skupa, na kojem se uglavnom prikazivao znanstveni rad članova našeg Odsjeka, Dani su izrasli u značajni regionalni skup na kojem se okupljaju psiholozi koji se bave istraživanjima u različitim temeljnim i primijenjenim područjima psihologije i znanstvenici iz dodirnih znanosti. O međunarodnom karakteru Dana Ramira i Zorana Bujasa svjedoči to da autori radova dolaze osim iz Hrvatske još iz Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Italije, Njemačke, Španjolske i Švicarske.

Plenarna predavanja tradicionalno će održati istaknuti znanstvenici iz inozemstva i Hrvatske koji su svojim znanstveno-istraživačkim radom značajno unaprijedili spoznaje u područjima psihologije kojima se bave. Ove godine to su prof. dr. sc. **Martin Kleinmann** (University of Zürich, Switzerland) s temom *"A different look at why selection procedures work: The role of candidates' ability to identify criteria"*, prof. dr. sc. **Valentin Bucik** (Univerza v Ljubljani, Slovenija) s temom *"Giftedness and creativity: Myth and Truth"* te Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. **Dean Ajduković** (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) s temom *"Evaluacija intervencija: Pomodnost ili profesionalna odgovornost?"*.

Ovogodišnji su Dani rekordni po broju sudionika i aktivnosti: 7 simpozija, 3 okrugla stola, 130 usmenih priopćenja i 52 rada u dvije poster sekcije! Uz ovako bogat radni dio, nadamo se da ćete uživati i u neformalnim i zabavnim aktivnostima koje smo Vam priredili i za koje se nadamo da će dodatno potaknuti razmjenu ideja i suradnju između svih sudionika skupa – znanstvenika, istraživača, praktičara te studenata.

22. Dani Ramira i Zorana Bujasa rezultat su zajedničkog rada svih članova Programsko-organizacijskog odbora, uz pomoć članova i studenata Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i čelnika Hrvatskog psihološkog društva, kojima najtoplije zahvaljujem na iznimnoj suradnji i predanosti.

Pred Vama je knjiga sažetaka priopćenja s 22. Dana Ramira i Zorana Bujasa. Njezin opseg i sadržaj svjedoče o širini područja psihologije koja su zastupljena na ovom skupu kao i o njihovoj visokoj kakvoći. U doba sve većeg broja znanstvenih i stručnih

skupova iz područja psihologije u našoj zemlji i regiji, iznimno nam je drago što ste upravo Dane Ramira i Zorana Bujasa odabrali kao skup na kojem ćete svoje radove podijeliti sa znanstvenom i stručnom javnosti. U ime Programsko-Organizacijskog odbora želim Vam uspješan radni dio skupa, sadržajan i zabavan socijalni dio programa te ugodan boravak u Zagrebu.

Doviđenja, na 23. Danima Ramira i Zorana Bujasa 2017. godine!

*Dr.sc. Predrag Zarevski, red. prof.
Predsjednik Programsko-organizacijskog odbora*

Dear colleagues and friends,

Welcome to, 22nd Ramiro and Zoran Bujas' Days, scientific meeting of psychologists with the longest tradition in Croatia and in this part of Europe!

Department of Psychology of Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb has been organizing this meeting since far 1970 in the honor of the founders of psychology in Croatia. As the meeting has been growing with its scope and importance Croatian Psychological Association had joined as a co-organizer. Since modest first few meetings that mostly included presentations of research by the members of our Department. the Days had developed into respectable regional meeting which brings together psychologists who research in various fundamental and applied fields of psychology and scientists from complementary professions. International character of Ramiro and Zoran Bujas' Days is based on authors coming from Slovenia, Serbia, Bosnia and Herzegovina, FRY Macedonia , Italy, Germany, Spain and Switzerland.

As usual at Ramiro and Zoran Bujas' Days, the keynote lectures will be presented by eminent scientists from Croatia and abroad who have significantly contributed in their field of research. This year we are honored to welcome keynote speakers: professor Ph.D. **Martin Kleinmann** (University of Zürich, Switzerland) will present "*A different look at why selection procedures work: The role of candidates' ability to identify criteria*"; professor Ph.D. **Valentin Bucik** (Univerza v Ljubljani, Slovenija) will present "*Giftedness and creativity: Myth and Truth*" and professor Ph.D. **Dean Ajduković** (University of Zagreb, Croatia) will present "*Evaluation of interventions: Trendiness or professional responsibility?*"

We hope that, in addition to a rich scientific program, you will enjoy in informal and entertaining activities that we have prepared for you. We hope that those will further encourage exchange of ideas and cooperation among all participants – scientists, researchers, practitioners and students.

The 22nd Days have surpassed all previous conferences in the number of activities with 7 symposia, 3 round tables, 130 oral presentations and 52 presentations in two poster sessions.

22nd Ramiro and Zoran Bujas's Days have been joint enterprise of all the members of Program and Organizing Committee, as well as other members of the Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, as well as many students and colleagues form Croatian Psychological Association. I am grateful to their cooperation, hard work and enthusiasm.

We present you the Abstracts and Program Book of 22nd Ramiro and Zoran Bujas's Days. It's size and content testify about extent of the areas of psychology addressed at this meeting as well as on their quality. At times when we witness increasing number of scientific and professional psychological conferences in the country and the region, we are honored that you chose 22nd Ramiro and Zoran Bujas's Days to share your work with scientific and professional community.

On behalf on the Program and Organizing Committee I wish you successful scientific part of the program, rich and enjoyable social aspects of the meeting and the pleasant stay in Zagreb.

See you on 23th Ramiro and Zoran Bujas's Days in two years!

*PhD, Predrag Zarevski, Prof.
Chair of the Program and Organizing Committee*

INFORMACIJE O KONFERENCIJI CONFERENCE INFORMATION

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

Vrijeme i mjesto održavanja

16.- 18. travnja 2015.

Znanstveni program će se održati na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3, Zagreb.

Otvorenje i domjenak dobrodošlice

Ceremonija otvaranja će se održati u četvrtak, 16.04.2015. u Dvorani 7 u 18h. Tijekom ceremonije bit će dodijeljene nagrade Hrvatskog psihološkog društva. Domjenak dobrodošlice će se održati u auli ispred Dvorane 7.

Stanke za kavu

Tijekom stanki će sudionicima biti ponuđena kava i grickalice u prostorima ispred dvorana.

Svečana večera

Svečana večera održat će se u petak, 17.04.2015. s početkom u 20.00 sati u Restoranu **MATIS ABSOLUT**, Trg Stjepana Radića 3, Zagreb.

Poster

Poster će biti izloženi u auli ispred Knjižnice tijekom petka od 9:00 do 13:00 sati (Poster sekcija 1 od A-Ma) i od 14.00 do 18.00 (Poster sekcija 2 od Mi-Ž). Molimo autore iz Poster sekcije 1 da svoje postere postavu u 8:30 i uklone do 13.30. Autore iz Poster sekcije 2 molimo da svoje postere postavu u 13.30 sati i da ih uklone do 18:30 sati.

Trajanje izlaganja

Pozvano predavanje – 45 min
Usmeno priopćenje – 15 min

Molimo autore izlaganja da svoje prezentacije u elektronskom obliku predaju službenoj osobi u dvorani u kojoj izlažu 15 min prije početka sekcije.

Napomene

Sažeci radova poredani su abecednim redom prema prezimenu (prvog) autora i vrsti izlaganja (pozvana predavanja, pozvani simpoziji, okrugli stolovi, usmena priopćenja i poster).

Urednici knjige sažetaka samo su iznimno intervenirali u sadržaj sažetaka, u slučajevima kada ih je trebalo kratiti, odnosno prilagoditi traženom formatu i službenim jezicima skupa.

Conference Date and Venue

April 16 - 18, 2015

All scientific sessions will take place at Faculty of Humanities and Social Sciences, Ivana Lučića 3, Zagreb.

Opening Ceremony and Welcome Reception

Opening ceremony will be held on Thursday, April 16, 2015, in the Lecture Hall 7 at 6 p.m. The Croatian Psychological Association Awards will be given during the Opening ceremony. Welcome reception will be held at the hall in front of the Lecture Hall 7.

Coffee Breaks

Coffee and snacks will be offered during the breaks, in front of the lecture halls.

Conference Dinner

Conference dinner will be held on Friday, April 17, 2015 at 8.00 p.m. in restaurant **MATIS ABSOLUT**, Trg Stjepana Radića 3, Zagreb.

Poster Presentations

Poster presentations will be held at the hall in front of the Library, on Friday from 9 a.m. to 1 p.m. (Poster session 1 from A-Ma) and from 2 p.m. to 6 p.m. (Poster session 2 from Mi-Ž). The authors from Poster session 1 are kindly asked to mount their posters at 8:30 a.m. and to remove them by 1.30 p.m.

The authors from Poster session 2 are kindly asked to mount their posters up at 1:30 p.m. and to remove them by 6.30 p.m.

Presentation Duration

Keynote lecture – 45 minutes
Oral presentation – 15 minutes

We kindly ask presenters to give their presentations in electronic format to the person in charge in the session hall 15 minutes before the starting hour.

Notes

Abstracts are sequenced according to the alphabetical order of the (first) author's surname and presentation type (keynote lectures, invited symposia, round tables, oral presentations, poster presentations).

Editors have changed the received abstracts only when they exceeded the requested number of words or needed language adjustments.

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

322 DAN RAMIRAI
ZORANA BUJASA

PREGLED PROGRAMA PROGRAM OVERVIEW

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

VRJEME	D1	D2	D3	VIJEĆNICA	D7	ATRIJ
09:00-09:30	Simpozij Buško	Sekcija Nasilno ponašanje	Sekcija Psihologija ličnosti	Simpozij Barić		
09:30-10:00						
10:00-10:30						
10:30-11:00	KAVA	KAVA	KAVA	KAVA		
11:00-11:30	Simpozij Buško	Sekcija Nasilno ponašanje	Sekcija Psihologija ličnosti	Simpozij Barić		
11:30-12:00						
12:00-12:30						
12:30-13:00						
13:00-13:30						
13:30-14:00						
14:00-14:30	Sekcija Rizično ponašanje	Sekcija Razvojna psihologija	Sekcija Kognitivna psihologija 1	Okrugli stol Ajduković		
14:30-15:00						
15:00-15:30						
15:30-16:00	KAVA	KAVA	KAVA	KAVA		
16:00-16:30	Sekcija Forenzička psihologija	Sekcija Psihologija obrazovanja 1	Sekcija Kognitivna psihologija 2	Okrugli stol Čerenšek, Škrinjarić, Kotzmuth		
16:30-17:00						
17:00-17:30						
17:30-18:00						
18:00-18:30					Otvaranje DRZB i nagrade HPD	
18:30-19:00						
19:00-19:30					Plenarno Kleinmann	
19:30-20:00						
20:00-20:30						
20:30-21:00						
21:00-21:30						Domjenak dobrodošlice
21:30-22:00						

VRJEME	D1	D2	D3	VIJEĆNICA	D7	ATRIJ
09:00-09:30	Sekcija Psihologija obrazovanja 2	Simpozij Čortkalo Biruski	Sekcija Percepcija	Simpozij Gavrilov-Jerković		Poster sekcija 1
09:30-10:00						
10:00-10:30						
10:30-11:00	KAVA	KAVA	KAVA	KAVA		
11:00-11:30	Sekcija Psihologija obrazovanja 3	Sekcija Socijalna psihologija 1	Sekcija Zdravstvena psihologija	Simpozij Maslić-Seršić		
11:30-12:00						
12:00-12:30						
12:30-13:00						
13:00-13:30						
13:30-14:00						
14:00-14:30	Simpozij Marušić, Jokić-Begić	Sekcija Socijalna psihologija 2	Sekcija Profesionalna orijentacija 1	Sekcija Psihometrija		Poster sekcija 1
14:30-15:00						
15:00-15:30						
15:30-16:00	KAVA	KAVA	KAVA	KAVA		
16:00-16:30					Plenarno Bucik	
16:30-17:00						
17:00-17:30	Sekcija Psihologija obrazovanja 4	Sekcija Kvaliteta života	Sekcija Profesionalna orijentacija 2	Okrugli stol Matešić		
17:30-18:00						
18:00-18:30						
18:30-19:00						
19:00-19:30						
19:30-20:00						

VRJEME	D1	D2	D3	D7	VIJEĆNICA
09.30-10.00	Sekcija Klinička psihologija 1	Sekcija Bliski odnosi 1	Sekcija Psihologija rada 1		Predstavljanje istraživačkih projekata HRZZ
10.00-10.30					
10.30-11.00					
11.00-11.30	KAVA	KAVA	KAVA	KAVA	KAVA
11.30-12.00				Plenarno Ajduković	
12.00-12.30					
12.30-13.00	Sekcija Klinička psihologija 2	Sekcija Bliski odnosi 2	Sekcija Psihologija rada 2		Sekcija Psihologija spavanja
13.00-13.30					
13.30-14.00					
14.00-14.30			Zatvaranje DRZB		

DETALJNI PROGRAM DETAILED PROGRAM

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

ČETVRTAK / THURSDAY, 16. 4. 2015.

PREDVORJE / LOBBY

08.30 – 18.30 REGISTRACIJA SUDIONIKA / REGISTRATION

DVORANA I / HALL I

09.00 – 10.30 7TH PSYCHOMETRIC SYMPOSIUM IN HONOUR OF PROFESSOR ALIJA KULENOVIĆ

Convenor: Vesna Buško

PROT, F., PROT, S.

On the application of general image transformation in psychometric context

GREIFF, S.

Beyond simply correct or incorrect: The psychometric exploitation of behavioral log file data for assessment purposes

MIKAC, U., BUŠKO, V., HILDEBRANDT, A., SOMMER, W.

Analysis of different sources of measurement error in determining second-to-fourth digit ratio, a potential indicator of perinatal sex hormones exposure

GALIĆ, Z.

On the dark side: Exploring the discriminant validity of the Conditional Reasoning Test for Aggression

11.00 – 12.30 7TH PSYCHOMETRIC SYMPOSIUM IN HONOUR OF PROFESSOR ALIJA KULENOVIĆ (CONTINUED)

Convenor: Vesna Buško

MOLANDER, B., HOLMSTRÖM, S., TAKŠIĆ, V.

Differential Item Functioning in the Croatian-Swedish study of the Emotional Skills and Competence Questionnaire

LJUBOTINA, D.

In search for characteristics of test-takers as potential sources of construct-irrelevant variance

SOČAN, G.

Scoring of multiple choice items: Interactions with the response process and testing design

BABIĆ ČIKEŠ, A., BUŠKO, V., MUJAGIĆ, A.

Examining validity of the three ability-based emotional intelligence measures within CFA-MTMM framework

REBERNJAK, B., BUŠKO, V.

Testing some predictions from Gray's Reinforcement Sensitivity Theory – A cross-lagged model of personality and affectivity

DVORANA II / HALL II**11.00 – 12.30 SEKCIJA NASILNO PONAŠANJE**

Predsjedava/Chairperson: Gordana Kuterovac Jagodić

RABOTEG-ŠARIĆ, Z., BARTAKOVIĆ, S.

Empatičnost promatrača i njihove uloge u situaciji vršnjačkog nasilja

RAJHVAJN BULAT, L., SUŠAC, N., AJDUKOVIĆ, M.

Internalizirani i eksternalizirani problemi adolescenata u kontekstu viktimizacije u obitelji i vršnjačkih odnosa

SUŠAC, N., AJDUKOVIĆ, M., RAJHVAJN BULAT, L.

Iskustvo nasilja u obitelji i trenutne životne prilike kao prediktori rizičnosti majki za zlostavljanje djece

BATIĆ, S., MILINKOVIĆ, M.

Socijalno-demografski faktori kao potencijalni zaštitnici adolescentica od partnerskog nasilja

PANDŽIĆ, Z.

Nastavnička iskustva s elektroničkim nasiljem

DVORANA III / HALL III**11.00 – 12.30 SEKCIJA PSIHOLOGIJA LIČNOSTI**

Predsjedava/Chairperson: Ana Butković

VUKASOVIĆ HLUPIĆ, T., BRATKO, D.

Meta-analiza istraživanja genetskoga i okolinskoga doprinosa individualnim razlikama u ličnosti

DUJMOVIĆ, M., PENEZIĆ, Z.

Kognitivna inhibicija i dimenzije ličnosti

SADIKOVIĆ, S., FESL, D., ČOLOVIĆ, P., MILOVANOVIĆ, I.

Uпитnik IPIP-50: Psihometrijske karakteristike na osnovu podataka prikupljenih papir - olovka metodom i SAPA tehnologijom

JUZBAŠIĆ, M.

Osobine ličnosti i motivi za volontiranje

FUSIĆ, L.

Religiozna motivacija mladih u Hrvatskoj po Allportu, Batsonu, Wulffu te Ryanu i Deciju

VIJEĆNICA / FACULTY HALL

11.00 – 12.30 SIMPOZIJ: PSIHOLOŠKI ČIMBENICI I PROCJENA SPORTSKE IZVRSNOSTI

Voditelj / Convenor: Renata Barić

TIŠMA, M.

Percepcija stila ponašanja trenera s obzirom na vrstu sporta i razinu natjecanja

TANDARIĆ, R., BARIĆ, R.

Atribucije uspjeha i neuspjeha kod sportaša natjecatelja

CECIĆ ERPIČ, S.

Experiences of student-athletes entering the university and adaptation to the demands of dual careers

BARIĆ, R., TANDARIĆ, R.

Koliko treneri trebaju sportske psihologe?

KAJTNA, T.

Competitive performance analysis as a debriefing

DVORANA I / HALL I

14.00 – 15.30 SEKCIJA RIZIČNO PONAŠANJE

Predsjedava/Chairperson: Denis Bratko

PETROVIĆ, B., MEĐEDOVIĆ, J.

Postoji li liberalna i konzervativna moralnost? - ličnost, mračna tetrada i moralne osnove

KRALJEVIĆ, S.

Manifestacija mračne trijade ličnosti u konzumaciji psihoaktivnih tvari i rizičnim seksualnim ponašanjima

JURIN, T., ŠTULHOFER, A., CARVALHO, J.

Razumijevanje strukture hiperseksualnosti u kontekstu visoke seksualne želje

RUČEVIĆ, S.

Uloge psihopatskih tendencija i sklonosti riziku u izraženosti kockanja adolescenata

DVORANA II / HALL II**14.00 – 15.30 SEKCIJA RAZVOJNA PSIHOLOGIJA**

Predsjedava/Chairperson: Irma Brković

SAMAC, N., VUKOVIĆ, T., OROS, M., JERKOVIĆ, I.

Po čemu se razlikuju agresivni dječaci i djevojčice?

PODLESEK, A., KOMIDAR, L., PUKLEK LEVPUŠČEK, M., PIRC, T.

Evaluation of sensory education for raising children's acceptance of traditional dishes

MILOŠEVIĆ, A., RISTIĆ, R.

Dječji crtež – Proces kreativnog izražavanja

ERCEG JUGOVIĆ, I., KUTEROVAC JAGODIĆ, G.

Utjecaj medija na nezadovoljstvo tijelom u adolescenciji

PEHLIĆ, I., HASANAGIĆ, A.

Socijalnoodgojne refleksije bavljenja mladih rekreativnim sportom

DVORANA III / HALL III**14.00 – 15.30 SEKCIJA KOGNITIVNA PSIHOLOGIJA 1**

Predsjedava/Chairperson: Andrea Vranić

ŽAUHAR, V., BAJŠANSKI, I., DOMIJAN, D.

Metakognitivno nadgledanje kategorijalnog učenja zadataka temeljenih na pravilu

BAJŠANSKI, I., RAGUŽ, A.

Efekti valjanosti i vrste procesiranja na metakognitivne procjene kod kondicionalnog zaključivanja

KOSMAT, H., VRANIĆ, A.

Utjecaj treninga motoričke vještine na kognitivne sposobnosti, samoefikasnost i zadovoljstvo životom starijih osoba

NOVAKOVIĆ, S., MANČIĆ, M., ČOLIĆ, M., ĐORĐEVIĆ, A.,

STOJILOVIĆ, D., ŽEŽELJ, I.

Uloga vizualnog konteksta i stereotipa u pamćenju informacija o drugim osobama

PURIĆ, D., PAVLOVIĆ, M.

Convergent and discriminant validity of three Implicit Association Tests

VIJEĆNICA / FACULTY HALL

14.00 - 15.30 OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

ONLINE ISTRAŽIVANJA: METODOLOŠKI IZAZOVI I ZAMKE

Voditelj / Convenor: Dean Ajduković

DVORANA I / HALL I

16.00 - 17.30 SEKCIJA FORENZIČKA PSIHOLOGIJA

Predsjedava/Chairperson: Lidija Arambašić

MEĐEDOVIĆ, J., PETROVIĆ, B., ŽELESKOV-ĐORIĆ, J., SAVIĆ, M., KNEŽIĆ, B.

Psihopatija i adaptivna vrijednost: podaci iz osuđeničke populacije

ŽELESKOV-ĐORIĆ, J., MEĐEDOVIĆ, J., CANNAVO, M.

Empirical evaluation of the gestalt therapy approach in offenders using CORE and CHAP instruments

KARIĆ, T., SURLA, L., VARGA, S., KARAN, M.

Metric characteristics and factor structure of the attitudes towards juvenile offenders scale

OBRADOVIĆ, V., MAGUŠIĆ, R.

Distrakcije do kojih dovodi korištenje mobitela tijekom vožnje

BARBARIĆ, B.

Povezanost problematičnog korištenja mobitela s mjerama samosviđanja i samokompetentnosti

DVORANA II / HALL II

16.00 - 17.30 SEKCIJA PSIHOLOGIJA OBRAZOVANJA 1

Predsjedava/Chairperson: Goranka Lugomer Armano

BURIĆ, I., SLIŠKOVIĆ, A., MACUKA, I., SORIĆ, I.

Percepcija učiteljske profesije u Hrvatskoj iz perspektive predmetnih učitelja – kvalitativna analiza

SORIĆ, I., BURIĆ, I., SLIŠKOVIĆ, A., MACUKA, I.

A kako se učitelji osjećaju? Kvalitativna analiza pojavnosti i izvora emocionalnih iskustava predmetnih učitelja

RAČKI, Ž., MIKULIĆ, M., BRAJKOVIĆ, S.

Izvrsnost u učitelja kao spona između znanosti psihologije i umjetnosti poučavanja: 115 godina nakon William Jamesovih predavanja (1899) "Talks to teachers on psychology"

ŠIMIĆ ŠAŠIĆ, S., KLARIN, M.

Odnos temperamenta učenika i kvalitete nastavničke interakcije sa samopoštovanjem i školskim uspjehom

KIŠ-GLAVAŠ, L., NIKOLIĆ, B., STANČIĆ, Z.

Analiza zadovoljstva sustavom potpore srednjoškolcima s teškoćama iz percepcije nastavnika i strukovnih učitelja

KUHN, N., BONETTI, L., MILKOVIĆ, M.

Oснаživanjem roditelja do osnažene djece: Prikaz projekta "VJETAR U LEĐA: Podrška djeci s oštećenjem sluha i njihovim roditeljima"

DVORANA III / HALL III**16.00 – 17.30 SEKCIJA KOGNITIVNA PSIHOLOGIJA 2**

Predsjedava/Chairperson: Mirjana Tonković

ČOLIĆ, M., MRKOBRAD, K., ŽEŽELJ, I.

Iluzija promjene stavova: Kako se studenti prisjećaju svojih stavova o akademskom poštenju i visokom obrazovanju?

IVANEC, D., TOMIĆ, I., TONKOVIĆ, M.

Efekti psihološke udaljenosti i potrebe za kognitivnom zatvorenošću na formiranje dojmova

TONKOVIĆ, M., TOMIĆ, I., VRANIĆ, A.

Slično je u blizini? Provjera postavki teorije konceptualnih metafora

HROMATKO, I., HRGOVIĆ, J.

Efekt nepovratnih troškova: pogreška uma ili adaptacija?

RAZUM, J., PELIVAN, A., KNEZIĆ, G.

Uzmi ili podijeli: razvoj suradnje u kontekstu evolucijskog pristupa teoriji igara

VIJEĆNICA / FACULTY HALL

16.00 - 17.30 OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

**VAŽNOST INTRINZIČNE MOTIVACIJE KOD VRHUNSKIH
SPORTAŠA U VRIJEME KAD JE SPORT POSTAO SHOWBUSINES**

Voditelji / Convenors:

Igor Čerenšek, Luka Škrinjarić i Ana Kotzmuth

DVORANA VII / HALL VII

**18.00 - 19.00 SVEČANO OTVARANJE I DODJELA NAGRADA HRVATSKOG
PSIHOLOŠKOG DRUŠTVA**

19.00 - 20.00 POZVANO PREDAVANJE/KEYNOTE ADDRESS

Predsjedava/Chairperson: Predrag Zarevski

MARTIN KLEINMANN:

A different look at why selection procedures work: The role of candidates' ability to identify criteria

PREDVORJE KNJIŽNICE FF / LOBBY

20.00 - 22.00 DOMJENAK DOBRODOŠLICE / WELCOME PARTY

PETAK / FRIDAY, 17. 4. 2015.**PREDVORJE / LOBBY****09.00 – 13.00 POSTER SEKCIJA 1**

Prvi autor prezimena od A do Ma / First author's surname
from A to Ma

DVORANA I / HALL I**9.00 - 10.30 SEKCIJA PSIHOLOGIJA OBRAZOVANJA 2**

Predsjedava/Chairperson: Nina Pavlin-Bernardić

MIJATOVIĆ, L.

Implicit beliefs about intelligence, intelligence and personality
traits as academic achievement predictors

KODŽOPELJIĆ, J., PEKIĆ, J., MILOVANOVIĆ, I.

Lokus kontrole i usporedba s drugima kao moderatori odnosa
između akademskog samopoimanja i uspješnosti na studiju

**MILOVANOVIĆ, I., ČOLOVIĆ, P., SADIKOVIĆ, S., FESL, D.,
JOVANOVIĆ, M.**

Genski i sredinski činioci akademskog uspeha i percepcije
porodičnog okruženja

KLEPAČ, O.

Odnos emocionalne vezanosti s lokalnom zajednicom i
povezanih konstrukata s obrazovnim očekivanjima

DVORANA II / HALL II**9.00 - 10.30 SIMPOZIJ: (MEĐUGRUPNI) OPROST: IZAZOV POSLIJERATNOG
DRUŠTVENOG OPORAVKA**

Voditelj / Convenor: Dinka Čorkalo Biruški

URLIĆ, I.

Od nasilja do empatije: je li moguće ostvariti kulturu opraštanja i
pomirenja?

ČORKALO BIRUŠKI, D.

(Ne)oprostivo: Grupna pripadnost kao determinanta opraštanja
ratnih zlodjela

TOMIĆ, I.

Individualni i kolektivni oprost nakon sukoba: uloga doživljaja
kolektivnog stradanja i međugrupnih emocija

**AJDUKOVIĆ, D., ČORKALO BIRUŠKI, D., KARDOV, K.,
LÖW STANIĆ, A., ŠTAMBUK, M.**

Uloga kolektivne isprike i oprosta u društvenom oporavku
poslijeratne zajednice

DVORANA III / HALL III

9.00 - 10.30 **SEKCIJA PERCEPCIJA**

Predsjedava/Chairperson: Dragutin Ivanec

VALERJEV, P., DUJMOVIĆ, M., GULAN, T.

Percepcija lokacije vrha kuta

TOŠKOVIĆ, O.

Anisotropy trough senses – does anisotropy of perceived
distance vary in different senses

BJEKIĆ, J., ŽIVANOVIĆ, M., PURIĆ, D., FILIPOVIĆ, S.

The relationship between experimentally induced pain and
executive functions

MODIĆ STANKE, K., IVANEC, D.

Statusne karakteristike eksperimentatora i mjere boli u
eksperimentalnim uvjetima

VIJEĆNICA FF / FACULTY HALL

9.00 - 10.30 **SIMPOZIJ: ISKUSTVO STRESA: KAD NAS LOMI, A KAD NAS JAČA?**

Voditelj / Convenor: Vesna Gavrilov-Jerković

BRDARIĆ, D., LAZIĆ, M., IVKOVIĆ, S.

Moderatorska uloga ranih negativnih iskustava u odnosu
aktualnih stresora i subjektivnog doživljaja uznemirenosti

GAVRILOV-JERKOVIĆ, V., LAZIĆ, M., JOVANOVIĆ, V.

Uloga interakcije ranih negativnih životnih događaja i čimbenika
psihološke otpornosti u regulaciji reaktivnosti na stres

LAZIĆ, M., GAVRILOV-JERKOVIĆ, V., ŽULJEVIĆ, D.

Ojača li nas ono što nas ne ubije? Rana negativna iskustva kao
čimbenik psihološke otpornosti

ŽULJEVIĆ, D., BRDARIĆ, D.

Rezilijentnost i vulnerabilnost: Uloga afektivnih i bihevioralnih
strategija prevladavanja stresa

JOVANOVIĆ, V., ŽULJEVIĆ, D., GAVRILOV-JERKOVIĆ, V.
Rezilijentnost i vulnerabilnost: Uloga pozitivnih očekivanja i subjektivne dobrobiti

DVORANA I / HALL I

11.00 - 12.30 **SEKCIJA PSIHOLOGIJA OBRAZOVANJA 3**

Predsjedava/Chairperson: Gordana Keresteš

BRKOVIĆ, I., STRNAD-JERBIĆ, S., DUJIĆ, N., KOVAČ, D., MALJKOVIĆ, M., KERESTEŠ, G., HJELMQUIST, E., TJUS, T.

Kognitivne sposobnosti i socioekonomski status kao prediktori vještina čitanja i pisanja u ranoj školskoj dobi

NIKČEVIĆ-MILKOVIĆ, A., JERKOVIĆ, A.

Povezanost stavova i iskustava čitanja i pisanja s postignućima i uporabom (meta)kognitivnih strategija kod učenika različitih obrazovnih razina i roda

LIVLJANIĆ, A.

Čimbenici pogrešnog zaključivanja kod jednostavnih matematičkih zadataka

PUTAREK, V., ROVAN, D., VLAHOVIĆ-ŠTETIĆ, V.

Odnos zavisnog samopoštovanja s ciljevima postignuća i uključenošću učenika pri učenju fizike

PAVLIN-BERNARDIĆ, N., RAVIĆ, S., MATIĆ, I. P.

Primjena umjetnih neuronskih mreža u predviđanju nadarenosti učenika

RONČEVIĆ ZUBKOVIĆ, B., KOLIĆ-VEHOVEC, S., SMOJVER-AŽIĆ, S., KALEBIĆ MAGLICA, B., PAHLJINA-REINIĆ, R.

Stavovi učenika i roditelja prema IKT-u s obzirom na iskustvo korištenja iPad-a u nastavi

DVORANA II / HALL II - IZLAGANJA / PAPERS

11.00 - 12.30 **SEKCIJA SOCIJALNA PSIHOLOGIJA 1**

Predsjedava/Chairperson: Ajana Löw Stanić

LÖW STANIĆ, A.

„Oni slušaju glazbu koja nam smeta“: Uloga međugrupne prijete u višeetničkoj zajednici nakon sukoba

OSMANI BALLAZHI, S.

The contact with members of the out-group and the positive attitudes towards the out-group

JELIĆ, M., LÖW STANIĆ, A., AJDUKOVIĆ, D.

Autoritarnost i stav prema presudama Haškog suda kod Hrvata i Srba u Vukovaru: Longitudinalna analiza

STOJKOVIĆ, A., STANKOVIĆ, M.

Fear of death and altruistic behaviour: The effects of mortality salience using affective priming method in adolescents

SURLA, L., KARAN, M., VARGA, S., MIHIĆ, V.

Povezanost socijalne distance sa sociometrijskim statusom kod učenika osnovnih škola – jesu li zvijezde tolerantnije od vršnjaka?

BLANUŠA, N., BOVAN, K.

Politički cinizam i kinizam hrvatskih građana: Profili političkog mišljenja i ponašanja

DVORANA III / HALL III - IZLAGANJA / PAPERS**11.00 - 12.30 SEKCIJA ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA**

Predsjedava/Chairperson: Anita Lauri Korajlija

ČOVIĆ, M., GALINEC, M., IVANKOVIĆ, I., OLUJIĆ, O., RADIĆ, J., STEPIĆ, S., ŠARAVANJA, N.

Ispitivanje stavova prema cijepljenju

LAURI KORAJLIJA, A., JOKIĆ-BEGIĆ, N., JURIN, T.

(Ne)znanje je (ne)moć – stručna pomoć transspolnim osobama

BOGDANIĆ, A., ROKVIĆ, S., GRUBIĆ, M.

Socijalno funkcioniranje i simptomi traumatizacije kod osoba koje su preboljele malignu bolest u djetinjstvu

PLETIKOŠIĆ, S., TKALČIĆ, M., HAUSER, G.

Međuodnos prediktora težine simptoma i kvalitete života kod oboljelih od sindroma iritabilnoga crijeva

DOJČINOVA, M.

Neuroticism and subjective pain perception in individuals with migraine headaches and individuals with non-migraine headaches

VIJEĆNICA FF / FACULTY HALL**11.00 - 12.30 SIMPOZIJ: ORGANIZACIJSKE DETERMINANTE RADNE DOBROBITI**

Voditelj / Convenor: Darja Maslić Seršić

SLIŠKOVIĆ, A., PENEZIĆ, Z.

Izvori zadovoljstva i nezadovoljstva hrvatskih pomoraca na teretnim brodovima

HUSREMOVIĆ, DŽ.

Prediktori dobrobiti zaposlenika uslužnih djelatnosti u javnom i privrednom sektoru u Bosni i Hercegovini

TOKIĆ, A., MANENICA, I.

Efekti smjenskog rada na dinamiku srčane aktivnosti i subjektivnu dobrobit

SUŠANJ, Z., JAKOPEC, A.

U kojoj mjeri klima pravednosti određuje psihološku osnaženost tima?

RUŽOJČIĆ, M., MASLIĆ SERŠIĆ, D.

Distributivna i proceduralna pravednost kao medijatori odnosa nesigurnosti posla i zadovoljstva poslom

TOMAS, J., MASLIĆ SERŠIĆ, D.

Poticanje učenja u radnom kontekstu: implikacije za dobrobit zaposlenika

PREDVORJE / LOBBY**14.00 – 18.00 POSTER SEKCIJA 2**

Prvi autor prezimena od Mi do Ž / First author's surname from Mi to Ž

DVORANA I / HALL I**14.00 – 15.30 SIMPOZIJ: ŠTO ŽELIMO U ŠKOLI: IZVRSNOST ZA NEKE ILI DOBROBIT ZA SVE?**

Voditelji / Convenors: Iris Marušić i Nataša Jokić-Begić

MARUŠIĆ, I., MATIĆ, J.

Razlike u samopoimanju i korištenju strategija učenja među učenicima različitog školskog uspjeha

LONČAREVIĆ, I., VULIĆ PRTORIĆ, A.

Školski uspjeh i mentalno zdravlje: od relacija do intervencija

RISTIĆ DEDIĆ, Z., JOKIĆ, B.

Nekognitivni ishodi učenja: inicijativnost i poduzetnost učenika zagrebačkih osnovnih škola

BEZINOVIĆ, P.

Vežanost za školu i psihološka prilagodba srednjoškolaca

JUGOVIĆ, I., BEZINOVIĆ, P.

Školska iskustva i percipirana dobrobit učenika koji osjećaju istospolnu privlačnost

STANIČIĆ, A.

Iz savjetovališta kliničkog psihologa: je li školski uspjeh toga vrijedan?

DVORANA II / HALL II**14.00 – 15.30 SEKCIJA SOCIJALNA PSIHOLOGIJA 2**

Predsjedava/Chairperson: Aleksandra Huić

BODROŽA, B., JAKŠIĆ, I., JOŠIĆ, S.

Potiče li socijalno uspoređivanje s atraktivnim i neatraktivnim osobama izražavanje predrasuda prema pretilim osobama?

HUIĆ, A., JELIĆ, M., KAMENOV, Ž.

Esencijalistička uvjerenja o homoseksualnosti i sklonost diskriminaciji homoseksualnih osoba

24. LJETNA PSIHOLOGIJSKA ŠKOLA

Manjinski stres osoba homoseksualne i biseksualne orijentacije u Hrvatskoj

BOJOVIĆ, G., KAPETAN, A., ŠIMOKOVIĆ, K.

Povezanost individualizma i kolektizma s rodnim predrasadama studenata sveučilišta u Srbiji

ŠIMOKOVIĆ, K., KAPETAN, A., BOJOVIĆ, G., MIHIĆ, V.

Povezanost stava prema rodnim ulogama i ambivalentnih rodnih predrasuda kod studenata srpskih univerziteta

KAPETAN, A., ŠIMOKOVIĆ, K., BOJOVIĆ, G., MIHIĆ, V.

Correlation between the authoritarianism and ambivalent gender prejudices among students at Serbian universities

DVORANA III / HALL III**14.00 – 15.30 SEKCIJA PROFESIONALNA ORIJENTACIJA 1**

Predsjedava/Chairperson: Maja Parmač Kovačić

PARMAČ KOVAČIĆ, M., MAZALIN, K.

Percipirana zapošljivost studenata: povezanost s objektivnom zapošljivošću i nekim osobinama ličnosti

BABAROVIĆ, T., ŠVERKO, I.

Adaptabilnost karijere, profesionalni identitet i donošenje profesionalnih odluka

RAUCH, V., PUKLEK LEVPUŠČEK, M., KOMIDAR, L.

Individuacija, karijerni ciljevi i karijerni optimizam mladih u razdoblju prijelaza u odraslu dob

MANASIJEVIĆ, M., FRANCEŠKO, M., KOSANOVIĆ, B.

Odnos prema radu i organizacijske vrijednosti studenata državnih i privatnih fakulteta: Differentia specifica

BUBIĆ, A.

Važnost samoefikasnosti u procesu donošenja odluka o karijeri kod učenika i studenata

VIJEĆNICA / FACULTY HALL**14.00 – 15.30 SEKCIJA PSIHOMETRIJA**

Predsjedava/Chairperson: Blaž Rebernjak

ZAREVSKI, P., IVANEC, D., MATEŠIĆ, K. ML.

Zašto, kad i kako koristiti testove opće informiranosti?

ČEKRLIJA, Đ., ĐURIĆ, D., MIRKOVIĆ, B.

Preliminary psychometric properties of Autoconcepto Forma 5 in Bosnian language

ŠARČEVIĆ, D., VASIĆ, A., PERIĆ, J.

Metrijske karakteristike i faktorska struktura upitnika SEQ-C za mjerenje samoefikasnosti kod mladih

Vasić, A., Šarčević, D., Perić, J.

Zajednička faktorska struktura samopoštovanja i samoefikasnosti u adolescenciji

PERIĆ, J., ŠARČEVIĆ, D., VASIĆ, A.

Neki sociodemografski korelati samoefikasnosti u adolescenciji

DVORANA VII / HALL VII**16.00 – 17.00 POZVANO PREDAVANJE/KEYNOTE ADDRESS**

Predsjedava/Chairperson: Dragutin Ivanec

VALENTIN BUCIK

Giftedness and creativity: Myth and Truth

DVORANA I / HALL I**17.00 - 18.30 SEKCIJA PSIHOLOGIJA OBRAZOVANJA 4**

Predsjedava/Chairperson: Vesna Vlahović Štetić

BREBRIĆ, M., PAVLIN-BERNARDIĆ, N.

Aktivno i pasivno odgađanje: Postoji li adaptivan oblik akademskog odgađanja?

JELIĆ, D., BEM, K., POPOV, B.

Proaktivna ličnosti i prokrastinacija kao prediktori zadovoljstva studijama – perspektiva LMX teorije

HASANAGIĆ, A., OGULMUS, C.B., PEHLIĆ, I.

Razlike u anksioznosti i prokrastinaciji između studenata privatnog i državnog univerziteta

PETRIČEVIĆ, E., LJUBIN GOLUB, T., ROVAN, D.

Povezanost uključenosti s emocionalnom inteligencijom, percipiranom samoeфикаsnosti u samoregulaciji i strategijama regulacije motivacije

KIRIGIN, D., LAURI KORAJLIJA, A., JELIĆ, M.

Razlike u perfekcionističkoj samoprezentaciji, eksplicitnom i implicitnom samopoštovanju kod pozitivnih i negativnih perfekcionista

DVORANA II / HALL II**17.00 - 18.30 SEKCIJA KVALITETA ŽIVOTA**

Predsjedava/Chairperson: Meri Tadinac

TONČIĆ, M., ANIĆ, P., BRDAR, I.

Efekti dispozicijskog afekta na vremensku zavisnost raspoloženja i procjena zadovoljstva

MARKOVIĆ, D., RAKOČEVIĆ, N.

Mogu li nas pozitivna očekivanja zaštititi od ranog i aktualnog stresa?

RADOVIĆ, D., KOKEZA, F., BERAT, N., SRETKOVIĆ, T.

Zašto negativni događaji kod nekih osoba izazivaju negativne posljedice na subjektivno blagostanje, dok kod drugih ne?
Moderacijska uloga optimizma i rezilijentnosti

BUTKOVIĆ, A., VUKASOVIĆ HLUPIĆ, T., BRATKO, D.

Psihološke potrebe kao medijatori odnosa životnog standarda i zadovoljstva životom

KALITERNA LIPOVČAN, LJ., PRIZMIĆ-LARSEN, Z., BRAJŠA-ŽGANEC, A., BABAROVIĆ, T.

Subjektivna dobrobit hrvatskih građana od 2003. do 2014. godine

JOVANOVIĆ, V., BRDAR, I.

Kros-kulturna usporedba hedonističke i eudamonističke dobrobiti studenata

DVORANA III / HALL III**17.00 - 18.30 SEKCIJA PROFESIONALNA ORIJENTACIJA 2**

Predsjedava/Chairperson: Maša Tonković Grabovac

MILJKOVIĆ KREČAR, I., LUKIĆ, I.

Efekti programa poduzetničke edukacije u okviru projekta škola poduzetničke konkurentnosti na tržištu rada za gimnazijalce

BRITVIĆ, A., TONKOVIĆ GRABOVAC, M.

Provjera modela poduzetničkih namjera na studentima ekonomskih i neekonomskih usmjerenja

ŠVERKO, I., BABAROVIĆ, T., ČERNJA, I., LUČIĆ, L., KUREČIĆ, M.

Profesionalni interesi, radne vrijednosti i istaknutost radne uloge kod srednjoškolaca

PRENDA, S.

Evaluacija pouzdanosti modela procjene kompetencija u jednoj postrojbi u OS RH

VIJEĆNICA / FACULTY HALL**17.00 - 18.30 OKRUGLI STOL / ROUND TABLE****PSIHOLOGIJA U HRVATSKIM ČASOPISIMA**

Voditelj / Convenor: Krunoslav Matešić

RESTORAN MATIS ABSOLUT – Trg Stjepana Radića 3, Zagreb**20.00****VEČERA I DRUŽENJE / CONFERENCE DINNER****SUBOTA / SATURDAY, 18. 4. 2015.****DVORANA I / HALL I****9.30 – 11.00 SEKCIJA KLINIČKA PSIHOLOGIJA 1**

Predsjedava/Chairperson: Tanja Jurin

BIGLBAUER, S., JURIN, T.

Anksiozna osjetljivost kao čimbenik ranjivosti za razvoj paničnog poremećaja

BELOPAVLOVIĆ, R., NOVOVIĆ, Z.

As if it wasn't bad enough: does cognitive vulnerability contribute to stress generation in the presence of agoraphobic symptoms?

POPOV, S., RADANOVIĆ, J., BIRO, M.

Bezuvjetno samoprihvatanje i mentalno zdravlje u eksperimentalnom ego -provocirajućem kontekstu

BABIĆ, T.

Odnos svjesne prisutnosti i učestalosti i uspješnosti korištenja strategija emocionalne regulacije

DVORANA II / HALL II**9.30 – 11.00 SEKCIJA BLISKI ODNOSI 1**

Predsjedava/Chairperson: Margareta Jelić

TRAVICA, V.

Kakva je budućnost partnerskih veza? Preferencije i karakteristike veza mladih

STOJKOVIĆ, M.

Personality traits and preferences of love attitudes of people who are married or divorced

TOŠIĆ RADEV, M, HEDRIH, V., STEFANOVIĆ STANOJEVIĆ, T.

Psychometric properties of the Multidimensional Jealousy Scale (MJS) on a Serbian sample

SALKIČEVIĆ, S.

Vrijednost kao partnera, novac i zadovoljstvo vezom: Što nas čini vrijednim partnerima?

ANTIČEVIĆ, V., JOKIĆ-BEGIĆ, N., BRITVIĆ, D.

Individualne razlike u privrženosti i seksualnosti samaca i osoba u vezi: doprinos rodnih i dobrih karakteristika

DVORANA III / HALL III**9.30 – 11.00 SEKCIJA PSIHOLOGIJA RADA 1**

Predsjedava/Chairperson: Darja Maslić Seršić

SHURBANOVSKA, O., BLAZHEVSKA STOILKOVSKA, B., FRITCH-AND, A.

Boundary flexibility, transitions between work and family domains and life satisfaction among Macedonian full-time employees

STOJILKOVIĆ, A., PANIĆ, D.

Partnerski status, kvaliteta života i sindrom izgaranja

OSTOVIĆ, I., TOMAS, J., MASLIĆ SERŠIĆ, D.

Doživljaj nesigurnosti posla kao prediktor individualne dobrobiti u različitim okolnostima objektivne sigurnosti zaposlenja

LUČANIN, D., RACZ, A., PAVIĆ, J.

Odrednice zadovoljstva vlastitim poslom i profesijom medicinskih sestara u Hrvatskoj

BERAT, N., SRETKOVIĆ, T., RADOVIĆ, D.

Medijacijska uloga radoholizma u odnosu perfekcionizma i izgaranja na poslu

TVRTKOVIĆ, J., PERČEVIĆ, R.

U kojoj mjeri životne vrijednosti određuju korištenje financijskih usluga

VIJEĆNICA / FACULTY HALL**17.00 - 18.30 PREDSTAVLJANJE ISTRAŽIVAČKIH PROJEKATA HRVATSKE ZAKLADE ZA ZNANOST**

Voditelj/Convenor: Zvonimir Galić

BURIĆ, I.

Učiteljske emocije i strategije emocionalne regulacije: osobni i kontekstualni antecedenti i efekti na motivaciju, psihološku dobrobit i odnose s učenicima

DOMIJAN, D.

Metakognicija kod kategorijalnog učenja, mišljenja i razumijevanja

GALIĆ, Z.

Implicitna ličnost i radno ponašanje

ŠVERKO, I.

Profesionalni razvoj u adolescenciji: razvoj modela tranzicije karijere adolescenata

DVORANA I / HALL I**9.30 – 11.00 SEKCIJA KLINIČKA PSIHOLOGIJA 1**

Predsjedava/Chairperson: Tanja Jurin

BIGLBAUER, S., JURIN, T.

Anksiozna osjetljivost kao čimbenik ranjivosti za razvoj paničnog poremećaja

BELOPAVLOVIĆ, R., NOVOVIĆ, Z.

As if it wasn't bad enough: does cognitive vulnerability contribute to stress generation in the presence of agoraphobic symptoms?

POPOV, S., RADANOVIĆ, J., BIRO, M.

Bezuvjetno samoprihvatanje i mentalno zdravlje u eksperimentalnom ego -provocirajućem kontekstu

BABIĆ, T.

Odnos svjesne prisutnosti i učestalosti i uspješnosti korištenja strategija emocionalne regulacije

DVORANA II / HALL II**9.30 – 11.00 SEKCIJA BLISKI ODNOSI 1**

Predsjedava/Chairperson: Margareta Jelić

TRAVICA, V.

Kakva je budućnost partnerskih veza? Preferencije i karakteristike veza mladih

STOJKOVIĆ, M.

Personality traits and preferences of love attitudes of people who are married or divorced

TOŠIĆ RADEV, M, HEDRIH, V., STEFANOVIĆ STANOJEVIĆ, T.

Psychometric properties of the Multidimensional Jealousy Scale (MJS) on a Serbian sample

SALKIČEVIĆ, S.

Vrijednost kao partnera, novac i zadovoljstvo vezom: Što nas čini vrijednim partnerima?

ANTIČEVIĆ, V., JOKIĆ-BEGIĆ, N., BRITVIĆ, D.

Individualne razlike u privrženosti i seksualnosti samaca i osoba u vezi: doprinos rodnih i dobnih karakteristika

DVORANA III / HALL III**9.30 – 11.00 SEKCIJA PSIHOLOGIJA RADA 1**

Predsjedava/Chairperson: Darja Maslić Seršić

SHURBANOVSKA, O., BLAZHEVSKA STOILKOVSKA, B., FRITCHAND, A.

Boundary flexibility, transitions between work and family domains and life satisfaction among Macedonian full-time employees

STOJILKOVIĆ, A., PANIĆ, D.

Partnerski status, kvaliteta života i sindrom izgaranja

OSTOVIĆ, I., TOMAS, J., MASLIĆ SERŠIĆ, D.

Doživljaj nesigurnosti posla kao prediktor individualne dobrobiti u različitim okolnostima objektivne sigurnosti zaposlenja

LUČANIN, D., RACZ, A., PAVIĆ, J.

Odrednice zadovoljstva vlastitim poslom i profesijom medicinskih sestara u Hrvatskoj

BERAT, N., SRETKOVIĆ, T., RADOVIĆ, D.

Medijacijska uloga radoholizma u odnosu perfekcionizma i izgaranja na poslu

TVRTKOVIĆ, J., PERČEVIĆ, R.

U kojoj mjeri životne vrijednosti određuju korištenje financijskih usluga

VIJEĆNICA / FACULTY HALL**19.30-11.00 PREDSTAVLJANJE ISTRAŽIVAČKIH PROJEKATA HRVATSKE ZAKLADE ZA ZNANOST**

Voditelj/Convenor: Zvonimir Galić

BURIĆ, I.

Učiteljske emocije i strategije emocionalne regulacije: osobni i kontekstualni antecedenti i efekti na motivaciju, psihološku dobrobit i odnose s učenicima

DOMIJAN, D.

Metakognicija kod kategorijalnog učenja, mišljenja i razumijevanja

GALIĆ, Z.

Implicitna ličnost i radno ponašanje

ŠVERKO, I.

Profesionalni razvoj u adolescenciji: razvoj modela tranzicije karijere adolescenata

DVORANA VII / HALL VII**11.30 – 12.30 POZVANO PREDAVANJE/KEYNOTE ADDRESS**

Predsjedava/Chairperson: Dinka Čorkalo Biruški

DEAN AJDUKOVIĆ

Evaluacija intervencija: Pomodnost ili profesionalna odgovornost?

DVORANA I / HALL I**12.30 – 14.00 SEKCIJA KLINIČKA PSIHOLOGIJA 2**

Predsjedava/Chairperson: Nataša Jokić-Begić

BRITVIĆ, D., ŠOŠIĆ, S., ANTIČEVIĆ, V.

Emocionalna kompetentnost i stilovi suočavanja sa stresovima žena s poremećajima ličnosti: uloga stilova privrženosti i grupne psihoterapije

KOVAČ, D., ŠIMIĆ, N., GALIĆ, S.

Ispitivanje vremena reakcije u zadatku Navonovih slova kod shizofrenih osoba

**DAVIDOVIĆ, N., FRANIĆ, T., O'HARA, L., MCNICHOLAS, F.,
TAH, P., TUOMAINEN, H.**

Etičnost tranzicijskog procesa iz sustava dječje psihijatrijske skrbi u psihijatrijsku skrb za odrasle

ĐUNDA, D., GOLUŠIN, S.

Vidimo li ono što vide i psihijatri? Stavovi laika prema uzrocima i tretmanima shizofrenije

RISTIĆ, R.

Teorija pozitivne dezintegracije i darovitosti

DVORANA II / HALL II

12.30 – 14.00 SEKCIJA PSIHOLOGIJA RADA 2

Predsjedava/Chairperson: Željko Jerneiĉ

DASOVIĆ, A., GALIĆ, Z.

Uloga sklonosti moralnom udaljavanju u razumijevanju nepoželjnog organizacijskog ponašanja

TONKOVIĆ GRABOVAC, M., JERNEIĆ, Ž.

Motivacijske odrednice lažiranja odgovora na upitnicima ličnosti u selekcijskoj situaciji

MENTUS, T., OPAČIĆ, G.

What is a better predictor of faking on the trait of honesty: morality or social desirability?

SUVAJDŽIĆ, K., VUJIĆ, D.

Osobine ličnosti kao prediktori stavova prema organizacijskim promjenama

RUŽIĆ, V., MATEŠIĆ, K. ML., ŠTEFANEC, A.

Spolne razlike u motivaciji za postignuće kod odraslih zaposlenih osoba

VIJEĆNICA / FACULTY HALL**12.30 - 14.00 SEKCIJA PSIHOLOGIJA SPAVANJA**

Predsjedava/Chairperson: Ivana Hromatko

KORMAN, M., RADOŠEVIĆ-VIDAČEK, B., TADINAC, M.

Uloga spavanja u regulaciji emocionalne reaktivnosti

BAKOTIĆ, M., RADOŠEVIĆ-VIDAČEK, B., KOŠĆEC, A.

Rizik od nesreća i ozljeda i karakteristike spavanja adolescenata u dvosmjenskom sustavu nastave

DESPOT LUČANIN, J., KOŠĆEC, A., DELALE, E. A.

Važnost samoprocjena psihofizičkog stanja i kvalitete spavanja u predviđanju duljine života starijih osoba

PENDAROSKI, M.

The method of the "line of least resistance" in the analysis of dreams (development of phenomena: cognitive weirdness, hallucinoid imagination and narrative structure)

DVORANA III / HALL III**14.00 - 14.30 SVEČANO ZATVARANJE**

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

322 DAN RAMIRAI
ZORANA BUJASA

PLENARNA PREDAVANJA KEYNOTE LECTURES

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

A DIFFERENT LOOK AT WHY SELECTION PROCEDURES WORK: THE ROLE OF CANDIDATES' ABILITY TO IDENTIFY CRITERIA

Martin Kleinmann

University of Zürich, Switzerland

Personnel selection procedures such as assessment centers, structured interviews, and personality inventories are useful predictors of candidates' job performance. In addition to existing explanations for their criterion-related validity, we suggest that candidates' ability to identify the criteria used to evaluate their performance during a selection procedure contributes to the criterion-related validity of these procedures. Conceptually, the ability to identify criteria can be framed in the broader literature on peoples' ability to read situational cues. We draw on both theory and empirical research to outline the potential this ability has to account for selection results and job performance outcomes. Finally, implications for practice and future research are presented.

GIFTEDNESS AND CREATIVITY: MYTH AND TRUTH

Valentin Bucik

Univerza v Ljubljani, Slovenija

Many European countries, especially the smaller ones with limited natural resources, claim that human resources are the most important national treasure and – wishing to become a society of knowledge – they promote giftedness and creativity as one of the main strategic goals in the short-term and long-term development and prosperity of the country. Paradoxically there are many countries which are not willing to spend additional substantial funds for the development programs for gifted, talented and creative individuals. In addition, the concepts of giftedness and creativity are far from clear – not only for the majority of discussants outside the frame of psychology. Several persistent stereotypes, misconceptions and myths can also be found in the field of psychological expertise. There is a number of “popular” myths, such as the opinions that creative ability is a trait inherent in one’s heritage or genes, that lefties are more creative, that children are more creative than adults, that everyone is creative, and that time pressure fuels creativity. However, a number of more serious myths also exist: that gifted education programs are elitist, that differentiation in the regular classroom is equivalent to gifted programs and is sufficient, that teachers challenge all the students, so gifted kids will be fine in the regular classroom, that gifted students make everyone else in the class smarter by providing a role model or a challenge, that the gifted and talented constitute one single homogeneous group and giftedness is a way of being that stays in the person over time and experiences. Moreover, some think that giftedness equals a high IQ, which is supposedly a stable measure of aptitude, that creativity is too difficult to measure, that high-ability students don’t face problems and challenges, so it is fair to teach all children the same way, etc. Is intensive stimulation of a child’s brain very early in the development really crucial? Is kindergarten really too late? Does school really kill creativity? Are education and creativity in art really nothing but “art for art’s sake”? Recent studies show that there are even more stereotypes about giftedness and creativity nowadays than three decades ago. The presentation will use viewpoints of different studies to focus on some of those myths and their possible perniciousness for the development of the individual child and also for the society.

EVALUACIJA INTERVENCIJA: POMODNOST ILI PROFESIONALNA ODGOVORNOST?

Dean Ajduković

Odjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Intervencije su planirani postupci radi promjene nekog nezadovoljavajućeg stanja i postizanja poželjnih ciljeva od dobrobiti za pojedince, grupe i zajednice. Intervencijski spektar u psihosocijalnom području uključuje promociju poželjnog stanja, prevenciju rizika i negativnih djelovanja, tretman radi poboljšavanja postojećeg stanja i održavanje poželjnog stanja postignutog tretmanom. Svaka intervencija zahtijeva resurse pa se postavljaju suštinska pitanja: Postižu li intervencije planirane ciljeve? Kako to znamo? Je li odnos uloženo i postignutog prihvatljiv? Kako raste svijest o odgovornom korištenju resursa, povećavaju se zahtjevi za ocjenjivanje opravdanosti intervencija i broj zainteresiranih za ishode intervencija. Rutinsko korištenje izraza „evaluacija“ postao je dio žargona kao svojevrsna pomodnost kad se koriste podaci koji zapravo ništa ne govore o postizanju poželjnih promjena. Budući da je ambicija psihologije objasniti, predvidjeti i utjecati na čovjekovo doživljavanje i ponašanje radi njegove dobrobit, ona ima istaknutu ulogu u evaluacijskim istraživanjima. Psihologija raspoložuje postupcima za procjenjivanje čovjekovog doživljavanja i ponašanja, te dokazivanja promjena u njima, što je smisao evaluacije. Pri tome je metodologija eksperimentalne psihologije „zlatni standard“, ali upitne ekološke valjanosti. Stoga se koriste različite vrste dokaza o učinkovitosti intervencija. Jedan od ključnih izazova evaluacije je korištenje indikatora ciljane promjene u stvarnom svijetu u kojem nije moguća dovoljna kontrola uvjeta. To zahtijeva istodobnu kreativnost i rigoroznost u operacionalizaciji evaluacijskih indikatora. Ilustrirat će se ranije nezamislivi postupci evaluacije tretmana pomoću novih tehnologija i izazovi evaluacije složenih psihosocijalnih intervencija.

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

322 DAN RAMIRAI
ZORANA BUJASA

**POZVANI SIMPOZIJ
INVITED SYMPOSIA**

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

SIMPOZIJ / SYMPOSIUM

PSIHOLOŠKI ČIMBENICI I PROCJENA SPORTSKE IZVRSNOSTI**Voditeljica: Renata Barić***Kineziološki fakultet u Zagrebu*

U modernom sportu kontinuirano postoje visoka očekivanja, a postizanje i održavanje sportske izvrsnosti svakodnevni je izazov trenerima i sportašima. Zajednički cilj svim stručnjacima koji rade u procesu sportske pripreme je identificirati i razumjeti različite čimbenike koji utječu na sportsku izvrsnost, a ona uvelike ovisi o psihološkim faktorima koji u ključnom trenutku omogućuju realizaciju sportaševih potencijala. Time se bave sportski psiholozi koji spoznaje dobivene znanstvenim istraživanjima primjenjuju u praksi, u svakodnevnom radu sa sportašima i ostalim sudionicima u sportu. Radovi prezentirani u okviru simpozija sportskom se izvrsnošću bave iz različitih perspektiva. Objašnjava se na koji način sportaši doživljavaju rukovodeće ponašanje svog trenera te koliko to utječe na razinu stresa sportaša, a posredno i na sportska postignuća. Također, objašnjava se na koji način sportaši procjenjuju razloge vlastitog sportskog uspjeha i neuspjeha na natjecanju, kakve to reperkusije ima na njihova buduća očekivanja, motivaciju, emocije i izvedbu, te kako koristiti analizu natjecanja kao debriefing i u kriznim situacijama. Nadalje, opisuju se karakteristike prilagodbe studenata sportaša na sportskom, obrazovnom, tjelesnom i psihološkom planu izazvane uključivanjem u studij, što je jedna od najosjetljivijih tranzicijskih faza sportske karijere. Budući da su treneri, uz sportaše ključni faktori sportskog uspjeha, te da o njihovom načinu vođenja cjelokupnog procesa priprema ovisi i konačan rezultat, jedno istraživanje iznosi njihove stavove o važnosti i korisnosti psihološke pripreme u sportu, kao jednom od ključnih faktora koji utječu na realizaciju sportske izvrsnosti, te prezentira s kojim se poteškoćama psihološke prirode treneri susreću u radu sa sportašima. Konačno, posljednji rad prezentira preliminarnu verziju Upitnika multidimenzionalnih karakteristika sportske izvrsnosti, te metrijske karakteristike dobivene na uzorku 248 sportaša iz 16 različitih sportova.

PERCEPCIJA STILA PONAŠANJA TRENERA S OBZIROM NA VRSTU SPORTA I RAZINU NATJECANJA

Mariana Tišma

Fakultet za sport i turizam, Novi Sad, Srbija

Istraživanje se bavi empirijskim sagledavanjem percepcije stila ponašanja trenera od strane njegovih sportaša. Glavni cilj rada je utvrditi kako sportaši doživljavaju svog trenera, odnosno postoji li razlika u percepciji njegovog ponašanja s obzirom na vrstu sporta i razinu natjecanja. Također, u radu je analizirano utječe li percepcija stila ponašanja trenera na razinu stresa sportaše. Uzorak ispitanika je sačinjen od 361 sportaša (202 nogometaša i 159 plivača), oba spola, različite dobi (12 do 30 godina) i različite razine natjecanja (vrhunski 83, subvrhunski 189, rekreativni 45 sportaša). Podaci su prikupljeni tehnikom anketiranja i obrađeni postupcima deskriptivne i komparativne statistike, uz primjenu aplikacijskog statističkog programa SPSS. Primijenjena su dva upitnika koja su korištena u prethodnim korespodentnim istraživanjima. Oba instrumenta (percepcija stila ponašanja trenera i skala za procjenu razine stresa) su konstruirana po modelu četverostupanjske Likertova ljestvica. Odnos trenera prema sportašima je, u prosjeku, ocijenjen vrlo visoko (oko 71% od maksimalnog skora). Dobiveni rezultati upućuju na zaključak da postoji značajna razlika u percepciji stila ponašanja trenera s obzirom na razinu natjecanja (vrhunski i subvrhunski sportaši u odnosu na rekreativce koji su boljom ocjenom procjenjivali ponašanje trenera), kao i obzirom na vrstu sporta (plivači su svoje trenere procjenjivali višim ocjenama). Razina stresa, na razini kompletnog uzorka, procijenjen kao umjeren (oko 44% od maksimalne vrijednosti). Uspoređivanjem percepcije odnosa trenera prema sportašima i procijenjenog razine stresa, kako na razini kompletnog upitnika o odnosu trenera, tako i svakog pojedinačnog ajtema, utvrđena je visoka inverzna korelaciona veza. Time je nedvosmisleno potvrđeno da odnos trenera ima značajnu ulogu za pojavu stresa kod sportaša.

ATRIBUCIJE USPJEHA I NEUSPJEHA KOD SPORTAŠA NATJECATELJA

Rebeka Tandarić

Kineziološki fakultet u Zagrebu

Renata Barić

Kineziološki fakultet u Zagrebu

Razumijevanje ranijih uspjeha i neuspjeha (i toga čemu ih pripisujemo) omogućuje nam da se bolje pripremimo za nove izazove i povećamo vjerojatnost uspješnih ishoda u budućnosti. Upravo zato su atribucije iznimno važne u sportskom kontekstu. Cilj ovog istraživanja je po prvi puta na uzorku hrvatskih sportaša ispitati kakve atribucije oni donose za svoj uspjeh i neuspjeh te razlikuju li se te atribucije s obzirom na dob i spol sportaša. Sudionici u istraživanju bili su judaši natjecatelji (N=106) s područja Republike Hrvatske. Za mjerenje dimenzija atribucija koristili smo Skalu za mjerenje uzročnih atribucija (CDS-II; McAuley i sur., 1992). Rezultati su pokazali da sportaši donose više internalne, stabilne i osobno kontrolirane atribucije za uspjeh u odnosu na neuspjeh što je u skladu s literaturom (Hamilton i Jordan, 2000), ali i više izvana kontrolabilne atribucije što ukazuje na moguću situacijsku specifičnost. Nadalje, stariji sportaši donose više internalne atribucije za uspjeh i neuspjeh te manje stabilne i manje izvana kontrolirane atribucije za neuspjeh od mlađih sportaša. Nisu utvrđene razlike s obzirom na spol sudionika. Ovi nalazi djelomično potvrđuju postavljene hipoteze. Dobivene informacije mogu biti izrazito korisne u praktičnom radu sa sportašima jer omogućuju uvid u njihovo doživljavanje vlastitih uspjeha i neuspjeha.

EXPERIENCES OF STUDENT-ATHLETES ENTERING THE UNIVERSITY AND ADAPTATION TO THE DEMANDS OF DUAL CAREERS

Saša Cecić Erpič

Faculty of Sport, University of Ljubljana, Slovenia

Entering the university is one of the major life transitions in early adulthood and demands significant adaptation on different levels of psychological functioning. This transition is particularly complex for students who are high-level athletes as transition to the university coincides with the sport career transition between junior and senior level. In order to succeed in education and in sport, student-athletes have to find an effective balance between restrictions and demands of both highly organized systems. The aim of the study is to quantitatively describe characteristics of student-athletes' adaptation to the university and changes they face at the athletic, psychological, psychosocial and educational level, described in according to the Holistic athletic career model (Wylleman & Lavallee, 2004). Using a cross-sectional design, 88 student-athletes from the first year university study (Mage = 19.74) were asked to complete Student-athletes' Transition to University (SATU; Cecić Erpič) questionnaire. The data was collected three months after they begun studying. Descriptive analysis indicates that student-athletes experience changes at the athletic, psychological, psychosocial and educational level. Student-athletes experience complex changes during the transition to the university that coincides with the within-career transition between developmental and mastery stage of sports career (i.e., from junior to senior level). Transitions occurring in the athletic career and those occurring in other domains of the athlete's life are concurrent and reciprocally interact.

KOLIKO TRENERI TREBAJU SPORTSKE PSIHologe?

Rebeka Tandarić

Kineziološki fakultet u Zagrebu

Renata Barić

Kineziološki fakultet u Zagrebu

Od sportaša i trenera stalno se očekuje izvrsnost. Napretkom tehnologije treninga razlike među sportašima sve su manje, a raste potreba kontroliranja svih faktora koji mogu utjecati na rezultat. Psihološka priprema (PP) prepoznata je kao važan dio ukupne pripreme sportaša jer olakšava realizaciju učinaka kondicijske, tehničke i taktičke pripreme. Ipak, mali broj sportaša i trenera surađuje sa psiholozima. Kako je trener presudan za uključivanje psihologa, cilj rada je ispitati stavove trenera o važnosti i korisnosti PP, razinu interesa za suradnju sa psihologom te s kojim se psihološkim problemima susreću treneri i njihovi sportaši. Na uzorku 39 hrvatskih vaterpolo trenera ($M_{dob}=37.35$; $M_{staž}=10.44$) utvrđeno je da 95% smatra PP korisnom za obavljanje trenerskog posla; svi bi surađivali sa psihologom, a samo 36% njih ima iskustvo suradnje. 97% je zainteresirano za psihološke edukacije; najviše ih zanima kako riješiti probleme s roditeljima, kako motivirati sportaše, kontrola pobuđenosti/emocija i unaprjeđenje odnosa trener-sportaš-ekipa. Najizraženiji psihološki problemi sportaša koje treneri primjećuju su problemi koncentracije (60%), nesklad mogućnosti i realizacije (54%), strah od pogreške i neuspjeha (40%), nedisciplina na treninzima (40%) i nedostatak samopouzdanja (37%). Trećina trenera uočava podbacivanje na natjecanjima (31%), tremu (29%), opterećenost mišljenjem drugih (29%), nedostatak motivacije (26%), slabu kontrolu emocija (26%), sukobe u ekipi (26%), probleme s ljutnjom (23%), opterećenost rezultatom (23%), previsoka očekivanja (20%) i slabu kohezivnost tima (20%). Vezano uz trenerski posao ističu probleme s roditeljima (51%), stres (34%), nedostatak znanja iz psihologije i pedagogije (20%), slabu kontrolu emocija (20%), pritisak rezultata (20%), probleme komunikacije (14%), nesigurnost pri vođenju utakmice (11%). Odgovornost je sportskih organizacija da kroz brigu za svoje kadrove odgovori na njihove potrebe i olakša realizaciju sportskih ciljeva.

COMPETITIVE PERFORMANCE ANALYSIS AS A DEBRIEFING

Tanja Kajtna

Faculty of Sport, University of Ljubljana, Slovenia

Competition analysis is from a psychological perspective a key element of a competition. It serves several important purposes –the feedback, obtained in an analysis, gives us hints on how to practice in the following periods, it helps gain perspective and distance to one's performance and thus helps the athlete calm down after the performance. This is particularly important when an athlete has several performances in one competition, for example in swimming, or when the competition is a tournament, such as tennis or in team sports. Intense emotions can disrupt one's performance and this goes for both positive and negative motions. It is suggested that analysis should be done in the structure of the positive feedback structure – »positive, negative and positive« – so tell what was good, what was bad and conclude with something positive. We rather suggest a »positive, negative and question mark« structure. We suggest that the athlete does it with the coach and after the emotions have cooled down a bit – for example in the afternoon or in the evening, depending on when the competition has finished. Sometimes, when the competition has been a great disappointment, we suggest structure the analysis in the same way as debriefings in a crisis intervention setting. This can be helpful since a seriously flawed performance is often perceived as a crisis situation. The structure then starts on the cognitive level, proceeds to the emotional part and then returns to the cognitive. We start with the introduction and set the rules for the debriefing, present the facts, continue with the thoughts on the event, ask for emotional reactions, then continue with symptoms and education and then conclude with re-entry. This structure of course needs to be adapted somewhat, since we are in a slightly different setting than in a crisis intervention, but can prove to be extremely helpful when helping the athlete deal with underperformance.

SIMPOZIJ / SYMPOSIUM

**7TH PSYCHOMETRIC SYMPOSIUM IN HONOUR
OF PROFESSOR ALIJA KULENOVIĆ****Convenor: Vesna Buško***Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Zagreb, Croatia*

This is the seventh time that we are getting together scientists and professionals in the area of psychometric theory and methodology at this international symposium. This event has a special meaning to us. We eagerly look forward to each new symposium with its stimulating presentations and lively discussions during and after the formal part of the event, turning it into an inspiring scientific enterprise. Yet, it is always an opportunity to stir up memories of the authority of our professor and friend, Alija Kulenović. Therefore, the whole event including the valuable contributions of all the participants, as of active presenters so those from the audience, is dedicated to him. The 7th psychometric symposium gathered scientists from seven different countries. The program consists of nine presentations offered by authors coming from Germany, Luxembourg, Slovenia, Sweden, USA, Bosnia and Herzegovina, and Croatia. As was the case with the previous six symposia, varied conceptual and methodological topics are covered by the program, from the use of some anthropometric indices as a measure of prenatal levels of specific hormones (U. Mikac et al.) to the validity issues related to implicit measures of specific traits (Z. Galić). Several presentations are principally devoted to the issues of measurement, such as possibilities of usage of additional information contained in item responses, based on simulated (G. Sočan) or real life data (S. Greiff), and particular problems of validity (D. Ljubotina) or differential item functioning (B. Molander et al.). Fewer presentations this time include demonstrations of usage of multivariate methodology (F. Prot & S. Prot) or specific classes of structural equation models in testing substantive hypotheses (B. Rebernjak & V. Buško) or dealing with validation issues (A. Mujagić et al.).

ON THE APPLICATION OF GENERAL IMAGE TRANSFORMATION IN PSYCHOMETRIC CONTEXT

Franjo Prot

Faculty of Kinesiology, Zagreb

Sara Prot

Center for the Study of Violence, Iowa State University, USA

Transformation of row variables into another metrics is sometimes convenient and necessary as a preliminary procedure in data analysis. A paper published in the Zagreb data analysis and statistics circle titled „On the application of generalized image transformations in analysis of relations between groups of variables“ (Momirović, Zakrajšek & Štalec, 1973) had anticipated some new developments in methodological treatment of latent structure of multivariate relations among sets of variables for decades after (Momirović, Dobrić & Karaman, 1983; Prot, Momirović & Bosnar, 1983; Momirović et al., 1998). For $\mathbf{Z}_1$ and $\mathbf{Z}_2$ standardized data matrices of normally distributed quantitative variables, obtained by the description of a random sample E of n objects on a sample V_1 of m_1 and V_2 of m_2 , respectively. The generalized image transformation of variables from V_1 and V_2 , where $\mathbf{R}_{11} = \mathbf{Z}_1' \mathbf{Z}_1 \mathbf{n}^{-1}$ and $\mathbf{R}_{22} = \mathbf{Z}_2' \mathbf{Z}_2 \mathbf{n}^{-1}$ and $\mathbf{R}_{12} = \mathbf{R}_{21}' = \mathbf{Z}_1' \mathbf{Z}_2 \mathbf{n}^{-1}$ are inter correlations and cross correlations of variables from V_1 and V_2 with nonsingular $\mathbf{R}_{11}$ and $\mathbf{R}_{22}$, can be defined as follows: Let be $\mathbf{B}_{12} = \mathbf{R}_{11}^{-1} \mathbf{R}_{12}$ and $\mathbf{B}_{21} = \mathbf{R}_{22}^{-1} \mathbf{R}_{21}$ are matrices of the standardized partial regression coefficients obtained by the solution of regression problem in a symmetric way. The vector variables from $\mathbf{H}_2 = \mathbf{Z}_1 \mathbf{B}_{12}$ will be now the image of the variables from V_2 in the space variables from V_1 , and the vector variables from $\mathbf{H}_1 = \mathbf{Z}_2 \mathbf{B}_{21}$ will be the image of the variables from V_1 in the space of variables from V_2 . Standardized generalized image variables are now $\mathbf{G}_1 = \mathbf{H}_1 \mathbf{D}_1^{-1}$ and $\mathbf{G}_2 = \mathbf{H}_2 \mathbf{D}_2^{-1}$, where are $\mathbf{D}_1^{-2}$ and $\mathbf{D}_2^{-2}$ are diagonal matrices of variances of variables from $\mathbf{H}_1$ and $\mathbf{H}_2$. Based on the Konstantin Momirović legacy of algorithms and macro programs (Prot et al., 2008), the aim of this contribution is to present same complementary solutions based on redundancy and canonical covariance analysis of generalized image variables, which offer additional insight into the latent structure of relations between two sets of variables.

SCORING OF MULTIPLE CHOICE ITEMS: INTERACTIONS WITH THE RESPONSE PROCESS AND TESTING DESIGN

Gregor Sočan

Department of Psychology, University of Ljubljana, Slovenia

Although multiple-choice (MC) items are often scored by the number-correct rule, this rule does not use all information contained in the item response. Several other scoring techniques that attempted to overcome this limitation have been proposed in the framework of both of the classical test theory and of the item-response theory. Few empirical comparisons of these scoring rules can be found in the literature; however, the studies of cognitive processes underlying responding to MC items are even scarcer. Since some scoring rules imply a certain cognitive response model, it is worthwhile to ask whether the nature of the response process is relevant for the validity of the results obtained by some scoring rule. In our study we compared the performance of four scoring rules based on the classical test theory. Two of them used a priori weights (number-correct and simple guessing correction), and the other two were based on empirically determined weights (namely, simple correlation weights and multiple correspondence analysis weights). We simulated responses of examinees with known levels of the measured trait and of the guessing proneness to a set of unidimensional items. We manipulated four factors, namely sample size, test length, admissibility of omitting a response and the response model. The dependent variables were the test score reliability and validity in both sample and the population (in particular, we investigated the generalizability of the sample-based weights to the population level). The results showed that the scoring rules with a priori weights often outperformed the empirical weighting rules; however, the sign and the size of the difference depended on the response-generating model and certain testing instructions (i.e, whether omitting a response was allowed or not). Based on these results, we shall offer some recommendations concerning scoring MC items. We also suggest that the future research integrates both psychometric and cognitive modeling.

BEYOND SIMPLY CORRECT OR INCORRECT: THE PSYCHOMETRIC EXPLOITATION OF BEHAVIORAL LOG FILE DATA FOR ASSESSMENT PURPOSES

Samuel Greiff

University of Luxembourg, Luxembourg

With the wide transition from paper-pencil based assessment instruments to computer-based testing, a new wealth of opportunities has recently become available through computer-generated log file data that records every single action of the participant during the assessment. For instance, in the 2012 cycle of the Programme for International Student Assessment (PISA), a comprehensive problem solving assessment yielding tremendous amounts of detailed behavioural sequences of students interacting with domain-general problems were recorded and are now available for analysis. However, the potential of understanding and assessing behavioral patterns is also associated with a number of psychometric challenges. In this talk, I will elaborate on the potential and the challenges of modeling log file data. Additionally, I will present and discuss several possibilities for the exploitation of computer-generated log file data based on the PISA 2012 data. As an example, an application of methods derived from the emerging area of educational data mining is used in the attempt to scale and, in a subsequent step, utilize relevant strategic behavior. The process data are further used to increase our psychological understanding of problem solving processes in a context dedicated to assessment, telling us much about students' problem solving behavior and their strategic patterns. This presentation is aimed at highlighting potential venues of further inquiry for the psychometric use and adequate modeling of process data that are now available on a large-scale for analyses and that go considerably beyond the scoring and the assessment of final outcomes. These analyses are conducted against the background of open psychometric questions, technical and assessment-related challenges, and equivalence issues coming along with computer-based testing in a number of settings.

ANALYSIS OF DIFFERENT SOURCES OF MEASUREMENT ERROR IN DETERMINING SECOND-TO-FOURTH DIGIT RATIO, A POTENTIAL INDICATOR OF PERINATAL SEX HORMONES EXPOSURE

Una Mikac, Vesna Buško

*Department of Psychology,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb*

Andrea Hildebrandt

*Institut für Psychologie,
Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald, Germany*

Werner Sommer

Institut für Psychologie, Humboldt-Universität zu Berlin, Germany

Sex hormones influence human behaviour in two ways; their effects can be activational, i.e., related to hormonal fluctuations, and organisational, i.e., reflecting consistent changes in brain structures due to perinatal and pubertal sex hormones exposure. Activational effects can be explored by determining the relationship of the behaviour in question with sex-hormone blood concentration levels and their natural fluctuations. One of the rare potential indicators of organisational effects is second-to-fourth digit ratio (2D:4D). There is evidence concerning its validity as a measure of organisational effects (McIntyre, 2006) and some research on its reliability indicating that software methods of determining finger length and the 2D:4D, are more reliable than direct measurements with rulers (e.g., Hönekopp & Watson, 2010). Previous research also showed that inter-rater reliability varied from ,60 to ,90. The research presented here was one of the first to test both the retest reliability of software measures and to compare a new software method using a balanced design. As a part of a larger study two pictures each of both left and right hands of 213 participants were scanned using methodological recommendations from previous research on 2D:4D. Length measurements were based on a balanced design with at least six ratings per participant varying with regard to picture and software method used (GIMP or AutoMetric) and made by at least two raters. Reliability analysis mostly indicated strong concordance between different raters, methods, and measures. Practical implications for assessing multiple sources of measurement error on continuous rating measures and for measuring 2D:4D will be discussed based on the presented data.

DIFFERENTIAL ITEM FUNCTIONING IN THE CROATIAN-SWEDISH STUDY OF THE EMOTIONAL SKILLS AND COMPETENCE QUESTIONNAIRE

Bo Molander, Stefan Holmström

Umeå University, Sweden

Vladimir Takšić

*Department of Psychology,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Rijeka*

Thousands of psychological questionnaires and tests are distributed every day. Responses are recorded and subgroups are compared. In such comparisons it is of course important that the subgroups interpret the questions and items in the same way, and that they understand the scales of the instrument in a similar manner. The comparisons between the scores of respondents coming from different countries are of special importance. In those cases problems of equivalence can arise due to differences in language and/or differences in culture. The main part of the present talk will be focused on the latter problems, that is, a type of item bias called Differential Item Functioning (DIF). Differential item functioning exists if an item is more difficult, discriminating, or easily guessed for one group of participants than for another. When translating items into other languages a DIF analysis is especially valuable for evaluating the agreement among items translated into different languages. Items that display language-related DIF do not measure the same concepts, and therefore the results across languages are inappropriate to combine or compare. Thus, the existence of DIF could indicate a problem with the translation or be a sign of possible cultural differences. The talk will be about procedures and problems that one is likely to meet if involved in a cross-cultural validation of a psychological instrument, and we will review different approaches to measure DIF. In the latter part of the talk we will present some preliminary results from studies, where DIF-analyses are performed on data collected in Croatia and Sweden by means of the Emotional Skills and Competence Questionnaire (ESCQ; Takšić, 2001).

IN SEARCH FOR CHARACTERISTICS OF TEST-TAKERS AS POTENTIAL SOURCES OF CONSTRUCT-IRRELEVANT VARIANCE

Damir Ljubotina

*Department of Psychology,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb*

One source of threats to the validity of measurement lies in the construct irrelevant variance (CIV) that can be defined as a systematic variation in scores that is not associated with the measured construct but is in fact an error. Messick (1995) lists several broader groups of CIV: test characteristics, test administration conditions, respondent characteristics such as specific strategies and behaviours used in test situation. The main goal of this study was to develop and validate an instrument aimed to measure some characteristics, strategies and behaviours of respondents in test situations that could be regarded as potential sources of CIV, and to develop a model that would enable identification and integration of different sources of CIV. With that in mind, a questionnaire assessing six dimensions was developed. The first three dimensions refer to respondent strategies in test situation: overall speed of performance, persistence and tendency to guessing at random. Remaining dimensions refer to respondent's general sensitivity in test situations and include: test anxiety, effect of limited time on efficacy and general sensitivity to distraction. Correlations between these new measures and following personality dimensions were assessed: conscientiousness, impulsivity, neuroticism, perfectionism and three dimensions of temperament along with performance on a knowledge based test administered under limited and unlimited time. Results were obtained on a sample of 220 high school and 450 university students. Preliminary results indicate a satisfactory reliability and factor structure of the new instruments. Significant correlations were found between temperament and the majority of the dimensions used. Conscientiousness and impulsiveness have a slightly higher correlation with test taking strategies, while perfectionism and neuroticism correlate with anxiety symptoms and general sensitivity to distraction in test situation.

ON THE DARK SIDE: EXPLORING THE DISCRIMINANT VALIDITY OF THE CONDITIONAL REASONING TEST FOR AGGRESSION

Zvonimir Galić

*Department of Psychology,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb*

Conditional Reasoning Test for Aggression (CRT-A) represents a recent development in the field of personality assessment (James & LeBreton, 2010; 2012). The test differs from the conventional personality assessment methods because it does not ask respondents to describe themselves using a set of statements, but to solve a number of inductive reasoning problems instead. These problems are designed to measure the respondents' motive-based implicit biases and, therefore, serve as a measure of personality. The CRT-A has attracted attention of psychological assessment scientists and practitioners because evidences indicated that it has sound psychometric characteristics, is independent from the Big Five personality traits and resistant to faking. The CRT-A was shown to have promising levels of predictive validity for deviant behavior at work (James & LeBreton, 2010; 2012), and has been shown to work well in a cultural context different than the U.S. (Galić, Scherer, & LeBreton, 2014a, 2014b). However, considering that the CRT-A represents new development in the field of psychological assessment, a number of questions remains to be answered. The most salient issues seem to be those related to its overlap with other personality determinants of deviant behavior at work. In this paper we report results of three studies testing discriminant validity of the CRT-A. Our results showed that the CRT-A is mostly unrelated to the Dark Triad traits (Study 1), the trait self-control (Study 2), or the HEXACO traits (Study 3). However, the CRT-A score predicted integrity-related attitudes (Study 1) and self-reported interpersonal and organizational deviance (Study 2).

EXAMINING VALIDITY OF THE THREE ABILITY-BASED EMOTIONAL INTELLIGENCE MEASURES WITHIN CFA-MTMM FRAMEWORK

Ana Babić Čikeš

*Faculty of Humanities and Social Sciences,
J. J. Strossmayer University of Osijek*

Vesna Buško

*Department of Psychology,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb*

Amela Mujagić

University of Bihać, Bosnia and Herzegovina

The paper presents the data on empirical validation of the three ability-based measures of emotional intelligence (EI) intended for early adolescents. The data derive from the longitudinal study of EI development conducted in three time points on the sample of 517 primary school students aged 10 to 15 years. Performance based EI measures administered in the study included: Perception of affective content in art test (TAES; Takšić et al., 2004), adapted version of the Emotional analysis test (TAE: Kulenović, 2003) and Emotion management test (TUE; Babić & Buško, 2013). Along with the objective measures of EI abilities, peer ratings and teacher ratings of the emotion-related reasoning abilities pertaining to the same branches of the Mayer and Salovey's (1997) model, that is, perception, understanding, and management of emotions, were also collected. The EI data from all three sources were analysed within the SEM methodology using the multitrait-multimethod framework. Several nested CFA-MTMM models with three latent EI dimensions and method factors were specified and compared. The parameter estimates of the best fitting models suggest a moderate level of convergence of different indicators of the specified latent dimensions with high correlations obtained among the latent factors. The estimated factor loadings were expectedly higher for ratings than for performance based measures. Results point to low discriminant validity of EI assessments, which particularly applies to teacher ratings, and to a somewhat lower extent to peer ratings of EI abilities, with strong effects of different measurement methods on observed variability in EI measures. The obtained latent structure is interesting as from the measurement and methodological standpoint so from the theoretical and interpretational view.

TESTING SOME PREDICTIONS FROM GRAY'S REINFORCEMENT SENSITIVITY THEORY – A CROSS-LAGGED MODEL OF PERSONALITY AND AFFECTIVITY

Blaž Rebernjak, Vesna Buško

*Department of Psychology,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb*

Researchers have established a firm link between trait affectivity and personality with extraversion and neuroticism being the frequently explored traits in this context. The former has been found to be related to positive affect and the latter to negative affect. Several studies explored the causal relationship between personality and affectivity and there is evidence supporting both causal directions. Results show that mood manipulation can impact scores on extraversion measures; also, individuals who were instructed to act more extroverted reported more positive affect. Gray's Reinforcement Sensitivity Theory (RST) provides a clear account of the causal link between the aforementioned constructs: individual differences in affectivity stem from different levels of sensitivity of underlying neural systems. Individuals with highly sensitive behavioral inhibition system (BIS) tend to respond more strongly to signals of punishment which manifests itself as neuroticism at the behavioral level, which in turn predisposes one to experience more negative affect overall. Similar pattern is proposed for extraversion and positive affect relying on the behavioral activation system (BAS). To test the predictions we specified several structural models across two time points. One set of models included BAS, extraversion and trait positive affect, and another set included BIS, introversion and trait negative affect. For both sets of data, a baseline stability model was specified which included only paths between the same constructs across two time points. A directional model that included paths according to RST was tested against the baseline, and a complete cross-lagged model was then tested against the directional one. Our results show that adding paths in line with RST, significantly improves model fit for both sets of constructs, while adding the rest does not. However, the path coefficient estimates were weak or insignificant, indicating only limited support for the RST.

SIMPOZIJ / SYMPOSIUM

**(MEĐUGRUPNI) OPROST:
IZAZOV POSLIJERATNOG DRUŠTVENOG OPORAVKA**

Voditeljica: Dinka Čorkalo Biruški

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Opća teorija međugrupnih odnosa pretpostavlja da je opraštanje nakon međugrupnog sukoba nužan element boljitka odnosa između nekad sukobljenih strana i put do međugrupnog pomirenja (npr. Cairns i sur., 2005; Noor i sur., 2008; Staub, 2005; Worthington, 2006). Premda se definicije oprosta razlikuju, većina njih smatra, kada je o međugrupnom kontekstu riječ, da se radi o intrapsihičkim promjenama tijekom kojih dolazi do smanjivanja negativnih kognicija i emocija prema grupi počinitelja, te smanjenja motivacije za osvetom ili održavanjem distance prema toj grupi (Hornsey i Wohl, 2013). Već je iz ove definicije razvidno da se u konceptualizaciji oprosta isprepliću dvije razine analize – individualna i grupna. I dok su individualni procesi opraštanja i njihovo blagotvorno djelovanje na mentalno zdravlje žrtve i uspostavu boljih odnosa sa sobom i drugima razmjerno dobro istraženi (npr. Worthington, 2006) sistematska su istraživanja međugrupnog opraštanja još uvijek malobrojna i u svijetu, a u domaćim uvjetima, unatoč proživljenom Domovinskom ratu i posljedicama koje je ostavio na svakodnevicu ljudi, gotovo da i ne postoje. Stoga i ovaj simpozij predstavlja nastojanje da se koncept međugrupnog oprosta znanstveno propita i pridonese ocjeni njegove korisnosti i upotrebljivosti u oporavku ratom narušenih međuetničkih odnosa. Tako će se raspraviti psihodinamika gubitka i tugovanja i njihova uloga u form(ul)iranju opraštajućeg stava kod ratnih stradalnika i veterana (Urlič). Ponudit će se tumačenja razlika u sklonosti opraštanju nedjela koje su počinili pripadnici vlastite i vanjskih grupa (Čorkalo Biruški). Također će se otvoriti pitanja određenja individualnog i kolektivnog oprosta nakon međugrupnog sukoba i uloge kolektivne viktimizacije i međugrupnih emocija u opraštanju (Tomić). Raspraviti će se i to kako stradalnici, veterani i ratom nezahvaćeni sudionici razumiju značenje (kolektivne) isprike i opraštanja u poboljšavanju međuetničkih odnosa (Ajduković i sur.).

OD NASILJA DO EMPATIJE: JE LI MOGUĆE OSTVARITI KULTURU OPRAŠTANJA I POMIRENJA?

Ivan Urlić

Medicinski fakultet u Splitu

Traumatski događaj(i) visokog intenziteta ili vrlo teška situacija visokog traumatizirajućeg potencijala često predstavljaju izvor preplavljujućeg stresa. Uslijed pretrpljene traume mogu se razviti destruktivne posljedice poput osvetničkih fantazija ili čak osvetničkih djela, PTSP-a ili kompleksnog PTSP-a, psihosomatskih poteškoća, ili regresije do psihotične razine. Takvo traumatsko iskustvo može destruirati samu srž doživljaja selfa, oštećujući sposobnost za bliskost i uspostavu odnosa povjerenja na osobnom, intersubjektivnom ili grupnom planu. U radu će biti prikazana neka iskustva grupnog psihoterapijskog rada sa stradalnicima rata i veteranima. U grupnom psihoterapijskom ambijentu mogućnost uspostave sposobnosti za vjerovanje, za žalovanje za izgubljenim na osobnoj i intersubjektivnoj razini vodeći do formiranja opraštajućeg stava može se postići, posebno ukoliko voditelj grupe vjeruje u sposobnost za oprost i pomirenje sa samim sobom i drugima. Ako i kada se uspije prepoznati narcističku povredu uslijed pretrpljenog nasilja i kada se odvije mogućnost tolerancije takve povrede, može se početi obrađivati stvarni gubitak i bol koju donosi. To se odvija putem konfrontacije sa stvarnim gubicima i tijekom procesa žalovanja. Navedeno predstavlja preduvjet za razvoj opraštajućeg stava i pomirenja. Autor smatra da je mogućnost transformacije nasilnog u empatijski stav postignuće koje se uz pomoć poznavanja i primjene principa grupne psihodinamike i kulture može odviti kod sudionika u psihoterapijskom ambijentu, kao i bolje razumijevanje grupnih procesa u društvu.

(NE)OPROSTIVO: GRUPNA PRIPADNOST KAO DETERMINANTA OPRAŠTANJA RATNIH ZLODJELA

Dinka Čorkalo Biruški

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Prema teoriji socijalnog identiteta (Tajfel, 1986) grupna pripadnost i na njoj zasnovan grupni identitet čine pojedince pristranima prema vlastitoj grupi. Zbog toga smo skloniji opravdavati postupke vlastite grupe, čak i kada oni zaslužuju jasnu osudu, dok postupke vanjskih grupa prosuđujemo oštrije. Jesmo li, međutim, skloniji i oprostiti nedjelo ako je počinitelj pripadnik vlastite grupe u usporedbi sa situacijom kada je počinitelj član vanjske grupe? Na ovo smo pitanje pokušali odgovoriti kvaziekperimentalnim nacrtom u istraživanju u kojem je sudjelovalo 182 studenta/ice zagrebačkog sveučilišta. Sudionicima je dan opis jednog iznimno teškoga ratnog nedjela nakon kojega je počinitelj od žrtve zatražio oprost. Pri tome je varirana grupna pripadnost počinitelja i žrtve, a sudionike se pitalo je li žrtva trebala oprostiti nedjelo i bi li oni sami u toj situaciji oprostili. Potom su sudionici, među ponuđenim razlozima, trebali rangirati svoje razloge koji su ih vodili do odluke o (ne)opraštanju. Kao kontrolne varijable u istraživanju su izmjereni etnički identitet i dispozicijska sklonost opraštanju. Analiza kovarijance odluka o opraštanju pokazala je da su sudionici, neovisno o grupnoj pripadnosti počinitelja, odlučivali da nije trebala oprostiti ni opisana žrtva, niti bi oni sami u takvoj situaciji oprostili. Socijalni identitet nije se pokazao značajno povezanim s odlukom o opraštanju, ali dispozicijska sklonost opraštanju jest, premda nije promijenila ishode analize kovarijance. Sudionici koji su bili spremni oprostiti kao glavni razlog za to navode čin kajanja počinitelja i uvjerenje da ljudi trebaju oprašati, dok oni sudionici koji ne bi bili spremni oprostiti glavnim razlogom za to smatraju neoprostivost samoga čina. U izlaganju će se raspraviti implikacije rezultata u pogledu ograničenosti utjecaja grupne pristranosti u socijalnim prosudbama, te značenje rezultata za proces međugrupnog praštanja.

INDIVIDUALNI I KOLEKTIVNI OPROST NAKON SUKOBNA: ULOGA DOŽIVLJAJA KOLEKTIVNOG STRADANJA I MEĐUGRUPNIH EMOCIJA

Ivan Tomić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Središnje pitanje oprostila u kontekstu međugrupnog sukoba jest može li narod, kao etnopolitički i sociopsihološki kolektiv, nakon sukoba oprostila nanese povrede ranije suprotstavljenoj strani (Čorkalo Biruški i Ajduković, 2009; Hamilton, 2009). Osim individualnih povreda, procese opraštanja dodatno uslođnjuju doživljaj kolektivnog stradanja i snažne međugrupne emocije (Bar-Tal, 2009). Unatoč važnosti pitanja za sada ne postoji jasna konceptualna definicija niti metodološki okvir unutar kojih bi se opisala kolektivna sklonost oprostila. Stoga je cilj ovog istraživanja ponuditi, u kontekstu međugrupnog sukoba, teorijski i metodološki okvir za konceptualizaciju i operacionalizaciju kolektivne sklonosti oprostila te njeno razlikovanje od individualne sklonosti oprostila. Također, pretpostavili smo da postoji povezanost doživljaja kolektivnog stradanja i dvije vrste oprostila, uz očekivanje da će međugrupne emocija biti medijatori te povezanosti. U istraživanju je sudjelovalo 329 studenata Sveučilišta u Zagrebu. Skala individualne sklonosti oprostila i Skala kolektivne sklonosti oprostila (Tomić i Čorkalo Biruški, 2014) konstruirane su za potrebe istraživanja. Doživljaj kolektivnog stradanja ispitivan je skalom Orijentacije na neprekidno unutargrupno stradanje (Klar, Roccas, Schori i Kahn, 2009) a međugrupne emocije su mjerene Listom međugrupnih emocija (Ajduković, Čorkalo Biruški, Jelić i Penić, 2008). Rezultati su pokazali značajnu pozitivnu povezanost individualne i percipirane kolektivne sklonosti oprostila. Doživljaj kolektivnog stradanja značajno je povezan s individualnom sklonostila oprostila, ali ne i s percipiranom kolektivnom sklonostila oprostila, što je djelomično potvrdilo istraživačke hipoteze. Konačno, testirana su tri modela višestruke medijacije u kojima je pojedinačnih pet pozitivnih i pet negativnih međugrupnih emocija, te faktori pozitivnih i negativnih međugrupnih emocija značajno posredovalo povezanost doživljaja kolektivnog stradanja i individualne sklonosti oprostila.

ULOGA KOLEKTIVNE ISPRIKE I OPROSTA U DRUŠTVENOM OPORAVKU POSLIJERATNE ZAJEDNICE

Dean Ajduković, Dinka Čorkalo Biruški

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Kruno Kardov

Odsjek za sociologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Ajana Löw Stanić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Marina Štambuk

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb

Međugrupni sukobi karakterizirani velikim stradanjem i masovnom traumatizacijom nepovratno mijenjaju zajednicu. Ključno pitanje funkcioniranja zajednice u kojoj ranije sukobljene grupe nastavljaju živjeti je kako se mogu unaprijediti njihovi poremećeni odnosi. Pretpostavlja se da priznavanje odgovornosti za nanesenu štetu i patnju i međugrupna isprika imaju važnu ulogu u prevladavanju posljedica sukoba i unaprjeđenje odnosa između grupa u zajednici, a da bi opraštanje moglo voditi pomirenju. U ovom istraživanju postavili smo sljedeća istraživačka pitanja: Kako ljudi u zajednici pogođenoj ratom razumiju značenje kolektivne isprike i oprost? Jesu li im to osobno važno? Misle li da je to značajno za njihovu etničku grupu i dobrobit zajednice u kojoj žive? Proveden je niz fokusnih grupa (11) i intervjua (12) s pažljivo odabranim heterogenim uzorkom Hrvata i Srba, stanovnika Knina i Vukovara (35 žena, 30 muškaraca; u dobi od 20 do 78 godina; zaposlenih i nezaposlenih; svih razina obrazovanja; hrvatskih branitelja i pripadnika srpske vojske; osoba s velikim osobnim gubicima i bez njih). Analize su pokazale da sudionici ispriku i oprost ponajprije razumiju kao individualni čin, a ne međugrupni. Najčešće isprikom smatraju konkretna djela ili ponašanja koja njihova grupa čini ili ne čini spram pripadnika vanjske grupe. Zapravo ne vide tko bi u ime grupe mogao dati ispriku i zatražiti oprost, odnosno tko bi oprost mogao dati. Smatraju da ispriku mora prethoditi utvrđivanje istine o počinjenom nasilju i nanesej patnji, pa priznavanje krivnje, jer to ispriku daje neophodnu uvjerljivost. Svakodnevne oblike suživota i funkcioniranja vide kao svojevrsni oblik međugrupnog oprost. Pojedinačne primjere opraštanja osoba s gubicima doživljavaju kao pozitivne i hrabre iznimke. Glavna pretpostavka unaprjeđenja odnosa Hrvata i Srba u Vukovaru je utvrđivanje istine o nestalim članovima obitelji s obje strane. Kninski sudionici nisu posebno istaknuli ovu pretpostavku.

SIMPOZIJ / SYMPOSIUM

**PREDSTAVLJANJE ISTRAŽIVAČKIH
PROJEKATA HRVATSKE ZAKLADE ZA ZNANOST**

Voditelj: Zvonimir Galić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

U novije vrijeme došlo je do značajnih promjena u financiranju znanstvenih projekata. Umjesto nekadašnjih projekata Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, središnje tijelo za financiranje projektne znanstvene djelatnosti u RH predstavljaju projekti koje kroz programe Uspostavni istraživački projekti i Istraživački projekti financira Hrvatska zaklada za znanost. U prvom natječaju razdoblju koje je provedeno tijekom 2013. i 2014. odobreno je financiranje jednog istraživačkog projekta te tri uspostavna istraživačka projekta iz psihologije. U ovoj sekciji voditelji odobrenih projekata ukratko će predstaviti svoje istraživačke programe i istraživačke timove.

UČITELJSKE EMOCIJE I STRATEGIJE EMOCIONALNE REGULACIJE: OSOBNI I KONTEKSTUALNI ANTECEDENTI I EFEKTI NA MOTIVACIJU, PSIHOLOŠKU DOBROBIT I ODNOSE S UČENICIMA

Irena Burić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Iako su kognitivni, motivacijski i emocionalni procesi u psihologiji prepoznati kao fundamentalne kategorije mentalnih operacija, većina istraživanja u edukacijskoj psihologiji tradicionalno se usmjeravala na prve dvije skupine – kogniciju i motivaciju – uz zanemarivanje emocija. I dok su u posljednjih nekoliko godina učeničke emocije postale nezaobilazan predmet istraživanja, znanstvene spoznaje o uzrocima i posljedicama emocija učitelja, kao važnim sudionicima obrazovnog procesa, još uvijek su nedostatne. Postojeća istraživanja o emocijama učitelja upućuju na važnost njihove uloge u poučavanju i odnosu s učenicima te profesionalnom i osobnom razvoju učitelja. Stoga učiteljske emocije doživljene u razredu i u relaciji s profesionalnim aktivnostima predstavljaju nezaobilazno područje istraživanja. Cilj ovog istraživačkog projekta jest istražiti fenomen učiteljskih emocija i strategija njihove regulacije, kao i njihove osobne i kontekstualne antecedente, te učinke na različite aspekte osobnog i profesionalnog funkcioniranja predmetnih učitelja u osnovnim školama. Kroz kombinaciju kvalitativnih i kvantitativnih metoda, transversalnog i longitudinalnog istraživačkog nacrtu te individualnog i nomotetskog pristupa, istražiti će se pojavnost učiteljskih emocija i strategija emocionalne regulacije te utvrditi odnosi između emocija, njihovih osobnih (temperament, ličnost, ciljevi, uvjerenja) i kontekstualnih antecedenata (karakteristike radnog okruženja, aspekti aktualne obrazovne politike), te efekata na niz osobnih i profesionalnih ishoda (radna motivacija, zadovoljstvo poslom, sagorijevanje na poslu, psihološka dobrobit te različiti aspekti interakcija s učenicima). Navedeni cilj nastojat će se ostvariti kroz trogodišnji period i uz angažman petero istraživača s istraživačkim iskustvom u području.

METAKOGNICIJA KOD KATEGORIJALNOG UČENJA, MIŠLJENJA I RAZUMIJEVANJA

Dražen Domijan

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Rijeci

Metakognicija i samoregulirano učenje posljednjih su godina u središtu istraživačkog interesa u kognitivnoj i edukacijskoj psihologiji u SAD-u i Europi, a razlog ovom interesu je shvaćanje da učenici u procesu obrazovanja nisu samo pasivni primaoci informacija, već aktivno biraju što će, kako i kada učiti. Aktivna uključenost u prvom redu ovisi o nadgledanju i kontroli kognitivnih procesa tijekom učenja, odnosno, o metakogniciji. Metakognicija je najviše istraživana u području pamćenja i u području razumijevanja teksta. Istraživanja metakognicije u drugim područjima kognitivnog funkcioniranja su rijetka, što ukazuje na potrebu temeljitijeg ispitivanja metakognitivnih procjena i uspješnosti regulacije i u drugim oblicima učenja i mišljenja. Glavni cilj predloženog projekta je ispitati mogu li se spoznaje o metakognitivnom nadgledanju i kontroli otkrivene u području metamemorije generalizirati i na druge kognitivne procese kao što su kategorijalno učenje, mišljenje i rješavanje problema. Provest će se veći broj eksperimenata koji će se temeljiti na postupcima mjerenja metakognitivnih procjena razvijenima u području metamemorije. Eksperimenti će se provoditi sa studentima kao sudionicima. Kod istraživanja nadgledanja i kontrole manipulirat će se različitim obilježjima kognitivnih zadataka. Na primjer, u zadatku kategorijalnog učenja manipulirat će se sadržajem zadatka kategorizacije koji može biti zasnovan na pravilu ili na integraciji informacija. Od ispitanika će se tražiti da daju metakognitivne procjene kao što su procjena o blizini dolaska do rješenja i procjena sigurnosti u točnost rješenja, a mjerit će se vrijeme i točnost rješavanja zadataka. Projekt će pokušati odgovoriti na važno pitanje koliko su točne metakognitivne procjene te na kojim informacijama su one zasnovane u području kategorijalnog učenja, mišljenja i rješavanja problema.

IMPLICITNA LIČNOST I RADNO PONAŠANJE

Zvonimir Galić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Nedavni razvoji u konceptualizaciji i mjerenju implicitne ličnosti mogli bi rasvijetliti odnos između ličnosti i radnog ponašanja te nam pomoći da objasnimo i predvidimo važne aspekte radnog ponašanja. U središtu ovog projekta su testovi uvjetovanog rezoniranja namijenjeni mjerenju implicitne ličnosti (James & LeBreton, 2010, 2012). Ti testovi predstavljaju "model za psihometrijsko, konceptualno i teorijski utemeljeno mjerenje implicitnih asocijacija" (Landy, 2008, str. 390). Ovaj sustav mjerenja naziva se uvjetovanim rezoniranjem jer se temelji na pretpostavci da je rezoniranje pojedinca uvjetovano njegovom/njezinom ličnosti. James i LeBreton (2010, 2012) smatraju da je te razlike u rezoniranju moguće mjeriti zadacima induktivnog rezoniranja koje zahvaćaju nesvjesne kognitivne pristranosti koje proizlaze iz implicitnih motiva. Ovim projektom nastojat ćemo unaprijediti naše znanje o metodi uvjetovanog rezoniranja za mjerenje ličnosti te pridonijeti razumijevanju odnosa implicitne ličnosti i radnog ponašanja. U projektu ćemo (1) testirati implicitnu prirodu testova uvjetovanog rezoniranja i snagu njihovih veza s drugim implicitnim mjerama; (2) istražiti medijatore i moderatore veze implicitne ličnosti i radnog ponašanja; (3) proučiti kakve su interakcije različitih implicitnih i eksplicitnih mjere namijenjenih ispitivanju istog konstrukta u objašnjenju radnih ponašanja. U projektu ćemo se usredotočiti na motiv za agresiju i motiv za moći jer bi oni trebali imati glavnu ulogu u objašnjenju ključnih radnih ponašanja (npr. nepoželjna organizacijska ponašanja ili ponašanja u rukovoditeljskoj ulozi)

PROFESIONALNI RAZVOJ U ADOLESCENCIJI: RAZVOJ MODELA TRANZICIJE KARIJERE ADOLESCENATA

Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Za većinu ljudi adolescencija je trenutak za donošenje ključne odluke o svojoj karijeri. U završnom razredu srednje škole učenici se trebaju opredijeliti za daljnje fakultetsko obrazovanje ili za ulazak u svijet rada i pronalaženje posla. Kako bi donijeli ispravnu odluku o svojoj karijeri, adolescenti moraju postati svjesni svojih sklonosti i sposobnosti, trebaju kristalizirati svoje ciljeve u karijeri i formirati profesionalni identitet. Ako odaberu odgovarajući posao ili studij, trebali bi se naći u prikladnoj radnoj okolini, trebali bi biti motivirani za svoj posao ili studij i uspješni u njemu te zadovoljni svojim zanimanjem i karijerom. Odnose među spomenutim konstruktima pokušali smo obuhvatiti Modelom tranzicije karijere adolescenata. Kako bismo upoznali ključne odrednice uspješne tranzicije karijere, predvidjeli smo tijekom 18 mjeseci pratiti približno 1200 učenika završnih razreda srednjih škola– u vrijeme dok još uvijek razmišljaju o različitim opcijama (studeni i prosinac 2014.), nakon što su donijeli odluku o svojoj karijeri (ožujak i travanj 2015.) te nakon što su tu odluku pokušali ostvariti (ožujak i travanj 2016.). U te tri vremenske točke primijenit ćemo mjere temeljnih osobina važnih za usmjeravanje karijere (prvi val), mjere kompetencija za samostalno usmjeravanje karijere te profesionalnog razvoja (drugi val) te na kraju mjere niza ishoda više ili manje uspješne tranzicije karijere (treći val). Cilj projekta je utvrditi ključne odrednice uspješne tranzicije iz škole na posao, odnosno iz škole na fakultet. Na temelju spoznaja proizašlih iz istraživanja te potreba javnosti iskristaliziranih na okruglom stolu predviđenom u završnoj godini projekta, razvit ćemo novi Internet modul za profesionalno savjetovanje koji će biti besplatno dostupan adolescentima i koji će ostati kao vrijedno i korisno praktično nasljeđe ovog projekta.

SIMPOZIJ / SYMPOSIUM

ISKUSTVO STRESA: KAD NAS LOMI, A KAD NAS JAČA?**Voditeljica: Vesna Gavrilov-Jerković***Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija*

Psihologija od ranih početaka pokazuje zanimanje za proučavanje čimbenika koji doprinose prilagodbi u nepovoljnim životnim okolnostima. Ono što osobito zaokuplja pažnju stručnjaka jesu efekti koje rana averzivna iskustva ostvaruju na kvalitetu funkcioniranja odraslih osoba aktualno izloženih povišenom stresu. Povodom ove teme formulirano je više teorijskih modela o tome kakve se posljedice mogu očekivati, kao i o čimbenicima koji te posljedice mogu modificirati. Jasno se izdvajaju modeli o stres senzitivizaciji koji ističu i predviđaju negativne efekte ranih averzivnih iskustava, i s druge strane modeli koji na rana averzivna iskustva ne gledaju isključivo kao na čimbenike rizika nego pretpostavljaju i predviđaju da će se efekti ranih stresora odraziti različito na proces prilagodbe ovisno o djelovanju čimbenika otpornosti. Nalazi do kojih dolaze istraživači polazeći od ovih modela uglavnom nisu integrirani i daju nam djelomičnu sliku fenomena. U cilju obuhvatnijeg razumijevanja složenog odnosa između čimbenika rizika, vulnerabilnosti, protektivnih čimbenika i subjektivne dobrobiti, istraživački tim Odsjeka za psihologiju, Univerziteta u Novom Sadu, organizirao je longitudinalnu studiju u trajanju od preko tri godine kojom je kroz pet ponovljenih ispitivanja obuhvatio ukupno preko dvije tisuće ispitanika. U okviru ovog simpozija bit će predstavljen dio rezultata ove studije kroz pet povezanih priopćenja. U prva dva priopćenja autori se bave istraživanjem glavnih i interaktivnih učinaka ranih čimbenika rizika i čimbenika psihološke otpornosti na razinu subjektivne dobrobiti u situaciji aktualnog stresa. U druga tri priopćenja autori se bave pitanjima uvjeta pod kojima se ostvaruje proces psihološke imunizacije, kao i koji su to mehanizmi i procesi na temelju kojih se može predvidjeti razvoj vulnerabilnosti, a na temelju kojih razvoj rezilijentnosti. Bit će raspravljano i o teorijskim i o praktičnim dimenzijama dobivenih rezultata.

MODERATORSKA ULOGA RANIH NEGATIVNIH ISKUSTAVA U ODNOSU AKTUALNIH STRESORA I SUBJEKTIVNOG DOŽIVLJAJA UZNEMIRENOSTI

Dragana Brdarić, Milica Lazić, Sonja Ivković

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Najveći broj modela koji se bave učincima negativnih iskustava u djetinjstvu pretpostavlja da rana averzivna iskustva imaju ulogu moderatora načina na koji će osoba reagirati na aktualne životne stresore. Glavni cilj ovog istraživanja je provjera osnovnih postavki modela senzitivacije na stres i modela inokulacije stresa. Istraživanje je longitudinalno, s tri ponovljena mjerenja koja su obavljena u intervalima od oko 6 mjeseci. Ispitano je 293 ispitanika, studenta Univerziteta u Novom Sadu (80% ženskog spola), prosječne starosti 20,56 godina. U prvom mjerenju ispitanici su davali podatke o negativnim obiteljskim iskustvima u razdoblju djetinjstva (UPIPAV-R; Hanak, 2004; Hanak, 2010), u drugom mjerenju su popunjavali listu negativnih životnih događaja u prethodnih šest mjeseci (Check List of Life Events, CLLÉ; Gavrilov-Jerković, Žuljević, Jovanović, & Brdarić 2012), a u trećem mjerenju su izvještavali o aktualnim simptomima distresa (DASS - 21 - Depression, Anxiety and Stress Scale; Lovibond & Lovibond, 1995). Rezultati potvrđuju pretpostavku o moderatorskoj ulozi ranih negativnih iskustava u odnosu između trenutnih stresora i subjektivnog doživljaja uznemirenosti tako što pokazuju da postoji pozitivna povezanost između broja aktualnih stresora i razine distresa, ali samo kod ispitanika koji su imali nisku i umjerenu razinu izloženosti ranim averzivnim iskustvima. Ispitanici s visokom razinom negativnih ranih iskustava izvještavaju o povišenoj razini distresa neovisno od broja aktualnih stresora. Ovaj nalaz je u skladu s modelom saturacije stresa koji pripada skupini modela o senzitivaciji na stres. S druge strane, kada se usporede ispitanici s malom i umjerenom razinom ranog negativnog iskustva u situacijama s malim brojem aktualnih stresora, prikladnijim se pokazuje model inokulacije stresa. Naime, ispitanici s umjerenom razinom ranih negativnih iskustava u susretu sa stresorima niskog intenziteta iskazuju najniži distres.

ULOGA INTERAKCIJE RANIH NEGATIVNIH ŽIVOTNIH DOGAĐAJA I ČIMBENIKA PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI U REGULACIJI REAKTIVNOSTI NA STRES

Vesna Gavrilov-Jerković, Milica Lazić, Veljko Jovanović

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Do danas je prikupljeno mnogo nalaza i o efektima ranih negativnih iskustava na senzitivizaciju osobe na kasnije životne stresore i o ulozi psihološke otpornosti u procesu oporavka od stresa. Ono što nije razjašnjeno je utječe li rezilijentnost na proces senzitivizacije na stres. Osnovni cilj ovog istraživanja je provjera pretpostavke da će sposobnost oporavka moderirati efekte stres senzitivizacije i da će rana averzivna iskustva imati drugačiji učinak na odnos aktualnih stresora i subjektivne dobrobiti ovisno od razine rezilijentnosti. U cilju provjere ove pretpostavke organizirano je longitudinalno istraživanje. U istraživanju je sudjelovalo 293 ispitanika, studenata Univerziteta u Novom Sadu (80% djevojaka). U prvom krugu (listopad 2012) prikupljeni su podaci o ranim averzivnim iskustvima s roditeljima (UPIPAV-R; Hanak, 2004), u drugom (ožujak 2013) prikupljeni su podaci o negativnim životnim događajima doživljenima u posljednjih šest mjeseci (CLLE; Gavrilov-Jerković i sur., 2012) i o sposobnosti oporavka (BRS; Smith i sur., 2008), a u trećem (listopad 2013) su ispitanici popunjavali upitnike o emocionalnom distresu (DASS-21; Lovibond i Lovibond, 1995) i o zadovoljstvu životom (SWLS; Diener i sur., 1985). Rezultati hijerarhijske regresijske analize i analize moderacije potvrđuju da postoji značajan učinak trostruke interakcije ($\beta = .15$, $p < .05$ za distres i $\beta = .21$, $p < .01$ za zadovoljstvo životom). Rana negativna iskustva ostvaruju učinak senzitivizacije samo kod niskorezilijentnih osoba. Vulnerabilne osobe (niskorezilijentne bez averzivnog iskustva) reagiraju nižim distresom u situacijama niskog stresa i višim distresom u situacijama višeg stresa od rezilijentnih osoba s averzivnim iskustvom koje reagiraju umjerenim distresom neovisno od aktualnog stresa. Rezilijentne osobe bez ranog negativnog iskustva u situaciji visokog stresa reagiraju sniženjem zadovoljstva, ali ne i porastom distresa. Bit će raspravljano o teorijskim i praktičnim implikacijama dobivenih rezultata.

OJAČA LI NAS ONO ŠTO NAS NE UBIJE? RANA NEGATIVNA ISKUSTVA KAO ČIMBENIK PSIHOLOŠKE OTPORNOSTI

Milica Lazić, Vesna Gavrilov-Jerković, Dragan Žuljević

Odeak za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Osnovni cilj ovog istraživanja je ispitivanje ostvaruje li iskustvo negativnih događaja u djetinjstvu učinak na razvoj rezilijentnosti, definirane i kao proces brzog oporavka od stresa i kao mjera dobrog ishoda. Prema Teoriji stres senzilizacije, rani negativni događaji dovode do lošijih ishoda u kasnijem funkcioniranju pojedinca, pri čemu se očekuje linearan odnos. Ipak, neka istraživanja pokazuju da negativni životni događaji u nekim uvjetima mogu dovesti do unapređivanja rezilijentnosti. Prema Teoriji imunizacije, osobe koje su bile izložene stresu srednjeg intenziteta uče prilagodljivije strategije prevladavanja zbog mogućnosti uspješne adaptacije na rane stresore. Optimalnim za psihološku dobrobit smatra se umjerena razina rizika. Istraživanje je provedeno na 283 studenta (82% žena) Sveučilišta u Novom Sadu, koji su popunjavali upitnike u dva kruga istraživanja, u razmaku od godinu dana. U prvom krugu istraživanja korištena je subskala nerazriješene obiteljske traumatizacije Upitnika za procjenu afektivnog vezivanja (UPIPAV-R). Mjere psihološke otpornosti primijenjene u drugom krugu su: Skala zadovoljstva životom (SWLS), Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS-21) i Kratka skala rezilijentnosti (BRS). Na temelju rezultata istraživanja se može zaključiti da je krivulja koja najbolje opisuje odnos između ranih događaja i pozitivnih pokazatelja mentalnog zdravlja nelinearna (obrnuta J-krivulja). Ovi nalazi ukazuju na to da rana negativna iskustva predstavljaju faktor rizika, ali samo kod osoba koje izvještavaju o postojanju vrlo averzivnih iskustava u djetinjstvu. Niska i umjerena razina izloženosti ovim iskustvima ne kompromitira psihološku otpornost i zadovoljstvo životom osobe. Kada se kao kriterij koristi subjektivni doživljaj uznemirenosti ostvaruje se linearan odnos s ranim averzivnim iskustvima. Što je intenzitet averzivnih iskustava u djetinjstvu veći, registrira se intenzivniji distres. Bit će raspravljano o teorijskim implikacijama rezultata.

REZILIJENTNOST I VULNERABILNOST: ULOGA AFEKTIVNIH I BIHEVIORALNIH STRATEGIJA PREVLADAVANJA STRESA

Dragan Žuljević, Dragana Brdarić

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Osnovni cilj ovog istraživanja bio je procjena uloge strategija prevladavanja stresa i stilova afektivne regulacije u procesu interakcije između rezilijentnosti i vulnerabilnosti kod mladih. U istraživanju je sudjelovalo 233 studenta Univerziteta u Novom Sadu, 81% ženskog spola, prosječne dobi od 20.67 godina ($SD = 1.57$). Primijenjeni su Kratka skala rezilijentnosti (BRS; Smith et al., 2008), subskala nerazriješene obiteljske traumatizacije Upitnika za procjenu afektivnog vezivanja (UPIPAV; Hanak, 2004), Indikator strategija prevladavanja (CSI; Amirkhan, 1990) i Upitnik afektivnih stilova (ASQ; Hofmann & Kashdan, 2010). U istraživanje su uključeni samo ispitanici koji postižu rezultate izvan intervala između 30. i 70. percentila na varijablama rezilijentnosti i rane traumatizacije. Na taj način formirane su četiri kategorije ispitanika – vulnerabilni (niska rana averzivna iskustva i niska rezilijentnost), kompetentni (niska rana averzivna iskustva i visoka rezilijentnost), maladaptivni (visoka rana averzivna iskustva i niska rezilijentnost), te rezilijentni (visoka rana averzivna iskustva i visoka rezilijentnost). Analizom varijance dobivene su značajne razlike između kategorija na Izbjegavanju ($F = 8.45$; $p < .01$, $\eta^2 = .14$) od bihevioralnih, te Prilagodbi ($F = 25.02$; $p < .01$, $\eta^2 = .32$) i Toleriranju ($F = 8.30$; $p < .01$, $\eta^2 = .13$) od afektivnih strategija, dok je na subskali Prikrivanje ($F = 2.76$; $p = .04$, $\eta^2 = .05$) razlika granične značajnosti. Testovi kontrastiranja sugeriraju da maladaptivni više izbjegavaju sučeljavanje sa stresorom od rezilijentnih i kompetentnih, dok rezilijentni više toleriraju emocionalne reakcije, prikrivaju ih i prilagođavaju im se od vulnerabilnih i maladaptivnih. Također, kompetentni se više prilagođavaju situacijama sukladno emocionalnim odgovorima od vulnerabilnih i maladaptivnih. Raspravljat ćemo teorijske i praktične implikacije ovih nalaza.

REZILIJENTNOST I VULNERABILNOST: ULOGA POZITIVNIH OČEKIVANJA I SUBJEKTIVNE DOBROBITI

Veljko Jovanović, Dragan Žuljević, Vesna Gavrilov-Jerković

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Osnovni cilj ovog longitudinalnog istraživanja je bio ispitivanje uloge pozitivnih očekivanja (dispozicionog optimizma i generalne samoefikasnosti) i subjektivne dobrobiti (pozitivnog i negativnog afekta, zadovoljstva životom) u procesu interakcije između rezilijentnosti i vulnerabilnosti kod mladih osoba. Uzorak je činilo 233 studenta (81% ženskog spola) Univerziteta u Novom Sadu, prosječne starosti 20.67 godina. Ispitanici su popunjavali skale za procjenu: dispozicionog afekta (T1), zadovoljstva životom i pozitivnih očekivanja (T2, nakon 6 mjeseci), opaženih ranih negativnih iskustava (T3, nakon godinu dana) i rezilijentnosti (T4, nakon 18 mjeseci). Ispitanici su na osnovu rezultata na skali ranih negativnih iskustava i rezilijentnosti svrstani u četiri grupe: vulnerabilni (niska rana averzivna iskustva i niska rezilijentnost), kompetentni (niska rana averzivna iskustva i visoka rezilijentnost), maladaptivni (visoka rana averzivna iskustva i niska rezilijentnost) i rezilijentni (visoka rana averzivna iskustva i visoka rezilijentnost). Usporedba ove četiri grupe je pokazala da se ispitanici značajno razlikuju na svim pokazateljima pozitivnih očekivanja i subjektivne dobrobiti, s time da su najveće razlike dobivene na negativnom afektu ($\eta^2 = .37$) i optimizmu ($\eta^2 = .22$). Rezultati su pokazali da se ispitanici s visokom rezilijentnošću i različitom razinom ranih averzivnih iskustava u najvećoj mjeri razlikuju u zadovoljstvu životom, koje je veće kod grupe kompetentnih, koja u odnosu na sve ostale grupe iskazuje i značajno viši optimizam. Niskorezilijentne osobe s različitom razinom vulnerabilnosti se najviše razlikuju u razini negativnog afekta, koji je izraženiji kod grupe maladaptivnih, koja ima i primjetno niži optimizam u odnosu na ostale grupe. O rezultatima istraživanja će se raspravljati u kontekstu uloge pozitivnih očekivanja i subjektivne dobrobiti u procesu rezilijentnosti.

SIMPOZIJ / SYMPOSIUM

**ŠTO ŽELIMO U ŠKOLI:
IZVRSNOST ZA NEKE ILI DOBROBIT ZA SVE?**

Voditeljice:

Iris Marušić

*Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja,
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu*

Nataša Jokić-Begić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Kada se govori o uspješnosti obrazovnog sustava (pre)često se naglašavaju isključivo kognitivni ishodi – školski uspjeh učenika, rangiranje škola prema uspjehu, vanjsko vrednovanje znanja i slično. Mentalno zdravlje učenika je vrlo rijetko predmet procjene i istraživanja obrazovnih ishoda, iako će se svi dionici u procesu obrazovanja složiti kako je psihosocijalna dobrobit djece izrazito važna, pa čak i najvažnija odrednica njegove uspješnosti. Također je jasno da je škola snažan kontekstualni čimbenik čiji utjecaj na psihički razvoj djeteta može opaziti svaki roditelj i nastavnik. Za skladan razvoj djece i mladih nužno je da škola bude okruženje koje nudi sigurnost, znatiželju i izazov. Nude li to naše škole? Ili prečesto nude samo takmičenje pod čijim pritiskom djeca razvijaju lošu sliku o sebi i razne psihičke smetnje? Naglašavanje kompetitivnosti unutar školskog sustava već od nižih razreda osnovne škole stvara psihosocijalno okruženje čiji utjecaj na dobrobit djece valja istražiti. U okviru ovog simpozija bit će prikazani radovi autora iz dva područja: psihologije obrazovanja i kliničke psihologije, jer smatramo da tek sinergijsko djelovanje stručnjaka iz ovih područja može rezultirati kvalitetnim djelovanjem psihologa u sustavu obrazovanja. Cilj nam je bio usmjeriti pažnju na emocionalne ishode osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja. U okviru simpozija bit će prikazana istraživanja provedena u školama, te u savjetovalištu kliničkih psihologa. Ona se dotiču različitih aspekata dobrobiti učenika i njihovog doživljaja podrške koju u svom emocionalnom razvoju dobivaju u školskom okruženju. Vjerujemo da će radovi okupljeni u ovom simpoziju pružiti poticaj za otvaranje brojnih novih pitanja i dati sugestije za daljnja istraživanja i praktično djelovanje u školi.

RAZLIKE U SAMOPOIMANJU I KORIŠTENJU STRATEGIJA UČENJA MEĐU UČENICIMA RAZLIČITOG ŠKOLSKOG USPJEHA

Iris Marušić, Jelena Matić

*Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja,
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu*

Recentni procesni modeli obrazovnih postignuća sve više prepoznaju ulogu motivacijskih obrazovnih ishoda te njihova međudjelovanja u uspjehu učenika (Green i sur., 2012). Cilj ovog istraživanja je provjeriti razlike između učenika/ca različitog školskog uspjeha u aspektima školskog samopoimanja te u korištenju kognitivnih i motivacijskih strategija učenja. Istraživanje je provedeno na 624 učenika/ca 8. razreda. Skupinu s dobrim uspjehom čini 103 učenika/ca, vrlo dobrih je 251, a odličnih 235. Razlike između triju skupina provjerene su linearnom diskriminacijskom analizom, a korišteni prediktori su verbalno, matematičko i školsko samopoimanje iz upitnika SDQ II (Marsh, 1990) te skale iz Upitnika kognitivnih i motivacijskih komponenti samoreguliranog učenja (Lončarić, 2008). U analizi su rezultati na skalama formirali kognitivne i motivacijske strategije višeg reda: dubinsko i površinsko procesiranje, metakognitivni ciklus kontrole, zaštita samopoštovanja i poticanje učenja. Prva diskriminacijska funkcija pokazala se statistički značajnom (Wilksova $\lambda = .548$, $p < .000$). Sve diskriminacijske varijable samopoimanja, strategije površinskog procesiranja i metakognitivnog ciklusa kontrole te zaštite samopoštovanja značajno doprinose razlikovanju triju skupina. Prediktori koji su se pokazali najrelevantnijima za razlikovanje među skupinama su školski, matematički i verbalni pojam o sebi, defanzivne strategije površinskog procesiranja i zaštite samopoštovanja, te metakognitivni ciklus kontrole. Učenici boljeg uspjeha postižu viši rezultat na diskriminacijskoj funkciji što upućuje na njihovu bolju sliku o sebi kao učenicima te rjeđe pribjegavanje defanzivnim strategijama učenja, uz češće korištenje metakognitivnih strategija učenja. Cjelokupni obrazac rezultata sugerira da je učenicima lošijeg uspjeha potrebno pružiti kvalitetnu podršku kako bi razvili pozitivnija očekivanja vezana uz vlastito učenje i ovladali onim strategijama učenja koje će njihovo učenje učiniti uspješnijim.

ŠKOLSKI USPJEH I MENTALNO ZDRAVLJE: OD RELACIJA DO INTERVENCIJA

Ivana Lončarević

Osnovna škola Augusta Harambašića, Zagreb

Anita Vulić Prtorić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Škola je snažna kontekstualna odrednica mentalnog zdravlja učenika i stoga svaki suvremeni obrazovni sustav nastoji u taj kontekst integrirati programe koji će u najvećoj mjeri pridonositi mentalnom zdravlju djece, pa tako i njihovom akademskom postignuću. Različiti interventni programi kojima je cilj, pored akademske, poboljšati emocionalnu i socijalnu prilagodbu učenika, temelje se na empirijskim podacima o odnosu školskog uspjeha i pokazatelja mentalnog zdravlja učenika. U ovom radu prikazani su podaci dobiveni u više istraživanja u kojima je korištena ista metodologija. Ispitanici su bili učenici viših razreda osnovnih škola, te srednjoškolci (u prosjeku oko 1000 učenika u svakom istraživanju). Ispitani su specifični obrasci povezanosti između školskog uspjeha i simptoma anksioznosti, depresivnosti, agresivnosti, hiperaktivnosti, psihosomatskih simptoma, umora i dr. Sve analize uzele su u obzir spol i dob učenika, a provođene su na dvije taksonomske razine – ukupnog rezultata za svaki navedeni sindrom i pojedinih klastera simptoma unutar svakog sindroma. Rezultati ukazuju slijedeće glavne zaključke: 1) najveća povezanost školskog neuspjeha je sa simptomima depresivnosti i agresivnosti, 2) različiti su obrasci tih povezanosti u uzorcima djevojčica i dječaka, i 3) pojedini klasteri simptoma unutar navedenih sindroma imaju različitu važnost u tumačenju dobivenih povezanosti. Dobiveni nalazi mogu poslužiti kao smjernice u izradi interventnih programa, ali i općenito boljeg razumijevanja učenika u školi.

NEKOGNITIVNI ISHODI UČENJA: INICIJATIVNOST I PODUZETNOST UČENIKA ZAGREBAČKIH OSNOVNIH ŠKOLA

Zrinka Ristić Dedić, Boris Jokić

*Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja,
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu*

Inicijativnost i poduzetnost jedna je od osam ključnih kompetencija u Europskom referentnom okviru ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje (EC, 2006.). Kod mladih osoba ključne bi se kompetencije trebale razviti do kraja obveznog obrazovanja, jer služe kao osnova za daljnje učenje, osobno ispunjenje i razvoj, aktivno građanstvo, društvenu uključenost i zapošljivost. Inicijativnost i poduzetnost označava spremnost na preuzimanje rizika, inicijativu, nezavisnost i inovativnost u osobnom i društvenom životu, te motivaciju i odlučnost u ostvarivanju zadaća. Cilj je ovoga rada ispitati razinu inicijativnosti i poduzetnosti kod učenika zagrebačkih osnovnih škola te utvrditi razlike u usvojenosti ovih obrazovnih ishoda ovisno o dobi, spolu i obrazovnom postignuću učenika. Istraživanje je provedeno u svih 109 javnih škola Grada Zagreba. U istraživanju je ukupno sudjelovalo 2417 učenica i učenika četvrtih i 2299 učenica i učenika osmih razreda. Inicijativnost i poduzetnost ispitani su upitnički, kroz skup od šest pitanja u kojima se pred učenike stavlja situacija biranja između dvije mogućnosti. Jedna mogućnost predstavlja ponašanje koje se može označiti kao poduzetno i inicijativno, a druga predstavlja suprotnost tome. Primjer pitanja jest: Više volim a) zadatke slične onima koje sam do sad rješavao/la ili b) nove zadatke koje do sada nisam rješavao/la. Rezultati pokazuju da većina učenika osnovnih škola pokazuju sklonost prema odgovorima koji sugeriraju nisku razinu inicijativnosti i poduzetnost, a tome su posebno skloni učenici osmih razreda. Opažene su i spolne razlike na pojedinim pitanjima, u smjeru veće razine inicijativnosti i poduzetnosti kod dječaka. Izrazito je zanimljiv nalaz o malim razlikama među učenicima različitih obrazovnih postignuća. U radu se raspravlja o značenju ovih nalaza kao pokazatelja spremnosti mladih u hrvatskom obrazovnom kontekstu za suočavanje s izazovima suvremenog društva.

VEZANOST ZA ŠKOLU I PSIHOLOŠKA PRILAGODBA SREDNJOŠKOLACA

Petar Bezinović

*Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja,
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu*

Vežanost uz školu (school bonding) je konstrukt koji se koristi za analizu iskustava učenika sa školom, učiteljima i akademskim idealima koje škola pred njih postavlja. Analize dimenzionalnosti konstrukta ističu dvije dominantne komponente: privrženost školi i predanost izvršavanju školskih obveza. Niska privrženost i predanost školi povezane su s nizom rizičnih ishoda poput odbacivanja od strane vršnjaka, delinkventnog ponašanja i korištenja sredstava ovisnosti. Cilj ovog rada bio je provjeriti primjenjivost instrumenta za ispitivanje konstrukta u našim školama te istražiti povezanost privrženosti i predanosti školi s nekim negativnim, ali i s pozitivnim pokazateljima psihološke prilagodbe učenika. Istraživanje je provedeno na stratificiranom reprezentativnom uzorku od 1.535 učenika (49,84%) i učenika svih srednjih škola u Istarskoj županiji (n=22). Primijenjen je upitnik za ispitivanje rizičnih ponašanja učenika koji je dodatno sadržavao i aspekte vežanosti uz školu, kao i neke mjere samopoimanja i vršnjačkih odnosa u školi. Analizirani su rezultati na ljestvicama privrženosti i predanosti školi s jedne strane i na ljestvicama općeg zadovoljstva životom, optimizma, ego-snage i prijateljstva kao pozitivnih oblika psihološkog funkcioniranja te egzistencijalne krize, manifestne agresivnosti i izloženosti korištenju sredstava ovisnosti kao problematičnih obilježja psihološkog funkcioniranja. Rezultati potvrđuju postavku da su pozitivna iskustva sa školom važan čimbenik dobre psihološke prilagodbe adolescenata, prvenstveno zbog posebne važnosti koju škola ima u njihovom svakodnevnom životu. Ispitani aspekti vežanosti učenika uz školu mogu biti važni pokazatelji kvalitete podrške razvojnim potrebama učenika i valjalo bi ih uvažavati pri planiranju i provedbi programa unapređivanja kvalitete rada škola.

ŠKOLSKA ISKUSTVA I PERCIPIRANA DOBROBIT UČENIKA KOJI OSJEĆAJU ISTOSPOLNU PRIVLAČNOST

Ivana Jugović, Petar Bezinović

*Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja,
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu*

LGBT učenici u većoj mjeri doživljavaju vršnjačko nasilje i uznemiravanje u školi te slabiju potporu od strane škole nego heteroseksualni učenici. Posljedice homofobnog uznemiravanja mogu biti povećana anksioznost i depresivnost, osjećaj nesigurnosti u školi i slabiji osjećaj pripadanja školi. No s druge strane, pokazalo se da su se LGBT učenici koji su imali podržavajuće učitelje i potporu škole osjećali sigurnije te da je u tim školama bilo manje homofobnog uznemiravanja. Cilj rada je istražiti razlikuju li se učenici koji su doživjeli privlačnost prema osobi istog spola, i oni koji to nikada nisu doživjeli, u iskustvima doživljenog fizičkog i relacijskog nasilja u školi, percipiranoj dobrobiti i (ne)zadovoljstvu nastavnici. Istraživanje je provedeno na 1819 učenika svih razreda srednjih škola u Primorsko-goranskoj županiji (49,5% djevojaka). Rezultati su pokazali da su učenici, koji su osjetili istospolnu privlačnost, doživjeli više relacijskog i fizičkog nasilja od učenika koji nikada nisu imali takve osjećaje. Djevojke koje su doživjele istospolnu privlačnost bile su sklonije depresivnim osjećajima i egzistencijalnoj krizi, te su bile manje zadovoljne životom općenito od djevojaka koje nisu nikada osjetile istospolnu privlačnost. Grupa mladića, koji su istospolnu privlačnost osjećali često i vrlo često, bila je najsklonija depresivnim osjećajima i egzistencijalnoj krizi u usporedbi s mladićima koji su rijetko ili nisu nikada doživjeli istospolnu privlačnost. Ti su mladići također bili najmanje zadovoljni načinom na koji se nastavnici odnose prema učenicima. Rezultati istraživanja ukazuju na to da škole u hrvatskom kontekstu nisu posve sigurno okružje za učenike homoseksualne orijentacije. Implementacija preventivnih programa s fokusom na LGBT problematiku bi trebala biti uvedena u škole, kao što i predlažu APA (1993) i Vijeće Europe (2011).

IZ SAVJETOVALIŠTA KLINIČKOG PSIHologa: JE LI ŠKOLSKI USPJEH TOGA VRIJEDAN?

Ana Staničić

Centar za kognitivno bihevioralnu terapiju, Zagreb

Školsko okruženje često predstavlja izazov koji nadilazi mogućnosti psihosocijalne prilagodbe djece i mladih. Stoga se javljaju psihičke poteškoće koje narušavaju kvalitetu života učenika, oduzimajući radost djetinjstvu i mladosti, unoseći u svakodnevnicu mnogo briga i tužnog raspoloženja. Cilj ovog izlaganja je prikazati iskustva iz jednog psihološkog savjetovališta koje se bavi tretiranjem poteškoća djece i mladih. U savjetovališta se javljaju učenici osnovnoškolske i srednjoškolske dobi sa raznim problemima vezanim za školu, a koje su različite prirode, etiologije i intenziteta. U izlaganju će biti prikazani razlozi upućivanja djece i mladih na savjetovanje, razine distresa pri dolasku, te vrste primijenjenih intervencija. Obuhvaćeno je razdoblje zadnjih 5 godina, tijekom kojeg se za pomoć javilo 100-tinjak učenika različitih osnovnih i srednjih škola s područja grada Zagreba i okolice. Najčešće se u savjetovališta javljaju mladi sa poteškoćama motivacije za rad, ispitnom anksioznošću te neadekvatnim tehnikama učenja. Mladi koji doživljavaju školski neuspjeh često pate od depresivnih i anksioznih simptoma, niskog samopoštovanja; što često dovodi do začaranog kruga jer se tada smanjuje njihova efikasnost. Određen broj mladih ima poteškoća i zbog neprilagođenog ponašanja (zbog svog karaktera, vršnjaka ili nekih specifičnih teškoća). Poteškoće se javljaju i kod mladih koji imaju specifična kognitivna ograničenja, ali i kod nadarenih, kod kojih se uočavaju perfekcionističke tendencije koje mogu kočiti njihov uspjeh. Primijenjene kognitivno-bihevioralne intervencije, te uska suradnja s roditeljima i školom dovode do poboljšanja psihičkog stanja učenika. U izlaganju će biti izloženi podaci koji ukazuju na specifičnost poteškoća vezane uz dob i razinu obrazovanja, te zahtjevnosti školskih programa. Rezultati sugeriraju smjernice za daljnja istraživanja i praktičan rad, a pogotovo na nužnost tješnje suradnje školskih i kliničkih psihologa.

SIMPOZIJ / SYMPOSIUM

ORGANIZACIJSKE DETERMINANTE RADNE DOBROBITI

Voditeljica: Darja Maslić Seršić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Značajke radnog konteksta, koje su povezane s pozitivnim stavovima prema radu te dobrobiti ljudi, oduvijek su bile važna tema psihologije rada. Istraživanja u ovom području dala su doprinos razumijevanju radne motivacije, ali su izravno utjecala i na praksu. Tako su spoznaje o utjecaju nekih obilježja radne okoline mijenjale strategije upravljanja radnim učinkom i unaprijedile dobrobit na radnom mjestu. Tom cilju nastoji doprinijeti i ovaj simpozij. Dosadašnja istraživanja utvrdila su značajke posla koje osnažuju individualnu dobrobit kao i one koje predstavljaju izvore stresa. Poticaj za daljnja istraživanja daju promjene u svijetu rada: ljudi postaju masovno izloženi nekim novim stresorima pa važno postaje istražiti njihovo značenje. Također, s društvenom prihvaćenošću ideje o važnosti očuvanja i unaprjeđenja dobrobiti ljudi na poslu, zanimljive postaju značajke posla prisutne samo u nekim zanimanjima ili sektorima. I na kraju, neki noviji koncepti koji opisuju psiho-socijalne značajke posla, poput organizacijske klime, dobivaju sve veću važnost u ovom području. To posebno vrijedi za one stresore koji su nezaobilazna značajka nekog posla, primjerice smjenski ili terenski rad, ili se pak ne mogu ukloniti iz specifičnih razloga. Upravljanje organizacijskom klimom tada postaje ključno jer može ublažiti posljedice izloženosti različitim izvorima stresa ili unaprijediti dobrobit na individualnoj i grupnoj razini. Simpozij čini šest empirijskih radova u ovom području, a možemo ih podijeliti u dvije cjeline prema predmetu interesa. Prva tri rada bave se značajkama posla koje osnažuju ili narušavaju dobrobit ljudi u nekim specifičnim zanimanjima. Druga tri rada bave se organizacijskom klimom kao odrednicom individualne dobrobiti, ali i psihološke osnaženosti tima. U fokusu rasprave bit će metodološka ograničenja prezentiranih istraživanja, implikacije dobivenih nalaza za strategije upravljanja organizacijskim promjenama te smjernice za buduća istraživanja u ovom području.

IZVORI ZADOVOLJSTVA I NEZADOVOLJSTVA HRVATSKIH POMORACA NA TERETNIM BRODOVIMA

Ana Slišković, Zvezdan Penezić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

Usprkos napretku u suvremenom pomorstvu, pomorci se i danas susreću s brojnim fizičkim i psihosocijalnim stresorima i rizicima. Organizacijske determinante radne dobrobiti populacije pomoraca malo su istraživane, osobito na hrvatskim uzorcima. Stoga je cilj istraživanja bio utvrditi razinu i izvore zadovoljstva i nezadovoljstva poslom hrvatskih pomoraca. Istraživanje je provedeno na uzorku hrvatskih pomoraca (N=530), zaposlenih na različitim funkcijama na teretnim brodovima. Prosječna dob sudionika iznosila je 37.7 godina (SD=9.4), a njihov staž u pomorskom sektoru 13.5 godina (SD=9.4). Koristeći kvantitativan globalni i facetni pristup ispitano je opće zadovoljstvo poslom i zadovoljstvo nekim specifičnima facetama posla. Sudionici su dodatno odgovorili i na dva otvorena pitanja vezana za izvore njihovog radnog zadovoljstva i nezadovoljstva, a ti podaci su analizirani korištenjem kvalitativnog pristupa. Rezultati su pokazali umjerenu razinu općeg zadovoljstva poslom, dok analize na deset specifičnih faceta ukazuju da su sudionici u prosjeku najzadovoljniji plaćom, a najmanje zadovoljni ostvarenim beneficijama i organizacijom rada. Pokazalo se da su među osnovnim izvorima zadovoljstva poslom: financijska stabilnost i sigurnost; odnos radnih i slobodnih dana te kvaliteta slobodnih dana; priroda i dinamika posla; rad u međunarodnom radnom okruženju i mogućnosti napredovanja. S druge strane, izvori nezadovoljstva primarno su vezani za: odvojenost od kuće i obitelji; status hrvatskog pomorca (u Republici Hrvatskoj, na međunarodnom tržištu i u radnoj organizaciji); radne uvjete na brodu; međuljudske odnose na brodu te promjene u pomorskom sektoru. Osnovno metodološko ograničenje navedenih rezultata vezano je za reprezentativnost samog uzorka s obzirom na socio-demografske i radne značajke. U radu se razmatraju teorijski doprinosi rezultata provedenog istraživanja i njihove praktične implikacije za upravljanje zadovoljstvom poslom u pomorskom sektoru.

PREDIKTORI DOBROBITI ZAPOSLENIKA USLUŽNIH DJELATNOSTI U JAVNOM I PRIVREDNOM SEKTORU U BOSNI I HERCEGOVINI

Dženana Husremović

*Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu,
Bosna i Hercegovina*

Postoji slaganje da aktualne prilike u BiH imaju za posljedicu smanjivanje prava radnika što u konačnici narušava njihovu psihološku dobrobit. Stoga je cilj istraživanja bio testirati Model zahtjeva-kontrole-podrške na poslu (Johnson, Hall i Theorell, 1989) na zaposlenicima uslužnih i neprivrednih djelatnosti koje zapošljavaju dvije trećine ukupnog broja zaposlenih u BiH. Zanimalo nas je: (1) u kojoj mjeri su zahtjevi, kontrola i socijalna podrška na poslu povezani sa zadovoljstvom poslom, doživljajem stresa i emocionalnom iscrpljenošću zaposlenika i (2) da li vrsta djelatnosti moderira ove odnose. U istraživanje je uključeno 898 osoba oba spola, zaposlenih u uslužnim djelatnostima u javnom (školstvo, zdravstvo, policija) ili privrednom sektoru (privatna i državna poduzeća). Zahtjevi, kontrola te socijalna podrška nadređenog, radnih kolega i drugih mjereni su upitnikom QPS Nordic (Dallner i sur., 2000; Husremović, 2011), a kao kriterijske varijable primijenjeni su Upitnik zadovoljstva poslom (Warr, 1995), Upitnik opaženog stresa (Kristensen i sur., 2005) i Skala emocionalne iscrpljenosti iz Upitnika profesionalnog sagorijevanja (Maslach i Jackson, 1986). Utvrđene su razlike među ispitivanim grupama u važnosti pojedinih prediktora. Socijalna podrška, posebno nadređenog, značajan je prediktor dobrobiti zaposlenika u svim djelatnostima, ali u značajno većoj mjeri objašnjava interindividualne razlike u zadovoljstvu poslom radnika privredna poduzeća u državnom vlasništvu nego ostalih grupa. Socijalna podrška kolega također nije podjednako značajna za sva ispitivana područja. Percipirana kontrola nad tempom rada značajan je prediktor zadovoljstva samo zaposlenih u školstvu. Iako korištena metodologija i nereprezentativnost uzorka ograničavaju generalizaciju nalaza, rezultati ukazuju da je potrebno voditi računa o specifičnostima pojedinih organizacija i djelatnosti pri planiranju intervencija za očuvanje i unapređenje dobrobiti zaposlenika.

EFEKTI SMJENSKOG RADA NA DINAMIKU SRČANE AKTIVNOSTI I SUBJEKTIVNU DOBROBIT

Andrea Tokić, Ilija Manenica

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru

Dosadašnja istraživanja su pokazala negativne efekte smjenskog rada na zdravlje u čijoj se osnovi dominantno nalazi desinkronizacija i resinkronizacija bioloških ritmova. U ovakvim istraživanjima korišteni su, inter alia, i indikatori promjena dinamike srčane aktivnosti, kao što su parametri varijabiliteta R-R intervala, čije atipično smanjenje neki autori smatraju dobrim prediktorom kardiovaskularnih problema. Cilj istraživanja bio je utvrditi eventualne efekte smjenskog rada na parametre srčane dinamike te subjektivnu dobrobit medicinskih sestara različite dužine radnog staža. U ispitivanju su sudjelovale dvije skupine od po 24 medicinske sestre, izjednačene po dobi i duljini radnog staža. Jedna je skupina radila u trosmjenskom sustavu rotacije smjena, a druga (kontrolna) samo u dnevnoj smjeni. Na osnovi dužine radnog staža, skupine su podijeljene u tri komparabilne podskupine s po osam sudionica, i to s: 1-10, 11-20 i 21-30 godina radnog staža. Srčana aktivnost (R-R intervali) kontinuirano je registrirana za vrijeme jutarnje radne smjene pomoću Data Logging sustava. Sudionice su također procjenjivale zadovoljstvo i težinu posla, te utjecaj radnog vremena na ostale segmente života. Analiza rezultata je pokazala razlike u varijabilitetu srčane aktivnosti (DM-indeks) između smjenskih i dnevnih radnica do 20 godina staža, što ukazuje na smanjenje dinamike srčane aktivnosti kod smjenskih radnica. Razlike među najstarijim skupinama nisu nađene, što se može pripisati spontanoj selekciji gdje su smjenske radnice sa zdravstvenim problemima premješane u dnevnu smjenu. Smjenske radnice su bile manje zadovoljne svojim poslom, procjenjivale su ga težim nego dnevne radnice, te su iskazale veću razinu negativnog utjecaja posla na ostale domene života. Iako je zbog zahtjevnosti prikupljanja psihofizioloških varijabli uzorak u istraživanju specifičan i malen, rezultati pokazuju zadovoljavajuću pouzdanost i upućuju na nižu razinu dobrobiti smjenskih u odnosu na dnevne radnice.

U KOJOJ MJERI KLIMA PRAVEDNOSTI ODREĐUJE PSIHOLOŠKU OSNAŽENOST TIMA?

Zoran Sušanj

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Rijeci

Ana Jakopec

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku

Psihološka osnaženost općenito se odnosi na stupanj u kojem zaposlenik osjeća da ima kontrolu nad događajima u organizaciji. Ovaj se konstrukt proučava i na grupnoj razini, kao zajedničko iskustvo tima ili radne grupe. Timska osnaženost je višedimenzionalni konstrukt koji uključuje zajedničku percepciju članova tima o slobodi, nezavisnosti i diskreciji u odlučivanju (autonomija), kolektivno uvjerenje da tim može biti učinkovit (moć), skupni osjećaj da je posao tima važan i vrijedan (značaj) i uvjerenje da radom pridonose učinkovitosti organizacije (utjecaj). Organizacije su zainteresirane za osnaživanje pojedinaca i timova jer se osnaženost pokazala povezano s pozitivnim radnim ishodima, a u najvećoj je mjeri određena ukupnim doživljajem radnog okruženja, posebice klimom pravednosti. Cilj je istraživanja provjeriti interakcijske učinke doživljaja pravednosti organizacije, rukovoditelja i suradnika na psihološku osnaženost tima. Podaci su prikupljeni od članova 196 timova u organizacijama različitih djelatnosti. Rezultati polinomne regresije i metode odzivnih površina pokazuju da s porastom razine usklađenosti različitih izvora klime pravednosti raste i psihološka osnaženost tima. Neusklađenost izvora klime pravednosti, odnosno situacije u kojima je jedan izvor pravedan, a drugi nepravedan, nema značajne učinke na zajedničku percepciju psihološke osnaženosti. Ipak, neusklađenost klime pravednosti pokazuje pozitivne kompenzacijske učinke na psihološku osnaženost tima ovisno o prosječnoj dobi članova i zajedničkom stažu u timu. Dokle god je jedan izvor percipiran pravednim, psihološka je osnaženost tima visoka, neovisno o nepravednosti drugog izvora. S povećanjem dobi i staža u timu povećava se i snaga ovog efekta, kao i važnost kolektivnih izvora pravednosti za osnaženost tima. Iako, s obzirom na korelacijski nacrt istraživanja, nije moguće kauzalno zaključivanje, raspravlja se o implikacijama rezultata u području upravljanja ljudskim resursima.

DISTRIBUTIVNA I PROCEDURALNA PRAVEDNOST KAO MEDIJATORI ODNOSA NESIGURNOSTI POSLA I ZADOVOLJSTVA POSLOM

Mitja Ružojčić, Darja Maslić Seršić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Nesigurnost posla smatra se stresorom s negativnim posljedicama po pojedinca i organizaciju. Međutim, iako je negativna povezanost ove značajke radne okoline s osobnom dobrobiti, stavovima prema poslu i organizaciji te ponašanjima na radnom mjestu relativno dobro utvrđena (De Witte, 2005), istraživanja koja su se bavila mehanizmima preko kojih nesigurnost posla djeluje na navedene ishode su malobrojna. Stoga smo, na temelju transakcijske teorije stresa (Lazarus i Folkman, 1984), kao potencijalne medijatore ishoda ovog stresora odabrali procjene pravednosti organizacije. Cilj je bio ispitati posreduju li distributivna i proceduralna organizacijska pravednost vezu između doživljaja nesigurnosti posla i zadovoljstva poslom. U tu svrhu, Skala kvantitativne nesigurnosti posla (De Witte, 2000), 3 čestice kvalitativne nesigurnosti posla – doživljaj neizvjesnosti vezane uz mogućnost napredovanja, plaću i radne resurse, prilagođena Skala organizacijske pravednosti (Jakopec i Sušanj, 2014) te Skala općeg zadovoljstva poslom (Maslić Seršić i Šverko, 2000) primijenjene su na uzorku 455 osoba visoke stručne spreme oba spola, starosti do 45 godina i zaposlenih u različitim organizacijama u Republici Hrvatskoj. Rezultati višestrukih medijacijskih analiza s bootstrapping metodom procjene značajnosti indirektnih efekata (Preacher i Hayes, 2008) pokazuju kako su i distributivna i proceduralna pravednost medijatori povezanosti opće nesigurnosti posla, kao i nesigurnosti napredovanja, trenutne plaće i resursa na poslu, sa zadovoljstvom poslom. Pri tome ova dva medijatora objašnjavaju 55–100 % povezanosti nesigurnosti posla sa zadovoljstvom poslom. Iako je provedeno istraživanje transverzalno i korelacijsko što ograničava uzročno-posljedičnu interpretaciju nalaza, ono je među prvima koje se bavi organizacijskim medijatorima ishoda nesigurnosti posla. Rezultati daju smjernice za buduća istraživanja, ali i potencijalna djelovanja u svrhu umanjivanja negativnih učinaka nesigurnosti posla.

POTICANJE UČENJA U RADNOM KONTEKSTU: IMPLIKACIJE ZA DOBROBIT ZAPOSLENIKA

Jasmina Tomas, Darja Maslić Seršić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Poticanje učenja u radnom kontekstu jedna je od važnih strategija kojom organizacije osiguravaju opstanak u promjenjivim okolnostima tržišta. Iako je dosadašnjim istraživanjima utvrđena pozitivna povezanost organizacijske klime koja potiče učenje s poželjnim radnim ponašanjem (npr. s radnim učinkom mjerenim na individualnoj i organizacijskoj razini), spoznaje o njezinoj ulozi u predikciji individualne dobrobiti zaposlenika još su malobrojne. Stoga je cilj istraživanja bio: (1) ispitati povezanost organizacijskog konteksta definiranog kroz dimenzije klime koja potiče učenje s dobrobiti zaposlenika te (2) ispitati moderiraju li dimenzije klime koja potiče učenje odnos između zahtjeva posla i dobrobiti zaposlenika. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku smjenskih radnika zaposlenih u poslovnom i javnom sektoru (N = 860). Primijenjena je Skala organizacijske klime koja potiče učenje kojom se ispituju tri dimenzije: olakšavanje učenja, nagrađivanje i uvažavanje učenja te sprječavanje razmatranja pogrešaka u radu. Zahtjevi posla ispitani su subskalom Upitnika stresora u radu HSE, psihofizičko zdravlje Upitnikom zdravlja SF-36, a zadovoljstvo poslom jednom česticom općeg zadovoljstva u poslu. Rezultati su pokazali da olakšavanje te nagrađivanje i uvažavanje učenja imaju pozitivan doprinos, dok sprječavanje razmatranja pogrešaka u radu ima negativan doprinos u predviđanju dobrobiti povrh demografskih i radnih karakteristika zaposlenika te zahtjeva posla. Također, olakšavanje učenja moderiralo je odnos između zahtjeva posla i dobrobiti zaposlenika: percepcija da organizacija olakšava učenje kroz osiguravanje potrebnih sredstava ublažila je negativnu povezanost između zahtjeva posla i subjektivnog općeg i psihičkog zdravlja. Rezultati upućuju na zaključak da poticanje učenja u radnom kontekstu može imati značajne implikacije za dobrobit zaposlenika.

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

322 DAN TRAMIRAI
ZORANA BUJASA

OKRUGLI STOLOVI ROUND TABLES

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

VAŽNOST INTRINZIČNE MOTIVACIJE KOD VRHUNSKIH
SPORTAŠA U VRIJEME KADA JE SPORT POSTAO SHOWBUSSINES

Voditelji i sudionici:
Igor Čerenšek, Luka Škrinjarić, Ana Kotzmuth

Conversatio Centar d.o.o., Zagreb

Motivacija sportaša je izuzetno kompleksna i korištenjem samo jedne tehnike ili pristupa, nećemo dobiti željeni efekt. Intrinzična motivacija povezana je s pozitivnim afektom i visokim angažmanom sportaša (Vallerand i Losier, 1999.). Međutim, ekstrinzični (vanjski faktori) za primarno intrinzično motivirane sportaše mogu i umanjiti snagu intrinzičnog interesa ako se njima nešto uvjetuje (Lepper i Greene, 1978.). Primjerice, sportaš koji je nagrađen za izniman trud želi raditi više i uživa u svojim ulaganjima, dok sportaš kojeg se ucjenjuje novcem gubi interes za angažmanom, gubi zadovoljstvo, te se usmjerava na novac i isključivo na uspješnost izvedbe. Postavlja se pitanje na koji način raditi na intrinzičnoj motivaciji s vrhunskim sportašima, kako ju poticati i sačuvati od sve većih vanjskih utjecaja, poput nagrada, novca i slave. Planirane teme okruglog stola: kompleksnost motivacije, razlike utjecaja ekstrinzičnih i intrinzičnih faktora kod sportaša, načini unaprjeđenja intrinzične motivacije u radu s vrhunskim sportašima.

OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

PSIHOLOGIJA U HRVATSKIM ČASOPISIMA

Voditelj: Krunoslav Matešić

Naklada Slap, Jastrebarsko

Sudionici: **Krunoslav Matešić**, *Arhiv za higijenu rada i toksikologiju*; **Ksenija Baždarić**, *Croatian Medical Journal*; **Saša Misoni**, *Collegium Antropologicum*; **Renata Franc**, *Društvena istraživanja*; **Ivan Prskalo**, *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje/Croatian Journal of Education*; **Daniel Bok**, *Kinesiology*; **Slavka Galić**, *Klinička psihologija*; **Marina Ajduković**, *Ljetopis socijalnog rada*; **Dubravka Miljković**, *Napredak*; **Sanja Klempić Bogadi** i **Margareta Gregurović**, *Migracijske i etničke teme*; **Ljiljana Mikuš**, *Psiholog*; **Barbara Kalebić Maglica**, *Psihologijske teme*; **Vesna Buško**, *Review of Psychology*; **Anđelina Svirčić Gotovac**, *Sociologija i prostor*; **Predrag Zarevski**, *Suvremena psihologija*; **Zvezdan Penezić**, *Zbirka istraživačkih skala i upitnika*; **Daniela Šincek**, *Život i škola*.

Na okruglom stolu raspravljat će se o sljedećim temama: Kako često uredništvo dobiva psihološke članke, Koji su najčešći problemi s člancima iz psihologije, Zahtijeva li uredništvo čekiranje rukopisa prema normama Američke psihološke udruge – pripremu teksta prema uputama u APA Publication manualu, Postoji li jednoobrazni način citiranja, Je li zadani stil citiranja dostupan u Wordu, Kontrolira li uredništvo prihvaćanje autorskih i izdavačkih prava, Ima li uredništvo tiskane upute/obrasce za recenziranje, Je li kategorizacija članka u skladu s preporukama MZOS-a. Sudjeluju li članovi uredništva u raspravama i konferencijama posvećenim uređivanju časopisa ili općenito problemima izdavaštva?

OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

ONLINE ISTRAŽIVANJA U PSIHOLOGIJI:
METODOLOŠKI IZAZOVI I ZAMKE

Voditelj: Dean Ajduković

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Sudionici: **Dean Ajduković**, *Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu*; **Vladimir Kolesarić**, *Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu*; **Marina Ajduković**, *Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet u Zagrebu*; **Ivan Rimac**, *Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet u Zagrebu* i **Krešimir Pavlina**, *Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet u Zagrebu*

Cilj okruglog stola je razmotriti izazove koje donosi sve češće korištenje online istraživanja. Među njima su npr. problemi formiranja uzorka i s njima povezane pristranosti, dostupnost stvarnih pripadnika ciljne grupe u istraživanju, mogućnosti netočnog prikazivanja svojih osobina prema kojima se formira uzorak, postizanje stvarnog osjećaja anonimnosti sudionika, koliko se prednost lakog dostupa do velikog broja sudionika istraživanja zaista ostvaruje u praksi, itd. Raspravit će se koliko ovi elementi ugrožavaju valjanost spoznaja dobivenih online istraživanjima. Posebni izazovi proizlaze iz etičkih odredbi istraživanja s djecom. Online pristupom djeci do 14 godina neizvjesno je pribavljanje roditeljskog odobrenja o sudjelovanju njihove djece, odnosno obavještanje roditelja da dijete do 18 godina starosti sudjeluje u istraživanju. Postojeće etičke odredbe prilagođene su klasičnim načinima prikupljanja podataka kad u istraživanju sudjeluju djeca (individualno ili grupno), pa valja pronaći rješenja sukladna etičkim normama, a ne odreći se online istraživanja. Nadalje, otvorena su pitanja odgovarajućih postupaka istraživača u slučaju psihičke uznemirenosti sudionika zbog sudjelovanja u istraživanju, postupanja kad podaci upućuju na opasnost sudionika istraživanja za sebe ili druge, osiguravanju povjerljivosti podataka u online okruženju. Na primjerima provedenih online istraživanja ilustrirat će se ograničenja i moguća metodološka rješenja navedenih pitanja. Izložit će se i informatičke mogućnosti rješavanja nekih etičkih pitanja. Sudionici okruglog stola i publika će raspraviti smjer i korake razrješavanja ovih izazova, te po prvi puta dati preporuke za unapređenje metodologije online istraživanja.

322 DAN IRAMIRA
ZORANA BUJASA

USMENA IZLAGANJA ORAL PRESENTATIONS

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

INDIVIDUALNE RAZLIKE U PRIVRŽENOSTI I SEKSUALNOSTI SAMACA I OSOBA U VEZI: DOPRINOS RODNIH I DOBNIH KARAKTERISTIKA

Vesna Antičević

Sveučilišni odjel zdravstvenih studija u Splitu

Nataša Jokić-Begić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Dolores Britvić

Klinika za psihijatriju, KBC Split

Cilj istraživanja bio je utvrditi doprinos rodnih i dobnih obilježja individualnim razlikama u stilovima privrženosti i kognitivno-emocionalnim aspektima seksualnosti (seksualno samopoštovanje seksualna depresija i seksualna preokupiranost) kod samaca i osoba u partnerskim vezama. Istraživanjem su obuhvaćeni članovi opće populacije oba roda (Nm=309; Nž=323) u dobnom rasponu 20-65 godina. Individualne razlike u stilovima privrženosti ispitane su Inventarom iskustava u bliskim vezama (Kamenov i Jelić, 2003), aspekti seksualnog samopoimanja (seksualno samopoštovanje, seksualna depresija i seksualna preokupiranost) su ispitani Skalom seksualnosti (Snell i Papini, 1989), a seksualno zadovoljstvo je procjenjivano Novom skalom seksualnoga zadovoljstva (Štulhofer i Buško, 2008). Nalazi o rodnim razlikama ukazuju na rodne osobitosti u stilovima privrženosti (muškarci su češće izbjegavajuće privrženi, a žene češće anksiozno privržene), seksualnom samopoštovanju i seksualnoj preokupiranosti. Muškarci imaju veće seksualno samopoštovanje i više su preokupirani seksom od žena. Rodne razlike u seksualnoj depresiji i seksualnom zadovoljstvu nisu utvrđene. Potvrđena su očekivanja o opadanju seksualnoga zadovoljstva u funkciji dobi. Samci imaju veći stupanj izbjegavajuće privrženosti, niže seksualno samopoštovanje i zadovoljstvo te veću seksualnu depresiju. Pronađeni su interakcijski doprinosi statusa veze i dobi na izbjegavajuću privrženost, pri čemu je ona najizraženija u najstarijoj dobnj skupini. Naposlijetku, pronađeni su interakcijski doprinosi statusa veze i roda na seksualno samopoštovanje, pri čemu samački život ima negativniju ulogu u održavanju seksualnoga samopoštovanja muškaraca nego žena.

ADAPTABILNOST KARIJERE, PROFESIONALNI IDENTITET I DONOŠENJE PROFESIONALNIH ODLUKA

Toni Babarović, Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Posljednjih godina veliku pažnju istraživača zaokupio je konstrukt adaptabilnost ili prilagodljivosti karijere. Kako je danas svijet rada izrazito promjenjiv, a tijek karijere uključuje niz različitih poslova, pa čak i promjenu zanimanja, od budućih radnika zahtijeva se stalna prilagodba i cjeloživotno usmjeravanje. Stoga je adaptabilnost ili prilagodljivost ključ za uspješan razvoj ili konstrukciju karijere. Ona obuhvaća usredotočenost na vlastitu karijeru, osjećaj kontrole nad profesionalnim ponašanjem, interes za profesionalnu budućnost te vjeru u ostvarenje profesionalnih težnji (Savickas, 2002). Osobe visoke razine prilagodljivosti imaju i pozitivnije karijerne ishode - njihov je profesionalni identitet zaokružen, suočavaju se s manje poteškoća pri donošenju profesionalnih odluka i veće su razine profesionalne zrelosti. S ciljem ispitivanja odnosa među spomenutim konstruktima, na uzorcima učenika prvih (N=309) i četvrtih (N=492) razreda zagrebačkih srednjih škola primijenjen je Upitnik prilagodljivosti karijere (CAAS; Savickas & Porfeli, 2012), Skala statusa profesionalnog identiteta (VISA, Porfeli, Lee, Vondracek, & Weigold, 2011), Upitnik poteškoća pri donošenju profesionalnih odluka (CDDQ; Gati, Krausz, & Osipow, 1996), Upitnik stilova donošenja profesionalnih odluka (CDMP, Gati, 2011) te pitanja o profesionalnim planovima učenika. Potvrđene su dobre metrijske karakteristike primijenjenih instrumenata i pronađene su očekivane razlike u rezultatima učenika prvih i četvrtih razreda. Ustanovljeno je da adaptabilniji učenici imaju manje poteškoća pri donošenju profesionalnih odluka i da najčešće pripadaju statusima preuzetog ili postignutog identiteta te tražećeg moratorija. Više i dublje procesiraju informacije o sebi i svijetu rada, ulažu više napora pri donošenju odluka te imaju veću težnju ka ostvarenju idealne karijere. Na temelju dobivenih rezultata razmatra se primjenjivost ovih instrumenata za profesionalno savjetovanje i usmjeravanje srednjoškolaca.

ODNOS SVJESNE PRISUTNOSTI I UČESTALOSTI I USPJEŠNOSTI KORIŠTENJA STRATEGIJA EMOCIONALNE REGULACIJE

Tanja Babić

Dječji vrtić Girice, Cres

Kliničke intervencije zasnovane na mindfulness (hrv. svjesna prisutnost) meditaciji postaju sve popularnije u zadnjih dvadesetak godina, a svoju popularnost najviše može pripisati značajnoj uspješnosti u smanjenju simptoma anksioznosti i depresivnosti. U podlozi poremećaja anksiozno-depresivnog spektra veoma često se nalazi poremećena emocionalna regulacija, a prijašnja istraživanja ustanovila su značajnu povezanost mindfulnessa i procesa emocionalne regulacije. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati prirodu odnosa svjesne prisutnosti na sklonost i samoprocjenjenu uspješnost korištenja ponovne kognitivne procjene i ekspresivne supresije. U istraživanju je sudjelovalo 219 ispitanika raspona dobi od 18 do 68 godina. Ispitanici su podijeljeni u dvije skupine - skupinu koja se bavi meditativnim tehnikama i kontrolnu skupinu. Svi ispitanici ispunili su Upitnik demografskih značajki, Petfaktorski upitnik mindfulnessa (FFMQ), Upitnik emocionalne regulacije (ERQ) te Upitnik samoprocjenjene uspješnosti korištenja strategija emocionalne regulacije. Rezultati istraživanja pokazali su kako meditantima imaju značajno veću sklonost mindfulnessu i njegovim facetama (Nereaktivnost i Opisivanje) u odnosu na nemeditante. U sklonosti korištenju regulacijskih strategija nije pronađena značajna razlika, kao ni u samoprocjenjenoj uspješnosti korištenja ekspresivne supresije, dok meditantima imaju značajno veću percepciju vlastite uspješnosti u korištenju ponovne kognitivne procjene. Nije ustanovljena značajna povezanost sklonosti mindfulnessu s ispitanim komponentama emocionalne regulacije. Sklonosti korištenju i samoprocjenjene uspješnosti korištenja ponovne kognitivne procjene i ekspresivne supresije bile su statistički značajno povezane. Dobiveni rezultati sugeriraju kako mindfulness ima značajan odnos s komponentama emocionalne regulacije te kako za adaptivan ishod emocionalne regulacije veći značaj ima vlastita percepcija uspješnosti nego sam odabir strategije.

INTIMNE VEZE U KONTEKSTU: ODNOS VANJSKOG STRESA, SAMO-EFIKASNOSTI U INTIMNOM ODNOSU I ZADOVOLJSTVA VEZOM

Ivana Bahun

Zagreb, Hrvatska

Aleksandra Huić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Dosadašnja istraživanja pokazala su da je stres doživljen izvan partnerskog odnosa negativno povezan s procjenama različitih ishoda intimne veze, kao što je zadovoljstvo vezom. Ovaj fenomen, poznat pod nazivom prelijevanje stresa (engl. stress spillover), potvrđen je u velikom broju istraživanja, no točni mehanizmi putem kojih se njegov utjecaj ostvaruje nisu u potpunosti razjašnjeni. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između vanjskog stresa, percepcije samo-efikasnosti u intimnom odnosu i zadovoljstva vezom. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 390 osoba u dobi između 18 i 35 godina, koje su u vezi duljoj od šest mjeseci, a ne žive s partnerom. Opsežnim upitnikom ispitan su: stres doživljen izvan intimnog odnosa, percepcija doživljenih stresnih simptoma, osjećaj samo-efikasnosti u intimnoj vezi, zadovoljstvo vezom, te su prikupljeni opći podaci o sudionicima i njihovoj intimnoj vezi. Rezultati su pokazali da je stres doživljen izvan partnerskog odnosa negativno povezan sa zadovoljstvom vezom. Sudionici koji doživljavaju više stresa izvještavaju o manjem zadovoljstvu vezom. Izraženost izvora vanjskog stresa i percipirani stres značajno pridonose objašnjavanju zadovoljstva vezom. Rezultati upućuju na posredujući učinak osjećaja samo-efikasnosti u intimnom odnosu na povezanost između izvora vanjskog stresa i percipiranog stresa te zadovoljstva vezom. Što je više izvora vanjskog stresa i percipiranog stresa, to je procjena samo-efikasnosti u intimnom odnosu manja, a manja samo-efikasnost povezana je s manjim zadovoljstvom vezom. Nalazi upućuju da je stres doživljen izvan partnerskog odnosa povezan s procesima unutar odnosa, te da niža samo-efikasnost u intimnom odnosu može objasniti učinke prelijevanja vanjskog stresa u partnerski odnos.

EFEKTI VALJANOSTI I VRSTE PROCESIRANJA NA METAKOGNITIVNE PROCJENE KOD KONDICIONALNOG ZAKLJUČIVANJA

Igor Bajšanski

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Rijeci

Ana Raguž

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Prema teoriji dualnih procesa zaključivanje je posredovano s dva tipa procesa. Procesi tipa 1 se odvijaju brzo i podrazumijevaju malo svjesnog razmatranja, dok su procesi tipa 2 sporiji i podrazumijevaju dublju analizu. Osnovni teorijski problem u okviru dualne teorije je pod kojim će su uvjetima aktivirati pojedini oblici procesiranja. Prema metakognitivnoj teoriji zaključivanja metakognitivni procesi koji prate procese tipa 1 određuju stupanj aktiviranja procesa tipa 2. Cilj je ovog istraživanja bio ispitati pretpostavke metakognitivne teorije na zadacima kondicionalnog zaključivanja. U eksperimentu je sudjelovalo 52 sudionika. Prezentirani su im kondicionalni zaključci koji su varirali s obzirom na valjanost. Zavisne varijable bile su stupanj prihvaćanja zaključaka i procjena sigurnosti u točnost odgovora, a nezavisne varijable bile su forma kondicionala (dvije valjane i dvije nevaljane forme), te faza ispitivanja. U prvoj fazi sudionici su trebali odgovoriti što brže (intuitivni tip 1 odgovor), a drugoj su mogli mijenjati odgovor iz prve faze (tip 2 odgovor). U obje faze valjani modus ponens zaključci prihvaćani su u većem stupnju nego valjani modus tolens zaključci i nevaljani zaključci. Bez obzira na formu zaključka vrlo je nizak stupanj promjene odgovora u drugoj fazi u odnosu na prvu fazu. Prema tome, dodatno procesiranje uglavnom ne dovodi do očekivane revizije početnog intuitivnog odgovora. Kod svih formi zaključaka u drugoj fazi ispitivanja došlo je do značajnog porasta u metakognitivnim procjenama sigurnosti u točnost odgovora, iako to nije praćeno odgovarajućim stvarnim porastom u točnosti odgovaranja. Možemo zaključiti, u skladu s metakognitivnom teorijom zaključivanja, da dodatno procesiranje nije rezultiralo povećanom točnošću zaključivanja, već je rezultiralo povećanom uvjerenošću u točnost inicijalnog intuitivnog odgovora.

RIZIK OD NESREĆA I OZLJEDA I KARAKTERISTIKE SPAVANJA ADOLESCENATA U DVOSMJENSKOM SUSTAVU NASTAVE

Marija Bakotić, Biserka Radošević-Vidaček

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

Adrijana Košćec

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb

Nedovoljno spavanje, slaba kvaliteta spavanja i dnevna pospanost mogu imati negativan učinak na kognitivno i emocionalno funkcioniranje te kontrolu ponašanja adolescenata, što može biti povezano s povećanim rizikom od nesreća i ozljeda. U ovom smo ispitivanju provjerili razlikuju li se hrvatski adolescenti s različitom učestalošću ozljeda prema trajanju spavanja, nekim aspektima regularnosti spavanja u dvosmjenskom sustavu nastave i dnevnoj pospanosti. Analizirali smo podatke 2363 adolescenta oba spola, dobi od 11 do 18 godina iz osnovnih (N=1105) i srednjih (N=1258) škola u Zagrebu. Karakteristike spavanja ispitane su pomoću hrvatske verzije Školskog upitnika o spavanju koji sadrži i skalu ozljeda te skalu pospanosti. Pomoću ANOVA analiza testirali smo razlike u karakteristikama spavanja i pospanosti između adolescenata s različitim učestalošću ozljeda u zadnjih 6 mjeseci (bez ozljeda, jedno ozljeđivanje, višestruko ozljeđivanje), s obzirom na spol i školu (osnovna vs. srednja) te njihove interakcije. Adolescenti s višestrukim ozljedama izvijestili su o značajno kraćem spavanju u jutarnjoj i poslijepodnevnoj smjeni te o većoj dnevnoj pospanosti u odnosu na adolescente s jednom ili nijednom ozljedom. Rizik od ozljeđivanja nije bio povezan s trajanjem spavanja vikendom, odgađanjem odlaska u krevet kao ni s produljivanjem spavanja vikendom u odnosu na školske dane. Spol i škola sudionika bili su značajno povezani s karakteristikama spavanja, ali nisu modificirali učinak ozljeda na karakteristike spavanja s izuzetkom trajanja spavanja u poslijepodnevnoj smjeni; kraće spavanje bilo je povezano s višestrukim ozljeđivanjem jedino kod mladića. Rezultati upućuju da su kraće spavanje u školskom tjednu, a naročito u jutarnjoj smjeni, te posljedična dnevna pospanost, prediktivni za procjenu rizika od ozljeda kod adolescenata, dok nepravilnosti u rasporedu i trajanju spavanja nisu povezane s većim rizikom od ozljeđivanja.

POVEZANOST PROBLEMATIČNOG KORIŠTENJA MOBITELA S MJERAMA SAMOSVIĐANJA I SAMOKOMPETENTNOSTI

Bernarda Barbarić

Zagreb, Hrvatska

Neupitne su brojne prednosti novih tehnologija - tako nam mobilna tehnologija omogućava bolju povezanost, dostupnost, efikasnost te nam općenito može učiniti život jednostavnijim. U 2014. godini otprilike 4,3 milijuna stanovnika Hrvatske posjedovalo je 4,6 milijuna aktivnih mobitela stoga ne čudi sve veći interes istraživača za ispitivanjem negativnih posljedica korištenja mobitela. Cilj ovog istraživanja bio je napraviti hrvatsku adaptaciju skale problematičnog korištenja mobitela (Problematic Use of Mobile Phones Scale - PUMPS) te provjeriti postoji li povezanost problematičnog korištenja mobitela sa mjerama samosviđanja i samokompetentnosti mjerenih pomoću revidirane verzije Skale samosviđanja i samokompetentnosti (Self-Liking and Self-Competence Scale-Revised - SLCS-R). Potonje povezanosti ispitat će se jer postoje empirijske pretpostavke da će iste biti značajne. U istraživanju je sudjelovalo 234 sudionika prosječne dobi 36 godina, pri čemu je 56,4% sudionika bilo ženskog spola (N=132). Skala je elektronički distribuirana te je sadržavala demografske podatke, PUMPS i SLCS-R skalu. Rezultati pokazuju visoke koeficijente unutarnje pouzdanosti kako za PUMPS skalu (0,941), tako i za SLCS-R skalu (samosviđanje: 0,869; samokompetentnost: 0,821). Pronađena je povezanost dobi s ukupnim rezultatom na PUMPS skali ($r=0,449$, $p<0,01$) na način da su mlađe osobe bile sklonije problematičnom korištenju mobitela. Također, pronađena je značajna povezanost ukupnog rezultata na PUMPS skali sa skalom samosviđanja ($r=0,387$, $p<0,01$) i skalom samokompetentnosti ($r=0,316$, $p<0,01$) pri čemu su osobe sklonije problematičnom korištenju mobitela imale niže rezultate na samosviđanju i samokompetentnosti. Iako ne treba zanemariti važnost dobivenih rezultata, potrebno ih je uzeti s oprezom te provesti daljnja istraživanja koja će rasvijetliti moguće faktore u pozadini pretjeranog korištenja mobitela.

SOCIJALNO-DEMOGRAFSKI FAKTORI KAO POTENCIJALNI ZAŠTITNICI ADOLESCENTICA OD PARTNERSKOG NASILJA

Sanja Batić

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Milisav Milinković

UG "Crvena linija", Novi Sad, Srbija

Postojeća saznanja i dosadašnja istraživanja problema partnerskog nasilja ukazuju na potrebu za proučavanjem utjecaja socijalnih uvjeta. Cilj istraživanja je bilo utvrditi povezanost doživljavanja partnerskog nasilja sa socijalno-demografskim karakteristikama. Upitničkim istraživanjem je ispitan prigodni uzorak od 450 učenika novosadskih srednjih škola, a iz njega je za potrebe ovog rada izdvojeno 171 djevojaka koje su do tada bile u romantičnoj vezi, prosječne dobi 16.75 godina. Za ovo izlaganje korišteni su socijalno-demografski podaci i Skala doživljavanja partnerskog nasilja prihvatljive pouzdanosti ($\alpha = .87$). Metodom faktorizacije glavnih komponenta s Promax rotacijom i Cattellovim scree testom utvrđeni su faktori: Kontrola i izolacija ($\lambda = 4.77$), Psihičko nasilje ($\lambda = 4.58$), Seksualno nasilje ($\lambda = 1.79$) i Tjelesno nasilje ($\lambda = 1.79$). Ovi faktori zajedno obuhvaćaju 58% ukupne varijance. Pomoću njih određeni faktorski bodovi korišteni su u ostalim analizama. Rezultati istraživanja pokazuju da su djevojke koje pozitivnije opisuju međusobni odnos roditelja imale manje ukupnog iskustva doživljavanja partnerskog ($\rho_S = -0.15$, $p < 0.01$), a posebno psihičkog partnerskog nasilja ($\rho_S = -0.17$, $p < 0.01$). Osobe čiji su roditelji obrazovaniji imaju više iskustva doživljavanja seksualnog nasilja ($\rho_S = -0.14$, $p = 0.05$). Ispitanice koje su za vrijeme ispitivanja bile u vezi imaju veće iskustvo kontrole i izolacije od strane partnera ($\rho_S = -0.24$, $p < 0.01$), a to iskustvo je češće što su duže u vezi ($\rho_S = 0.35$, $p < 0.01$). Osobe koje su duže u vezi češće su doživljavale psihičko ($\rho_S = 0.28$, $p < 0.01$) i tjelesno nasilje ($\rho_S = 0.22$, $p < 0.01$). Nije utvrđena povezanost vrste škole (strukovna ili gimnazija), školskih ocjena, ni veličine mjesta stanovanja s dotadašnjim doživljavanjem partnerskog nasilja. Istraživanje potvrđuje da loši odnosi u primarnoj obitelji utječu na kasniji izbor partnerskih veza u kojima se izlažu nasilju, kao i irelevantnost školskog uspjeha za doživljavanje partnerskog nasilja.

AS IF IT WASN'T BAD ENOUGH: DOES COGNITIVE VULNERABILITY CONTRIBUTE TO STRESS GENERATION IN THE PRESENCE OF AGORAPHOBIC SYMPTOMS?

Radomir Belopavlović, Zdenka Novović

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Objective: Stress generation refers to a notion that stress could be a consequence of a mental disorder. Traditionally, stress generation was regarded solely as a depression - related phenomenon. Results from our department's longitudinal study, however, suggest that interpersonal stress generation is manifested in agoraphobia as well. The aim of this study is to examine whether some cognitive factors of vulnerability additionally contribute to interpersonal stress generation after six months in individuals with agoraphobic symptoms. Method: 193 undergraduates ($M_{age} = 19.86$, $SD = .97$) filled the following self - report questionnaires in several waves: At wave 1, the Anxiety Sensitivity Index (ASI), the Retrospective Measures of Behavioral Inhibition questionnaire (RMBI), and the Intolerance of Uncertainty Scale (IUS); at wave 2, the online version of the Psychiatric Diagnostic Screening Questionnaire (PDSQ) and the Life Events Questionnaire-Student Version (LEQ-SV) at wave 3 six months later. Results: Analyses showed a moderating role of RMBI (95% CI .345, 1.585), ASI (95% CI .006, .034) and IUS (95% CI .031, .018). Upon closer inspection, results show that the conditional effect of RMBI on the number of stresses was significant at moderate (95% CI .061, .342) and high levels (95% CI .213, .641), effect of ASI was significant at moderate (95% CI .047, .338) and high levels (95% CI .188, .556) as well, whereas the conditional effect for IUS was significant only at +1SD (95% CI .156, .464). Discussion: Results of this study imply that RMBI, IUS, and ASI augment the relation between agoraphobic symptoms and generated interpersonal stress. However, the probability of new interpersonal stress occurrence will be enhanced if the intensity of RMBI and ASI is moderate-to-high, and high in case of IUS. These results could provide better insight into the dynamics, course and treatment of agoraphobia. Other clinical implications will be discussed.

MEDIJACIJSKA ULOGA RADOHOLIZMA U ODNOSU PERFEKCIONIZMA I IZGARANJA NA POSLU

Nevena Berat

Novi Sad, Srbija

Tijana Sretković

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Darja Radović

Novi Sad, Srbija

Brojna istraživanja koja se bave perfekcionizmom i njegovim posljedicama su pokazala da tzv. "perfekcionista" imaju viši rizik za razvoj sindroma izgaranja na poslu (Appleton, Hall, & Hill, 2009). Međutim, mehanizmi koji bi objasnili ovu vezu rijetko su bili ispitivani, te će se u radu početi od dvije skupine nalaza s ciljem stjecanja boljeg uvida u njih. Jedna skupina nalaza govori o perfekcionizmu kao faktoru rizika za razvoj radoholizma (Taris, van Beek, & Schaufeli, 2010), dok druga grupa govori o radoholizmu kao jednom od osnovnih uzroka izgaranja na poslu (Maslach, 1986; Schaufeli, Shimazu, & Taris, 2009). Polazeći od navedenog, željeli smo istražiti moguću medijacijsku ulogu koju radoholizam ima u odnosu između perfekcionizma i izgaranja na poslu. U istraživanju je sudjelovalo 345 zaposlenih ispitanika s područja Vojvodine i Beograda (66.4% ženskog pola), svih razina obrazovanja, prosječne starosti 41.81 godina (SD= 10.44) i prosječnog radnog staža 17.28 godina (SD= 10.83). Primijenjena je Nizozemska skala radoholizma (DUWAS; Schaufeli & Taris, 2004), Skala izgaranja na radu (WB; Kristensen, Borritz, Villadsen, & Christensen, 2005) i revidirana verzija skale The Almost Perfect Scale (APS-R; Slaney, Rice, Mobley, Trippi, & Ashby, 2001). Rezultati regresijske analize su pokazali da ljudi s višom razinom perfekcionizma iskazuju višu razinu radoholizma ($r = .34, p < .001$) i da ljudi s višom razinom radoholizma iskazuju višu razinu izgaranja na poslu ($r = .40, p < .001$). Medijatorski utjecaj radoholizma na vezu između perfekcionizma i izgaranja na poslu potvrđen je Sobelovim testom medijacije ($z = -2.32, p < .05$). Dobiveni rezultati su u skladu s očekivanjima i prethodnim nalazima, te pokazuju da veza između perfekcionizma i izgaranja na poslu može biti objašnjena razinom radoholizma. Bit će raspravljano o teorijskim i praktičnim implikacijama ovih nalaza.

ANKSIOZNA OSJETLJIVOST KAO ČIMBENIK RANJIVOSTI ZA RAZVOJ PANIČNOG POREMEĆAJA

Sonja Biglbauer

Zagreb, Hrvatska

Tanja Jurin

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Anksiozna osjetljivost je relativno nov konstrukt za kojim interes zadnjih dvadeset godina kontinuirano raste. Rezultati mnogih dosadašnjih istraživanja pokazuju kako je upravo visoka razina ove specifične osobine rizičan faktor za razvoj paničnog poremećaja. Cilj ovog longitudinalnog istraživanja je ispitati može li se na temelju razine anksiozne osjetljivosti izmjerene u prvoj točki mjerenja, i uz kontroliran doprinos anksioznosti kao osobine ličnosti, predvidjeti pojava paničnog poremećaja u drugoj točki mjerenja te koja od tri dimenzije anksiozne osjetljivosti (tjelesne, psihičke i socijalne brige) je najbolji prediktor paničnog poremećaja. Također se želi ispitati promjena u razini anksiozne osjetljivosti u funkciji vremena. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku studentica različitih studijskih grupa i godina Filozofskog fakulteta u Zagrebu (N=464). Sudionice su ispunjavale Upitnik dijagnostičkih kriterija za panični poremećaj (konstruiran prema kriterijima iz Dijagnostičkog i statističkog priručnika za mentalne poremećaje, DSM-IV), Indeks anksiozne osjetljivosti (Peterson i Reiss, 1987) i Upitnik stanja-osobine anksioznosti (Spielberger i sur., 1983). Istraživanjem je utvrđeno da je kod studentica anksiozna osjetljivost čimbenik ranjivosti za razvoj paničnog poremećaja (dok se i anksioznost kao osobina pokazala statistički značajnim prediktorom), nadalje, dimenzija tjelesnih briga se jedina pokazala značajnom u predikciji paničnog poremećaja te se potvrdilo da je razina anksiozne osjetljivosti statistički značajno veća u drugoj točki mjerenja kod sudionica koje zadovoljavaju kriterije za dijagnozu paničnog poremećaja. Drugim riječima, studentice koje strahuju od simptoma anksioznosti (ponajviše onih tjelesnih) pripadaju rizičnoj skupini za razvoj psihopatoloških smetnji koje zadovoljavaju kriterije za dijagnozu paničnog poremećaja.

THE RELATIONSHIP BETWEEN EXPERIMENTALLY INDUCED PAIN AND EXECUTIVE FUNCTIONS

Jovana Bjekić

Institute for Medical Research, University of Belgrade, Serbia

Marko Živanović, Danka Purić

*Department of psychology, Faculty of Philosophy,
University of Belgrade, Serbia*

Saša Filipović

Institute for Medical Research, University of Belgrade, Serbia

Present study explores the relationship between executive functions and experimentally induced cold pain in healthy subjects. Primer focus was set at the relationship between inhibition and pain experience, since previous studies in neuroscience and pain management yield some promising results. Fifty-four healthy subjects (27 male, age range 21 to 24) volunteered to participate in the study. Executive functions of inhibition, updating, and shifting were assessed using a battery of 9 tasks (Stroop, Stop-signal, Left-right, Plus-minus, Number-letter, Local-global, Keep track, Letter memory, and Spatial n-back). For pain assessment cold processor test (CPT) was used in order to obtain three measures of pain: threshold, sensitivity to pain, and pain tolerance. Participants were instructed to keep the hand in the cold water ($M=1.26^{\circ}\text{C}$) as long as they can, and to report the first sensation of pain (threshold), report when it started to hurt substantially (sensitivity to pain), and finally to take the hand out when the pain becomes intolerable (pain tolerance). Due to ethical constraints, the maximum immersion time was limited to 200 seconds. In order to control for handedness effect, and gender of the experimenter, each participant completed CPT with both dominant and non-dominant hand, and was examined by both female and male experimenter in the counterbalanced order. Results have shown no relationship between pain and measures of executive functions of updating and shifting. All pain measures were related to Stroop interference score (threshold $r=.282$, $p<.05$; sensitivity $r=.379$, $p<.01$; tolerance $r=.404$, $p<.01$), but not to other two inhibition tasks. Further analyses confirmed the unique relationship between Stroop-type of inhibition and response to pain. We argue that there is a fundamental relationship between cognitive inhibition and pain experience, which relies on one's ability to inhibit automatic processes.

POLITIČKI CINIZAM I KINIZAM HRVATSKIH GRAĐANA: PROFILI POLITIČKOG MIŠLJENJA I PONAŠANJA

Nebojša Blanuša, Kosta Bovan

Fakultet političkih znanosti u Zagrebu

U posljednjih tridesetak godina raste nelagoda među znanstvenicima i političkim akterima zbog sve veće učestalosti ciničnih stavova kod građana. Ti građani smatraju da su političari nemoralni i nesposobni, imaju manje povjerenja u demokraciju te pokazuju niže razine političke participacije. Međutim, filozof Peter Sloterdijk ističe da je takav pogled na cinizam pojednostavljen te dijeli politički cinizam u dva odvojena modusa mišljenja: cinizam i kinizam. Glavna razlika među njima leži u reakciji pojedinca na rascjep između javne ideološke maske i vlastite ideje o društvenoj stvarnosti. Cinici ustraju u održavanju ideološke maske te imaju "prosvijetljenu lažnu svijest", dok kinici ukazuju na taj rascjep, protive se dominantnoj ideologiji te ističu svaku zlouporabu političke moći. Ovo istraživanje provedeno je s ciljem stvaranja valjanih ljestvica cinizma i kinizma. Njihova valjanost provjerena je na dva uzorka - manjem uzorku studenata te kasnije na reprezentativnom uzorku hrvatskih građana (N=1002). Također, provjerila se povezanost ciničnog i kiničnog mišljenja s nizom relevantnih mjera političkih stavova i ponašanja. Rezultati pokazuju kako su cinizam i kinizam relativno odvojeni i koherentni tipovi političkog mišljenja. Kinizam je prvenstveno povezan s niskim povjerenjem u političke institucije, ali i sa smanjenom podrškom demokraciji. Specifične kombinacije cinizma i kinizma imaju negativni potencijal za odbacivanje demokratskog načina mišljenja, Ovaj rad pruža empirijsku potvrdu Sloterdijkovog modela i ukazuje na prednosti korištenja ljestvica cinizma i kinizma za razumijevanje političkog mišljenja i ponašanja hrvatskih građana.

POTIČE LI SOCIJALNO USPOREĐIVANJE S ATRAKTIVNIM I NEATRAKTIVNIM OSOBAMA IZRAŽAVANJE PREDRASUDA PREMA PRETILIM OSOBAMA?

Bojana Bodroža, Ivana Jakšić, Smiljana Jošić

Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, Srbija

Istraživanja pokazuju da uspoređivanje s boljima od sebe često rezultira ugroženim osjećajem osobne vrijednosti, pa ljudi mogu nastojati vratiti samopoštovanje na različite načine, kao npr. omalovažavanjem drugih osoba i podcjenjivanjem njihovih kvaliteta. U ovom istraživanju je ispitivano hoće li socijalno uspoređenje s atraktivnim i neatraktivnim osobama dovesti do promjene predrasuda prema pretilim osobama. Uzorak je činilo 256 srednjoškolaca koji su podijeljeni u tri grupe: kontrolnu i dvije eksperimentalne. Eksperimentalni tretman se sastojao u uspoređenju s fizički atraktivnim ili neatraktivnim osobama vlastitog spola koje su prikazivane na fotografijama, dok je kontrolna grupa ocjenjivala neutralne podražaje. Pored toga, ispitivano je i utječe li samopoštovanje zavisno o fizičkoj atraktivnosti na promjenu predrasuda. Utjecaj eksperimentalnog tretmana je analiziran zasebno za muškarce i žene jer je poznato da u suvremenom društvu postoji veći pritisak na žene u pogledu ispunjavanja standarda fizičke atraktivnosti. Predrasude prema pretilim osobama mjerene su Skalom fobije od debljine i Skalom negativnih stavova prema gojaznima koje su zadavane u pred-testu i post-testu, dok je samopoštovanje zavisno o fizičkoj atraktivnosti mjereno Skalom zavisnog/kontingentnog samopoštovanja. Hijerarhijskom regresijskom analizom u kojoj je kontroliran utjecaj subjektivne procjene vlastitog fizičkog izgleda i indeksa tjelesne mase, utvrđeno je da promjena predrasuda prema pretilim osobama nije posredovana ni uspoređenjem s (ne)atraktivnim osobama, ni samopoštovanjem zavisnim o fizičkoj atraktivnosti, ni njihovom interakcijom. Isti rezultati su dobiveni i kod muškaraca i kod žena. Rezultati ovog istraživanja pokazuju da, iako literatura govori o postojanju negativnog utjecaja socijalnog uspoređivanja "na gore" na sliku o sebi, nema dokaza da se ovaj utjecaj može odraziti i na promjenu u stavovima i predrasadama prema određenim osjetljivim grupama.

SOCIJALNO FUNKCIONIRANJE I SIMPTOMI TRAUMATIZACIJE KOD OSOBA KOJE SU PREBOLJELE MALIGNU BOLEST U DJETINJSTVU

Ana Bogdanić, Sunčana Rokvić, Marina Grubić

Klinika za pedijatriju, KBC Zagreb

Iako većina osoba koje su se u djetinjstvu liječile zbog maligne bolesti nema većih teškoća u svakodnevnom funkcioniranju, istraživanja ukazuju na povećanu zastupljenost teškoća u socijalnom funkcioniranju u odnosu na opću populaciju i godinama nakon liječenja. Prevalencija PTSP-a u ovoj populaciji iznosi između 2 i 20% i predstavlja faktor koji može otežati socijalnu prilagodbu. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi povezanost izraženosti simptoma traumatizacije vezanih uz bolest i liječenje i teškoća u socijalnom funkcioniranju kod osoba koje su preboljele malignu bolest u djetinjstvu. U istraživanju je sudjelovalo 45 osoba u dobi od 16 do 28 godina koje su se u djetinjstvu liječile zbog maligne bolesti. Prosječna dob kod postavljanja dijagnoze bila je 12,2 godine (SD=4,69), svi sudionici su završili s liječenjem prije više od godinu dana. Kako bi se ispitala izraženost traumatizacije vezane uz bolest i liječenje sudionici su ispunili upitnik Impact of Event Scale-Revised (IES-R; Weiss & Marmar, 1997), a kako bi se utvrdila razina socijalnog funkcioniranja korištena je skala socijalne prilagodbe (SAS-SR; Weissman, 1999). Utvrđena je statistički značajna negativna povezanost između izraženosti simptoma traumatizacije vezanih uz bolest i liječenje i socijalnog funkcioniranja ($r=-,594$, $p<0,01$); osobe kod kojih su izraženiji simptomi traumatizacije imaju više teškoća u socijalnom funkcioniranju. Rezultati su pokazali kako osobe koje imaju izraženije simptome traumatizacije vezane uz bolest i liječenje imaju izraženije teškoće u socijalnom funkcioniranju. Navedeni rezultati ukazuju da te osobe predstavljaju posebno rizičnu skupinu te da bi jedan od ciljeva liječenja trebao biti i pomoći im u ponovnoj integraciji u društvo.

POVEZANOST INDIVIDUALIZMA I KOLEKTIVIZMA S RODNIM PREDRASUDAMA STUDENATA SVEUČILIŠTA U SRBIJI

Gordana Bojović, Andrea Kapetan, Ksenia Šimoković

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Pitanje orijentacije ka individualnosti ili kolektivu je pitanje kojim se istraživači iz područja psihologije bave već desetljećima. Spomenuta vrijednosna dimenzija tiče se usmjerenosti jedinke na vlastite interese ili interese grupe, odnosno da li osoba daje prioritet sebi i svojoj dobrobiti ili je usmjerena na doprinos grupi. Osnovno pitanje ovog istraživanja je da li postoji razlika u rodnim predrasudama u odnosu na individualističku / kolektivističku crtu ličnosti. Ambivalentne rodne predrasude podrazumijevaju hostile i benevolentne predrasude, gdje se prve odnose na percepciju ženskog spola kao manje sposobnog, a koje zahtjevima za ravnopravnost zapravo žele postići nadmoć nad suprotnim spolom, dok druge podrazumijevaju percepciju žena kao slabijeg spola, koje iziskuju financijsku i uopćenu pomoć muškaraca. Slično je i u obrnutoj situaciji, kada se govori o predrasudama prema muškarcima. Uzorak je sačinjavalo 308 studenata oba spola, različite godine studija. Za mjerenje vrijednosne dimenzije kolektivizma - individualizma primijenjena je skala KOIN2002 (Kodžopeljić, Šakotić, Janičić, 2002), a za određivanje rodnih predrasuda primijenjene su skale za procjenu ambivalentnih predrasuda prema ženama (ASI) i ambivalentnih predrasuda prema muškarcima (AMI). Svi instrumenti imaju zadovoljavajuće metrijske karakteristike. Rezultati pokazuju da postoji umjereno značajna pozitivna povezanost kolektivizma s rodnim predrasudama, gdje je najviša povezanost kolektivizma sa benevolentnim predrasudama prema muškarcima ($r = 0,45$), a najniža povezanost sa hostile predrasudama prema ženama ($r = 0,22$), dok su povezanosti kolektivizma s benevolentnim predrasudama prema ženama i hostile predrasudama prema muškarcima između ove dvije vrijednosti - a više od 0,30.

AKTIVNO I PASIVNO ODGAĐANJE: POSTOJI LI ADAPTIVAN OBLIK AKADEMSKOG ODGAĐANJA?

Marija Brebrić

Zagreb, Hrvatska

Nina Pavlin-Bernardić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Na akademsko odgađanje većina autora gleda kao na isključivo negativan fenomen, no Chu i Choi (2005) uvode podjelu na pasivno i aktivno odgađanje. Pasivni odgađači nemaju namjeru odgađanja, no ipak često odgađaju zadatke i obaveze jer nisu sposobni djelovati u skladu sa svojim odlukama. S druge strane, aktivni odgađači namjerno odgađaju rješavanje obaveza i usmjeravaju pažnju na druge važne aktivnosti te mogu djelovati u skladu sa svojim odlukama. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti faktorsku strukturu Upitnika aktivnog odgađanja te utvrditi postoji li razlika između aktivnog i pasivnog akademskog odgađanja i njihovu povezanost s različitim uvjerenjima, ciljevima i akademskim postignućem. Na uzorku od 205 studenata primijenjeni su instrumenti koji mjere aktivno i pasivno odgađanje, ciljeve postignuća, ispitnu anksioznost, strah od neuspjeha i samoefikasnost. Eksploratornom faktorskom analizom dobivena su četiri faktora aktivnog odgađanja: želja za pritiskom, namjerna odluka odgađanja, sposobnost završavanja zadataka na vrijeme i zadovoljstvo s ishodima. Pokazalo se da je faktor namjerne odluke odgađanja povezan pozitivno, a sposobnost završavanja zadataka na vrijeme negativno s pasivnim odgađanjem. Želja za pritiskom negativno je povezana sa svim ciljevima postignuća, namjerna odluka odgađanja pozitivno s ciljem ovladavanja putem izbjegavanja, sposobnost završavanja zadataka na vrijeme i zadovoljstvo s ishodima negativno, a pasivno odgađanje pozitivno s ciljevima izbjegavanja. Želja za pritiskom, sposobnost završavanja zadataka na vrijeme i zadovoljstvo s ishodima negativno su povezani s ispitnom anksioznosti i strahom od neuspjeha, a pozitivno sa samoefikasnosti. Namjerna odluka odgađanja i pasivno odgađanje pozitivno su povezani sa strahom od neuspjeha. Pasivno odgađanje je negativno povezano sa samoefikasnosti i s prosjekom ocjena, a pozitivno s ispitnom anksioznosti. Sposobnost završavanja zadataka na vrijeme u pozitivnoj je vezi s prosjekom ocjena.

EMOCIONALNA KOMPETENTNOST I STILOVI SUOČAVANJA SA STRESOVIMA ŽENA S POREMEĆAJIMA LIČNOSTI: ULOGA STILOVA PRIVRŽENOSTI I GRUPNE PSIHOTERAPIJE

Dolores Britvić

Klinika za psihijatriju, KBC Split

Sara Šošić

Dom zdravlja, Split

Vesna Antičević

Sveučilišni odjel zdravstvenih studija, Sveučilište u Splitu

Cilj istraživanja bio je ispitati stilove privrženosti, načine suočavanja sa stresom i emocionalnu kompetentnost žena s poremećajima osobnosti. Sljedeći cilj je ispitati učinak grupne psihoterapije na promjenu emocionalne kompetentnosti i suočavanje sa stresom žena s poremećajima osobnosti te prediktivni značaj stilova privrženosti na iste. Studijom je obuhvaćeno 30 sudionica s poremećajima ličnosti koje su bile u ambulantnom psihijatrijskom tretmanu. Kontrolnu skupinu činilo je 47 zaposlenica KBC-a Split. Učinci grupne psihoterapije na kliničkoj skupini praćeni su u dvije točke mjerenja, prije početka i nakon završetka tretmana. Na sudionicama u kontrolnoj skupini mjerni instrumenti su primijenjeni samo u prvoj točki mjerenja. Primijenjeni su Upitnik emocionalne kompetentnosti, Upitnik suočavanja sa stresnim situacijama i Upitnik privrženosti u bliskim vezama. Rezultati ukazuju da su sudionice u kliničkoj skupini postigle su niže rezultate od kontrolne skupine na skalama: uočavanje i razumijevanje emocija ($t = 5,8$; $p < 0,001$), izražavanje i imenovanje emocija ($t = 6,8$; $p < 0,001$) i regulacija i upravljanje emocijama ($t = 6,6$; $p < 0,001$). Na upitniku suočavanja sa stresom dobiveni su niži rezultati od rezultata kontrolne skupine na skalama: suočavanje usmjereno na problem ($t = 6,1$; $P < 0,001$) i suočavanje izbjegavanjem ($t = 3,37$; $p < 0,001$). Na skali suočavanja usmjerenog na emocije, sudionice u kliničkoj skupini su postigle više rezultate od kontrolne skupine ($t = 5,8$; $p < 0,001$), kao i na skalama anksiozne ($t = 3,9$; $p < 0,001$) i izbjegavajuće privrženosti ($t = 4,6$; $p < 0,001$). Nakon grupnog tretmana utvrđeno je povećanje suočavanja izbjegavanjem kod kliničke skupine ($t = 2,1$; $p < 0,05$). Izbjegavajuća privrženost predičira sposobnost izražavanja / imenovanja emocija ($\beta = -0,4$; $p < 0,05$) i Uočavanje/razumijevanja emocija ($\beta = -0,359$; $p = 0,05$) sudionica s poremećajima ličnosti. Ovaj nalaz otvara nove mogućnosti razumijevanju i tretmanu poremećaja osobnosti.

PROVJERA MODELA PODUZETNIČKIH NAMJERA NA STUDENTIMA EKONOMSKIH I NEEKONOMSKIH USMJERENJA

Antea Britvić

Hrvatska poštanska banka, d.d., Zagreb

Maša Tonković Grabovac

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Namjerno ponašanje i aktivnosti poduzetnika, koje su ključne za pokretanje i daljnje uspješno poslovanje poduzeća, teško je objasniti bez psihologije poduzetništva. Pitanje koje zanima brojne istraživače jest koje su to osobine koje motiviraju osobu da postane poduzetnik. Jedino takvo istraživanje u Hrvatskoj provela je Miljković-Krečar (2013) na apsolventima studija poduzetništva, prema kojem su odrednice poduzetničke namjere: iskustvo osnivanja i vođenja poduzeća, poduzetništvo u obitelji, akademski status, socijalna podrška, poduzetničke sklonosti, poduzetnička samoeфикаsnost i poželjnost poduzetništva. Međutim, ostalo je nepoznato kakve su i čime se mogu predvidjeti poduzetničke namjere hrvatskih studenata na nižim godinama studija, što je bitno istražiti budući da poduzetnici započinju svoju karijeru već u mlađoj odrasloj dobi, te studenata neekonomskih usmjerenja. Stoga je cilj ovoga rad bio ispitati model odrednica poduzetničke namjere na studentima ekonomskih i neekonomskih usmjerenja. Istraživanje je provedeno on-line, na oko 300 studenata različitih usmjerenja iz cijele Hrvatske. Sudionici su anonimno ispunili Mjeru poduzetničkih namjera, mjere prediktorskih konstrukata te upitnik socio-demografskih varijabli. Statistička obrada provedena pomoću hijerarhijske regresijske analize u tri koraka, pokazala je da smo modelom kod oba poduzorka uspjeli objasniti približno jednako velik postotak varijance kriterija (oko 70%), no nađene su razlike u odrednicama modela s obzirom na usmjerenje studenata. Ovaj nalaz može predstavljati polazište za buduća teorijska istraživanja poduzetničke namjere na različitim populacijama. Na praktičnom planu kreiranja intervencija za podizanje poduzetničkih namjera kod studenata, nalazi ovog istraživanja ukazuju na važnost prilagođavanja intervencija usmjerenju studenata.

KOGNITIVNE SPOSOBNOSTI I SOCIOEKONOMSKI STATUS KAO PREDIKTORI VJEŠTINA ČITANJA I PISANJA U RANOJ ŠKOLSKOJ DOBI

Irma Brković

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Silva Strnad-Jerbić

OŠ Tituša Brezovačkog, Zagreb

Dujić Natalia

OŠ Matije Gupca, Zagreb

Dijana Kovač

OŠ Vrbani, Zagreb

Marija Maljković

OŠ Eugena Kumičića, Zagreb

Gordana Keresteš

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Erland Hjelmquist, Tomas Tjus

University of Gothenburg, Sweden

U literaturi se susrećemo s kontradiktornim kako teorijskim razmatranjima, tako i empirijskim nalazima o odnosu kognitivnih sposobnosti s jedne te vještina usmenog i pisanog jezika s druge strane. U ovom istraživanju ispitali smo neverbalne sposobnosti te vještine čitanja i pisanja 124 učenika drugih i 106 učenika trećih razreda osnovne škole. Primijenili smo Naglierijev neverbalni test sposobnosti (NNAT), koji je kratka, kulturalno neovisna mjera opće inteligencije, čiji rezultat je visoko zasićen g-faktorom. Vještine čitanja i pisanja ispitane su testovima Nizovi riječi, Diktat i Razumijevanja čitanja. Hijerarhijskim regresijskim analizama ispitana je prediktivnost obrazovanja oba roditelja i kognitivnih sposobnosti za mjere čitanja i pisanja, uz kontrolu spola djeteta. U drugim razredima se pokazalo da su obrazovanje očeva i kognitivne sposobnosti značajni prediktori rezultata na testu Razumijevanje čitanja. U trećim razredima su se kognitivne sposobnosti također pokazale kao značajan prediktor rezultata u testu Razumijevanje čitanja. Majčino obrazovanje nije se pokazalo značajnim prediktorom vještina čitanja i pisanja.

VAŽNOST SAMOEFIKASNOSTI U PROCESU DONOŠENJA ODLUKA O KARIJERI KOD UČENIKA I STUDENATA

Andreja Bubić

Katedra za psihologiju, Filozofski fakultet u Splitu

Fleksibilnost i spremnost na promjene danas predstavljaju neke od ključnih odrednica uspješnog upravljanja karijerom koja, u cjeloživotnoj perspektivi, često uključuje promjene više radnih mjesta, poslodavaca pa čak i stečenih zvanja. Stoga se u novije vrijeme sve više naglašava važnost vlastite aktivnosti za razvoj karijere na koju utječe karijerna samoefikasnost, odnosno uvjerenja pojedinaca o njihovim sposobnostima uspješnog upravljanja karijerom. S obzirom na važnost ove teme, u izlaganju ćemo prezentirati tri istraživanja kojima se ispitala važnost karijerne samoefikasnosti u životu učenika i studenata. U prvom istraživanju, na uzorku od 303 učenika osnovnih škola ispitana je važnost karijerne samoefikasnosti u procesu odabira srednje škole. Dobiveni rezultati pokazali su povezanost ove osobine s učeničkom procjenom svojih akademskih sposobnosti, tzv. percipiranom akademskom kontrolom, kao i očekivanjima od srednje škole. U drugom istraživanju, na uzorku od 361 učenika srednjih škola potvrđena je veza percipirane akademske kontrole i karijerne samoefikasnosti te utvrđen utjecaj dvaju stilova odlučivanja, sklonosti maksimiziranju i razmatranju budućih posljedica ponašanja, na karijernu samoefikasnost. Kao i u prethodnom istraživanju, karijerna samoefikasnost izdvojena je kao značajan prediktor učeničkih očekivanja od fakulteta i budućeg posla. U okviru posljednjeg istraživanja provedenog na uzorku od 268 studenata, kao prediktori karijerne samoefikasnosti utvrđeni su, uz percipiranu akademsku kontrolu, životni cilj dostignuća kao i globalna samoefikasnost pojedinca. I u ovom istraživanju pokazana je povezanost karijerne samoefikasnosti i očekivanja studenata s obzirom na buduća zaposlenja. Ukupno gledajući, ova tri istraživanja upućuju na povezanost uvjerenja pojedinca o vlastitim akademskim i karijernim sposobnostima, kao i važnost samoefikasnosti za proces donošenja odluka o karijeri kod učenika i studenata.

PERCEPCIJA UČITELJSKE PROFESIJE U HRVATSKOJ IZ PERSPEKTIVE PREDMETNIH UČITELJA - KVALITATIVNA ANALIZA*

Irena Burić, Ana Slišković, Ivana Macuka, Izabela Sorić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

U posljednjih nekoliko desetljeća hrvatski učitelji i obrazovni djelatnici suočavaju su s učestalim i intenzivnim promjenama i izazovima. Sustav vrijednosti u društvu, oblici i dinamika suvremene obitelji, reforme i promjene u obrazovnim politikama te rapidan tehnološki razvoj neki su od čimbenika koji oblikuju doživljaj učiteljske profesije i odnos prema radu. Ovo istraživanje nastojalo je odgovoriti na pitanje kako predmetni učitelji zaposleni u osnovnim školama doživljavaju vlastitu profesiju te s kojim skupinama problema se susreću u svom svakodnevnom radu. Podaci su prikupljenim metodom fokusnih grupa (4 fokusne grupe; N=27) na osnovnoškolskim predmetnim učiteljima iz Zagreba, Zadra i Šibenika. Nakon verbalne transkripcije audiozapisa fokusnih grupa i njihovog kodiranja, provedena je tematska analiza. Rezultati pokazuju da predmetni učitelji vlastitu profesiju vide kao iznimno zahtjevnu, važnu ali i podcijenjenju u današnjem društvu. Važnost učitelja ogleda se u činjenici da imaju mogućnost ostvarivanja pozitivnih utjecaja i oblikovanja mladih ljudi u izazovnom vremenu intenzivnih društvenih i obiteljskih promjena. Svoju ulogu procjenjuju zahtjevnom s obzirom na višestruke ciljeve koje imaju u radu, odgovornost prema djeci te emocionalne napore s kojima se u svom radu svakodnevno susreću. Istodobno, svoj status smatraju podcijenjenim što se očituje u visini prihoda, nepoštivanju i omalovažavanju od strane učenika, roditelja i šire zajednice te općenito podcijenivanju vrijednosti znanja u suvremenom društvu. Problemi koje učitelji navode mogu se svrstati u četiri široke kategorije: problemi koji proizlaze iz aktualnog obrazovnog sustava; iz neposrednog rada s učenicima; iz načina funkcioniranja radnog kolektiva; te iz odnosa s roditeljima.

PSIHOLOŠKE POTREBE KAO MEDIJATORI ODNOSA ŽIVOTNOG STANDARDA I ZADOVOLJSTVA ŽIVOTOM

Ana Butković, Tena Vukasović Hlupić, Denis Bratko

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Prijašnja istraživanja su pokazala da su prihodi povezani sa zadovoljstvom životom, te da je zadovoljenje bazičnih psiholoških potreba medijator tog odnosa. U ovom istraživanju provjerili smo medijacijski efekt psiholoških potreba na odnos životnog standarda i zadovoljstva životom. Na uzorku od 397 sudionika (55% žena) dobi između 22 i 47 godina ($M = 31.23$, $SD = 8.71$) prikupljeni su podaci o životnom standardu kućanstva, bazičnim psihološkim potrebama i zadovoljstvu životom. Životni standard, psihološke potrebe i zadovoljstvo životom su bili statistički značajno pozitivno povezani. Provedene regresijske analize su pokazale da su zadovoljenje potrebe za autonomijom ($z = 4.06$, $p < 0.001$), povezanosti ($z = 2.53$, $p = 0.011$) i kompetencijom ($z = 4.46$, $p < 0.001$) djelomični medijatori odnosa životnog standarda i zadovoljstva životom, odnosno da bolji životni standard doprinosi većem zadovoljstvu životom direktno i indirektno jer omogućuje zadovoljenje osnovnih psiholoških potreba.

PRELIMINARY PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF AUTOCONCEPTO FORMA 5 IN BOSNIAN LANGUAGE

Đorđe Čekrlija

Filozofski fakultet u Banjaluci, Bosna i Hercegovina

Dijana Đurić

FZMR Dr Miroslav Zotovic, Bosna i Hercegovina

Biljana Mirković

Filozofski fakultet u Banjaluci, Bosna i Hercegovina

Autoconcepto Forma 5 (AF5; Garcia & Musitu, 1999) is the most utilized self-concept questionnaire in Spanish language. It is theoretically based on the hierarchical multidimensional model and it consists of 30 items with 100 response possibilities (0-99). Questionnaire consists of 5 scales that evaluate different self-concept dimensions (Academic and Work, Social, Emotional, Family and Physical). In this study AF5 psychometric properties in Bosnian language were considered. First, AF5 was adapted from English, following the standard back-translation protocol. The sample consisted of 171 (89 female and 72 male) students with age mean $M=21,46$ ($SD=2,14$). Scales reliability coefficients vary from .64 until .77. Respondents' scores are the highest on Family and the lowest on Emotional self-concept. No difference between male and female was identified. Dispersion parameters correspond with previous reported findings. Factorial structure was examined by exploratory and confirmatory factor analysis. Exploratory factor analysis, using eigenvalue and scree test, isolated five factors that suit to self-concept primary domains. Confirmatory factor analysis shows that identified five-factor solution fits factorial structure in original model. AF5 scales also significantly correlate with other global self-concept measures (Rosenberg's GSE and Schwarzer's GSES). According to preliminary findings, it can be concluded that AF5 could be useful tool. It is expected to confirm these findings in further studies where this questionnaire property will be additionally examined.

ILUZIJA PROMJENE STAVOVA: KAKO SE STUDENTI PRISJEĆAJU SVOJIH STAVOVA O AKADEMSKOM POŠTENJU I VISOKOM OBRAZOVANJU?

Marija Čolić, Katarina Mrkobrad, Iris Žeželj

Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Iluzija stabilnosti i iluzija promjene spadaju u iluzije pamćenja, pri čemu prva podrazumijeva uvjerenje da su stavovi iz prošlosti sličniji sadašnjim no što to zaista jesu, dok potonja predstavlja suprotan fenomen koji karakterizira preneglašavanje diskrepancije između prijašnjih i sadašnjih stavova. Hoće li se u konkretnom slučaju javiti jedna ili druga iluzija često ovisi od toga da li je za sliku o sebi povoljnije vjerovati u stabilnost ili promjenu. U ovom istraživanju ispitivali smo da li pod utjecajem fakulteta kao agensa socijalizacije dolazi do promjene stavova prema visokom obrazovanju (VO) i akademskom poštenju (AP) i da li postoji razlika između stvarne i opažene promjene stavova, imajući u vidu značaj ovih stavova za sliku o sebi i ponašanje u akademskom kontekstu. Novoupisani studenti psihologije (N=81) su popunjavali iste upitnike o stavu prema VO i AP dva puta: na početku prvog semestra (t1) i na kraju drugog semestra (uz instrukciju da odgovaraju na temelju trenutnog stava (t2), a potom onako kako misle da su upitnike popunili na početku godine (tretro)). Rezultati pokazuju da nije došlo do stvarne promjene stavova, ali je i u slučaju stava prema VO ($F(2,160)=5,042$; $p<0,01$) i stava prema AP ($F(2,160)=4,356$; $p<0,01$) registrirana iluzija promjene (VO: $Mt1=46,91$; $Mt2=46,95$; $Mtretro=45,42$; AP: $Mt1=136,42$; $Mt2=135,07$; $Mtretro=132,12$). Ispitanici izvještavaju o svom ranijem stavu kao negativnijem no što je zaista bio, pri čemu se prisjećanje ranijeg stava značajno razlikuje i od stvarnog ranijeg stava (VO: $F(1,80)=6,392$; $p<0,01$); AP: $F(1,80)=7,545$; $p<0,01$) i od trenutnog stava (VO: $F(1,80)=10,358$; $p<0,01$); AP: $F(1,80)=4,069$; $p<0,05$). Rezultati su u skladu s motivacijskim objašnjenjima iluzije promjene, koja govore o tendenciji da se prisjećamo ranijih stavova na način koji ide u prilog poboljšanju trenutne slike o sebi. Ovaj fenomen treba imati u vidu prilikom dizajniranja i evaluacije intervencija za suzbijanje nepoželjnog akademskog ponašanja.

ISPITIVANJE STAVOVA PREMA CIJEPLJENJU

**Marina Čović, Melita Galinec, Iva Ivanković, Ozana Olujić,
Jana Radić, Sabina Stepić, Nikolina Šaravanja**

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Cijepljenje predstavlja zdravstveno ponašanje koje smanjuje potencijalne štetne zdravstvene ishode. Radi se o jednostavnom ponašanju koje ima značajne zdravstvene ishode, no oni nisu jasno i direktno vidljivi. Percepcija vjerojatnosti štete, ako se osoba ne cijepi, i ozbiljnost te štete se uvelike dovode u pitanje u posljednje vrijeme, stoga je motivacija za takvim ponašanjem sve manja. Unatoč zakonskoj regulativi i brojnim dobrobitima koje cijepljenje donosi za cjelokupnu populaciju, sve se više roditelja u Hrvatskoj odlučuje ne cijepiti svoju djecu. Ovim smo istraživanjem htjeli ispitati razloge takvog ponašanja, koliko su roditelji informirani o cijepljenju i tko su glavni izvori informiranja, jesu li osobine ličnosti i druge karakteristike roditelja (sklonost alternativnim životnim stilovima, vjerovanje u zavjere i zdravstveni lokus kontrole) povezane s donošenjem odluke o necijepljenju te koji su najbolji prediktori donošenja takvih odluka i stavova prema cijepljenju. Podaci su prikupljeni online anketom tijekom rujna 2014., a popunjavali su je roditelji i budući roditelji (N=833). Roditelji koji bi, da nema zakonske regulative, odabrali ne cijepiti svoju djecu, u odnosu na ostale roditelje imaju negativnije stavove o cijepljenju, lošije znanje o cjepljivima i njihovim mogućim posljedicama te dosadašnja iskustva procjenjuju negativnijima. Na planu ličnosti imaju niži neuroticizam, višu savjesnost i otvorenost ka iskustvu. Također, skloniji su vjerovanjima u teorije zavjere, kao i u to da je zdravlje posljedica vlastitih izbora i ponašanja, a ne posljedica slučaja. Odabrani prediktori objašnjavaju 49,3% varijance stavova prema cijepljenju, a značajni prediktori su vjerovanje u medicinu, sklonost teorijama zavjere i alternativnim životnim stilovima. Na temelju dobivenih rezultata bit će iznesene preporuke o tome kako promovirati ovo zdravstveno ponašanje kod roditelja.

ULOGA SKLONOSTI MORALNOM UDALJAVANJU U RAZUMIJEVANJU NEPOŽELJNOG ORGANIZACIJSKOG PONAŠANJA

Ana Dasović

Zagreb, Hrvatska

Zvonimir Galić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Nepoželjnim organizacijskim ponašanjem (NOP) smatramo sva ona ponašanja čiji je cilj nanijeti štetu drugim zaposlenicima ili organizaciji u cjelini i kreću se u rasponu od relativno minornih prekršaja poput tračanja na poslu ili povremenog zabušavanja pa sve do ozbiljnih prekršaja kao što su fizički napad na drugog zaposlenika ili velike financijske pronevjere. NOP su u našim organizacijama učestala, a mnogi zaposlenici se u njih upuštaju bez da istovremeno osjete veću nelagodu zbog kršenja društvenih i organizacijskih normi. Objašnjenje za to kako je moguće kršiti opće prihvaćene norme, a ipak zadržati pozitivnu sliku o sebi ponudio je Bandura (1999) u pretpostavci o procesu moralnog udaljavanja. Prema ovoj pretpostavci, u slučaju nepoželjnih ponašanja ljudi koriste kognitivne mehanizme koji opravdavaju takva ponašanja te tako sprječavaju samoregulirajuće procese koji upravljaju moralnim ponašanjem. Ti mehanizmi pomažu pojedincima da njihovi postupci izgledaju manje štetno i smanjuju osjećaje odgovornosti i uznemirenosti. U ovom istraživanju nastojali smo ispitati kakvu vezu sklonost moralnom udaljavanju ima u razumijevanju odnosa nekih osobina ličnosti i nepoželjnog organizacijskog ponašanja. Konkretno, ispitali smo posreduje li sklonost moralnom udaljavanju vezu makijavelizma i implicitne agresivnosti s nepoželjnim organizacijskim ponašanjem. Istraživanje smo proveli na prigodnom uzorku zaposlenika (N=197) koji su ispunili Skalu moralnog udaljavanja, Skalu makijavelizma, Test uvjetovanog rezoniranja za mjerenje agresivnosti i Upitnik nepoželjnog organizacijskog ponašanja. Rezultati su pokazali da makijavelizam i implicitna agresivnost pozitivno koreliraju sa sklonosti moralnom udaljavanju te da sve tri varijable pozitivno koreliraju s nepoželjnim organizacijskim ponašanjem. Sklonost moralnom udaljavanju djelomično je posredovala vezu makijavelizma i implicitne agresivnosti s nepoželjnim organizacijskim ponašanjem.

ETIČNOST TRANZICIJSKOG PROCESA IZ SUSTAVA DJEČJE PSIHIJATRIJSKE SKRBI U PSIHIJATRIJSKU SKRB ZA ODRASLE

Nikolina Davidović, Tomislav Franić

Klinika za psihijatriju, KBC Split

Lesley O'Hara, Fiona McNicholas

University College Dublin, Ireland

Priya Tah, Helena Tuomainen

The University of Warwick, United Kingdom

MILESTONE je petogodišnje europsko istraživanje koje se bavi problemom tranzicije mladih pacijenata iz sustava službi dječje psihijatrijske skrbi prema psihijatrijskoj skrbi za odrasle. Riječ je o problemu koji već duže vrijeme pogađa zemlje Europske Unije, ali i zemlje izvan ovih okvira. Mladi često "propadaju" kroz spomenuti prijelaz te odustaju od skrbi unatoč tome što se upravo u tim godinama javljaju najozbiljniji psihijatrijski poremećaji koji kasnije uzrokuju velike poteškoće u odrasloj dobi. KBC Split jedan je od sudionika projekta te je u suradnji sa Sveučilištem u Dublinu i Sveučilištem u Warwicku proveo kvalitativnu studiju s ciljem istraživanja problema etičnosti tranzicije. Podaci prikupljeni provedbom 12 fokus grupa analizirani su po principima teorije utemeljenja (Grounded theory). Uzorak su činili uglavnom predstavnici udruga, kako onih koje se bave mentalnim zdravljem tako i udruga mladih bez iskustva psihijatrijskih poteškoća. Provedeno istraživanje ima za cilj istražiti etičke izazove osiguravanja tranzicijske skrbi onima kojima je uistinu potrebna u odnosu na rizik etiketiranja privremenih i prolaznih smetnji koje mogu biti normalna pojava tijekom adolescencije. Problem odlučivanja o nastavku liječenja ili prekidu istoga za mladu, tek punoljetnu osobu; problem stigme koja obilježava korisnike dječje psihijatrijske skrbi i one koji psihijatrijsku skrb koriste u odrasloj dobi te uloga države u tranzicijskom procesu neki su od ključnih problema o kojima su sudionici raspravljali. Preliminarne analize pokazale su konzistentnost u rezultatima kroz sva tri spomenuta uzorka, ali i konzistentnost između članova udruga/stručnjaka u području i članova udruga mladih bez iskustva tranzicije i psihijatrijskih teškoća. Stigma, zakonska ograničenja te neadekvatnost i neefikasnost sustava dominiraju kao osnovni problemi tranzicije.

VAŽNOST SAMOPROCJENA PSIHOFIZIČKOG STANJA I KVALITETE SPAVANJA U PREDVIĐANJU DULJINE ŽIVOTA STARIJIH OSOBA

Jasminka Despot Lučanin, Adrijana Koščec, Eva Anđela Delale

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb

Novija istraživanja pokazuju značajnu ulogu psihofizičkih čimbenika, osobito samoprocjene zdravlja i funkcionalne sposobnosti, u prognozi duljine i kvalitete života u starosti. Suvremena istraživanja u području psihologije i medicine spavanja ukazuju da je odgovarajuća kvaliteta spavanja povezana s duljinom života. Spavanje oslabljene kvalitete može dodatno pogoršati zdravstveno stanje osobe, ali i doprinijeti slabljenju u funkcioniranju koje se obično pripisuje samom procesu starenja. Cilj je ovog rada ispitati doprinos samoprocjena psihofizičkog stanja i subjektivne kvalitete spavanja u prognozi duljine života starijih osoba. Sudionici longitudinalnog istraživanja su bili 561 korisnika 11 domova za starije i nemoćne osobe u Zagrebu (71.5% žena), prosječne dobi 79 godina (TR=56-96), ispitani 2008. i 2010. godine, a do 2015. godine je praćen njihov životni status. Promatrane varijable bile su: životni status, sociodemografske, samoprocjena zdravlja, funkcionalna sposobnost, depresivnost te subjektivna kvaliteta spavanja. Zdravstveno stanje sudionika bilo je kontrolirano. Podatke su prikupili uvježbani intervjueri strukturiranim intervjuom, individualno, te iz dokumentacije u ustanovi. U mjerenjima 2008. i 2010. godine utvrđena je statistički značajna povezanost subjektivne kvalitete spavanja sa samoprocjenama zdravlja i funkcionalne sposobnosti, različita za žene i muškarce (r od .20 do .32, $p < .01$), a preliminarni rezultati multivarijatnih analiza su pokazali da u određenju duljine života najsnažniji doprinos prognozi daje biološki status (dob i spol), a zatim ostale promatrane varijable. Nalazi ovog istraživanja interpretiraju se u okviru novijih istraživanja čimbenika duljine života, a mogu se primijeniti u ranom otkrivanju rizičnih skupina starijih osoba s obzirom na kvalitetu i duljinu života.

NEUROTICISM AND SUBJECTIVE PAIN PERCEPTION IN INDIVIDUALS WITH MIGRAINE HEADACHES AND INDIVIDUALS WITH NON-MIGRAINE HEADACHES

Milena Dojčinova

Skopje, R. Makedonija

In spite of the popularity of the biopsychosocial model of health and illness, it seems that the psychological components of migraine have rarely been researched. The purpose of this study was to investigate whether the individuals with migraine headaches differ from the individuals with non-migraine headaches, regarding the degree of neuroticism and subjective pain perception. This research was conducted on a convenience sample of 84 subjects, aged between 20 and 60 years. The Headache Assessment Questionnaire, which is based on the diagnostic criteria given by the International Headache Society, was used for the division of the subjects in two groups, according to the type of the primary headache. Thus, the study sample was divided into two groups, the subjects with migraine headaches were one group, and the subjects with non-migraine headaches were the second group. The neuroticism scores were measured with the Neuroticism Scale from the Revised NEO Personality Inventory developed by Costa and McCrae, and the Pain Questionnaire, based on the Brief Pain Inventory - Short Form, was used to measure the subjective pain perception. The parametric procedure t-test and the non-parametric procedure Mann-Whitney-U Test were used to establish the significant differences between the groups. The results confirmed the assumptions, thus the subjects with migraine headaches compared with the subjects with non-migraine headaches, have higher neuroticism and higher scores of pain intensity and pain interference. The obtained findings suggest that the subjects with migraine headaches have higher tendency to experience negative affects and altered experience of pain in comparison with the subjects with non-migraine headaches. These findings point out the importance of the psychological factors in the research work on migraine. They are giving us a new point of view in this field, highlighting the importance of psychology in the quest for answers.

KOGNITIVNA INHIBICIJA I DIMENZIJE LIČNOSTI

Marin Dujmović, Zvezdan Penezić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Inhibicijski procesi predstavljaju vrlo plodno područje istraživanja u modernoj psihologiji, osobito uz korištenje naprednih metoda poput funkcionalne magnetne rezonancije. Usprkos tome i dalje postoji niz neodgovorenih pitanja o prirodi pa i samom postojanju inhibicije. Stoga su i vrlo heterogene definicije i metode kojima se inhibicija proučava u psihologiji. S obzirom na dosadašnja saznanja na području inhibicije i ličnosti te malog broja istraživanja koja povezuju procese inhibicije s dimenzijama ličnosti cilj istraživanja bio je ispitati povezanost ličnosti i kognitivne inhibicije. U istraživanju je sudjelovalo 50 studenata (45 djevojaka i 5 mladića, prosječne dobi $C=20$ godina). Dimenzije ličnosti ispitivane su hrvatskom verzijom HEXACO-PI-R inventara ličnosti, a kao mjera kognitivne inhibicije odabrana je inhibicija povratka pažnje. Mjerenje je za potrebe istraživanja dizajnirano, programirano te izvedeno u programskom okruženju OpenSesame. Mjerenje se sastojalo od podražaja koji su bili kongruentni (u kojima su se ciljani i orijentirajući podražaj pojavili na istoj lokaciji) i nekongruentni (u kojima su se pojavili na različitim lokacijama). Analiza rezultata na mjerama inhibicije obuhvaćala je točne reakcije sporije od 200 ms, koje su se smatrale pogađanjem, i ne duže od 1500 ms, koje su se smatrale rezultatom odsutnosti pažnje ispitanika nepovezane s mjerenjem. Utvrđen je interakcijski efekt ekstraverzije te vremena između orijentirajućeg i ciljnog podražaja na veličinu efekta inhibicije povratka, pri čemu je za kraće interpodražajne periode (400, 600 ms) efekt inhibicije značajno veći kod ekstraverata dok ta razlika za najdulji period (800 ms) nije značajna. Utvrđena je i pozitivna povezanost ekstraverzije i veličine efekta inhibicije povratka pri najkraćem interpodražajnom periodu.

VIDIMO LI ONO ŠTO VIDE I PSIHIJATRI? STAVOVI LAIKA PREMA UZROCIMA I TRETMANIMA SHIZOFRENIJE

Dragan Đunda, Slobodan Golušin

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Cilj ovog rada je utvrditi što laici identificiraju kao dominantne uzroke shizofrenije i koje tretmane vide odgovarajućima. Neka od dosadašnjih istraživanja ukazuju na nesklad između medicinskog modela koji uzroke vidi u disbalansu funkcioniranja mozga, a kao tretman lijekove, i shvaćanja laika koji izlječenje vide prije svega u psihoterapiji. Uzorak je činilo 142 studenata uglavnom humanističkih i tehnoloških znanosti, prosječne starosti 22 godine, pri čemu je bilo 65 muškaraca i 77 žena, bez studenata psihologije ili medicine. Stavovi prema uzrocima i tretmanima shizofrenije su mjereni upitnicima konstruiranim za ovo istraživanje. Dobiveni rezultati ukazuju na to da laici većinu uzroka vide prije svega u personalno - društvenim činiteljima poput životnih uvjeta i stresa (51-69%), manje u ljubavnim i obiteljskim problemima, i nedostatku prijatelja (po 33%), a dosta manje u biološkim faktorima poput kemijskog disbalansa u mozgu, lezijama ili nasljeđu (10-25%). Faktorizacijom odgovora ispitanika koji se tiču mišljenja o efikasnosti različitih tretmana dobivena su tri faktora koja objašnjavaju 55% varijance. Prvi se odnosi na pasivnu pomoć (osamljivanje i izolacija, alkohol i elektrošokovi), drugi na profesionalnu pomoć (lijekovi, psihoterapija, grupne podrške), dok treći obuhvaća proaktivni pristup (vježbanje, meditacija, razgovor s prijateljima). Ispitanici su kao djelotvorne tretmane vidjeli profesionalnu pomoć i proaktivni pristup, ali ne i pasivne tretmane. Laici, dakle, izlječenje vide dijelom u onome što je trenutno praksa u psihijatrijskom pristupu liječenja shizofrenije, ali ne i u korištenju elektrošokova i prisilnoj hospitalizaciji. Kao njima jednake, a koji se ipak manje koriste u psihijatrijskoj praksi, ispitanici vide i fizičko vježbanje, meditaciju i razgovore s prijateljima. Istraživanje pokazuje da laici ne vide uzroke mentalnih poremećaja i efikasne tretmane u skladu s dominantnim stanovištima biološke psihijatrije i medicinskog modela.

UTJECAJ MEDIJA NA NEZADOVOLJSTVO TIJELOM U ADOLESCENCIJI

Inja Erceg Jugović, Gordana Kuterovac Jagodić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Socijalna okolina uvjetuje i postavlja ideale i standarde tjelesne ljepote utječući na percepciju tijela i razvoj nezadovoljstva tijelom, stvarajući pritisak za uklapanjem u njih. Sredstva javnog informiranja imaju veliku moć u prijenosu sociokulturalnih ideala te isticanju (ne)poželjnosti određenih tjelesnih karakteristika. Socijalna poželjnost mršavog i čvrstog, ali ne izrazito mišićavog ženskog tijela bujnog poprsja (Levine i Smolak, 2002) te mišićavog muškog tijela širokih ramena, ravnog trbuha te uskih bokova (Tiggemann, 2011) raste i predstavlja ideal ženskog odnosno muškog tjelesnog izgleda današnjice. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi spolne razlike u percipiranom utjecaju medija na sliku tijela u adolescenciji, kao i ispitati njegovu povezanost sa zadovoljstvom tijelom kod adolescenata oba spola. U istraživanju je sudjelovalo 532 učenika i učenica srednjih škola s područja grada Zagreba i Velike Gorice dobnog raspona od 16 do 19 godina ($M=17.54$, $SD=.629$; 55% djevojaka). Utjecaj medija na sliku tijela procijenjen je Upitnikom percipiranih sociokulturalnih utjecaja na sliku tijela i promjenu tjelesnog izgleda (McCabe i Ricciardelli, 2001), a zadovoljstvo tijelom Inventarom slike tijela i promjene tjelesnog izgleda (Ricciardelli i McCabe, 2002). Djevojke više nego mladići procjenjuju kako mediji imaju snažniji utjecaj na njihovu sliku tijela i strategije mršavljenja namećući im poželjnost mršavosti. Suprotno tome, mladići procjenjuju kako im mediji u većoj mjeri preporučaju povećanje tjelesne težine. Spolne razlike u percipiranom utjecaju medija na povećanje mišićavosti nisu pronađene. Utjecaj medija na mršavljenje i povećanje mišićavosti negativno su povezani sa zadovoljstvom tijelom i kod djevojaka i kod mladića kod kojih je s njime negativno povezan i utjecaj medija na povećanje tjelesne težine. Dobiveni nalazi upućuju na važnost osvještavanja snage koju mediji imaju kao rizični čimbenik nezadovoljstva tijelom kod adolescenata oba spola.

RELIGIOZNA MOTIVACIJA MLADIH U HRVATSKOJ PO ALLPORTU, BATSONU, WULFFU TE RYANU I DECIJU

Lucija Fusić

Đurđevac, Hrvatska

Religioznost je oduvijek zauzimala važnu ulogu u povijesnom, kulturnom, političkom i osobnom smislu. Još je Allport sredinom 20. stoljeća istaknuo kako se psihologija treba više baviti religioznošću jer je ono "gotovo univerzalan interes ljudskog roda" (1950, prema Ćorić, 2012). Njegovo uvođenje pojmova intrinzične i ekstrinzične religiozne orijentacije jedno je od najutjecajnijih teorijskih postavki u području suvremene psihologije religioznosti. Kao dodatak, Batson je uz dvije već spomenute dodao i treću religioznu orijentaciju: traganje za religioznošću. S obzirom da se religioznost može promatrati kao izuzetno važan motivacijski, ali kognitivni čimbenik, Neyrinck i suradnici (2010) odlučili su provjeriti spomenute teorije iz perspektive Ryanove i Decijeve teorije samodeterminacije te iz perspektive Wulffovog socijalno-kognitivnog modela i na taj način pružiti snažniju empirijsku potvrdu za opravdanost upotrebe spomenutih religioznih orijentacija. Podaci su prikupljeni na 150 ispitanika u dobi između 18 i 30 godina rimokatoličke vjeroispovijesti koji se smatraju religioznima. Korišteni mjerni instrumenti su Age Universal I-E Scale (Maltby, 1999), Quest Scale (Batson i Schoenrade, 1991), Christian Religious Internalization Scale (Ryan, Rigby i King, 1993) te Postcritical Belief Scale (Duriez, Soenens i Hutsebaut 2005). Religioznost u aktualnome javnom životu u Hrvatskoj zauzima salijentnu socijalnu ulogu, budući da se preko 90% građanina izjašnjava religioznima, što se između ostalog očituje u građanskim i političkim previranjima u zemlji. U ovom istraživanju ispituje se priroda motivacije mladih religioznih ljudi u Hrvatskoj te prvi se put validiraju pojedini teorijski koncepti religioznosti i motivacije na ovoj populaciji. Budući da se religiozne orijentacije pokazuju kao snažni korelati s duševnim zdravljem, rezultati imaju praktične implikacije za sve stručnjake koji rade na unapređenju duševnog zdravlja pojedinca.

RAZLIKE U ANKSIOZNOSTI I PROKRASTINACIJI IZMEĐU STUDENATA PRIVATNOG I DRŽAVNOG UNIVERZITETA

Anela Hasanagić, Cemile Busra Ogulmus

Internacionalni univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Izet Pehlić

Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici, Bosna i Hercegovina

Ispitne situacije, javna izlaganja, komunikacija sa profesorima znaju često biti okidači anksioznih stanja kod studenata. S druge strane, studenti su populacija koja često prokrastinira, te se time često dovedu u situaciju da (pred)ispitne obaveze završavaju u posljednji tren. Također, sasvim logično je pretpostaviti da studenti koji odgađaju svoje obaveze imaju viši stupanj anksioznosti. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati da li postoje razlike između studenata privatnog i državnog univerziteta u nivou prokrastinacije i anksioznosti, kao i spolne razlike, te ispitati povezanost ove dvije varijable međusobno i sa akademskim uspjehom studenta. Kao instrumenti korišteni su Skala prokrastinacije i Skala anksioznosti, na koje je odgovaralo 185 studenata (107 privatni, 78 državni). Rezultati pokazuju da postoje razlike između studenata privatnog i državnog univerziteta u prokrastinaciji: studenti privatnog univerziteta više odgađaju svoje obaveze, vjerojatno zato što studenti privatnog univerziteta, vođeni činjenicom da plaćaju svoj studij, očekuju veću popustljivost od profesora, što bi vrijedilo provjeriti sličnim istraživanjem. Nadalje, studenti više odgađaju svoje obaveze nego studentice, a što je sukladno sa stavom da su studentice odgovornije prema zahtjevima studija, nego studenti, te da one svoje obaveze nastoje završiti na vrijeme, dok studenti sebi daju za pravo da malo zakasne ili uče u posljednji tren. Rezultati su pokazali i da su prokrastinacija i anksioznost jako slabo povezane varijable, iako je bilo logično za očekivati značajniju povezanost. Pronađena je značajna korelacija od 0.174 između prokrastinacije i subskale kognitivne svjesnosti, a i ovaj koeficijent korelacije ukazuje na slabu povezanost. Također, rezultati pokazuju i da je prokrastinacija negativno povezana sa prosjekom ocjena kao kriterijem akademskog uspjeha: uspješniji studenti manje odgađaju svoje obveze.

EFEKT NEPOVRATNIH TROŠKOVA: POGREŠKA UMA ILI ADAPTACIJA?

Ivana Hromatko

*Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu i Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb*

Josip Hrgović

AZVO, Zagreb

Ljudi su skloni nastaviti ulagati u razne pothvate i nakon što se ta ulaganja pokažu izgubljenima. Ovaj se efekt u tradicionalnoj ekonomskoj i psihologijskoj literaturi naziva "efektom nepovratnih troškova" i smatra se iracionalnom pristranošću u zaključivanju. Naime, troškovi prethodnih ulaganja su nepovratni i racionalno bi bilo prekinuti ulagati u očigledno propale projekte. Međutim, sličan je efekt pokazan i kod drugih životinjskih vrsta: kako resursi nikad nisu neograničeni, svako već učinjeno ulaganje smanjuje mogućnost organizma za buduća ulaganja. Stoga prethodna ulaganja utječu na odluke o budućim ulaganjima. Nadalje, u prethodnim je istraživanjima ovaj efekt ispitivan apstraktnim zadacima ili pak dilemama u kojima je, u evolucijskom smislu, cijena posljedica odluke mala. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati efekt nepovratnih troškova u ekološki valjanijem kontekstu, tj. u kontekstu problema s kojima su se naši preci suočavali tijekom evolucijske povijesti ljudske vrste. Konkretno, očekivali smo snažniji efekt u odlukama čije posljedice mogu imati utjecaja na reproduktivni uspjeh pojedinca (treba li nastaviti ulagati u romantičnog partnera, rodbinu, prijatelja?) u odnosu na evolucijski nove probleme (treba li nastaviti ulagati u poduzeće koje propada, ili prodati dionice koje gube na vrijednosti?). Ispitanici (N=112) su čitali scenarije koji su opisivali različite propale "projekte" u koje su nešto uložili te su trebali odlučiti hoće li nastaviti ulagati. U skladu s očekivanjima, vjerojatnost nastavka ulaganja, kao i brzina donošenja te odluke bila je veća u situacijama društvene prirode, nego u situaciji poslovne prirode. Općenito, vrijeme potrebno da se donese odluka o nastavku ulaganja je bilo znatno kraće od vremena potrebnog da se donese odluka o prekidu ulaganja, što upućuje na zaključak da je potonja odluka kognitivno zahtjevnija. Ovi nalazi idu u prilog hipotezi da efekt nepovratnih troškova nije pristranost, nego adaptivna heuristika.

ESENCIJALISTIČKA UVJERENJA O HOMOSEKSUALNOSTI I SKLONOST DISKRIMINACIJI HOMOSEKSUALNIH OSOBA

Aleksandra Huić, Margareta Jelić, Željka Kamenov

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Psihologijski esencijalizam jest skup uvjerenja o prirodnom, esencijalnom svojstvu koje dovodi do toga da članove neke grupe percipiramo sličnima, članstvo u toj grupi nepromjenjivim, postojanje te grupe univerzalnom te s čvrstim grupnim granicama. Esencijaliziranje neke grupe na složen je način povezano sa stavovima i diskriminacijom članova grupe. U slučaju esencijalističkih uvjerenja o homoseksualnoj orijentaciji, uvjerenja o nepromjenjivosti i univerzalnosti ove orijentacije povezana su s pozitivnijim stavovima prema gejevima/lezbijkama, dok su uvjerenja o diskretnosti i čvrstim granicama povezana s negativnijim stavovima. Iako teorijske pretpostavke očekuju isti obrazac povezanosti i s ponašanjem prema gejevima/lezbijkama, o tome za sada ne postoje empirijski podaci. Stoga smo ovim istraživanjem željeli ispitati na koji su način pojedine dimenzije esencijalističkih uvjerenja povezane s namjerom ponašanja (sklonosti diskriminaciji) prema homoseksualnim osobama. Dodatni cilj bio je istražiti medijacijsku ulogu stavova prema gejevima/lezbijkama, odnosno provjeriti koliki dio efekta koji esencijalistička uvjerenja imaju na sklonost diskriminaciji je direktan, a koliki se događa preko stavova prema gejevima i lezbijkama. U on-line istraživanju sudjelovalo je 997 osoba heteroseksualne orijentacije. Ispitani su stavovi prema gejevima/lezbijkama, sklonost diskriminaciji i esencijalistička uvjerenja o homoseksualnoj orijentaciji. U skladu s očekivanjima, uvjerenja o nepromjenjivosti i univerzalnosti homoseksualne orijentacije povezana su s manjom sklonošću diskriminaciji, dok su uvjerenja o diskretnosti i čvrstim granicama povezana s većom sklonosti diskriminaciji. Potonja uvjerenja imaju najznačajniji samostalni efekt, dok se utjecaj uvjerenja o nepromjenjivosti i univerzalnosti vrši prvenstveno preko stavova o gejevima i lezbijkama. Dobiveni nalazi imaju važne implikacije za praksu, prvenstveno programe učenja tolerancije prema gejevima i lezbijkama.

EFEKTI PSIHOLOŠKE UDALJENOSTI I POTREBE ZA KOGNITIVNOM ZATVORENOŠĆU NA FORMIRANJE DOJMOVA

Dragutin Ivanec, Ivan Tomić, Mirjana Tonković

Odjeljak za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Formiranje dojmova jedna je od najviše istraživanih tema u području socijalne psihologije, a bavi se pitanjem na koji način i pod kojim uvjetima osobe kombiniraju dijelove dostupnih informacija o nekom objektu u jedinstveni dojam o tom objektu. Jedan od robusnijih nalaza unutar ove istraživačke teme je efekt primarnosti kod formiranja dojmova, a odnosi se na učinak redoslijeda prezentiranih informacija na ukupan dojam. U kontekstu ovog fenomena željeli smo provjeriti zajednički učinak potrebe za kognitivnom zatvorenosću (PKZ; Webster i Kruglanski, 1996) i koncepta psihološke udaljenosti (Trobe i Liberman, 2010). Istraživanja većeg broja psiholoških fenomena ukazuju na mogućnost da PKZ i koncept psihološke udaljenosti imaju sličan mehanizam djelovanja, iako do sada nije provjeren njihov zajednički utjecaj. Ovim istraživanjem provjeravali smo interakcijski učinak potrebe za kognitivnom zatvorenosću, kao dispozicijski mjerene fenomena, i psihološke udaljenosti, kao situacijskog, eksperimentalno manipuliranog fenomena, na efekt primarnosti pri formiranju dojmova. Efekt primarnosti provjeren je u kontekstu formiranja dojma o potencijalnom izbornom kolegiju koji bi se izvodio u okviru studijskog programa. Prezentirane karakteristike kolegija, kao objekta stvaranja dojmova, odabrani su kroz dva predistraživanja (N=114). U glavnom dijelu istraživanja sudjelovalo je N=139 studenata preddiplomskog studija psihologije. Proveden je 2 (psihološka blizina - psihološka udaljenost) x 2 (visoka PKZ - niska PKZ) x 2 (prvo pozitivni - prvo negativni atributi) složeni eksperimentalni nacrt. Analiza varijance pokazala je očekivanu trostruku interakciju PKZ, psihološke udaljenosti i redoslijeda prezentiranih atributa na dojam o izbornom kolegiju. Rezultati se razmatraju u okviru teorije potrebe za kognitivnom zatvorenosću i teorije psihološke udaljenosti, odnosno sličnosti u ishodima koje predviđaju te teorije.

AUTORITARNOST I STAV PREMA PRESUDAMA HAŠKOG SUDA KOD HRVATA I SRBA U VUKOVARU: LONGITUDINALNA ANALIZA

Margareta Jelić, Ajana Löw Stanić, Dean Ajduković

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Stav javnosti prema Haškom sudu u Hrvatskoj je od početka njegova rada ambivalentan, ali nedostaju istraživanja odrednica tog stava u područjima zahvaćenima ratom. Dok neki istraživači ističu da stav prema sudu ne ovisi o procesima koji se vode i presudama, drugi ističu da upravo kontekst oblikuje stavove o važnim društvenim pitanjima. Kontekst na sličan način određuje i promjene u autoritarnosti koju noviji modeli tretiraju kao stav ovisan o grupnom identitetu i percepciji prijetnje grupi, a manje kao osobinu ličnosti. Kako svaka etnička grupa ima svoj narativ i istinu o ratu, suđenje članovima vlastite grupe za ratne zločine može se smatrati socijalnom prijetnjom koja vodi porastu autoritarnosti. Cilj istraživanja je ispitati longitudinalne promjene u stavu prema Haškom sudu kod građana Vukovara, razlikuje li se obrazac promjena za Hrvate i Srbe, te mogu li se promjene predvidjeti varijablom autoritarnosti i socio-demografskim obilježjima pojedinca. Istraživanje je provedeno na probabilističkom uzorku 125 odraslih građana hrvatske i srpske nacionalnosti 2000., 2002. i 2008. godine. Primijenjen je upitnik koji je mjerio stav prema ulozi Haškog suda, stav prema njegovoj pristranosti, autoritarnost i socio-demografska obilježja sudionika. Rezultati pokazuju da obje grupe smatraju odluke suda pristranim u korist druge grupe te je stav umjereno negativan, ali se stav sudionika prema Haškom sudu mijenjao tijekom vremena u skladu s promjenama konteksta. Srbi 2000. imaju nešto pozitivniji stav od Hrvata, 2002. nema značajne razlike jer se dogodila promjena u obje grupe, a 2008. godine se kod obje grupe javlja trend prema negativnijem stavu, i to značajno više kod Hrvata. Nadalje, utvrđen je značajni doprinos autoritarnosti u objašnjenju stava koji se kroz vrijeme povećava. Uz to, 2008. godine utvrđeno je i da pripadnost grupi značajno moderira odnos autoritarnosti i stava: autoritarni Hrvati se u značajno manjoj mjeri slažu s potezima Haškog suda nego autoritarni Srbi.

PROAKTIVNA LIČNOSTI I PROKRASTINACIJA KAO PREDIKTORI ZADOVOLJSTVA STUDIJEM - PERSPEKTIVA LMX TEORIJE

Dragana Jelić, Karlo Bem, Boris Popov

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Istraživanja izdvajaju različite forme aktivnih i pasivnih ponašanja kao prediktore zadovoljstva zaposlenika na radu, a neka od njih uobličena su u konstruktima proaktivne ličnosti i prokrastinacije. Pošavši od ideje o detekciji mehanizma u osnovi povezanosti ovih konstrukata kod studenata, kao referentni okvir uzeta je Leader-membership exchange (LMX) teorija, odnosno socijalna relacija između profesora i studenata. Cilj istraživanja je provjera medijatorske uloge ove relacije u odnosima između proaktivnosti, odnosno prokrastinacije studenata i njihovog zadovoljstva studijama. Uzorak je činilo 180 studenata s pet fakulteta u Novom Sadu, koji su popunjavali upitnike: Skala proaktivne ličnosti (PPS), adaptirana Skala socijalne razmjene između lidera i članova grupe (LMX7), Skala zadovoljstva studijama (SSQ), Skala generalne prokrastinacije (GPS), lista demografskih odlika. Rezultati regresijske analize pokazuju da je proaktivna ličnost pozitivan ($\beta = .29$, $p < .001$), a prokrastinacija negativan prediktor ($\beta = -.21$, $p < .01$) zadovoljstva studijem. Pri ispitivanju povezanosti proaktivne ličnosti i prokrastinacije s intenzitetom LMX relacija, proaktivnost se izdvojila kao pozitivan prediktor ($\beta = .20$, $p < .01$), dok prediktivna uloga prokrastinacije nije bila značajna, te u ovom slučaju nije bio zadovoljen preduvjet za daljnje testiranje medijacije. Kada se proaktivnost i LMX relacija između profesora i studenata promatraju zajedno kao prediktori zadovoljstva, prediktivna moć proaktivnosti se smanjuje ($\beta = .20$, $p < .01$) i Sobel testom je potvrđena uloga ovog oblika razmjene kao djelomičnog medijatora u relaciji između proaktivnosti i zadovoljstva studijem ($z = 2.55$, $p < .01$). Rezultati daju početni uvid u moguć mehanizam povezanosti proaktivne ličnosti studenata i njihovog zadovoljstva studijama, kao i uvid u odsustvo sličnog mehanizma kod studenata koje odlikuje prokrastinatorsko ponašanje. Ograničenja, kao i teorijske i praktične implikacije istraživanja bit će dodatno diskutirane.

KROS-KULTURNA USPOREDBA HEDONISTIČKE I EUDAMONISTIČKE DOBROBITI STUDENATA

Veljko Jovanović

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Ingrid Brdar

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Rijeci

Sreća je jedan od najvažnijih kriterija dobrobiti. Ona se najčešće definira kao subjektivna dobrobit (kognitivno vrednovanje života ispunjenog pozitivnim emocijama, a bez negativnih emocija), što je u skladu s hedonističkom perspektivom. Eudamonistička perspektiva ističe važnost smislenog života i samoaktualizacije. Međunarodna istraživanja poput Gallup World Poll i World Values Survey pokazuju da je sreća ljudi koji žive u siromašnijim europskim državama ispod svjetskog prosjeka. Usporedba dobrobiti u Hrvatskoj i susjednim državama bila je ograničena na podatke dobivene u ovakvim istraživanjima, koja različite indikatore dobrobiti mjere pomoću nekoliko pitanja. Cilj ovog istraživanja bio je usporediti hedonističku i eudamonističku dobrobit kod studenata iz pet država: Hrvatske (N = 217), Bosne i Hercegovine (N = 297), Crne Gore (N = 136), Srbije (N = 233) i Austrije (N = 209). Sudionici su putem interneta ispunili upitnike koji mjere subjektivnu i psihološku dobrobit, opće zadovoljstvo životom i zadovoljstvo u pojedinim domenama života. Rezultati pokazuju da studenti u ovim državama imaju podjednaku eudaimoničku dobrobit (psihološku i socijalnu dobrobit te smisao u životu), ali se razlikuju u traganju za smislom u životu, koje je najizraženije kod studenata u Hrvatskoj. Na mjerama subjektivne dobrobiti utvrđene su razlike u zadovoljstvu životom (najniže kod studenata iz BiH, a najviše kod studenata iz Austrije) i razini negativnih emocija (najizraženije kod studenata iz BiH), dok u razini pozitivnih emocija nema razlike. Studenti imaju podjednako zadovoljstvo u tri područja (zdravlje, odnosi i postignuće), a razlikuju se u zadovoljstvu standardom, sigurnošću, pripadnošću i sigurnošću u budućnosti. Rezultati ovog istraživanja podržavaju razlikovanje hedoničkih i eudaimoničkih komponenti dobrobiti i upućuju na to da se loši socio-ekonomski uvjeti života najviše odražavaju na hedonističku dobrobit, dok je njihov efekt na eudamonističku dobrobit znatno manji.

RAZUMIJEVANJE STRUKTURE HIPERSEKSUALNOSTI U KONTEKSTU VISOKE SEKSUALNE ŽELJE

Tanja Jurin

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Aleksandar Štulhofer

Odsjek za sociologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Joana Carvalho

*Faculty of Psychology and Educational Sciences,
University of Porto, Portugal*

Konstrukt hiperseksualnosti praćen je brojnim raspravama uz različite zaključke, a njegova priroda i dalje ostaje nedovoljno istražena. Jedno od središnjih pitanja u okviru rasprave je razumijevanje sličnosti fenomena hiperseksualnosti i visoke seksualne želje. Cilj ovog istraživanja bio je sustavno istražiti preklapanje između hiperseksualnosti i visoke seksualne želje. Provedeno je opsežno on-line istraživanje u kojem je sudjelovalo 4597 sudionika. Učinjena je 2-stupanjska klaster analiza (po spolu i seksualnoj orijentaciji) na temelju seksualne želje, seksualne aktivnosti, percepciji nedostatka kontrole nad vlastitom seksualnošću i negativnih posljedica izazvanih seksualnim ponašanjem. Na istim indikatorima provedena je i višegrupna konfirmatorna faktorska analiza. Rezultati obaju analiza sugeriraju postojanje odvojenih konstrukata: problematične seksualnosti (hiperseksualnosti) i visoke razine seksualne motiviranosti. Prema konceptualnim i kliničkim očekivanjima, prvi je konstrukt obilježen psihopatološkim odstupanjima i tradicionalnim stavovima prema seksualnosti. Provedena studija pridonosi razumijevanju specifičnosti fenomena hiperseksualnosti u odnosu na visoku seksualnu želju, koja je i dalje dio standardne definicije hiperseksualnosti. Problematična seksualnost čini se više povezana s percipiranim nedostatkom osobne kontrole nad seksualnošću i moralističkim stavovima nego s visokom razinom seksualne želje i čestim seksualnim aktivnostima.

OSOBINE LIČNOSTI I MOTIVI ZA VOLONTIRANJE

Marija Juzbašić

Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati profil ličnosti i izraženost motiva za volontiranje na uzorku volontera u Hrvatskoj, te provjeriti mogućnost predviđanja motiva za volontiranje na temelju osobina ličnosti pet-faktorskog modela. U istraživanju je sudjelovalo 159 volontera iz Zagreba, Osijeka i Splita. Podaci su prikupljeni upitnikom ličnosti IPIP-300 i upitnikom volontiranja (engl. Volunteer Functions Inventory). Rezultati su pokazali da su ugodnost i otvorenost k iskustvu najizraženije osobine ličnosti volontera, dok su na razini faceta, tj. užih osobina ličnosti, najizraženiji altruizam i umjetnički interesi. Kao najvažniji motivi za volontiranje su se pokazali razumijevanje i vrijednosti. Na temelju osobina pet-faktorskog modela ličnosti možemo objasniti značajan dio varijance pojedinih motiva za volontiranje. Hijerarhijskom regresijskom analizom je utvrđeno da su neuroticizam i savjesnost značajni prediktori motiva zaštite ($R^2 = .13$), vrijednosti ($R^2 = .11$) i razumijevanja ($R^2 = .14$); dok su ugodnost i savjesnost značajni prediktori motiva karijere ($R^2 = .23$), a neuroticizam motiva poštovanja ($R^2 = .14$). Motiv društva nije moguće objasniti osobinama ličnosti.

SUBJEKTIVNA DOBROBIT HRVATSKIH GRAĐANA OD 2003. DO 2014. GODINE

Ljiljana Kaliterna Lipovčan

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Zvezdana Prizmić-Larsen

Washington University, St. Louis, USA

Andreja Brajša-Žganec, Toni Babarović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Cilj ovog izlaganja jest prikazati promjene i trendove u različitim pokazateljima subjektivne dobrobiti hrvatskih građana u periodu od dvanaest godina (2003.-2014.). Podaci su uzeti iz pet istraživanja provedenih na nacionalnim reprezentativnim uzorcima 2003., 2005., 2007., 2008. i 2014. godine. Broj ispitanih građana u pojedinoj godini kreće se od $N=911$ (2005.) do $N=4.000$ (2008.), a građani su ispitani anketama metodom "lice u lice". Subjektivna dobrobit ispitana je Indeksom osobne dobrobiti (PWI- Personal Well-being Index; The International Wellbeing Group, 2006), koji mjeri zadovoljstvo različitim područjima osobnog života (životni standard, postignuća, zdravlje, odnosi s bližnjima, osobna sigurnost i pripadnost zajednici) na skali od 0 do 11, gdje 0 znači "uopće nisam zadovoljan/na", a 11 "u potpunosti sam zadovoljan/na". Hrvatska verzija instrumenta pokazala se valjanom i pouzdanom mjerom subjektivne dobrobiti, sa koeficijentima pouzdanosti koji su varirali od $\alpha = 0.77$ do $\alpha = 0.85$ u pojedinoj godini ispitivanja. Rezultati su pokazali da su u svim ispitivanim godinama hrvatski građani bili relativno najzadovoljniji odnosima s obitelji i prijateljima, a najmanje zadovoljni svojim životnim standardom. Analizirajući trendove u 12-godišnjem periodu za cjelokupni Indeks osobne dobrobiti (prosjeak svih 6 skala), kao i za pojedinačne skale, pokazalo se da je zadovoljstvo hrvatskih građana raslo od 2003. do 2007. kada je počelo opadati, tako da je najniža razina dobrobiti u posljednjih 12 godina zabilježena 2014. godine. Promatrajući zadovoljstvo pojedinačnim područjima, jedino je zadovoljstvo zdravljem bilo nepromijenjeno tijekom dvanaest godina, dok je najveći pad od 2007. do 2014. zabilježen u zadovoljstvo životnim standardom, osjećaju osobne sigurnosti i pripadnosti zajednici. Ovi rezultati u skladu su s objektivnim ekonomskim pokazateljima, koji govore da je ekonomska kriza u Hrvatskoj započela 2008. godine i traje do danas.

CORRELATION BETWEEN THE AUTHORITARIANISM AND AMBIVALENT GENDER PREJUDICES AMONG STUDENTS AT SERBIAN UNIVERSITIES

Andrea Kapetan, Ksenia Šimoković, Gordana Bojović, Vladimir Mihić

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

The tendency towards expressing prejudice is defined in scientific literature as one of the dominant characteristics of an authoritarian personality. The domain of gender prejudice contains hostile (open) prejudice in which women are perceived as less capable than men, and who, in their demand for equality, wish to claim superiority over men; and benevolent (covert) prejudice which consist of the belief that women are the weaker sex that needs to be helped and financially supported by men. The aim of this paper is to test the presupposition about the existence, and the nature of, the connection between authoritarianism and gender prejudice. The sample consists of 308 students, attending both undergraduate and graduate studies at all faculties at the University of Novi Sad, and some faculties at the University of Belgrade. For the needs of the research, scales for the assessment of authoritarianism (UPA-S), scales for ambivalent prejudice towards women (ASI) and scales for ambivalent prejudice towards men (AMI) were used. The Pearson coefficient of correlation between authoritarianism and the four types of gender prejudice (hostile prejudice towards women, hostile prejudice towards men, benevolent prejudice towards women and benevolent prejudice towards men) was calculated. Our results shown significant correlation of authoritarianism with all four types of gender prejudice, mostly between authoritarianism and benevolent prejudice towards men ($r=.571$), while other correlations have the value of around 0.40. Considering gender of the participants, significant differences in the size of the correlation of authoritarianism and gender prejudice were not found. Our results confirm the starting hypothesis by showing that the high score in authoritarianism is connected with a high score in gender prejudice.

METRIC CHARACTERISTICS AND FACTOR STRUCTURE OF THE ATTITUDES TOWARDS JUVENILE OFFENDERS SCALE

Tijana Karić, Lana Surla, Suzana Varga, Marija Karan

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

It has been discussed in to-date literature that the public attitudes towards juvenile offenders could have important implications for social rehabilitation as well as prevention of delinquent behavior. In Serbia, there is no research regarding these attitudes, and the practice of working with this children shows that negative attitudes and stigma could interfere with their rehabilitation. Therefore, we have found it of increasing importance to assess those attitudes. The attitudes scale presented in this paper originally consisted of 43 items, but due to psychometric analyses it has been reduced to 37 items. On the sample of 1265 people from Vojvodina it shows satisfactory metric characteristics. Exploring the latent structure of the scale, lead to a three-factor solution: Fatalistic View, Punishment and External Influences. The Fatalistic View of juvenile delinquents includes opinions about exclusion from society and attributing delinquency to unchangeable factors. The second factor, Punishment, deals with the view of severity of penal policy applied when it comes to juvenile offenders, and the third factor, External Influences, includes family influences and inadequate ways of, for example, emotional regulation as explanations of delinquency among juveniles. This factor also includes attributing preventive role to the family. The first two factors correlate moderately ($r = .406$), which could be explained in a manner that the people who tend to have fatalistic views of delinquency, which include attributing responsibility to the offenders themselves and not taking into account other, changeable, influences, would more likely support harsher punishment. There are no correlations between External Influences and any of the first two factors, which implies that there could be major differences in attitudes towards juvenile offenders regarding the factors perceived as underlying the problem.

RAZLIKE U PERFEKIONISTIČKOJ SAMOPREZENTACIJI, EKSPPLICITNOM I IMPLICITNOM SAMOPOŠTOVANJU KOD POZITIVNIH I NEGATIVNIH PERFEKIONISTA

Dora Kirigin

Zagreb, Hrvatska

Anita Lauri Korajlija, Margareta Jelić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Dosadašnja istraživanja jasno pokazuju različitu povezanost eksplicitnog samopoštovanja s dimenzijama pozitivnog i negativnog perfekcionizma. Perfekcionističke brige jednoznačno su negativno povezane sa nižim razinama samopoštovanja, dok je povezanost perfekcionističkih težnji i samopoštovanja neznčajna ili tek blago pozitivna. S druge strane, do sada nisu provedena istraživanja koja bi se bavila ispitivanjem povezanosti implicitnog samopoštovanja s perfekcionizmom i njegovim dimenzijama. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti razlikuju li se razine samopoštovanja mjenenog eksplicitnim i implicitnim mjerama kod pozitivnih i negativnih perfekcionista. Istraživanje je provedeno u dvije vremenske točke na uzorku od N=140 studenata. U prvoj točki mjerenja studenti su ispunjavali Ljestvicu samosviđanja i samokompetentnosti te Ljestvicu perfekcionističke samoprezentacije, a u drugoj Uputnik perfekcionizma i Test implicitnih asocijacija. Pozitivni perfekcionista su studenti koji imaju izražene perfekcionističke težnje, ali ne i perfekcionističke brige, dok su negativni perfekcionista studenti kod kojih su obje dimenzije perfekcionizma visoko izražene. Utvrđeno je kako pozitivni perfekcionista imaju značajno više razine samosviđanja te značajno niže razine dimenzija prikrivanja nesavršenosti i nepokazivanja nesavršenosti od negativnih perfekcionista. Također, pozitivni perfekcionista imaju i značajno više razine implicitnog samopoštovanja od negativnih perfekcionista. Nisu dobivene statistički značajne razlike između pozitivnih i negativnih perfekcionista u samokompetentnosti i dimenziji perfekcionističke samopromocije. Dobivene niske razine eksplicitnog i implicitnog samopoštovanja kod negativnih perfekcionista u skladu su s pretpostavkom o tome da je negativan perfekcionizam karakteristika osoba koje imaju nisko samopoštovanje i misle o sebi kao manje vrijednima i taj nalaz ima značajne teorijske i praktične implikacije.

ANALIZA ZADOVOLJSTVA SUSTAVOM POTPORE SREDNJOŠKOLCIMA S TEŠKOĆAMA IZ PERCEPCIJE NASTAVNIKA I STRUKOVNIH UČITELJA

Lelia Kiš-Glavaš, Branko Nikolić, Zrinjka Stančić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu

Republika Hrvatska ima tradiciju u razvoju koncepata edukacijskog uključivanja, velikim dijelom proizlazi iz našeg opredjeljenja za stvaranjem inkluzivnog društva (Stančić i sur., 1982., Igrić, Nikolić, Lisak, Rakić, 2010). Da bi došlo do očekivanih utjecaja te promjena u obrazovanju, značajan je fleksibilan pristup u organizaciji rada škola, osiguravanje dodatnih edukacija, diferencirano poučavanje, sustavi i resursi potpore te praćenje napretka učenika. Uzimajući u obzir kompleksnost u srednjoškolskom obrazovnom sustavu nameće se potreba razmatranja kvalitete sustavom potpore učenicima s teškoćama. U okviru EU istraživačkog projekta Hrvatskog saveza gluhoslijepih osoba Dodir pod nazivom "Multidimenzionalna analiza socijalne uključenosti djece s teškoćama i studenata s invaliditetom u obrazovnom procesu" u sklopu IPA komponente 4 - Razvoj ljudskih potencijala, provedena je sveobuhvatna analiza socijalne uključenosti učenika s teškoćama u srednjoškolskom obrazovanju u Republici Hrvatskoj. Cilj ovog rada je utvrditi stupanj zadovoljstva, očekivanja te procjenu realnog stanja sustavom potpore učenicima s teškoćama u srednjoškolskom (strukovnom) obrazovanju iz percepcije nastavnika (N=115) i strukovnih učitelja (N=61) te u čemu se očituju razlike u procjenama obzirom na neka obilježja ispitanika. Za potrebe istraživanja, osmišljen je anketni upitnik s pitanjima o demografskim obilježjima te pitanjima usmjerenim na glavni problem istraživanja. U upitniku je korištena skala Likertovog tipa, Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti upitnika iznosi .878, vrijednost ukazuje na prihvatljivu razinu pouzdanosti. Rezultati pokazuju da važnost u procjenama ima vrsta programa, spol ispitanika, prisustvo učenika s teškoćama u razredima, staž te dodatne edukacije za rad.

ODNOS EMOCIONALNE VEZANOSTI S LOKALNOM ZAJEDNICOM I POVEZANIH KONSTRUKATA S OBRAZOVNIM OČEKIVANJIMA

Olgica Klepač

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Polazna pretpostavka rada je da postoje specifičnosti izbora visokog obrazovanja ruralnih učenika za koje odlazak na studij znači i geografsku i sociokulturnu tranziciju. Teorijsku osnovu čini Bourdieuov konceptualni okvir proširen uključivanjem prostorne dimenzije obrazovnih nejednakosti. Povezujući silnice kulturne reprodukcije, efekti geografske lokacije utječu na to nastavljaju li mladi visoko obrazovanje i gdje. U području mogućnosti definiranom strukturom visokoobrazovnog sistema, individualni kapitali su osnova djelovanja, a zajednice su dodatni izvor resursa i simbolične vrijednosti. Stavovi i doživljaji ruralnih područja te vezanost za zajednicu integralni su dio, a značenja lokalnosti su, uz klasu i rod, relevantni faktori visokoobrazovnih odluka ruralnih učenika. Uz operacionalizirane Bourdieuove koncepte, prilagođen je instrument za zahvaćanje relevantnih dimenzija odnosa učenika i šireg konteksta koji ispituje emocionalnu vezanost, pripadnost, uključenost te želju za ostankom u zajednici odrastanja nakon srednjoškolskog obrazovanja. Primijenjen je na reprezentativnom uzorku maturanata trogodišnjih i četverogodišnjih strukovnih srednjih škola te gimnazija (N=439) u Slavoniji u proljeće 2014. Faktorska struktura pokazala je tri dimenzije visokih pouzdanosti (Crombachov $\alpha > 0,8$) koje opisuju osjećaj pripadnosti, želju za ostankom i emocionalnu vezanost za lokalnu zajednicu. One su dodane u regresijski model za objašnjenje obrazovnih očekivanja nakon varijabli kulturnog kapitala, obiteljske imovinske situacije te rezidencijalnog porijekla. Logistički regresijski model je objasnio 20% varijance (Nagelkerke R²) očekivanja postizanja diplomske razine, a značajnima su se pokazali prediktori osjećaj pripadnosti, imovinska situacija obitelji, te obrazovanje oca i rezidencijalno porijeklo. 27% varijance očekivanja postizanja doktorata objašnjavaju imovinska situacija obitelji i učeničke kulturne prakse, te želja za ostankom i osjećaj pripadnosti ($p < 0,05$).

LOKUS KONTROLE I USPOREDBA S DRUGIMA KAO MODERATORI ODNOSA IZMEĐU AKADEMSKOG SAMOPOIMANJA I USPJEŠNOSTI NA STUDIJU

Jasmina Kodžopeljić, Jasmina Pekić, Ilija Milovanović

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Problem istraživanja bio je ispitati moderiraju li uzročne atribucije i sklonost uspoređivanju s drugima odnos između akademskog samopoimanja i uspješnosti na studiju. Akademsko samopoimanje operacionalizirano je kao percepcija vlastitih akademskih s obzirom na aktualne i buduće zahtjeve na studiju, te kao samopercepcija aktualne i buduće akademske uspješnosti. Uspješnost na studiju operacionalizirana je preko dvije vrste pokazatelja: prosječna ocjena tijekom osnovnog studija, te sudjelovanje studenata u izvannastavnim aktivnostima. U istraživanju je sudjelovalo 452 studenta Univerziteta u Novom Sadu koji su popunjavali sljedeće upitnike: Skalu akademskog samopoimanja koja je konstruirana za potrebe istraživanja, Bezinovićevu Skalu eksternalnosti, Skalu socijalne usporedbe (INCOM), te Upitnik uspješnosti na studiju. Sukladno činjenici da istraživački nacrt predviđa postojanje dvije moderator varijable i dvije kriterijske varijable, u analizi podataka primijenjen je postupak moderacijske analize koji je obavljen u četiri navrata u okviru makroa PROCESS for SPSS. Kod prva dva modela kriterijska varijabla je prosječna ocjena na osnovnom studiju dok je u okviru druga dva modela tu varijablu predstavljao ukupni rezultat na pokazateljima izvannastavnih aktivnosti. Moderatorske varijable uključivane su u modele zasebno i naizmjenično (prvo lokus kontrole, pa uspoređivanje s drugima). Dobiveni nalazi sugeriraju da je svaki od četiri modela statistički značajan (R se kreće u rasponu od ,39 do ,43; $p < ,01$), kao i da samo akademsko samopoimanje ostvaruje značajnu povezanost s oba pokazatelja akademske uspješnosti. Nalazi o interakciji akademskog samopoimanje s moderator varijablama ukazuju na odsustvo statističke značajnosti efekta interakcije, što znači da ne postoji efekt moderacije lokusa kontrole, odnosno usporedbe s drugima, na odnos između akademskog samopoimanja i oba pokazatelja uspješnosti na studiju.

ULOGA SPAVANJA U REGULACIJI EMOCIONALNE REAKTIVNOSTI

Matija Korman

Zagreb, Hrvatska

Biserka Radošević-Vidaček

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

Meri Tadinac

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Utvrđeno je da spavanje pozitivno utječe na konsolidaciju emocionalnih sadržaja. Međutim, za sada nije poznata uloga spavanja u regulaciji afektivnog tona konsolidiranog sjećanja. Prema teoriji nazvanoj Spavanje za sjećanje, spavanje za zaborav (Walker, 2009), spavanje usporedno sudjeluje u procesu konsolidacije emocionalnog sjećanja i odvajanja afektivnog tona od emocionalnog sadržaja, čineći ga manje emocionalno pobuđujućim. U ovom istraživanju ova je hipoteza provjerena uporabom paradigme kratkog dnevnog spavanja. U istraživanju je sudjelovalo 36 studenata (18 žena) dobrog tjelesnog i psihičkog zdravlja, s odličnom kvalitetom spavanja. Sudionici su procjenjivali intenzitet subjektivnih emocionalnih reakcija na 80 pobuđujućih fotografija pozitivnih i negativnih valencija iz zbirke International Affective Picture System. Reakcije su procjenjivane prije i nakon 90-minutnog perioda namijenjenog u jednoj skupini ispitanika spavanju, a u drugoj skupini budnosti. Kako bi se provjerilo je li efekt spavanja ograničen samo na zapamćene emocionalne sadržaje, u trećem mjerenju procjenjivane su i reakcije na 80 novih fotografija. Ispitanici su prije i nakon spavanja također procjenjivali svoju pospanost i raspoloženje. Višesmjerna ANOVA korištena je za utvrđivanje efekta grupe, mjerenja i valencije na emocionalnu reaktivnost. Rezultati su pokazali habituaciju na fotografije u drugom mjerenju ($p=.01$). Suprotno očekivanjima, ovo smanjenje emocionalne reaktivnosti nije bilo veće u grupi koja je spavala. Grupe se nisu razlikovale ni u emocionalnoj reaktivnosti na nove fotografije. Podaci o procjenama raspoloženja i pospanosti ne sugeriraju utjecaj ovih varijabli na procjene intenziteta emocionalnih reakcija. Dobiveni rezultati ne potvrđuju hipotezu Spavanje za sjećanje, spavanje za zaborav te su u skladu s drugim istraživanjima koja pokazuju da jedan period spavanja nije dovoljan da bi ublažio subjektivne emocionalne reakcije na upamćeni emocionalni sadržaj.

UTJECAJ TRENINGA MOTORIČKE VJEŠTINE NA KOGNITIVNE SPOSOBNOSTI, SAMOEFIKASNOST I ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM STARIJIH OSOBA

Helena Kosmat

Laduč, Hrvatska

Andrea Vranić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Sa starenjem populacije sve se više javlja potreba za obogaćivanjem okoline u kojoj starije osobe mogu kvalitetnije živjeti. Trening motoričkih vještina se kroz različita istraživanja pokazao učinkovitim u poboljšanju i održavanju fizičkih i psihičkih funkcija. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati može li plesni trening u trajanju od 10 tjedana (tempom od jednog susreta tjedno) utjecati na poboljšanje zadovoljstva životom, samoefikasnosti, kratkoročnog pamćenja i izvršnih funkcija starijih sudionika, korisnika domova za umirovljenike. Motorička vještina definirana je kao učenje plesnih pokreta. Trening je trajao 10 tjedana, 45-minutnih susreta po tjednu, a sastojao se od sjedećih i stojećih plesnih koreografija prilagođenih sudionicima. U istraživanju je sudjelovalo N=24 sudionika podijeljenih u eksperimentalnu (n=12) i kontrolnu (n=12) skupinu. Prosječna dob sudionika bila je 80 godina. Tretmanska skupina podvrgnuta je treningu, dok je aktivna kontrolna skupina prolazila kroz tretman izjednačen programu po količini suradničkih interakcija, odnosno susreta, bez komponente usvajanja motoričke vještine. Sudionici su testirani prije i poslije tretmana te 3 mjeseca nakon završetka tretmana (motoričkog treninga). Nakon statističke usporedbe rezultata tretmanske i kontrolne skupine u pretestiranju, posttestiranju i naknadnom testiranju, rezultati pokazuju da ovakav trening ne utječe na opće zadovoljstvo životom, niti na procjenu opće samoefikasnost. Međutim, u domeni kognitivnih sposobnosti utvrđeno je povećanje opsega kratkoročnog pamćenja te poboljšanje nekih izvršnih funkcija u tretmanskoj skupini nakon provedenog tretmana. U domeni izvršnih funkcija značajno bolji rezultat tretmanske skupine utvrđen je nakon tretmana u sposobnosti radnog pamćenja i fleksibilnosti razmišljanja. Taj se pomak održao i 3 mjeseca nakon provedenog tretmana.

ISPITIVANJE VREMENA REAKCIJE U ZADATKU NAVONOVIH SLOVA KOD SHIZOFRENIH OSOBA

Dario Kovač

Dječji vrtić za djecu s teškoćama u razvoju "Latica", Zadar

Nataša Šimić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Slavka Galić

Opća županijska bolnica Požega

Suvremena istraživanja shizofrenije uključuju ispitivanja kognitivnih deficita kao sržnih simptoma poremećaja shizofrenog spektra. U tim istraživanjima pokušava se otkriti veza između klasičnih simptoma bolesti i konstruktata kao što su izvršne funkcije, pažnja ili globalni i lokalni tip procesiranja. Postoje određene indicije da shizofrene osobe preferiraju lokalni tip procesiranja, no nalazi dosadašnjih istraživanja nisu u potpunosti jednoznačni. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati koji tip procesiranja dominira za vrijeme izvođenja zadatka Navonovih slova kod shizofrenih osoba uzimajući u obzir njihovu dob, simptome psihotične bolesti i psihofarmakološku terapiju. U istraživanju su sudjelovale dvije skupine sudionika muškog spola: shizofrene osobe (N=27), prosječne dobi 49,88 godina i kontrolna skupina (N=27), čija prosječna dob je 31,88 godina. Sudionici su rješavali zadatak Navonovih slova koji je konstruiran u svrhu ovog istraživanja i prezentiran na ekranu prijenosnog računala. Za procjenu psihotičnih simptoma korištena je Skala psihotičnih simptoma i znakova bolesti (SSPI, Liddle, 2001). Dobiveni rezultati nisu pokazali značajne razlike u vremenu reakcije između skupine shizofrenih i kontrolne skupine, nakon uključanja dobi kao kovarijata. Dobiveni rezultati su također pokazali da obje skupine podjednako preferiraju globalni, odnosno lokalni tip procesiranja. Usporedbe shizofrenih osoba koje preferiraju globalni tip s shizofrenima koje preferiraju lokalni tip procesiranja pokazuju da shizofreni s preferencijom globalnog tipa procesiranja imaju izraženije simptome oštećenja pažnje, neprimjerenog afekta i dezorganizacije te primaju manje doze tipičnih antipsihotika. Utvrđeno je također da što je oštećenje pažnje više izraženo, sposobnost uočavanja lokalnih detalja je manja te dolazi do pomaka prema globalnom tipu procesiranja.

MANIFESTACIJA MRAČNE TRIJADE LIČNOSTI U KONZUMACIJI PSIHOAKTIVNIH TVARI I RIZIČNIM SEKSUALNIM PONAŠANJIMA

Sandro Kraljević

Zagreb, Hrvatska

Mračna trijada ličnosti je koncept proizašao iz rada Paulhusa i Williama (2002) koji se sastoji od tri empirijski preklapajuće komponente, makijavelizma, narcizma i psihopatije. One se odlikuju u socijalno zlonamjernom karakteru i bihevioralnim tendencijama prema samoreklamiranju, emocionalnoj hladnoći, dvoličnosti i agresivnosti. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati vezu između dimenzija mračne trijade ličnosti i rizičnih ponašanja (konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja) te provjeriti postoje li rodne specifičnosti u izraženosti i obrascima povezanosti ispitivanih varijabli. Korištenjem "online" ankete u istraživanju je sudjelovalo ukupno 864 sudionika iz opće populacije. T-testovima je utvrđeno da muškarci postižu u prosjeku viši rezultat na skalama makijavelizma i psihopatije od žena. Također je logističkim regresijskim analizama utvrđeno da su samo viši rezultat na skali narcizma i psihopatije prediktivni za veću učestalost konzumacije psihoaktivnih tvari i prakticiranja rizičnih seksualnih ponašanja, i to na skali narcizma podjednako za muškarce i žene, a na skali psihopatije znatno više za žene nego za muškarce. Kod muškaraca su se i narcizam i psihopatija pokazali prediktivnima za konzumaciju droga i prakticiranje seksualnih odnosa s nepoznatim osobama, dok se kod žena narcizam pokazao prediktivnim za konzumaciju droga i broj seksualnih partnera, a psihopatija za konzumaciju cigareta i droga, količinu konzumiranih alkoholnih pića, broj seksualnih partnera i prakticiranje seksualnih odnosa s nepoznatim osobama.

ATRIBUCIJA PARTNEROVOG PONAŠANJA U INTIMNOJ VEZI I KVALITETA VEZE

Tina Krznarić, Željka Kamenov

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Mnoga istraživanja potvrđuju da je stvaranje kauzalnih atribucija presudno za mogućnost prilagodbe promjenjivoj okolini i prevladavanje teškoća s kojima se svakodnevno susrećemo. Kada je ishod povoljan, atribucije nam pomažu da shvatimo što je dovelo do takvog ishoda kako bismo takva ponašanja mogli ponoviti. S druge strane, kada iskusimo negativan ishod, atribucije nam omogućuju prepoznavanje i izbjegavanje faktora koji su do takvog ishoda doveli. Istraživanja intimnih odnosa pokazuju da su partneri nezadovoljni vezom skloni atribuiranju uzroka negativnih događaja tako da uzrok pripisuju partneru, smatraju ga stabilnim i nepromjenjivim te globalnim. Osobe koje su zadovoljne vezom sklone su atribucijama koje umanjuju značaj negativnih događaja, pripisujući ih uzrocima izvan partnera te smatrajući ih nestabilnim i specifičnim. Stoga su Fincham i Bradbury (1992) konstruirali instrument koji mjeri atribucije u romantičnim vezama (Relationship attribution measure, RAM), a koji se sastoji od 10 opisa hipotetskih negativnih partnerovih ponašanja. Sudionik na skali sa 6 uporišnih točaka izražava procjenu internalnosti, stabilnosti i globalnosti uzroka tih ponašanja. Instrument je za potrebe ovog istraživanja preveden na hrvatski jezik, te su provjerene njegove metrijske karakteristike. Glavni cilj istraživanja bio je utvrditi odnos između sklonosti povoljnom ili nepovoljnom atribuiranju partnerovog ponašanja, percepcije socio-emocionalne klime u vezi i procjene kvalitete intimne veze. Ispitivanje je provedeno na uzorku od 300 studenata i studentica koji su trenutno u romantičnoj vezi. Osim što pružaju empirijsku provjeru postavki teorije socijalnog učenja u intimnim odnosima, rezultati predstavljaju prvu provjeru konstruktne valjanosti Skale atribucije u intimnim vezama na hrvatskom jeziku i ukazuju na njenu moguću primjenu.

OSNAŽIVANJEM RODITELJA DO OSNAŽENE DJECE - PRIKAZ PROJEKTA "VJETAR U LEĐA: PODRŠKA DJECI S OŠTEĆENJEM SLUHA I NJIHOVIM RODITELJIMA"

Ninoslava Kuhn

Savez gluhih i nagluhих Grada Zagreba, Zagreb

Luka Bonetti, Marina Milković

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu

Djeca s oštećenjem sluha, ako nisu pravovremeno izložena jeziku, mogu zaostajati u jezičnom razvoju s posljedicama i u ostalim aspektima razvoja. Otežano razumijevanje u komunikaciji između roditelja i djece povezuje se s većim roditeljskim stresom i socio-emocionalnim teškoćama djece (Hintermair, 2006; Kuhn, 2012). Etički je ispravno i neophodno, informirati roditelje o svim mogućnostima za njihovo dijete. Osjećaj kontrole nad situacijom čini roditelje spremnijima tražiti pomoć za sebe i svoje dijete (Meadow-Orlans & Sass-Lehrer, 1995). Rana intervencija se pokazala značajnim čimbenikom u sprječavanju negativnih posljedica oštećenja sluha na sveukupan djetetov razvoj. Stoga se u Hrvatskoj željelo uspostaviti sustav stručne podrške koji bi počeo odmah po otkrivanju oštećenja sluha novorođenačkim probirom. Projekt "VJETAR U LEĐA: Podrška djeci s oštećenjem sluha i njihovim roditeljima" financirao je Grad Zagreb, a provodi se u Savjetovalištu Saveza gluhih i nagluhих Grada Zagreba. Suradnici na Projektu su zagrebačka rodilišta i audiološki centri koji upućuju roditelje u Savjetovalište. Stručni tim pruža logopedsko i psihološko savjetovanje te savjetovanje o komunikaciji. Roditeljima se nudi psihološka podrška u svrhu smanjenja roditeljskog stresa te unaprjeđenja roditeljskih vještina. Savjetuje ih se kako poticati sigurnu privrženost, jezik, govor te ostale psihosocijalne vještine. Primaju informacije o gubitku sluha te očekivanom kognitivnom, jezično-govornom i socio-emocionalnom razvoju djeteta. Kroz grupe podrške, roditelji imaju priliku upoznati druge roditelje te odraslu gluhu osobu što im proširuje mrežu podrške. Djeca s oštećenjem sluha se, u optimalnim uvjetima, mogu razvijati primjereno svojoj dobi i to bi trebala biti misao vodilja u kreiranju programa podrške. Sustavno provođenje rane intervencije na nacionalnoj razini trebalo bi poboljšati jezični razvoj djece s oštećenjem sluha te značajno umanjiti nepovoljne posljedice koje se mogu javiti.

(NE)ZNAJJE JE (NE)MOĆ - STRUČNA POMOĆ TRANSSPOLNIM OSOBAMA

Anita Lauri Korajlija, Nataša Jokić-Begić, Tanja Jurin

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Dosadašnja istraživanja provedena u Hrvatskoj jasno pokazuju da transspolne osobe izvještavaju o doživljenim diskriminirajućim ponašanjima u kontaktu s medicinskim osobljem. Osnovna zamjerka jest da njihova ponašanja često nisu zasnovana na znanstveno utemeljenim medicinskim preporukama već osobnim stavovima. Ranije provedeno kvalitativno istraživanje ukazuje na nisku razinu znanja liječnika i stručnjaka mentalnog zdravlja s kojima se transspolne osobe susreću. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati znanje liječnika i psihologa o transspolnosti i poznavanje preporučenih postupaka zdravstvene skrbi. U istraživanju je sudjelovalo N=175 liječnika (psihijatara, liječnika obiteljske medicine, endokrinologa i kirurga) i N=68 psihologa koji su ispunili on-line upitnik. Sudionicima je bila prikazana vinjeta s opisom transspolne osobe i nakon toga im je postavljen niz pitanja koja su se odnosila na prepoznavanje i dijagnosticiranje transspolnosti, preporučene daljnje medicinske postupke te znanja o etiologiji poremećaja. Rezultati pokazuju da samo 54,7% sudionika na temelju vinjete točno prepoznaje da se radi o transspolnosti, pri čemu su liječnici skloniji davanju drugačijih, uglavnom netočnih interpretacija opisanog. Međutim, kad su stavljani u situaciju da prema MKB-10 klasifikacijskom sustavu postave dijagnozu, samo 33% sudionika odabire transspolnost kao konačnu dijagnozu. Zanimljiv je nalaz da bi čak 70% sudionika transspolnu osobu uputilo drugom stručnjaku iz osobnih ili profesionalnih razloga. Liječnici i psiholozi se razlikuju u procjenama koji čimbenici u kojoj mjeri određuju poremećaj, pa tako psiholozi, više nego liječnici biološke čimbenike smatraju odgovorima za pojavu transseksualnosti ($t=3,652$; $p<,01$), a manje od liječnika psihološke ($t=4,975$; $p<,01$) i socijalne ($t=4,995$; $p<,01$). Dobiveni rezultati imaju značajne praktične implikacije i ukazuju na važnost uvođenja specifične edukacije stručnjaka i budućih stručnjaka pomagačkih struka o transspolnosti.

ČIMBENICI POGREŠNOG ZAKLJUČIVANJA KOD JEDNOSTAVNIH MATEMATIČKIH ZADATAKA

Antonia Livljanić

OŠ Šime Budnića, Zadar

Intuitivno i istovremeno pogrešno zaključivanje pri rješavanju jednostavnih problemskih zadataka je relativno učestalo ponašanje. Cilj ovog istraživanja je bio ispitati mogućnost poticanja različitih strategija pristupa rješavanju zadataka koje mogu pogodovati više ili manje intuitivnom odabiru odgovora, a time posljedično djelovati na točnost zaključivanja kod jednostavnih problemskih zadataka. Tri skupine ispitanika, dvije eksperimentalne i jedna kontrolna rješavale su Test kognitivne refleksije (CRT; Frederick, 2005), kao mjeru pogrešaka u rješavanju jednostavnih problemskih zadataka. U prvoj eksperimentalnoj skupini sudionici su prije rješavanja CRT-a imali zadatak modificirane verzije prostornog Stroop testa čime se htjelo suspregnuti intuitivno odgovaranje. U drugoj skupini sudionici su prije rješavanja CRT-a imali zadatak slobodnih asocijacija čime se htjelo potaknuti intuitivno odgovaranje. Treća skupina je rješavala neutralan zadatak. Rezultati istraživanja su pokazali da nema statistički značajne razlike u prosječnom rezultatu, kao ni u frekvenciji iskazanih intuitivnih pogreški na CRT-u u tri istraživačke skupine. Dodatno, rezultati su pokazali da su bolji opći uspjeh iz matematike i pozitivan stav prema matematici kao školskom predmetu povezani s većom uspješnošću pri rješavanju jednostavnih problemskih zadataka, tj. manjim brojem pogrešnih odgovora. Nadalje, učenici koji su imali više pogrešaka pri zaključivanju ujedno su pokazivali i više prekomjernog samopouzdanja, tj. u većoj mjeri su precjenjivali svoj uspjeh.

ONI SLUŠAJU GLAZBU KOJA NAM SMETA: ULOGA MEĐUGRUPNE PRIJETNJE U VIŠEETNIČKOJ ZAJEDNICI NAKON SUKOBA

Ajana Löw Stanić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Teorija međugrupne prijetnje (Stephan i Renfro, 2002) pretpostavlja da je glavna odrednica odnosa među grupama percepcija da vanjska grupa prijeti ciljevima ili dobrobiti vlastite grupe, bilo ekonomski, politički ili fizički (realna prijetnja), bilo vrijednostima, simbolima ili normama grupe (simbolička prijetnja). U dosadašnjim istraživanjima nedovoljno je istražena percepcija prijetnje kod manjinskih grupa, grupa koje dugo žive u istoj zajednici ili koje imaju iskustvo nedavnog sukoba. Također su zanemarene afektivne i bihevioralne posljedice doživljaja prijetnje. Stoga je cilj ovog istraživanja provjeriti posredujuću ulogu percepcije prijetnje u odnosu međugrupnog kontakta i različitih aspekata međugrupne orijentacije na grupama različitog statusa u višetetničkoj poslijeratnoj zajednici. Sudionici su bili odrasli građani Vukovara (N=679), pripadnici etničke većine i manjine. Uzorak je odabran metodom klastera, a primijenjeni upitnik je sadržavao mjere percepcije prijetnji, kontakata s drugom grupom i međugrupne orijentacije (unutargrupne pristranosti, namjere diskriminacije i percepcije budućih odnosa). Rezultati su pokazali da je intenzivniji međugrupni kontakt preko smanjivanja simboličke prijetnje dovodio do pozitivnije međugrupne orijentacije, s najvećim efektom na njen bihevioralni aspekt - namjeru diskriminacije vanjske grupe. Pri tome je snažniji medijatorski efekt simbolične prijetnje utvrđen kod manjinske grupe. Suprotno pretpostavkama, realna prijetnja nije se pokazala značajnim medijatorom. Većinska grupa je na prijetnju reagirala aktivnim izražavanjem negativne orijentacije - namjerom diskriminacije i unutargrupnom pristranosti, dok je manjina reagirala pasivnije - percepcijom loših budućih odnosa među grupama. Provedeno istraživanje daje nove uvide u nedovoljno ispitanu ulogu prijetnje u poslijeratnom kontekstu te je jedno od rijetkih koje međugrupne odnose proučava u realnim okolnostima, uz istodobno zahvaćanje procesa i kod većine i kod manjine.

ODREDNICE ZADOVOLJSTVA VLASTITOM POSLOM I PROFESIJOM MEDICINSKIH SESTARA U HRVATSKOJ

Damir Lučanin, Aleksandar Racz, Jadranka Pavić

Zdravstveno veleučilište, Zagreb

Obilježja pojedinih poslova se vremenom mijenjaju i to kako u tehnološkom smislu tako i u psihosocijalnim odrednicama. Danas svjedočimo vrlo dinamičnim mijenjaju radnih postupaka, promjeni opreme i oruđa, ali i psihosocijalnim promjenama vezanih uz pojedine poslove i profesije. Broj i profesionalna osposobljenost medicinskih sestara od velikog su utjecaja na učinkovitost i djelotvornost sustava zdravstvene skrbi, no učinkovitost medicinskih sestara ovisit će i o cijelom nizu drugih pa i psihosocijalnih i sociodemografskih čimbenika među kojima važnu ulogu ima zadovoljstvo vlastitom profesijom i poslom. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti odrednice zadovoljstva vlastitim poslom i profesijom medicinskih sestara u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno 2014. godine na uzorku od 600 medicinskih sestara različite dobi, obrazovanja i drugih sociodemografskih obilježja. Uzorak je stratificiran i to tako što se vodilo računa o proporcionalnoj zastupljenosti ispitanika iz različitih regija, odnosno s različitih mjesta rada medicinskih sestara. Podaci su prikupljeni primjenom posebno konstruiranog upitnika koji je osim sociodemografskih podataka uključivao niz ljestvica za provjeru percepcije nekoliko dimenzija posla medicinskih sestara. Rezultati pokazuju dobre razlike u procjeni važnosti plaće i sustava obrazovanja za poboljšanje položaja profesije. Pojedine dimenzije zadovoljstva vlastitim poslom povezane su i s obrazovanjem - što su ispitanici višeg stupnja obrazovanja to važnijom komponentom zadovoljstva svojim poslom ocjenjuju obrazovanje, samostalnost u radu i uključenost u odlučivanje. Kod pojedinih ispitanika je stupanj zadovoljstva svojim poslom i profesijom bitno narušen i to u tolikoj mjeri da razmišljaju o promjeni mjesta rada pa čak i emigraciji u druge zemlje. Najvažniji razlozi za razmišljanje o napuštanju sadašnjeg posla su financijski uvjeti i uvjeti rada, a najmanje važnim mogućnost napredovanja i daljnog obrazovanja.

MANJINSKI STRES OSOBA HOMOSEKSUALNE I BISEKSUALNE ORIJENTACIJE U HRVATSKOJ

24. Ljetna psihologijska škola

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

U okviru 24. Ljetne psihologijske škole provedeno je opsežno istraživanje problema i izazova s kojima se susreću gejevi, lezbijke i biseksualne osobe u Hrvatskoj. Prema modelu manjinskog stresa, pojedinci koji u nekom društvu čine manjinsku skupinu bit će pod većim stresom nego većinska populacija samo zbog svojeg manjinskog statusa. Prvi cilj istraživanja bio je ispitati razlikuju li se gejevi, lezbijke, biseksualne žene i biseksualni muškarci s obzirom na izraženost manjinskog identiteta i uključenost u LGB zajednicu, doživljeno nasilje i diskriminaciju, otvorenost/prikrivanje svoje seksualne orijentacije, doživljavanje stresa i otpornost na stres, stupanj socijalne podrške te pozitivne (zadovoljstvo životom i samopoštovanje) i negativne (depresivnost, anksioznost, doživljaj stresa, (auto)destruktivnost, rizično seksualno ponašanje) indikatore mentalnog zdravlja. Drugi cilj bio je provjeriti postavke modela manjinskog stresa na gejevima i lezbijkama. U on-line istraživanju sudjelovalo je ukupno 411 pripadnika seksualnih manjina iz Hrvatske, od čega 188 gejeva, 96 lezbijki, 99 biseksualnih žena i 28 biseksualnih muškaraca. U sklopu prvog istraživačkog cilja utvrđeno je kako osobe biseksualne orijentacije imaju lošija iskustva od gejeva i lezbijki, što se objašnjava dvostrukom diskriminacijom koju biseksualne osobe doživljavaju i od strane heteroseksualne i od strane homoseksualne zajednice. Istaknutost i vrednovanje identiteta te otvorenost u pogledu vlastite seksualne orijentacije pokazali su se prediktorima pozitivnih indikatora mentalnog zdravlja, tj. zadovoljstva životom i samopoštovanja, dok negativni aspekti identiteta i percipirana diskriminacija objašnjavaju tek mali udio varijance mentalnog zdravlja. Ukupno gledano, konstrukti koje smo ispitali bolji su prediktori mentalnog zdravlja kod gejeva u odnosu na lezbijke, a otpornost na stres i socijalna podrška pokazali su se kao najvažniji zaštitni faktori mentalnog zdravlja.

ODNOS PREMA RADU I ORGANIZACIJSKE VRIJEDNOSTI STUDENATA DRŽAVNIH I PRIVATNIH FAKULTETA: DIFFERENTIA SPECIFICA

Marija Manasijević, Mirjana Franceško, Branislav Kosanović

*Katedra za psihologiju, Fakultet za pravne i poslovne studije
dr Lazar Vrkatić, Novi Sad, Srbija*

Polazeći od osnovnog istraživačkog pitanja postoji li differentia specifica studenata državnih i privatnih fakulteta, kao predmet mjerenja uzeti su odnos prema radu i organizacijske vrijednosti. Izabrani stavovi i segment vrijednosnog sustava tretirani su kao indirektni pokazatelji zrelosti društvene svijesti, prethodne i sadašnje institucionalne socijalizacije, kao i pokazatelji očekivanja i orijentacije u budućem profesionalnom angažiranju studenata. Uzorak ispitanika činilo je 347 studenata oba spola, od kojih je 44% s privatnog a 66% s državnog fakulteta. Modelom diskriminativne analize ispitana je struktura razlika odnosa prema radu i organizacijskih vrijednosti mjerenih skalama RAD2014 (Franceško, Manasijević i Kosanović) i OVR2014 (Franceško, Manasijević, Suvajdžić i Kosanović). Ranija istraživanja pokazala su psihološki interpretabilnu faktorsku strukturu i visoku pouzdanost ovih instrumenata (RAD2014 $\alpha = .872$; OVR2014 $\alpha = .945$). U pogledu odnosa prema radu dobivena je statistički značajna diskriminativna funkcija ($\lambda_w = .85$; $rc = .39$; $Sig = .00$) koja jasno razdvaja stav prema radu studenata državnih i privatnih fakulteta. Čestice koji definiraju polove diskriminativne funkcije su interpretabilne i omogućavaju određenje specifičnih sadržaja stavova prema radu i njihov smjer. Značajna diskriminativna funkcija dobivena je i kada je riječ o organizacijskim vrijednostima ($\lambda_w = .72$; $rc = .53$; $Sig = .00$) koja polarizira čestice objedinjene faktorom nazvanim Intrinzične i socijalne organizacijske vrijednosti, naspram čestica faktora nazvanog Neegalitarizam u okvirima tržišnog poslovanja. Time se potvrđuje postojanje differentia specifica studenata privatnih i državnih fakulteta. Ostaje otvoreno pitanje jesu li ovi stavovi i vrijednosti bili značajni kriteriji pri odabiru fakulteta ili su se oni u značajnoj mjeri oblikovali tijekom sekundarne socijalizacije.

WHAT IS A BETTER PREDICTOR OF FAKING ON THE TRAIT OF HONESTY: MORALITY OR SOCIAL DESIRABILITY?

Tatjana Mentus

*Faculty of special education and rehabilitation,
University of Belgrade, Serbia*

Goran Opačić

*Department of psychology, Faculty of Philosophy,
University of Belgrade, Serbia*

In this study, we estimated what better predictors of faking on the trait of honesty are, among the social desirability and the self concept. To answer this question, in the two test situation: under the instruction fake bad and be honest (i.e., standard situation), 237 ss were asked to respond to the questionnaire HEDONICA (Honesty being one of dimensions of this questionnaire, measured by 30 items of 240 total ones), the Self-concept scale (where Morality is a dimension measured by 10 items of 100 total ones), and the Social desirability scale (measuring Self-deception and Impression management by 40 items). As a measure of faking, the difference between honest and fake bad responses was calculated. Then, these measures were correlated to Social Desirability and Self-concept. No correlation between social desirability and faking about Honesty was evidenced, while among all ten self-concept dimensions, Morality only was significantly correlated with the measures of faking ($r=-.364$, $R^2 = .133$, $F(2, 177)=13.540$, $p<.01$; $\beta=-.360$, $t=-4.971$, $p<.01$). On the dimension Honesty, the respondents with higher scores on moral self-concept, displayed smaller discrepancies, while the respondents with lower moral self-concept, displayed larger discrepancies. Therefore, as usually proposed, the faking about the Honesty trait could be better predicted by Morality than by Social desirability.

MOGU LI NAS POZITIVNA OČEKIVANJA ZAŠTITITI OD RANOG I AKTUALNOG STRESA?

Danica Marković, Nikolija Rakočević

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Empirijski je pokazano da negativna iskustva umanjuju zadovoljstvo i sreću pojedinca. Ipak, postoje razlike u tome kako pojedinci reaguju na ovakva iskustva. Teorijski modeli rezilijentnosti postuliraju da ove razlike potječu od djelovanja zaštitnih faktora koji umanjuju efekte stresora na subjektivnu dobrobit i promotivnih faktora koji neovisno od stresa doprinose adaptaciji. Cilj ovog istraživanja je ispitati da li pozitivna očekivanja imaju funkciju zaštitnih ili promotivnih faktora, te da li mijenjaju odnos između ranih i aktualnih stresora, s jedne, i pozitivnih pokazatelja subjektivne dobrobiti, s druge strane. Provedena je longitudinalna studija u kojoj je ukupno sudjelovalo 1066 studenata Univerziteta u Novom Sadu, 78% ženskog spola, prosječnog uzrasta 20,55 godina. Ispitanici su u prvom mjerenu dali podatke o percepciji negativnih iskustava iz razdoblja djetinjstva, a nakon godinu dana su izvijestili o negativnim životnim događajima u proteklih šest mjeseci, optimizmu, generalnoj self-učinkovitosti, pozitivnom afektu i zadovoljstvu životom. Pretpostavka je bila da pozitivna očekivanja imaju zaštitnu ulogu i da će umanjiti efekte negativnih iskustava na razinu subjektivne dobrobiti. Provedeno je osam hijerarhijskih regresijskih analiza. U kontekstu ranih negativnih iskustava optimizam ostvaruje glavne ali ne i interaktivne efekte na obje mjere subjektivne dobrobiti. Postojanje samo glavnog efekta dobiveno je i za self-učinkovitost u kontekstu ranih negativnih iskustava, dok je interaktivan efekt dobiven za self-učinkovitost u kontekstu relacije aktualnih stresora i pozitivnih pokazatelja subjektivne dobrobiti - zadovoljstva životom ($\Delta R^2 = ,010$; $p < ,01$) i pozitivnog afekta ($\Delta R^2 = ,005$; $p < ,05$). Rezultati ukazuju da self-učinkovitost ima zaštitnu ulogu u situaciji izloženosti aktualnim životnim stresorima i promotivnu u odnosu na rana averzivna iskustva. Što se tiče optimizma, on ima promotivnu ulogu i u kontekstu ranog i u kontekstu aktualnog stresa.

PSIHOPATIJA I ADAPTIVNA VRIJEDNOST: PODACI IZ OSUĐENIČKE POPULACIJE

Janko Međedović, Boban Petrović, Jelena Želeskov-Đorić

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Maja Savić

Filološki fakultet, Beograd, Srbija

Branislava Knežić

*Filozofski fakultet, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja,
Beograd, Srbija*

U novije vrijeme pojavile su se studije psihopatije koje pokušavaju razumjeti ovaj fenomen unutar evolucionističke paradigme. U ovom istraživanju analizirali smo odnose između psihopatije, obiteljskih rizičnih faktora i adaptivne vrijednosti u osuđeničkoj populaciji. Psihopatija je operacionalizirana preko modela Harea i suradnika koji se sastoji od četiri crte: Interpersonalni stil, Afektivitet, Životni stil i Antisocijalnost. Ispitivani su sljedeći obiteljski rizični faktori: prisustvo kriminaliteta, psihičkih bolesti, zlorabe psihoaktivnih supstanci i zlostavljanja u obitelji. Adaptivna vrijednost je mjerena preko reproduktivnog uspjeha, te problema u mentalnom i fizičkom zdravlju. U istraživanju je sudjelovalo 180 ispitanika, odabranih iz osuđeničke populacije Kazneno popravnog zavoda u Zabeli, Srbija (prosječne starosti 35 godina). Podaci su obrađeni preko regresijskih modela u kojima su indikatori adaptivne vrijednosti postavljeni kao kriteriji a obiteljski rizični faktori i crte psihopatije kao prediktori. Nakon toga su izračunate interakcije psihopatije i okoline i analiziran je njihov doprinos predikciji. Osnovni modeli su pokazali da broj djece predviđa Interpersonalni stil ($\beta = .21$; $p < .05$), Afektivitet ($\beta = -.17$; $p = .05$) i Životni stil ($\beta = -.22$; $p < .05$); mentalne disfunkcije objašnjavaju Interpersonalni stil ($\beta = -.18$; $p < .05$) i Antisocijalnost ($\beta = .23$; $p < .05$), koja je i jedini prediktor problema vezanih za fizičko zdravlje ($\beta = .34$; $p < .01$). Pronađeno je i devet značajnih interakcija koje objašnjavaju moderatorsku ulogu okolinskih faktora pri odnosu psihopatije i adaptivne vrijednosti. Rezultati pokazuju da je najbolji kandidat za adaptaciju crta Interpersonalnog stila koja pozitivno korelira s adaptivnom vrijednošću dok ostale crte pokazuju negativne korelacije. Ipak, postojanje interakcija s okolinom govori da je heterogenost okoline i životnu povijest pojedinca neophodno uzeti u obzir pri proučavanju odnosa između psihopatije i adaptivne vrijednosti.

IMPLICIT BELIEFS ABOUT INTELLIGENCE, INTELLIGENCE AND PERSONALITY TRAITS AS ACADEMIC ACHIEVEMENT PREDICTORS

Luka Mijatović

*Faculty of special education and rehabilitation,
University of Belgrade, Serbia*

According to social learning theorists, implicit beliefs about intelligence stability are often associated with achievement and goal accomplishment. People with incremental beliefs consider that intelligence is unstable during life and they often interpret achievement only through effort involved. Unlike them, people with entity beliefs interpret achievements solely on the basis of the abilities that they believe are unchangeable. This paper tests the predictive power of implicit beliefs about intelligence and also the predictive power of general factor of intellectual abilities and Big Five personality traits in terms of academic achievement expressed in terms of general success in high school. The sample consisted of students ($N=291$) of the Faculty of Special Education and Rehabilitation in Belgrade, predominantly female ($N_f=274$; $N_m=17$) age 19 to 30 years ($M=20.72$; $SD=1.136$). By applying the stepwise regression model, two statistically significant regression equations were obtained: the first one ($F=15,817$; $p<.001$) in which the dimension of Conscientiousness emerges as a significant predictor of academic achievement ($\beta =.228$; $t=3.977$; $p<.001$); and the second one ($F=16.420$; $p<.001$) in which, beside Conscientiousness ($\beta =.234$; $t=4.189$; $p<.001$), an additional contribution to academic achievement prediction gives a general measure of intelligence ($\beta =.225$; $t=4.024$; $p<.001$). The entity beliefs about intelligence are significantly negatively correlated with Openness ($r=-.164$; $p<.01$) and Conscientiousness ($r=-.185$; $p<.01$), while academic achievement shows relatively low correlation with intellectual abilities ($r=.218$; $p<.01$). These results are consistent with findings that highlight the advantage of personality traits versus intellectual abilities in terms of predicting the academic achievement at higher levels of education. Besides that, connections between personality traits (primarily Conscientiousness) and implicit beliefs about intelligence were confirmed.

DJEČJI CRTEŽ- PROCES KREATIVNOG IZRAŽAVANJA

Aleksandra Milošević, Radica Ristić

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija

Kreativnost ima posebno značenje u odgoju i obrazovanju djece. U radu je opisana uloga roditelja u otkrivanju i razvoju kreativnosti, kao i uloga škole i nastavnika koji rade s kreativnom djecom. Za razvoj dječje kreativnosti bitno je osigurati sredinu u kojoj će dijete imati slobodu u odlučivanju, izražavanju i stvaranju. Današnji sustav obrazovanja je takav da sputava tu vrstu djetetove slobode. Naime, od njega se zahtijeva da uči napamet, reproducira naučeno gradivo, pamti, a pritom se sprječava samostalnost. Crtanje predstavlja najveći dio dječjeg stvaralaštva u ranoj dobi. Ono je način dječjeg izražavanja i komunikacije. Najprihvatljivija definicija dječjeg crteža kaže da je to oblik stvaralačke aktivnosti kroz koju se dijete igra, govori, prikazuje i razvija. Razvoj crteža povezan je s dječjim ukupnim, a posebno intelektualnim razvojem. U aktivnosti crtanja mogu se izdvojiti određene razvojne faze, koje su u skladu s ukupnim psihičkim razvojem djeteta. U literaturi se može naći više podjela, ali najčešće korištena dijeli razvoj dječjeg crteža u četiri faze, a to su: škrabanje (2-3 g), simboličko crtanje (3-7 g), vizualni realizam (8-9 g) i realistički crtež (od 10 g). U radu su osim ovih stupnjeva razvoja crteža opisani i uzroci opadanja kreativnog izražavanja djece na školskom uzrastu, kao i načini za prevladavanje ovog problema. Smatra se da je polazak u školu jedan od najbitnijih događaja u životu djeteta. On predstavlja promjenu fizičke sredine, upoznavanje nepoznatih vršnjaka, upoznavanje novih odraslih, susret s autoritetom i dr. Upravo u ovom razdoblju može doći do opadanja kreativnosti. Ovaj podatak ukazuje na potrebu pronalaženja načina za rješenje ovog problema.

GENETSKI I OKOLINSKIH ČIMBENICI AKADEMSKOG USPJEHA I PERCEPCIJE PORODIČNOG OKRUŽENJA

Ilija Milovanović, Petar Čolović, Selka Sadiković,
Dina Fesl, Milana Jovanov

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Cilj ovog istraživanja usmjeren je na utvrđivanje genskih i okolinskih čimbenika koji utječu na ispoljavanje percepcije porodičnog okruženja i na akademski uspjeh tokom procesa srednjoškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja. Istraživanje je provedeno na uzorku od 170 parova blizanaca (84 para monozigotnih i 86 parova dizigotnih), oba spola, starosti od 18 do 44 godine. Za procjenu percepcije porodičnog okruženja korišten je Blokav upitnik okruženja (BEQ), a akademsko postignuće je izraženo kao sumiran rezultat uspjeha postignutih u osnovnoj i srednjoj školi. Udio pojedinih izvora varijance u ispitivanim fenotipovima testiran je multivarijantnom biometrijskom metodom. Testirani multivarijantni model nezavisne putanje je imao zadovoljavajuće indikatore pristajanja ($\chi^2 = 30.62$; $p = .17$; RMSEA = .04, CFI = .97; SRMR = .06; AIC = 66.62). Rezultati istraživanja ukazuju da je u objašnjenju akademskog uspjeha najznačajniji utjecaj genskog faktora (61%), pri čemu veći utjecaj ostvaruju specifični genetskih čimbenika. Kada se govori o percepciji porodičnog okruženja, rezultati istraživanja ukazuju da u manifestaciji percepcije porodične podrške najveću ulogu imaju faktori dijeljene sredine (56%), pri čemu veći utjecaj ostvaruje opći faktor dijeljene okoline. U slučaju percepcije porodične organizacije, najveću ulogu imaju nedijeljeni okolinski čimbenici (42%), točnije, specifični faktori nedijeljene okoline. Rezultati upućuju na zaključak da se individualne razlike u akademskom uspjehu mogu u najvećoj mjeri objasniti genetskim čimbenicima koji istovremeno učestvuju i u manifestaciji intelektualnih sposobnosti, dok su za percepciju porodičnog okruženja važniji faktori poput strukture i mogućnosti kontrole porodičnih odnosa u slučaju percepcije porodične podrške, ali i faktori posredstvom kojih nedijeljeni okolinski čimbenici odražavaju utjecaj određenih socijalno-interaktivnih struktura na percepciju porodične organizacije.

EFEKTI PROGRAMA PODUZETNIČKE EDUKACIJE U OKVIRU PROJEKTA ŠKOLA PODUZETNIČKE KONKURENTNOSTI NA TRŽIŠTU RADA ZA GIMNAZIJALCE

Irena Miljković Krečar

Veleučilište VERN', Zagreb

Igor Lukić

I. gimnazija, Zagreb

U tromjesečnom programu poduzetničke edukacije (120 nastavnih sati), osmišljenog i provedenog od strane I. gimnazije (Zagreb), te sufinanciranog od EU, sudjelovalo je 28 učenika I. gimnazije, prethodno selektiranih prema iskazanoj motivaciji i originalnosti u osmišljavanju poduzetničkog pothvata kojim bi se riješio zadani problem. Glavni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi efekte programa na procjenu poželjnosti poduzetništva (PP), poduzetničku samoeфикаsnost (PSE), poduzetničke sklonosti (PS), poduzetničke namjere (PN) i objektivnu razinu poduzetničkih znanja (PZ) polaznika. Sve navedene mjere primijenjene su dvaput, prije i nakon programa. Mjerenjima je pristupilo i dodatnih 28 učenika (kontrolna skupina) iste spolne i dobne strukture. Rezultati pokazuju da ispitanici eksperimentalne skupine od prvog do drugog mjerenja, poduzetništvo smatraju nešto manje poželjnom opcijom, u manjoj mjeri se namjeravaju njime baviti, te sami sebe u manjoj mjeri procjenjuju podobnima za bavljenje poduzetništvom. Sličan efekt zabilježen je i na kontrolnoj skupini i to na mjerama PP, PSE i PS. Unatoč tome, rezultati eksperimentalne skupine su i nakon značajnog smanjenja i dalje većinom značajno veći nego rezultati kontrolne skupine. Pronađeni su i značajni pozitivni efekti poduzetničke edukacije. Njeni polaznici značajno bolje procjenjuju svoja poduzetnička znanja na jednoj od mjera PSE, nakon završetka programa (prije programa nisu utvrđene značajne razlike), ali i realno pokazuju značajno veća znanja na testu znanja. Kako među rezultatima kontrolne skupine nije utvrđena promjena u samoprocjeni poduzetničkih znanja od prvog do drugog mjerenja, ovaj je nalaz svakako moguće pripisati samom programu, a ne nekim vanjskim faktorima (kao što su redovni nastavni sadržaji). Dobivene razlike svakako svjedoče u prilog sadržajne i konstruktne valjanosti programa poduzetničke edukacije. O ostalim nalazima i njihovim implikacijama detaljnije se raspravlja u radu.

STATUSNE KARAKTERISTIKE EKSPERIMENTATORA I MJERE BOLI U EKSPERIMENTALNIM UVJETIMA

Koraljka Modić Stanke, Dragutin Ivanec

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Doživljaj boli u eksperimentalnim uvjetima neizbježno se ispituje u socijalnom kontekstu, a istraživanja su pokazala da na percepciju boli sudionika utječu i same karakteristike eksperimentatora (spol, privlačnost, status). Neka istraživanja sugeriraju da će sudionici pokazivati viši prag i toleranciju boli te nižu procjenu neugode kada mjerenje provodi eksperimentator višeg profesionalnog statusa. Nedostatak spomenutih istraživanja je taj što su eksperimentatori višeg i nižeg statusa uvijek bile različite osobe, pa se ne može bezrezervno tvrditi da efekt nije dobiven zbog (još) nekih drugih čimbenika (dob, privlačnost, moć). Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti odnos manipulirane razine profesionalnog statusa eksperimentatora i spola ispitanika na prag i toleranciju boli. U istraživanju je sudjelovalo 93 sudionika. Bili su razvrstani u dvije nezavisne skupine s obzirom na manipulaciju statusom eksperimentatora. Eksperimentator je uvijek bila ista osoba (visokog profesionalnog statusa); jednoj je skupini ta osoba bila i nastavnik (više izražen profesionalni status), a druga ju skupina tek upoznala na početku mjerenja (manje izražen profesionalni status). Mjere bolnog doživljavanja bile su prag i tolerancija boli kod 3 načina izazivanja boli: mehaničkim pritiskom, zagrijavanjem i električnim podraživanjem. Provedena je višesmjerna analiza varijance iz nacrta 2×2 (status eksperimentatora $\times$ spol ispitanika). Muški su sudionici očekivano imali veći prag i toleranciju boli u svim uvjetima podraživanja. Profesionalni status pokazao se značajnim samo kod el. podražaja - sudionici kojima je eksperimentator bio i nastavnik pokazivali su veći prag i toleranciju boli, a interakcija kod tolerancije boli izazvane el. podražajima sugerira da izraženost profesionalnog statusa eksperimentatora u većoj mjeri djeluje na muške sudionike. Rezultati sugeriraju važnost socijalnih karakteristika eksperimentatora i potencijalnog socijalnog odnosa prema sudionicima u mjerenju boli.

POVEZANOST STAVOVA I ISKUSTAVA ČITANJA I PISANJA S POSTIGNUĆIMA I UPORABOM (META)KOGNITIVNIH STRATEGIJA KOD UČENIKA RAZLIČITIH OBRAZOVNIH RAZINA I RODA

Anela Nikčević-Milković

Odjel za nastavničke studije u Gospiću, Sveučilište u Zadru

Ana Jerković

Osnovna škola "Ivan Duknović" Marina, Marina

Čitanje i pisanje su dva temeljna obrazovna područja o kojima ovisi ukupan akademski uspjeh učenika. Razlikuju se u tome što je čitanje primalačka, a pisanje proizvodna (a time i teža) ljudska djelatnost. Uspješnost čitanja i pisanja ovisi o kvalitetnoj uporabi (meta)kognitivnih strategija čitanja i pisanja, stavovima prema čitanju i pisanju jer su oni povezani s motivacijskim procesima, tj. željom za čitanjem i pisanjem, kao i postignućima u ovim područjima. Uspješnost čitanja i pisanja također ovisi i o iskustvima u ovim područjima. Recentna teorijska i tek započeta istraživačka tema u ovim područjima je razlika u uporabi čitanja i pisanja putem suvremenih medija ili klasično te njihove posljedice na učenje, pamćenje, koncentraciju i kognitivni razvoj pojedinca općenito. Istraživanje koje će se izložiti usmjereno je na ispitivanje povezanosti stavova i iskustava s čitanjem i pisanjem (s naglaskom na preferenciju čitanja i pisanja putem suvremenih medija ili klasično) s uporabom (meta)kognitivnih strategija čitanja i pisanja te postignućima (općim uspjehom i uspjehom u jezikoslovnim školskim predmetima) kod učenika različitih obrazovnih razina (razredna i predmetna nastava te srednja škola) i roda. U istraživanju je korišten Upitnik stavova prema čitanju i pisanju (Nikčević-Milković, 2008), Upitnik čitanja i pisanja (konstruiran za potrebe ovog istraživanja) te sociodemografski upitnik. Očekuje se da veće iskustvo i pozitivniji stavovi prema čitanju i pisanju dovode do veće uporabe adaptivnijih (meta)kognitivnih strategija i boljih postignuća u ova dva područja na svim obrazovnim razinama i kod ženskog roda. Suvremeni mediji postaju sve utjecajniiji čimbenik u mijenjanju stavova i iskustava čitanja i pisanja pa nas zanima kakav je trend tih promjena na našoj populaciji učenika.

ULOGA VIZUALNOG KONTEKSTA I STEREOTIPA U PAMĆENJU INFORMACIJA O DRUGIM OSOBAMA

Sara Novaković, Milica Mančić, Marija Čolić, Ana Đorđević,
Darko Stojilović, Iris Žeželj

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija

Ako se uz informacije o ponašanju druge osobe prezentiraju i smisaono povezani vizualni kontekst, bolje se pamte kako pojedinačna ponašanja, tako i elementi konteksta. Iako autori ovo objašnjavaju aktiviranjem asocijativnih veza između konteksta i sadržaja ponašanja, ne isključuju mogućnost da je zapravo riječ o aktivaciji stereotipa kao nadređene kognitivne kategorije. Istraživanjem smo provjeravali ove alternativne hipoteze. Ispitanici (N=62) su dobili instrukciju da na osnovu rečenica o ponašanju radnika na građevini formiraju impresiju o njemu. Informacije su prikazane u sekvenci: vizualni kontekst (npr. čekić) - umetnuti zadatak (crveni/plavi krug) - rečenica o ponašanju (npr. Umalo da padne sa skele okrenuvši se za dobrom ženskom). Kontekst je bio kongruentan (K), nekongruentan (NK) ili neutralan (N) (čekić, knjiga ili sto), a ponašanja stereotipna (S), kontrastereotipna (KS) ili neutralna (N). Kontekst je bio neponovljen po ispitanicima (jedna grupa je vidjela K i N a druga NK i N), dok su svi ispitanici vidjeli sva tri tipa ponašanja. Dobiven je glavni efekt stereotipnosti ponašanja ($F(2, 61)=78.968$; $p < .01$): najbolje se pamte S ponašanja, zatim KS, a najslabije N ponašanja. Dobivena je i značajna interakcija ($F(2, 61)=3.164$; $p < .05$): pamćenje KS ponašanja bilo je bolje u grupi koja je vidjela K kontekst u odnosu na grupu s NK kontekstom. Rezultati potvrđuju ulogu stereotipa u pamćenju - najbolje se pamte informacije koje se uklapaju u kognitivne sheme, zatim one koje od njih odudaraju i stoga privlače pažnju, dok se najslabije pamte one ni u kakvoj vezi sa stereotipom. Iako je bilo očekivano da K i NK kontekst podjednako facilitiraju pamćenje ponašanja, naši nalazi ukazuju da se KS ponašanja bolje pamte u K kontekstu. Ovo može biti posljedica činjenice da kongruentan kontekst snažnije aktivira stereotipnu strukturu od nekongruentnog, pa je kontrast između kongruentnog konteksta i kontrastereotipne informacije koja sledi veći, što dovodi do boljeg upamćivanja.

DISTRAKCIJE DO KOJIH DOVODI KORIŠTENJE MOBITELA TIJEKOM VOŽNJE

Vladimir Obradović, Radmila Magušić

Zagreb, Hrvatska

Korištenje mobitela tijekom vožnje predstavlja rizično opasno ponašanje po sigurnost prometa, koje je u izrazitom porastu posljednjih godina. Istraživačke studije ukazuju da ovo ponašanje dovodi do višestrukih distrakcija koje rizik od nezgoda/nesreća povećavaju četiri puta. Cilj našeg istraživanja bio je utvrditi koliko i kako vozači tijekom vožnje koriste mobitel i koliko pojedini načini korištenja mobitela izlažu vozače riziku da se dogodi nezgoda/nesreća. Problem istraživanja sadržan je u pitanju; na koje sve načine korištenje mobitela uzrokuje distrakciju vozača i da li se u tome vozači razlikuju po spolu, dobi i vozačkom stažu? Nadalje interesiralo nas je koje homogene skupine vozača identificira klaster analiza, kao i dodatno, što značajno utječe na veće ili manje izlaganje riziku u vožnji zbog distrakcija do kojih dovodi korištenje mobitela? Metodološki pristup zasnivao se na provedbi web ankete među 630 vozača koji su nam odgovorili na 32 pitanja sadržajno usmjerena na načine i čestinu korištenja mobitela. Obrada dobivenih podataka izvršena je na nivoima bivarijatne i multivarijatne (klaster, multiple regresijske) analize. Rezultati istraživanja ukazuju da većina vozača s različitom čestinom koristi mobitel tijekom vožnje pri čemu su razlike po spolu, dobi i vozačkom stažu statistički značajne. Primjenom klaster analize utvrdili smo pet homogenih skupina vozača koji se međusobno razlikuju po nekim karakteristikama i oblicima ponašanja te stupnju izloženosti riziku zbog distrakcija do kojih dovodi način korištenja mobitela. Posebno značajnim smatramo rezultate multiple regresijske analize kojom smo utvrdili utjecaj pojedinih karakteristika vozača i načina njihovog ponašanja tijekom vožnje na izlaganje riziku. Na osnovu dobivenih rezultata može se zaključiti da izbjegavanje razgovora smanjuje za 20%, a nečitavanje poruka za vrijeme vožnje za 50% vjerojatnost događanja nezgode.

THE CONTACT WITH MEMBERS OF THE OUT-GROUP AND THE POSITIVE ATTITUDES TOWARDS THE OUT-GROUP

Sheruze Osmani Ballazhi

Department of Psychology, State University of Tetovo, R. Macedonia

During the examination of intergroup relations, among others psychologists offer the contact with the out-group members as a mechanism to reduce prejudice and increase tolerance. What has been insufficiently examined so far but not less important for intergroup relations are the positive attitudes towards the out-group. The purpose of this research was to see to which extent can we anticipate positive attitudes towards the out-group based on the number of friends from the out-group as well as the contact with members of the out-group. The research involved a total of 230 pedagogy students, 100 students who study in Macedonian at the Pedagogical Faculty "St. Kliment Ohridski" in Skopje and 130 students who study in Albanian at the State University of Tetovo. The average age of the participants was 21.5. For examining the positive attitudes towards the out-group the regression analysis was used. The data shows that the general pattern when considering all the variables together is statistically important and explains 29% of the variances of positive attitudes towards the out-group of pedagogy students. Predictors of positive attitudes towards the out-group are presented through the quality of contact with the members of the out-group, ethnicity and age, but not the number of friends belonging to the out group. Moreover, the data shows that in contrast to Albanian students, the pedagogy students belonging to the Macedonian ethnic group express more positive attitudes towards the out-group. In order to develop and advance intergroup relations it is also important to highlight the positive attitudes towards the out-group, and for the advancement of the same only the contact with the members of the out-group is not sufficient, the quality of the set contact is important as well.

DOŽIVLJAJ NESIGURNOSTI POSLA KAO PREDIKTOR INDIVIDUALNE DOBROBITI U RAZLIČITIM OKOLNOSTIMA OBJEKTIVNE SIGURNOSTI ZAPOSLENJA

Ines Ostović

Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, Zagreb

Jasmina Tomas, Darja Maslić Seršić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Istraživanja u području zdravstvene psihologije rada sustavno pokazuju da stresori u radnom kontekstu nepovoljno utječu na dobrobit radnika. U tom smislu, pažnju istraživača u novije vrijeme sve više zaokuplja nesigurnost posla. Iako rezultati nedvojbeno pokazuju da se radi o stresoru, izravne empirijske usporedbe važnosti nesigurnosti posla u odnosu na druge izvore stresa u radu još uvijek su malobrojne. Također, nije jasno ni ima li doživljaj nesigurnosti posla istu ulogu u objašnjenju individualne dobrobiti u različitim okolnostima objektivne sigurnosti posla. Stoga je cilj istraživanja bio ispitati doprinos nesigurnosti posla u predviđanju zdravlja radnika u uvjetima objektivno visoke i niske sigurnosti zaposlenja, uspoređujući ga s tradicionalnim izvorima stresa u radu kao što su zahtjevi posla i odnosi s kolegama. Istraživanje je uključivalo dvije komparabilne skupine smjenskih radnika zaposlenih u dvije organizacije koje su se razlikovale u objektivnim indikatorima sigurnosti posla: industrijskoj organizaciji u procesu restrukturiranja (N = 308) i javnoj vatrogasnoj postaji (N = 187). Nesigurnost posla ispitana je Skalom nesigurnosti posla, izvori stresa u radu Upitnikom stresora u radu HSE, a psihofizičko zdravlje Upitnikom zdravlja SF-36. Rezultati su pokazali da doživljaj nesigurnosti posla doprinosi predikciji psihofizičkog zdravlja radnika povrh demografskih i radnih karakteristika te izloženosti drugim stresorima u radnoj okolini. Ovaj nalaz neovisan je o objektivnim indikatorima sigurnosti: doživljaj nesigurnosti posla značajan je prediktor zdravlja u kontekstu visoke i niske sigurnosti zaposlenja. Iako korištena metodologija ograničava uzročno-posljedične interpretacije rezultata, moguće je zaključiti da nesigurnost posla predstavlja važan stresor koji istovremeno u velikoj mjeri ovisi o individualnoj percepciji zaposlenika. Stoga psihološke intervencije mogu imati ključnu ulogu u uklanjanju i ublažavanju njegovih posljedica.

SOCIJALNOODGOJNE REFLEKSIJE BAVLJENJA MLADIH REKREATIVNIM SPORTOM

Izet Pehlić

Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici, Bosna i Hercegovina

Anela Hasanagić

Internacionalni univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

U radu se polazi od stava kako je rekreativno amatersko bavljenje sportom samo formalno slično profesionalnom, dok se sadržajno od njega bitno razlikuje. Cilj ovoga istraživanja bio je ustanoviti postoji li razlika između ispitanika koji se profesionalno bave sportom i onih koji se njime bave rekreativno u osobnom i kolektivnom samopoštovanju, prosocijalnim tendencijama, životnom smislu i životnim stilovima. Kao istraživačka metoda korištena je deskriptivno-analitička anketa. Od tehnika istraživanja korišteni su anketiranje i skaliranje, a od istraživačkih instrumenata: Skala osobnog samopoštovanja (Rosenberg, 1965), Skala kolektivnog samopoštovanja (Luhtanen i Crocker, 1992), Upitnik samoprocjene prosocijalnog ponašanja (SES-17- Stoeber, 1999, 2001), Skala životnog smisla (Crumbaugh i Maholick, 1964) i Skala stilova života (Havelka, 1988). Rezultati istraživanja pokazali su kako mladi koji se u većoj mjeri bave sportom u statistički značajno većoj mjeri pokazuju manje vrijednosti na skali ličnog samopoštovanja i životnog smisla nego mladi koji se sportom bave u manjoj mjeri. Razlika u kolektivnom samopoštovanju i prosocijalnom ponašanju nije statistički značajna. Mladi koji se sportom bave rekreativno imaju veće lično samopoštovanje. Više kolektivno samopoštovanje imaju mladi koji se sportom bave profesionalno. Postoji blaga prednost u prosocijalnom ponašanju kod mladih koji se sportom bave profesionalno. Veći životni smisao osjećaju mladi koji se bave rekreativno sportom. Mladi koji se profesionalno bave sportom u većoj mjeri preferiraju altruističku orijentaciju, orijentaciju na popularnost i orijentaciju na moć, a u manjoj mjeri preferiraju egoističku orijentaciju. Socijalno-pedagoški promatrano istraživački rezultati potvrđuju pozitivne efekte bavljenja sportom općenito i označavaju razliku između mladih koji se profesionalno bave sportom i mladih koji se sportom bave rekreativno.

THE METHOD OF THE “LINE OF LEAST RESISTANCE” IN THE ANALYSIS OF DREAMS (DEVELOPMENT OF PHENOMENA: COGNITIVE WEIRDNESS, HALUCINOID IMAGINATION AND NARRATIVE STRUCTURE)

Miroslav Pendaroski

Faculty of Psychology, Skopje, R. Macedonia

This paper presents an original theoretical and applied study of the author and gives insights that result from practice. The beginning elaborates the comparison (already elaborated in 2014 and the start of 2015) between the two major theories about dreams, the neuropsychological one - Hobson's activation of synthesis theory and Freud's psychoanalytic theory, which comes as a result from the clinical practice of the author. The main aim of the paper is to present practical insights from the perspective of group psychological work of dreams and sleep and then the author emphasizes and clarifies some important insights about the focal points of contact between these two theories in terms of the three processes that are common to both theoretical and practical viewpoints. These three processes are specific to the dream phenomenon: cognitive weirdness, halucinoid imagination and narrative structure. The basic analytical method that was used has original terminology specified by the author of this paper - "Method of the line of least resistance" in the analysis of dreams. The author came up with this method through practical work in the process of finding common ground between both theories through the use of integration techniques. The original insights, methods and techniques are substantiated with several examples of case studies depicting dreams through which will be explained and supported the findings of the three processes. The general findings are authentic and original and according to them, these two theories differ only terminologically in terms of these three processes. This means that in their essence in terms of personal significance of dreams, they represent pure psychological phenomena. The importance of this scientific paper is in its heuristic power of encouraging new theoretical and applicational insights that will encourage new and authentic research in the area and also, it offers new perspectives about sleeping as deeply psychological phenomenon.

NASTAVNIČKA ISKUSTVA S ELEKTRONIČKIM NASILJEM

Zrinka Pandžić

Osnovna škola Antuna Branka Šimića, Zagreb

U ovome se radu poklanja posebna pozornost analizi percepcije i iskustva nastavnika s elektroničkim nasiljem među učenicima, ali i njihovih osobnih doživljaja bilo kakvog oblika elektroničkog nasilja koje su učenici nad njima učinili. Danas su dobro poznata usustavljena istraživanja elektroničkog nasilja među vršnjacima diljem svijeta, ali istraživanja elektroničkog nasilja nad nastavnicima još uvijek su uglavnom empirijske naravi. Budući da sveprisutna dostupnost moderne tehnologije bez nadzora odraslih donosi sve više izrazito negativnih posljedica, u posljednjih nekoliko godina svjedoci smo pojave novih oblika nasilja. Svrha istraživanja je ispitati u kojoj se mjeri nastavnici susreću s elektroničkim nasiljem, odnosno istražiti njihova osobna iskustva doživljenoga elektroničkog nasilja i njihove spoznaje o iskustvima njihovih učenika s elektroničkim nasiljem. Također se istražuje povezanost svrhe i učestalosti nastavničke upotrebe elektroničkih sredstava s osobnim iskustvima te spoznajama o učeničkim iskustvima s elektroničkim nasiljem. U istraživanju sudjeluju zagrebački nastavnici. U skladu s aktualnim istraživanjima ne može se zanemariti mišljenje da svi nastavnici nisu tehnološki kompetentni kao njihovi učenici, što i sami često navode. Nameću se pretpostavke da tehnološki kompetentniji nastavnici, koji uglavnom pripadaju bolje educiranim mlađim generacijama, bolje su obaviješteni o postojanju elektroničkog nasilja u školskom okruženju. Sukladno su tome utemeljena očekivanja da će rezultati cjelokupnih istraživanja zasigurno pripomoći u izradi preventivskih i intervencijskih programa koji imaju za cilj usustavljivanje metoda pravodobnog otklanjanja neprihvatljivog ponašanja. Kvalitetnim poučavanjem svih nastavnika neprijeporno se može doći do značajnih poboljšanja uspješnosti uvođenja nove tehnologije. Doprinosi istraživanja omogućuju bolje razumijevanje elektroničkog nasilja, ali i podizanje svijesti o važnosti daljnjih istraživanja ove problematike.

PERCIPIRANA ZAPOŠLJIVOST STUDENATA: POVEZANOST S OBJEKTIVNOM ZAPOŠLJIVOŠĆU I NEKIM OSOBINAMA LIČNOSTI

Maja Parmač Kovačić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Kristina Mazalin

Zagreb, Hrvatska

Percipirana zapošljivost označava pojedinčevu percepciju vlastite mogućnosti da ostvari održivo zaposlenje koje je sukladno postignutoj razini kvalificiranosti, odnosno stručnoj spremi (Rothwell i sur., 2008). Ona je važna za određivanje slijeda tranzicija vezanih uz posao te za formiranje strategija nošenja s nestabilnošću posla i sposobnošću uočavanja alternativnih mogućnosti zaposlenja (Mäkikangas, Cuyper, Mauno i Kinnunen, 2013). Za mlade osobe koje tek završavaju studij, od prijelomne je važnost ulazak na tržište rada, koji je u doba ekonomske krize kakva je zahvatila Hrvatsku uvelike otežan. Cilj ovog istraživanja je bio ispitati odnos percipirane zapošljivosti studenata s objektivnom zapošljivošću nakon završetka određenog studija i nekim osobinama ličnosti. U istraživanju je sudjelovao prigodan uzorak studenata (N=230) sa sedam različitih studija Sveučilišta u Zagrebu. Objektivna zapošljivost nakon završetka studija određena je temeljem "Preporuka za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja" (HZZ, 2013) - studenti koji završavaju studije koji su označeni kao oni na kojima treba smanjiti broj upisanih studenata su definirani kao objektivno teže zapošljivi, dok su studenti koji završavaju studije kojima se preporuča povećanje broja upisanih studenata definirani kao objektivno lakše zapošljivi. Svi sudionici ispunili su on-line upitnike kojima su mjerene osobine ličnosti (temeljna samoevaluacija, lokus kontrole, pozitivan i negativan afekt) te percipirana zapošljivost. Provedene analize pokazale su da objektivna zapošljivost najviše pridonosi objašnjenju varijance percipirane zapošljivosti. Iako su sve osobine ličnosti (osim lokusa kontrole), bile značajno povezane s percipiranom zapošljivošću, značajan doprinos objašnjenju varijance percipirane zapošljivosti povrh objektivne zapošljivosti dobiven je samo za osobinu temeljne samoevaluacije.

POVEZANOST UKLJUČENOSTI S EMOCIONALNOM INTELIGENCIJOM, PERCIPIRANOM SAMOEFIKASNOSTI U SAMOREGULACIJI I STRATEGIJAMA REGULACIJE MOTIVACIJE

Emma Petričević, Tajana Ljubin Golub, Daria Rovin

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Istraživanja kontinuirano pokazuju povezanost između školske uključenosti i postignuća, no manje je poznato kako varijable vezane uz ličnost i samoregulaciju pridonose uključenosti u nastavne aktivnosti. Cilj istraživanja bio je ispitati doprinos emocionalne inteligencije, samoefikasnosti u samoregulaciji, te strategija regulacije motivacije različitim aspektima uključenosti (kognitivnoj, bihevioralnoj i emocionalnoj), kao i ukupnoj uključenosti studenata u nastavne aktivnosti. U istraživanju je sudjelovalo 187 studenata nastavnčkog smjera matematike PMF-a Sveučilišta u Zagrebu (prosječna dob: 21 godina, 75,% ženskih sudionika). Primijenjeni su: Skala emocionalne inteligencije, Skala samoefikasnosti u samoregulaciji, Upitnik za mjerenje strategija regulacije motivacije te Upitnik uključenosti. Hijerarhijske regresijske analize pokazale su da korištenje emocija (komponenta emocionalne inteligencije) i samoefikasnosti u samoregulaciji značajno doprinose kognitivnoj i bihevioralnoj uključenosti, a regulacija emocija (komponenta emocionalne inteligencije) i samoefikasnosti u samoregulaciji emocionalnoj uključenosti. Od strategija regulacije motivacije objašnjenju varijance bihevioralne uključenosti značajno doprinosi strategija povećanja osobnog značenja, kognitivnoj uključenosti pridonosi strategija postavljanja bliskih ciljeva, a emocionalnoj uključenosti pridonosi strategija povećanja situacijskog interesa kao pozitivni prediktor, te strategije samogovora za izvedbu nagrađivanjem i izbjegavanjem kao negativni prediktori. Samoefikasnosti u samoregulaciji se pokazala najvažnijim prediktorom uključenosti. Varijable korištenje emocija, regulacija emocija, samoefikasnost u samoregulaciji te neke strategije regulacije motivacije objašnjavaju 41,1% varijance ukupne uključenosti u nastavne aktivnosti.

PRIMJENA UMJETNIH NEURONSKIH MREŽA U PREDVIĐANJU NADARENOSTI UČENIKA

Nina Pavlin-Bernardić

*Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
i Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb*

Silvija Ravić, Ivan Pavao Matić

Osnovna škola Sesvetska Sela, Zagreb

Umjetne neuronske mreže imaju široku upotrebu u predikciji i klasifikaciji različitih varijabli, no njihova primjena u području psihologije obrazovanja je još uvijek relativno rijetka. Cilj ovog rada bio je ispitati primjenu umjetnih neuronskih mreža u predviđanju nadarenosti učenika. U ispitivanju je sudjelovalo 221 učenika 4. razreda jedne hrvatske osnovne škole. Kao ulazne varijable korištene su procjene učitelja na skraćenoj verziji ljestvice PROFNAD (Koren, 1989), procjene učenika na ljestvici PRONAD (Koren, 1989), ocjene iz hrvatskog, matematike, prirode i stranog jezika te ranija procjena spremnosti učenika za školu od strane školskog stručnog tima. Kao izlazna varijabla korišten je rezultat učenika na Standardnim progresivnim matricama (Raven, 1994), prema kojem su učenici svrstani u darovite ili nedarovite. Testirano je više modela neuronskih mreža, pri čemu je dio uzorka određen po slučaju korišten za uvježbavanje mreža, a drugi dio za testiranje njihove uspješnosti. Pri strožijem kriteriju, prema kojem su u darovite učenike svrstani oni koji postižu rezultat na Standardnim progresivnim matricama u 95. centilu ili više, najuspješnijom se pokazala mreža višeslojnog perceptrona, koja je na testnom uzorku postigla visoku točnost od 100% u klasifikaciji nedarovitih učenika i 75% u klasifikaciji darovitih učenika. Pri blažem kriteriju, prema kojem su u darovite učenike svrstani oni koji postižu rezultat na Standardnim progresivnim matricama u 90. centilu ili više, najuspješnija je bila također mreža višeslojnog perceptrona, no točnost je bila nešto niža: 94% u klasifikaciji nedarovitih učenika i 66% u klasifikaciji darovitih učenika. U izlaganju će biti razmotrene i praktične posljedice korištenja umjetnih neuronskih mreža u ovom području.

RAZLIKE U REAKCIJAMA NA VIŠEZNAČNE DOGAĐAJE U INTIMNOM ODNOSU S OBIROM NA RAZINU I PARADOKSALNOST SAMOPOŠTOVANJA

Ileana Payne

Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog rada bio je utvrditi razlike u sklonosti konstruktivnim i destruktivnim reakcijama na višeznačne događaje u kontekstu intimnog odnosa s obzirom na razinu dimenzija samopoštovanja (samosviđanja i samokompetentnosti) i s obzirom na paradoksalnost samopoštovanja. Istraživanje je provedeno na neprobabilističkim uzorku sudionika (N=531) primjenom Revidirane skale samosviđanja i samokompetentnosti (Tafarodi i Swann, 2001), Indeksa kvalitete braka (Norton, 1983) i Upitnika višeznačnih događaja u intimnom odnosu. Sudionici visokog samosviđanja su pokazali veću sklonost konstruktivnim nego destruktivnim reakcijama, kao i više procjene kvalitete intimnog odnosa u usporedbi s osobama niskog samosviđanja. S obzirom na razinu samokompetentnosti, razlike su utvrđene jedino u procjenama kvalitete intimnog odnosa kod muških sudionika. Osobe različitih razina i paradoksalnosti samopoštovanja nisu se razlikovale u sklonosti određenom tipu reakcija na višeznačne događaje u intimnom odnosu, dok su kod njih razlike u procjenama kvalitete odnosa ustanovljene samo djelomično. Osobe sklone konstruktivnim reakcijama procjenjivale su svoj intimni odnos kvalitetnijim od osoba sklonih destruktivnim reakcijama. Rezultati istraživanja razmotreni su u okviru kriterija određivanja kategorija paradoksalnog samopoštovanja i implikacija za buduća istraživanja reakcija na višeznačne događaje u intimnom odnosu.

EVALUACIJA pouzdanosti modela procjene kompetencija u jednoj postrojbi u OS RH

Suzana Prenda

Oružane snage Republike Hrvatske, Zagreb

U sklopu šireg istraživanja i izgradnje kompetencijskog modela provedena je evaluacija pouzdanosti kružnog procjenjivanja kompetencija, s obzirom da se radi o vojnom okruženju s izraženom hijerarhijskom strukturom vođenja i zapovijedanja. Kružno procjenjivanje kompetencija podrazumijeva da zapovjednika na upitniku za procjenu kompetencija, procjenjuje troje izravno podređenih pojedinaca, dvoje bliskih kolega koji rade na istoj razini i njegov prvonadređeni zapovjednik, te se na temelju dobivenih podataka izrađuje individualni profil. Evaluacija pouzdanosti procjenjivanja kompetencija provela se kroz analizu slaganja među različitim procjeniteljima u davanju procjena i utjecaju procjena važnosti određenih kompetencija za ulogu zapovjednika na samo procjenjivanje. Važnost kompetencija procjenjivala se rangiranjem od najvažnije do najmanje važne. U istraživanju je sudjelovalo 42 ispitanika, pri čemu je izrađeno 14 profila. Razlika u stupnju slaganja između samoprocjene i prosječne procjene drugih procjenitelja vjerojatno je jednim dijelom rezultat subjektivnosti u procjeni, a jednim dijelom vlastitim procjenjivanjem ili podcjenjivanjem. Međutim, kada se promatra razlika između stupnja slaganja u procjenama koje su dali podređeni i nadređeni, može se primijetiti tendencija precjenjivanja/podcjenjivanja određenih kompetencija za koje oni osobno misle da su važne za ulogu zapovjednika. Nadalje, prosječne vrijednosti procjena važnost posjedovanja pojedinih kompetencija razlikuje se s obzirom na nižu i srednju razinu menadžmenta. Iako je ova evaluacija provedena na prigodnom uzorku i potrebna su dodatna ispitivanja, dobiveni rezultati su korisni u praksi prilikom interpretacije individualnog profila, te stvaranja šire slike funkcioniranja tima u sklopu procjene radne uspješnosti i kao osnova za profesionalno usavršavanje. Kružno procjenjivanje kompetencija pokazalo je zadovoljavajuću pouzdanost u vojnom kontekstu.

NEKI SOCIODEMOGRAFSKI KORELATI SAMOEFIKASNOSTI U ADOLESCENCIJI

Jelena Perić, Dušana Šarčević, Aleksandar Vasić

*Katedra za psihologiju, Fakultet za pravne i
poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad, Srbija*

Višestrukom regresijskom analizom provjerene su pretpostavke o značajnosti spola, dobi, obrazovnog i radnog statusa roditelja i školskog uspjeha, u objašnjenju individualnih razlika u samoeфикаsnosti adolescenata. Podaci o samoeфикаsnosti generirani su primjenom upitnika SEQ-C (Self-Efficacy Questionnaire for Children), namijenjenom mjerenju opće i užih aspekata samoeфикаsnosti mladih, na prigodnom uzorku od 1921 ispitanika oba spola (62% ispitanica) i dobi od 15 do 19 godina. Kriterijske varijable definirane su kao Promax-faktori Opće, Akademske, Socijalne i Emocionalne samoeфикаsnosti. Najviša je višestruka korelacija za Akademska samoeфикаsnost ($R^2 = .26$; $Ra^2 = .26$; $F = 92.70$; $p < .01$) pri čemu su statistički značajni standardizirani parcijalni doprinosi spola ($\beta = .06$; $p < .01$), radnog statusa oca ($\beta = -.05$; $p < .05$) i majke ($\beta = .05$; $p < .05$) i školskog uspjeha ($\beta = .50$; $p < .01$). Iako su višestruke korelacije Socijalne, Emocionalne i Opće samoeфикаsnosti s odabranim prediktorima statistički značajne, kao i standardizirani parcijalni doprinosi nekih prediktora, riječ je uglavnom o iznosima koji su jedva nešto veći od nule. Od toga, po iznosu se jedino izdvajaju standardizirani parcijalni doprinosi školskog uspjeha u odnosu na Opću ($\beta = .25$; $p < .01$) i spola u odnosu na Emocionalnu samoeфикаsnost ($\beta = -.14$; $p < .01$). Dakle, suglasno socio-kognitivnoj teoriji i empirijskoj nomološkoj mreži konstrukta samoeфикаsnosti, neki značajni korelati samoeфикаsnosti proistječu iz primarnog socijalizacijskog konteksta. Također, kao što je očekivano, Opća i Akademska samoeфикаsnost su u značajnoj povezanosti sa školskim uspjehom. Na osnovu ovakvih rezultata, koji su suglasni i s teorijskim očekivanjima i s rezultatima drugih istraživanja, može se zaključiti da je upitnik SEQ-C valjani instrument.

POSTOJI LI LIBERALNA I KONZERVATIVNA MORALNOST? - LIČNOST, MRAČNA TETRAIDA I MORALNE OSNOVE

Boban Petrović, Janko Međedović

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Tijekom protekle dekade, teorija moralnih osnova ponudila je mogućnost za redefiniciju moralnosti, uvodeći, pored standardnih kriterija moralnosti (brige za druge i pravednosti), još tri dodatne - lojalnost skupini kojoj se pripada, poštovanje autoriteta i čistoću. Prve dvije autori nazivaju i izvorima "liberalne", dok preostale tri predstavljaju fundamente "konzervativne" moralnosti. Do sada praktično nije bilo istraživanja koja bi ispitivala opravdanost ovakve re-konceptualizacije moralnosti, niti je ispitivana povezanost sa bazičnim generatorima ljudskog ponašanja. Stoga je osnovni cilj ovog istraživanja ispitati je li opravdano proširenje koncepta moralnosti koji nudi ova teorija. Uzorku od 402 ispitanika (prosječne dobi 28.3 godine (SD = 6.95), 70% ženskog spola) online su primijenjeni Uпитnik moralnih osnova (MFQ-30) za procjenu moralnih osnova i HEXACO-100 za procjenu bazičnih crta ličnosti. Narcizam, Makijavelizam, Psihopatija i Sadizam su mjereni upitnicima NPI-13, MACH IV, SRP III, i VAST. Faktorska analiza je pokazala da se iz prostora pet moralnih osnova izdvajaju dva faktora, faktori "liberalne" i "konzervativne" moralnosti. Serijom hijerarhijskih regresijskih analiza utvrđeno je da bazične crte ličnosti i crte "mračne tetrade" ostvaruju značajan doprinos objašnjenju svih 5 moralnih osnova. Najznačajniji prediktori osnova "liberalnog" morala su Otvorenost i Poštenje, a registriran je i negativan doprinos Psihopatije. U slučaju osnova "konzervativne" moralnosti, iz prostora bazične strukture ličnosti najznačajniji doprinos ostvaruju Emocionalnost, Ekstraverzija, Savjesnost i nedostatak Otvorenosti za iskustva, dok iz prostora "mračnih" crta ličnosti postoje značajni pozitivni doprinosi Makijavelizma i Psihopatije, te negativan doprinos Sadizma. Rezultati ukazuju da se teško može smatrati opravdanim da se lojalnost skupini, poštovanje autoriteta i čistoća mogu konceptualizirati kao osnove moralnog ponašanja i pogleda na svijet.

MEĐUODNOS PREDIKTORA TEŽINE SIMPTOMA I KVALITETE ŽIVOTA KOD OBOLJELIH OD SINDROMA IRITABILNOGA CRIJEVA

Sanda Pletikosić, Mladenka Tkalčić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Rijeci

Goran Hauser

Zavod za gastroenterologiju, Klinički bolnički centar Rijeka

Sindrom iritabilnog crijeva funkcionalni je gastrointestinalni poremećaj čiji nastanak i progresiju determinira velik broj čimbenika. Ciljevi ovog istraživanja bili su ispitati prediktivnu vrijednost bioloških i psiholoških odrednica u objašnjenju varijance težine simptoma i kvalitete života oboljelih osoba, uz ispitivanje međuodnosa prediktorskih varijabli te medijacijskih efekata. U istraživanju je sudjelovalo 49 oboljelih od sindroma iritabilnog crijeva (dob $M=45,11$; $SD=14,01$; $\bar{Z}=38$) koji su ispunili upitnike koji mjere anksioznost kao crtu ličnosti (STAI-T), neuroticizam (BFI), depresivnost (BDI-II) te opću (SF-36) i specifičnu kvalitetu života (IBS-36). Sudionici su tijekom 2 tjedna pratili težinu simptoma i dnevne stresne događaje te mjerili varijabilitet srčanog rada. Također su im utvrđene razine serumskog kortizola i fekalnog kalprotektina. Kako bi se ispitali postavljeni problemi provedene su analize traga. Različitim modelima objašnjeno je od 24 do 30% varijance težine simptoma, 22 do 33% varijance kvalitete života IBS-36, 54 do 71% varijance mentalne komponente SF-36 te 47 do 63% varijance tjelesne komponente SF-36. Kortizol i simpato-vagusna ravnoteža nisu se pokazali značajnim prediktorima ni težine simptoma ni kvalitete života, dok se kalprotektin pokazao značajnim prediktorom kvalitete života. Jedinim značajnim prediktorom težine simptoma pokazao se intenzitet stresnih događaja. Neuroticizam, anksioznost i depresivnost pokazali su se kao značajni prediktori kvalitete života, neovisno o fiziološkoj mjeri koja je uz njih analizirana. Depresivnost se pokazala kao značajan prediktor intenziteta stresnih događaja indirektno, odnosno pokazalo se da depresivnost posredno putem stresnih događaja ima efekte na težinu simptoma. Dobiveni rezultati upućuju na važnu ulogu depresivnosti ne samo u narušavanju kvalitete života oboljelih osoba, već i u održavanju simptoma poremećaja kroz efekte koje ostvaruje na percepciju događaja kao stresnih.

EVALUATION OF SENSORY EDUCATION FOR RAISING CHILDREN'S ACCEPTANCE OF TRADITIONAL DISHES

Anja Podlesek, Luka Komidar, Melita Puklek Levpušček, Tina Pirc

Department of Psychology, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia

To increase acceptance of traditional local dishes in children from several regions of Slovenia, we used the sensory education program, composed of ten 90-minute workshops which tend to strengthen the awareness of all senses participating in the alimentary experience and the cultural and historical aspects of the dishes. Children from the first six grades of the primary school and their parents participated in the study. Children were divided in three groups: group 1 (n = 75) participated in the sensory education workshops and regularly tasted six chosen traditional dishes, group 2 (n = 54) only tasted the dishes, and group 3 (n = 28) served as a control group. Food attitudes, dysfunctional representations of the taste, knowledge about basic facts about chosen foods, and sensory evaluations of six dishes were measured prior to sensory education and afterwards. Small effects of sensory education were found: in group 1, food neophobia, pickiness and dysfunctional taste representations decreased more than in the other two groups. Knowledge about food increased both in groups 1 and 2, but not in group 3. The effects were more pronounced in children attending grades 1-3 than in the ones attending grade 4-6. A small percentage of parents of group 1 children reported on positive changes: children became less picky and more knowledgeable about food, and families discussed food more often. There was no change in the level of children's argumentation of their food preferences and in sensory evaluations of dishes. Overall, our sensory education program showed small, but limited effects. Sensory education should start as soon as possible and last longer.

BEZUVJETNO SAMOPRIHVAĆANJE I MENTALNO ZDRAVLJE U EKSPERIMENTALNOM EGO -PROVOCIRAJUĆEM KONTEKSTU

Stanislava Popov

Medicinska škola, Zrenjanin, Srbija

Jelena Radanović, Mikloš Biro

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Bezuvjetno samoprihvaćanje jedan je od ključnih konstrukata Racionalno emotivno- biheviornalne terapije (REBT) i često predstavlja krajnji cilj terapijskog procesa. Terapeut uči klijenta odustati od uvjetne i globalne procjene sopstva, te da različito vrednuje svoje pojedinačne osobine i postupke. Iako značajan za terapijski pravac koji predstavlja, koncept bezuvjetnog samoprihvaćanja nije dovoljno empirijski istraživano, naročito ne eksperimentalno. Cilj ovog istraživanja je ispitivanje utjecaja bezuvjetnog samoprihvaćanja na pokazatelje mentalnog zdravlja u eksperimentalnoj ego- provocirajućoj situaciji. Na uzorku od 182 studenta, simulirali smo situaciju javnog nastupa za koji su ispitanici dobili unaprijed pripremljeni, slučajno raspoređeni pozitivni, neutralni i negativni feedback te smo ispitivali efekte interakcije bezuvjetnog samoprihvaćanja, feedbacka i zadovoljstva dobivenim feedbackom na pokazatelje mentalnog zdravlja. Korišteni mjerni instrumenti su: Skala bezuvjetnog samoprihvaćanja (USAQ; Chamberlain & Haaga, 2001), Srpski inventar afekata baziran na PANAS-X (SIAB- PANAS; Novović & Mihić, 2008), Subskala anksioznosti (DASS-42; Lovibond & Lovibond, 1995), Skala stanja depresivnosti (SD; Novović, Biro & Nedimović, 2009) i Skala situacionog atribucijskog stila konstruirana za ovo istraživanje (prema Peterson & Seligman, 1984). Podaci su prikupljeni tijekom zimskog semestra 2013/2014 godine na Sveučilištu u Novom Sadu. Rezultati analize kovarijanse ukazuju na to da razina samoprihvaćanja ima veću ulogu u predikciji ego-uznemirenosti (anksioznosti i depresivnosti) u interakciji sa zadovoljstvom dobivenim feedbackom od same prirode feedbacka. Različita očekivanja od dobivenog feedbacka, kao i sam feedback, provociraju određenu samoprocjenu, te se različite kombinacije ovih faktora na drugačiji način reflektiraju na pokazatelje mentalnog zdravlja, sukladno sa REBT teorijom.

CONVERGENT AND DISCRIMINANT VALIDITY OF THREE IMPLICIT ASSOCIATION TESTS

Danka Purić, Maša Pavlović

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija

The main aim of this research was to explore convergent and discriminant validity of Implicit Association Tests developed for measuring implicit attitudes in the following three domains - towards homosexuals, towards obese persons and towards sweets. The sample consisted of 163 psychology students. Each of the three attitudes was assessed using four distinct measures: 1) the Implicit Association Test (IAT), 2) the affective semantic differential scale (ASD), 3) the cognitive semantic differential scale (CSD) and 4) the feeling thermometer (FT), resulting in a total of 12 attitude measures. A correlated uniqueness structural equation model was applied to the data. The latent factors were the three attitude domains, each defined by its corresponding four attitude measures. All same-type measures of different constructs (e.g. the three IATs, the three ASDs, etc.) were allowed to correlate freely in order to enable assessment of method effects. The tested model fitted the data very well ($\chi^2(39)=40.545$, $p=.402$, $NFI=.945$, $CFI=.998$, $RMSEA=.016$). All factor loadings (except for the obesity IAT) were significant and most of them were high, as would be expected in the case of good convergent validity. However, IAT loadings were the lowest on all three factors. On the other hand, good discriminant validity was indicated by mostly non-existent correlations between measures using the same method but pertaining to different constructs. Out of 12 possible correlations (between three attitude domains within each of the four measure types) only two were significant, and neither was in the IAT method group of measures. Taken together, the results indicate both good convergent and good discriminant validity of IAT measures of attitudes towards homosexuals and sweets, while the validity of the obesity IAT remains questionable. The relatively low loadings of IAT measures are in line with theories that presume implicit and explicit measures tap somewhat different aspects of attitudes.

ODNOS ZAVISNOG SAMOPOŠTOVANJA S CILJEVIMA POSTIGNUĆA I UKLJUČENOŠĆU UČENIKA PRI UČENJU FIZIKE

Vanja Putarek

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Daria Rovan

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Vesna Vlahović-Štetić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Zavisno (kontingentno) samopoštovanje se definira kao stupanj u kojem samopoštovanje ovisi o ishodima u područjima koja su pojedincu važna. Uspjeh ili neuspjeh u području koje je pojedincu važno generalizira se na vrijednost pojedinca u cjelini. Izražena zavisnost samopoštovanja ima motivacijske učinke, poput ulaganja truda, dovodi do pozitivnih emocija u slučaju uspjeha, te potiče samoregulaciju. S druge strane, izražena zavisnost samopoštovanja povezana je s anksioznošću, samohendikepiranjem i odustajanjem u zadacima koje osoba percipira teškima jer bi neuspjeh mogao ugroziti ukupnu vrijednost osobe. U području psihologije obrazovanja zavisnost samopoštovanja o određenom području, kao što su akademski uspjeh, uspoređivanje s drugima, odobravanje drugih i podrška obitelji, mogli bi objasniti (ne)postojanje uključenosti (bihevioralne, kognitivne i emocionalne) učenika u učenje. Jedna od varijabli koja bi mogla djelovati kao posrednik između zavisnog samopoštovanja i akademske uključenosti su ciljevi postignuća koji se odnose na svrhu uključivanja u akademske aktivnosti. Stoga je cilj ovog istraživanja bio utvrditi postoji li povezanost zavisnog samopoštovanja s pokazateljima uključenosti učenika u proces učenja te, ukoliko postoji, ispitati posreduju li ciljevi postignuća odnos između različitih komponenti zavisnog samopoštovanja te bihevioralne, kognitivne i emocionalne uključenosti. U istraživanju je sudjelovalo 411 učenika drugog, trećeg i četvrtog razreda opće gimnazije. Sudionici su ispunili upitnike kojima je mjereno njihovo zavisno samopoštovanje, ciljevi postignuća u fizici te uključenost u učenje fizike. Rezultati pokazuju da je s bihevioralnom uključenosti značajno povezana zavisnost samopoštovanja o akademskom uspjehu i podršci obitelji, a s kognitivnom uključenosti zavisnost samopoštovanja o akademskom uspjehu i uspoređivanju s drugima te da ciljevi postignuća u određenoj mjeri imaju posredujuću ulogu u odnosu zavisnog samopoštovanja i uključenosti.

EMPATIČNOST PROMATRAČA I NJIHOVE ULOGU U SITUACIJI VRŠNJAČKOG NASILJA

Zora Raboteg-Šarić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Sanja Bartaković

Dječji vrtić "Maslačak", Zaprešić

Istraživanja koja proučavaju vršnjačko nasilje kao grupni proces ističu važnost ispitivanja uloge promatrača koja je, u odnosu na uloge nasilnika i žrtve, u dosadašnjim istraživanjima bila zanemarena. Pritom se polazi od pretpostavke da promatrači nisu homogena skupina, a njihove uloge u situaciji vršnjačkog nasilja imaju različite učinke na učestalost i posljedice nasilja. Ovo istraživanje usmjereno je na ispitivanje uloge individualnih činitelja u objašnjenju ponašanja promatrača vršnjačkog nasilja. Empatija predstavlja ključno obilježje moralnog ponašanja te ima važnu ulogu u poticanju prosocijalnog i inhibiranju agresivnog ponašanja. Cilj istraživanja je ispitati u kolikoj je mjeri empatičnost promatrača povezana s njihovim ponašanjem u situaciji vršnjačkog nasilja. U istraživanju je sudjelovalo 325 učenika osnovnih škola, prosječne dobi od 13 godina. Primijenjena je Skala emocionalne empatije (Raboteg-Šarić, 1993) te prilagođena verzija Upitnika uloga sudionika (Salmivalli i sur., 1996) kojom se mjeri učestalost različitih oblika ponašanja promatrača vršnjačkog nasilja. Faktorskom analizom ovog upitnika utvrđene su različite uloge promatrača: pomagač nasilnika, poticatelj nasilnika, branitelj žrtve, agresivni branitelj i neuključeni promatrač. Djevojčice u manjoj mjeri pomažu nasilnicima nego dječaci te u većoj mjeri brane žrtve nasilja. S porastom dobi promatrači vršnjačkog nasilja u većoj mjeri potiču nasilnike, dok u manjoj mjeri brane žrtve vršnjačkog nasilja. U skladu s ulogom empatije u objašnjenju moralnog ponašanja, utvrđena je značajna pozitivna korelacija između empatičnosti promatrača i branjenja žrtve u uzorku dječaka i u uzorku djevojčica. Uz to, empatičnije djevojčice u manjoj su mjeri sklone poticati nasilnika. Rezultati ukazuju na važnost istraživanja ponašanja i obilježja promatrača u svrhu planiranja programa za suzbijanje vršnjačkog nasilja.

**IZVRSNOST U UČITELJA KAO SPONA IZMEĐU ZNANOSTI
PSIHOLOGIJE I UMJETNOSTI POUČAVANJA:
115 GODINA NAKON WILLIAM JAMESOVIH PREDAVANJA (1899)
"TALKS TO TEACHERS ON PSYCHOLOGY"**

Željko Rački, Matea Mikulić

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku

Sanja Brajković

Pučko otvoreno učilište Korak po Korak, Zagreb

Cilj je istraživanja bio ponašajno operacionalizirati izvrsnost u poučavanju, sažeti nominacije osobina izvrsnih učitelja, te ispitati percepciju psihologijskih doprinosa područnim kriterijima kvalitete rada u budućih učitelja. Sukladno vremesnoj ali inspirativnoj Jamesovoj izjavi učiteljima da je poučavanje umjetnost, u kojoj inventivni posrednički um učitelja, koristeći svoju originalnost, primjenjuje psihologijske spoznaje i poučava u skladu sa psihologijom, izvrsnost je učitelja u poučavanju u ovom istraživanju operacionalizirana kao profesionalni, ekspertni razvoj na visokoj razini kvalitete, kojim se, slijedeći psihologijske spoznaje, ostvaruje učinkoviti utjecaj na pozitivne promjene u ponašanju učenika. Jedan odgovor na pitanje kako učitelji mogu biti vrednovani po svojoj kvaliteti, odnosno stremljenju k njoj, dan je kroz ovo istraživanje o ISSA Pedagoškim standardima koje primjenjuju učitelji koji slijede metodologiju usmjerenu na dijete, a koji postavljaju kriterije kvalitete u sedam područja rada (individualizacija, okruženje za učenje, sudjelovanje obitelji, strategije poučavanja za smisljeno učenje, planiranje i procjenjivanje, profesionalni razvoj i socijalna inkluzija). Sudionici su bili studenti završne godine Učiteljskoga studija koji su pokazatelje kvalitete u poučavanju procijenili s obzirom na: a) koji i u kojoj mjeri područni kriteriji kvalitete opisuju učitelja izvrsnog u poučavanju, kao i b) u kojim je područnim kriterijima kvalitete rada i u kojoj mjeri percipirani doprinos odslušanih studijskih psihologijskih sadržaja, te c) što iz perspektive procjene osobina učitelja jest indikativno za učiteljevu izvrsnost. Rezultati su interpretirani u skladu sa suvremenim, empirijski utvrđenim utjecajima učitelja na učenikovo učenje i ishode toga učenja, s naglaskom na kvalitetu poučavanja definiranu kroz ponašajno operacionalizirane i vrednovane, učiteljevom (samo) razvoju usmjerene ciljne kriterije.

ZAŠTO NEGATIVNI DOGAĐAJI KOD NEKIH OSOBA IZAZIVAJU NEGATIVNE POSLJEDICE NA SUBJEKTIVNO BLAGOSTANJE, DOK KOD DRUGIH NE? MODERACIJSKA ULOGA OPTIMIZMA I REZILIJENTNOSTI

Darja Radović, Filip Kokeza, Nevena Berat, Tijana Sretković

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Brojna istraživanja su pokazala da neugodni životni događaji imaju negativne posljedice na subjektivno blagostanje, odnosno na to kako se ljudi osjećaju i misle o svom životu. Međutim, vremenom je uočeno da od različitih faktora ovisi da li će i u kojoj mjeri osoba imati neke posljedice na subjektivno blagostanje. Te razlike se dijelom mogu pripisati protektivnim faktorima koji se definiraju kao faktori koji ublažavaju ili poništavaju djelovanje rizičnih faktora, među koje spadaju optimizam i rezilijentnost. Stoga, cilj ovog rada je da se ispita moderatorska uloga optimizma i rezilijentnosti u relaciji između negativnih iskustava i subjektivnog blagostanja kod adolescenata. Provedeno je istraživanje u kojem je sudjelovalo 317 adolescenata s teritorija Vojvodine (52% ženskog spola), prosječne starosti 17 godina ($SD = .69$). Primijenjeni su upitnici: Kratka skala rezilijentnosti, Test životne orijentacije - revidiran, Skala zadovoljstva životom i subskala depresivnosti unutar Skale depresivnosti, anksioznosti i stresa, kao i Ček lista životnih događaja za adolescente. Nad podacima su provedene četiri hijerarhijske regresijske analize i provjera moderacijskog efekta rezilijentnosti i optimizma na relaciju negativnih životnih događaja i pokazatelja subjektivnog blagostanja - zadovoljstva životom i depresivnosti, i to za oba spola zasebno. Rezultati hijerarhijske regresijske analize i analize moderacije sugeriraju da konstrukt rezilijentnosti ima značajnu moderatorsku ulogu u relaciji između broja negativnih životnih događaja i depresivnosti kod ženskih ispitanika ($\Delta R^2 = .03$, $p < .001$, $\beta = -.20$). Drugi značajan nalaz ukazuje na značajnu moderatorsku ulogu optimizma u relaciji između broja negativnih životnih događaja i zadovoljstva životom kod muških ispitanika ($\Delta R^2 = .04$, $p < .001$, $\beta = -.26$). Biti će diskutirane teorijske i praktične implikacije ovih nalaza.

INTERNALIZIRANI I EKSTERNALIZIRANI PROBLEMI ADOLESCENATA U KONTEKSTU VIKTIMIZACIJE U OBITELJI I VRŠNJAČKIH ODNOSA

Linda Rajhvajn Bulat, Nika Sušac, Marina Ajduković

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet u Zagrebu

Dosadašnja istraživanja utvrdila su povezanost između doživljavanja nasilja od strane roditelja i negativnih psiholoških posljedica kod djece, dok nedostaje istraživanja koja razmatraju ulogu vršnjaka u razvoju psiholoških problema kod viktimizirane djece. U ovom istraživanju usporediti će se doprinos viktimizacije u obitelji, sociodemografskih čimbenika te vršnjačkih odnosa za objašnjavanje internaliziranih i eksternaliziranih problema adolescenata. Također, provjeriti će se status vršnjačkih odnosa kao potencijalnog zaštitnog čimbenika u vezi viktimizacije i problema u ponašanju i doživljavanju adolescenata. Rezultati istraživanja su dobiveni na uzorku od 2121 sudionika (54,3% djevojaka), učenika sedmog razreda osnovne škole (45,8%) te drugog (16,1%) i četvrtog (38,1%) razreda srednje škole. Dob učenika kretala se od 12 do 19 godina ($M=15,56$, $SD=2,304$). Korišteni instrumentarij uključivao je Upitnik samoprocjene ponašanja mladih (Achenbach, 1991), Modificirani upitnik za procjenu incidencije i prevalencije zlostavljanja i zanemarivanja djece (ISPCAN i UNICEF) te niz pitanja vezanih uz sociodemografske podatke i odnose s vršnjacima, konstruiranih za potrebe ovog istraživanja. Rezultati pokazuju da su viktimizacija u obitelji i vršnjački odnosi značajno povezani s problemima u ponašanju mladih. Navedeni skupovi varijabli objašnjavaju 19% varijance internaliziranih i 17% varijance eksternaliziranih problema, pri čemu su različiti prediktori relevantni za predviđanje pojedinog kriterija. Što se tiče vršnjačkih odnosa, pojedine varijable su se pokazale kao značajni moderatori povezanosti između doživljenog psihološkog nasilja od strane roditelja i internaliziranih/eksternaliziranih problema adolescenata. U raspravi rezultata naglasak će se staviti na razmatranje kada su vršnjački odnosi zaštitni, a kada rizični čimbenik za razvoj pojedinih oblika psiholoških problema adolescenata.

INDIVIDUACIJA, KARIJERNI CILJEVI I KARIJERNI OPTIMIZAM MLADIH U RAZDOBLJU PRIJELAZA U ODRASLU DOB

Victoria Rauch

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Melita Puklek Levpušček, Luka Komidar

Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija

Važan razvojni zadatak mladih u razdoblju prijelaza u odraslu dob jest individuacija koja je definirana kao intrapsihički proces stjecanja autonomije pri kojem se istodobno zadržava povezanost s roditeljima. S obzirom na to da je to razdoblje velikih životnih promjena, važno je razmotriti njen utjecaj na ostale aspekte prilagodbe, točnije, na karijeru. Cilj je bio istražiti vezu između demografskih karakteristika (spol, dob), samoprocjene sigurnosti u vlastiti izbor studija, individuacije u odnosu s roditeljima (strah od razočaranja, pretjeran nadzor, samostalno odlučivanje) i karijernih ciljeva (ekstrinzični, intrinzični) te karijernog optimizma. Uzorak čini 336 studenata iz Slovenije (50,3% Ž, 46,7% M). Sudionici su rješavali Individuation Test for Emerging Adults (Komidar i sur., 2013), Career Goals Scale (Seibert i sur., 2013) i Career Futures Inventory (Rottinghaus i sur., 2005). Hijerarhijska regresijska analiza je ukazala na značajan doprinos individuacije u objašnjenju ekstrinzične karijerne orijentiranosti te karijernog optimizma. Sudionici koji su imali izraženiji rezultat na skali straha od razočarenja oca i majke te pretjeranog nadzora u odnosu s ocem su bili više ekstrinzično motivirani. U slučaju karijernog optimizma, jedna od tri skale individuacije je imala značajan dodatan doprinos, uz starost i samoprocjenu. Više rezultate su ostvarivali mlađi, oni s izraženijim uvjerenjima o prikladnosti izbora studija te oni koji su imali manje izražen strah od razočarenja oca. Osobe ženskog spola te oni koji su bili sigurniji u svoj izbor fakulteta su imali izraženije intrinzične karijerne ciljeve. Rezultati potvrđuju da ponašanja koja predstavljaju intruziju u studentsku potragu za autonomijom mogu utjecati na njihovu sliku o sebi te pristupanje zadatku formiranja karijernog identiteta.

UZMI ILI PODIJELI: RAZVOJ SURADNJE U KONTEKSTU EVOLUCIJSKOG PRISTUPA TEORIJI IGARA

Josip Razum

Odsjek za psihologiju Filozofski fakultet u Zagrebu

Ante Pelivan, Grgur Knezić

Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja je bio utvrditi na koji način spol sudionika, korištene strategije protivnika i spol suigrača eksperimentatora, utječu na odluke koje donose sudionici u igri zatvorenikove dileme. Korištena je modificirana "slabija" verzija igre (Rapport, 1988) sa pet ponavljanja. Sudionici u su u svakom od ponavljanja igre mogli izabrati između opcija Uzmi ili Podijeli. Ako bi oba sudionika odabrala Podijeli, obojica bi osvojila po pet kuna, a ako bi jedan odabrao Podijeli, a drugi Uzmi, potonji bi osvojio 10 kuna. Posljednja opcija je da oba igrača odaberu Uzmi i tada nitko ne bi osvojio ništa. Ukupno je bilo 275 sudionika raspoređenih u 8 eksperimentalnih situacija. Manipuliralo se spolom suigrača koji je bio predstavljen kao jedan od igrača, te strategijom koju je suigrač koristio. Jedna strategija je bila Sve uzmi, dok je druga strategija bila Milo za drago (prvo podijeli pa kopiraj zadnji potez protivnika). Hipoteze o ponašanju sudionika su se temeljile na pretpostavkama teorije igara o racionalnosti igrača (Hargreaves i Varoufakis, 2004) te na evolucijskim hipotezama o različitom ponašanju muškaraca i žena u privlačenju potencijalnih partnera (Buss, 2008). Potvrđene su hipoteze o tome kako će sudionici oba spola u prvoj rundi češće birati Podijeli te kako će najveća frekvencija izabiranja te opcije biti zabilježena u situaciji kada muškarci igraju protiv suradnice eksperimentatora. Navedeni trend nije međutim potvrđen u slijedećim rundama. Potvrđena je hipoteza o tome kako će čestina uzimanja Podijeli biti manja kod strategije Uzmi nego Milo za drago od druge runde nadalje. Međutim, čini se da još veći efekt od same strategije na odluke igrača ima spol suigrača i to tako da sudionici u početnim rundama više surađuju sa suradnicama, a u kasnijim sa suradnicima, što je posebno očito kod strategije Sve uzmi. Rezultati ukazuju da je na ponašanje sudionika ipak više utjecala želja za materijalnom dobiti nego želja za zavođenjem potencijalnog partnera.

TEORIJA POZITIVNE DEZINTEGRACIJE I DAROVITOSTI

Radica Ristić

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija

Predmet ovog priloga jeste predstavljanje teorije pozitivne dezintegracije, čiji je autor poljski psihijatar i psiholog Kazimir Dabrowski (Kazimierz Dabrowski). U prilogu su opisani stupnjevi razvoja, razvojni dinamizma i ostali temeljni aspekti teorije pozitivne dezintegracije. Dabrowski je sagledavao razvoj svake ličnosti kao multidimenzionalni i višestupanjski, kao bogaćenje i razvoj unutarnjeg emocionalnog života. Za razliku od integracije, što je proces ujedinjenja, dezintegracija znači raspad odnosno slom struktura. Dezintegracija je temelj za razvoj do najvišeg stupnja razvoja. Pozitivna dezintegracija je proces kroz koji svaki pojedinac tijekom razvoja napreduje od jednog stupnja do drugog, od nižeg do višeg. Na ove procese dezintegracije se gleda kao na pozitivne. U radu je opisano svih pet stupnjeva dezintegracije (primarna integracija, početak dezintegracije, spontana višestruka dezintegracija, organizirana višestruka dezintegracija i sekundarna integracija). Dakle, pozitivna dezintegracija je proces u kojem se primitivnije, jednostavnije i manje zrele psihičke strukture razvoja ličnosti ruše da bi se omogućio razvoj i da bi se stvorili uvjeti za razvoj kompleksnijih, naprednijih i viših razina i struktura osobe. U radu je opisan i koncept hiperuzbudljivosti (overexcitability) koji se može opisati kao urođena tendencija da se na različite stimuluse odgovara vrlo intenzivno. Opisani su i oblici hiperuzbudljivosti (psihomotorna, senzitivna, imaginativna, intelektualna i emocionalna hiperuzbudljivost). Oni se javljaju rano u životu i povezani su s određenim konstitucionalnim faktorima. Mnoga istraživanja su pokazala da su intenzitet, osjetljivost i hiperuzbudljivost primarne karakteristike nadarenih osoba. Na kraju, teorija pozitivne dezintegracije je inspirirala brojne istraživače na polju darovitosti.

STAVOVI UČENIKA I RODITELJA PREMA IKT-U S OBZIROM NA ISKUSTVO KORIŠTENJA IPAD-A U NASTAVI

**Barbara Rončević Zubković, Svjetlana Kolić-Vehovec,
Sanja Smojver-Ažić, Barbara Kalebić Maglica, Rosanda Pahljina-Reinić**

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

U posljednjih nekoliko godina brojne su škole počele uvoditi inovativne informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) u nastavu. Većina je istraživanja pokazala da učenici uglavnom imaju pozitivne stavove prema implementaciji IKT-a u nastavu (npr. Dündar i Akçayır, 2014), iako su i učenici i njihovi roditelji svjesni i mogućih opasnosti elektroničkih medija (npr. Pregrad, Tomić Latinac, Mikulić i Šeparović, 2011). Važno je istražiti opravdava li uvođenje novih tehnologija očekivanja koja imaju učenici i roditelji, odnosno postoji li razlika u stavovima roditelja i njihove djece koja tek započinju s upotrebom novih tehnologija u nastavi i onih koji imaju dugogodišnje iskustvo korištenja. Stoga je cilj ovog istraživanja bio usporediti stavove prema korištenju iPad-a u nastavi, ali i općenitije stavove prema korištenju IKT-a, kod učenika viših razreda osnovne škole i njihovih roditelja. Primijenjen je upitnik stavova te su uspoređeni stavovi učenika petog razreda i njihovih roditelja, od kojih se polovica odlučila za korištenje iPad-a u nastavi (22 učenika), a polovica nije (21 učenik). Njihovo mišljenje uspoređeno je s mišljenjem učenika završnih razreda iste škole (7. i 8. razred) i njihovih roditelja, od kojih polovica koristi (33 učenika), a polovica ne koristi iPad u nastavi (33 učenika). Očekivano, ustanovljeno je da učenici i roditelji koji su se odlučili za korištenje iPad-a u nastavi imaju pozitivnije stavove prema upotrebi iPad-a u nastavi, ali i prema IKT-u općenito, te vide manje negativnih efekata IKT-a (npr. na socijalne odnose). Međutim, kod roditelja se javio i interakcijski efekt koji ukazuje na to da iako u stavovima roditelja učenika petih razreda postoji značajna razlika u stavovima, kod roditelja učenika završnih razreda te razlike nema, jer roditelji učenika završnih razreda koji koriste iPad imaju manje pozitivan stav od roditelja učenika petih razreda koji su se tek odlučili za korištenje iPad-a u nastavi.

ULOGHE PSIHOPATSKIH TENDENCIJA I SKLONOSTI RIZIKU U IZRAŽENOSTI KOCKANJA ADOLESCENATA

Silvija Ručević

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Osijeku

Osnovni cilj ovoga rada bio je ispitati uloge psihopatskih tendencija i sklonosti riziku u izraženosti problema povezanih s kockanjem u uzorku adolescenata. U istraživanju je sudjelovalo 148 mladića i 134 djevojke iz opće populacije u dobi 14-19 godina. Psihopatske tendencije, sklonost riziku i problemi povezani s kockanjem mjereni su samoiskazom. S obzirom na razinu problema povezanih s kockanjem mladi su podijeljeni u tri skupine (1) bez problema (n=109), (2) s niskim do umjerenim problemima (n=56) i (3) s izraženim problemima povezanim s kockanjem (n=46). Utvrđeno je da se tri skupine mladih razlikuju s obzirom na impulzivno-neodgovorni ponašajni stil i grandiozno-manipulativni interpersonalni stil. Pri tome je skupina s izraženim problemima povezanim s kockanjem postizala značajno više rezultate na tim dimenzijama od ostalih dviju skupine. No, tri skupine se nisu značajno razlikovale s obzirom na afektivne deficite. S obzirom na sklonost riziku, utvrđena je značajna razlika među trima skupina s obzirom na agresivnost/hostilnost, impulzivnost/traženje uzbuđenja, neuroticizam/anksioznost te socijalabilnost. Pri tome su na svim dimenzijama mladi s izraženim problemima postizali značajno više rezultate od mladih koji nemaju probleme, ali ne i od onih s umjerenim problemima. Diskriminativnom analizom utvrđene su dvije značajne funkcije koje točno klasificiraju 80.2% mladih. Prva funkcija objašnjava varijancu između mladih koji nemaju problema i mladih s izraženim problema, a najjačim diskriminatorima su se pokazali impulzivno-neodgovorni ponašajni stil, grandiozno-manipulativni interpersonalni stil te impulzivnost/traženje uzbuđenja. Druga funkcija diskriminira mlade s izraženim problemima i mlade s umjerenim problemima, a najjačim diskriminatorima su se pokazali afektivni deficiti, niski neuroticizam/anksioznost, te niska agresivnost/hostilnost. Dakle, utvrđene su karakteristike koje povećavaju rizik od doživljavanja problema povezanih s kockanjem kod mladih.

SPOLNE RAZLIKE U MOTIVACIJI ZA POSTIGNUĆE KOD ODRASLIH ZAPOSLENIH OSOBA

Valentina Ružić

Centar za edukacije i istraživanja, Naklada Slap, Jastrebarsko

Krunoslav Matešić, ml.

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Antonia Štefanec

Centar za edukacije i istraživanja, Naklada Slap, Jastrebarsko

Motivacija za postignuće je varijabla ličnosti koja se koristi za objašnjenje individualnih razlika u različitim kontekstima te kao objašnjenje motiviranog ponašanja. Iako još uvijek nema općeprihvaćene definicije motivacije za postignuće i postoji neslaganje oko toga koje komponente ona obuhvaća, provedena su mnogobrojna istraživanja na ovu temu. Ono u čemu se istraživači slažu jest da je motivacija za postignuće važna u profesionalnom životu, a posebno dobiva na važnosti u ostvarivanju visokog profesionalnog uspjeha kad su vanjski zahtjevi za usmjeravanje aktivnosti na postizanje ciljeva minimalni. Dakle, naročito je važna u zanimanjima koja karakterizira nizak stupanj strukturiranosti i visok stupanj autonomije. U istraživanju je sudjelovalo 267 zaposlenih osoba (124 M i 143 Ž) starijih od 18 godina. Sudionici su ispunjavali Inventar motivacije za postignuće (Achievement Motivation Inventory, AMI) koji obuhvaća 17 ljestvica motivacije za postignuće (Dodatni napor, Natjecateljski duh, Uvjerenost u uspjeh, Dominantnost, Želja za učenjem, Angažiranost, Neustrašivost, Fleksibilnost, "Flow", Postavljanje ciljeva, Samostalnost, Internalnost, Ustrajnost, Preferiranje teških zadataka, Ponos zbog uspjeha i Težnja za statusom). Pojedine ljestvice formiraju tri klastera motivacijskih faceta koji se odnose na samouvjerenost, ambiciju i samokontrolu. Cilj istraživanja je ispitati postojanje razlika prema spolu u pojedinim dimenzijama motivacije za postignuće kod zaposlenih odraslih osoba u Republici Hrvatskoj. Rezultati su pokazali da iako ne postoji značajna razlika u ukupnom rezultatu na AMI-u s obzirom na spol, postoje značajne razlike u facetama motivacije za postignuće vezanim uz samouvjerenost i ambiciju, u korist muškaraca (npr. uvjerenost u uspjeh, dominantnost, neustrašivost), te u samokontroli u korist žena. Ovakvi rezultati su u skladu s dosadašnjim istraživanjima i govore u prilog korisnosti multifacetne mjere komponenata motivacije za postignuće.

UPITNIK IPIP-50: PSIHOMETRIJSKE KARAKTERISTIKE NA OSNOVU PODATAKA PRIKUPLJENIH PAPIR - OLOVKA METODOM I SAPA TEHNOLOGIJOM

Selka Sadiković, Dina Fesl, Petar Čolović, Ilija Milovanović

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultetu Novom Sadu, Srbija

SAPA tehnologija predstavlja online metodu prikupljanja i agregacije podataka, pri čemu se podaci iz velikih baterija upitnika sintetiziraju na temelju zadavanja manjih uzoraka stavki. Ova metoda omogućuje prikupljanje velikih uzoraka ispitanika iz različitih govornih područja. Međutim, kulturna i jezična heterogenost ovakvih uzoraka naglašava potrebu za validacijom instrumenata koji se zadaju SAPA metodom. Osnovni cilj istraživanja je provjera psihometrijskih svojstava upitnika IPIP50, zadanog primjenom SAPA tehnologije na engleskom jeziku, i klasičnom papir - olovka metodom, koji je primijenjen na uzorku ispitanika iz Srbije. Uzorak ispitanika obuhvatio je 2000 ispitanika iz 83 države (67,7% žena), prosječne starosti 25,71 godina (SD = 10,56) kod kojih je Upitnik primijenjen SAPA metodom, pri čemu većinu (86,2%) čine ispitanici iz engleskog govornog područja (SAD, Kanada, Velika Britanija i Australija), i 492 ispitanika iz Srbije kojima je Upitnik primijenjen papir - olovka metodom (72,2% žena, prosječne starosti 26,56 godina (SD = 9,80)). Primijenjeni upitnik IPIP50 javno je dostupna operacionalizacija modela Velikih pet, s pet skala koje imaju po 10 čestica: Ekstraverzija, Emocionalna stabilnost, Savjesnost, Ugodnost i Intelekt. Na oba poduzorka Cronbachovi alfa koeficijenti pouzdanosti skala kreću se u rasponu od ,78 do ,89. Usporedba faktorskih rješenja, ekstrahiranih MINRES metodom faktorske analize, usprkos određenim razlikama u strukturi faktora, ukazuje na zadovoljavajuću kongruenciju (vrijednosti Tuckerovih koeficijenata su u rasponu od ,85 do ,91). Provjera invarijantnosti modela, provedena konfirmativnom faktorskom analizom uz dijagonalno ponderirane najmanje kvadrate kao metodu procjene, sugerira konfiguracijsku invarijantnost modela ($\chi^2(160) = 1090,26$, CFI = 0,90, RMSEA = 0,068). Rezultati ukazuju na zadovoljavajuća psihometrijska svojstva upitnika IPIP50 u različitim kulturama i metodama primjene.

VRIJEDNOST KAO PARTNERA, NOVAC I ZADOVOLJSTVO VEZOM: ŠTO NAS ČINI VRIJEDNIM PARTNERIMA?

Svjetlana Salkičević

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Vrijednost kao partnera (VKP) (engl. mate value) pojam je koji se odnosi na mjeru reproduktivne uspješnosti osobe suprotnog spola. Reproductivna uspješnost se odnosi na broj potomaka koji određena osoba može imati i određena je biološkim, ali i drugim činiteljima. Spolovi se razlikuju u maksimalnom broju potomaka koje mogu imati, pri čemu muškarci mogu imati puno više jer nisu ograničeni trudnoćom i brigom za potomka. Maksimiziranje reproduktivne uspješnosti uzrokovalo je razvoj različitih reproduktivnih strategija pri odabiru partnera, pri čemu muškarci kod partnerica više cijene signale mladosti i plodnosti, dok su žene kod partnera više usmjerene na signale raspolaganja resursima i volje da se ti resursi ulože u potomke. VKP povezana je pozitivno i sa zadovoljstvom vezom, te su partneri više zadovoljni u vezama s partnerima više VKP. Željeli smo provjeriti koliko su dob, visina, obrazovanje i prihodi povezani s VKP i zadovoljstvom vezom. Uzorak su činila 178 para, prosječne dobi žena 37,1 (min=20, max=60) i muškaraca 39.3 (min=22, max=63); prosječne dužine veze 14,5 godina (min=3 mjeseca; max=43 godine). Osim upitnika demografskih podataka, sudionici su ispunili Inventar vrijednosti kao partnera za sebe i partnera. Kod muškaraca je VKP bila pozitivno povezana s prihodima $r=,25$, dok nismo pronašli značajne korelacije kod žena. Korelacije između samoprocjena i partnerovih procjena VKP bile su kod žena $r=,40$, a kod muškaraca $r=,32$. VKP dobivena samoprocjenom i partnerovom procjenom bile su pozitivno povezane i sa zadovoljstvom vezom kod oba spola, u rasponu od $r=,19$ (zadovoljstvo vezom muškarca i ženina VKP) do $r=,58$ (zadovoljstvo vezom muškarca i procjena partneričine VKP). U skladu s očekivanjima, raspolaganje većim resursima povezano je s vrijednošću kao partnera kod muškaraca. Također se potvrdilo kako su partneri s višom VPK sebe i partnera više zadovoljni vezom, pitanje je da li ih veza čini boljim partnerima ili je veza bolja jer su u njoj vredniji partneri.

PO ČEMU SE RAZLIKUJU AGRESIVNI DJEČACI I DJEVOJČICE?

Nikola Samac, Tatjana Vuković, Marina Oros, Ivan Jerković

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Prikazano istraživanje je dio projekta "Razvoj robota kao sredstva za pomoć u prevladavanju teškoća u razvoju djece" br. 44008, podržanog od strane Ministarstva za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije. Osnovni cilj je ispitivanje razlika između roditeljskih i dječjih procjena iskazivanja problema s obzirom na dimenziju agresivnosti na Connersovim skalama procjene (Conners 3, 2009). Uzorak čini 415 učenika trećih razreda osnovnih škola s područja Vojvodine i jedan od njihovih roditelja. Djeca su u pogledu agresivnosti podijeljena u dvije grupe (visoka i niska agresivnost), i prema roditeljskim procjenama i prema samoprocjeni. Provedena je dvofaktorska ANOVA s faktorima agresivnosti i spolom djeteta, dok su zavisne varijable nepažnja, hiperaktivnost, problemi u učenju, izvršne funkcije i odnosi u obitelji. Rezultati pokazuju da visoko agresivna djeca pokazuju značajno više problema u okviru svih dimenzija Connersove skale roditeljske procjene i samoprocjene u odnosu na nisko agresivnu djecu. U kontekstu spolnih razlika, u okviru samoprocjene pokazano je da visoko agresivne djevojčice iskazuju značajno više problema u pažnji, učenju, izvršnim funkcijama i obiteljskim odnosima, nego visoko agresivni dječaci. S druge strane, roditelji procjenjuju da visoko agresivne djevojčice pokazuju značajno više problema samo s izvršnim funkcijama u odnosu na dječake. Dobiveni nalazi ukazuju da roditelji teže zanemarivanju problema u učenju i pažnji kod visoko agresivnih djevojčica, a da pri tome njihove izvršne funkcije procjenjuju kao problematične. To potencijalno dovodi do obiteljskih nesuglasica o kojima izvještavaju visoko agresivne djevojčice. Nedostatak kognitivne kontrole kod djevojčica ukazuje na potencijalne probleme u planiranju u socijalnim interakcijama i mogu biti okidač za agresivno ponašanje. Raspravlja se o samoprocjeni visoko agresivnih djevojčica u kontekstu rodno uvjetovanih obrazaca ponašanja.

BOUNDARY FLEXIBILITY, TRANSITIONS BETWEEN WORK AND FAMILY DOMAINS AND LIFE SATISFACTION AMONG MACEDONIAN FULL-TIME EMPLOYEES

Orhideja Shurbanovska,
Biljana Blazhevska Stoilkovska, Ana Fritchard

*Institut za psihologiju, Filozofski fakultet,
Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, R. Macedonia*

In this article prediction of life satisfaction on the base of boundary flexibility and transition between work and family domains was examined. Three instruments were used to measure research variables: Boundary Flexibility Scale ($\alpha=0,83$) Inter-domain Transitions Scale ($\alpha=0,67$) and The Satisfaction with Life Scale ($\alpha=0,74$) Sample consisted of 155 full-time employed participants - medical workers, teachers and economists. Of them, 54 were female and 101 were male), most part were married, while others were divorced or in a long romantic relationship. Hierarchical multiple linear regression analysis revealed that only family flexibility ability predicted life satisfaction ($b = ,185$; $p = ,05$), whereas other work-family variables: family flexibility willingness, work flexibility ability, work flexibility willingness, work-to-family transition and family-to-work transition as was found, did not predicted significantly life satisfaction. Results demonstrated that full-time employees' life satisfaction is higher when they have possibilities to flex their family responsibilities in order to meet work related obligations. Relationship of life satisfaction with other work-family variables should be explored.

STRATEGIJE ODRŽAVANJA PRIJATELJSTVA, PERCIPIRANA JEDNAKOST I ZADOVOLJSTVO ODNOSOM U ISTOSPOLNIM PRIJATELJSTVIMA

Ivana Smolčić Jerković

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Slavonski Brod

Aleksandra Huić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Iako su teorijski modeli strategija održavanja odnosa i percipirane jednakosti ulaganja u bliski odnos dobro provjereni na bračnim parovima, nedostaje istraživanja koja bi njihove postavke provjerila na prijateljskim odnosima, koji predstavljaju važnu vrstu bliskog odnosa, posebno na prijelazu u odraslu dob. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati ulogu strategija održavanja odnosa i percipirane jednakosti u istospolnim prijateljstvima u objašnjenju kvalitete prijateljskih odnosa u ranoj odrasloj dobi. U istraživanju je sudjelovalo 196 parova prijatelja od 19 do 30 godina. Korištene su Revidirana skala održavanja prijateljstva u dvije forme (individualna procjena i procjena prijateljevog ponašanja) i Skala zadovoljstva prijateljstvom. Jednakost je procijenjena kao sličnost između sudionikove percepcije vlastitog i percepcije prijateljevog ponašanja, odnosno korištenja strategija održavanja prijateljstva. Rezultati pokazuju da žene više koriste strategiju iskazivanja bliskosti, muškarci više strategiju antagonizam, a ne postoje rodne razlike u korištenju strategije zajedničke aktivnosti i interakcija. Strategije održavanja odnosa značajni su prediktori zadovoljstva prijateljstvom - iskazivanje bliskosti i zajedničke aktivnosti i interakcije imaju pozitivne, a antagonizam negativne efekte. Najveći doprinos u objašnjavanju zadovoljstva odnosom imaju strategije održavanja prijateljstva zajedničke aktivnosti i interakcija. Najveće zadovoljstvo postoji u odnosima u kojima prijatelji podjednako puno ulažu, odnosno podjednako održavaju prijateljstvo te kada percipiramo da prijatelj više održava prijateljstvo, a mi manje ulažemo. Zadovoljstvo je najniže u odnosima u kojima pojedinci podjednako malo ulažu u njegovo održavanje.

A KAKO SE UČITELJI OSJEĆAJU? KVALITATIVNA ANALIZA POJAVNOSTI I IZVORA EMOCIONALNIH ISKUSTAVA PREDMETNIH UČITELJA

Izabela Sorić, Irena Burić, Ana Slišković, Ivana Macuka

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Većina dosadašnjih istraživanja emocija u obrazovnom sustavu bila je usmjerena na učenike, dok su emocije učitelja, kao jednako važnih sudionika obrazovnog sustava, relativno zanemarene. Učiteljske emocije naročito su važan predmet istraživanja u kontekstu aktualnih promjena u društvu i obrazovanju. Ovo istraživanje nastojalo je odgovoriti na pitanja koje to emocije predmetni učitelji doživljavaju u svom svakodnevnom radu, te iz kojih situacije one proizlaze. Podaci su prikupljeni metodom fokusnih grupa (4 fokusne grupe; 27 predmetnih učitelja osnovnih škola) i metodom polustrukturiranih intervjua (25 predmetnih učitelja). Nakon transkripcije audiozapisa fokusnih grupa i intervjua, te njihovog kodiranja, provedena je tematska analiza. Utvrđeno je da predmetni učitelji doživljavaju širok raspon ugodnih i neugodnih emocija u svom svakodnevnom radu. Među najčešćim i osobno najvažnijim emocijama nalaze se zadovoljstvo, sreća, ponos, entuzijazam, razočaranost, ljutnja, bespomoćnost, povrijeđenost i frustracija, pri čemu s identificirana četiri osnovna područja rada nastavnika koja su izvori navedenih emocija: neposredan rad s učenicima, funkcioniranje radnog kolektiva (odnosi s kolegama/ravnateljem), odnosi s roditeljima učenika, te aktualni obrazovni sustav i obrazovna politika. Nastavnici ugodne emocije najčešće doživljavaju u neposrednom radu s učenicima. S druge strane, premda s ovim aspektom svog rada povezuju i neugodne emocije (npr. uz nedisciplinu i nezainteresiranost učenika ili uz njihove obiteljske i socijalne probleme), o neugodnim emocijama češće izvještavaju povezujući ih s lošim međuljudskim odnosima u radnom kolektivu, lošim odnosima s roditeljima, te nepovoljnom obrazovnom politikom i lošim položajem nastavnika u društvu.

PARTNERSKI STATUS, KVALITETA ŽIVOTA I SINDROM IZGARANJA

Aleksandra Stojilković, Damjana Panić

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija

Cilj ovog istraživanja je ispitati da li postoje razlike na dimenzijama kvalitete života i u stupnju izraženosti sindroma izgaranja s obzirom na partnerski status osobe. U istraživanju je sudjelovalo 1534 ispitanika iz Srbije (M=41.59 god., SD=11:13, 58.9% ženskog spola) koji su dio šireg geografskog klsterskog uzorka prikupljenog unutar studije raspodjele odnosa na poslu i u obitelji u Srbiji 2011. godine. Za prikupljanje podataka su korištene skraćene i adaptirane verzije Upitnika o kvaliteti života (WHOQOL-BREF) i Skale za procjenu izraženosti simptoma sindroma izgaranja, dok su podaci o bračnom/partnerskom statusu dobiveni izjašnjavanjem ispitanika žive li sami, jesu li u ljubavnoj vezi, braku, i u braku i u ljubavnoj vezi ili su razvedeni ili udovci. Rezultati analize varijance pokazuju da s obzirom na partnerski status postoje značajne razlike na dimenzijama kvalitete života; Psihičko zdravlje ($F(5,1407) = 3.593, p < .01$), Socijalni odnosi ($F(5,1441) = 31.110, p < .001$) i Fizičko zdravlje ($F(5,1446) = 2.472, p < .05$), dok glede sindroma izgaranja nisu utvrđene značajne razlike ($F(5,1265) = .704, p = .620$). Primjenom LSD post-hoc testa je utvrđeno da udovci imaju najniže rezultate glede psihičkog zdravlja kao domene kvalitete života. U pogledu socijalnih odnosa, samci i razvedeni imaju niže rezultate od osoba koje su braku ili u vezi, dok udovci imaju niže rezultate od svih ostalih. Na ovoj dimenziji kvalitete života utvrđeno je i da ispitanici koji su istovremeno i u braku i u ljubavnoj vezi imaju niže prosječne rezultate od onih koji su samo u braku ili samo u ljubavnoj vezi. Na dimenziji Fizičkog zdravlja utvrđeno je da udovci imaju niže prosječne rezultate od samaca, razvedenih, osoba u braku i osoba u ljubavnoj vezi. Utvrđeni nalazi sugeriraju da je partnerski status osobe faktor koji ima utjecaj na kvalitetu života, ali ne i na izraženost sindroma izgaranja.

FEAR OF DEATH AND ALTRUISTIC BEHAVIOUR: THE EFFECTS OF MORTALITY SALIENCE USING AFFECTIVE PRIMING METHOD IN ADOLESCENTS

Ana Stojković, Milica Stanković

Fakultet za medije i komunikacije, Beograd, Srbija

Results of numerous research imply that the fear of death effects many aspects of social functioning. Because of its importance, altruism, as one of the many aspects of prosocial behaviour, has been studied extensively. Findings about impacts of the fear of death on altruistic behaviour are not unambiguous, so the aim of this research is the investigation of existence of this effect, using affective priming method which was validated as manipulation in preliminary study. In the present research, 112 students (17 years old, 50, 9 % females) were divided into three groups: participants from the first group were exposed to mortality salience stimuli, second group was exposed to stimuli that remind of happiness and the third group was exposed to neutral stimuli, in form of pictures. In order to hide the aim of the research, participants assessed the lightness of the pictures. After that, they read a false newspapers' text which was about a young girl who had a car accident and needed help. Participants were asked to anonymously declare whether they want to take part in humanitarian actions. Questionnaire had the logo of humanitarian organization which was also made up by the authors. In order to avoid socially desirable answers participants who wanted to help were called to leave their emails and come to the meeting with the authors after school. Results suggest that participants who were primed by the mortality salience stimuli showed more willingness to help, than participants from other groups ($\chi^2= 15.218$, $p < 0.01$). Furthermore, participants from the first group showed the willingness to take part in more humanitarian actions than the participants from the second group ($F= 7.425$, $p < 0.01$) and more actions than the participants from the control group ($F= 4.882$, $p < 0.05$). Females were more willing to take part in actions than males ($\phi = 0.38$, $p < 0.01$) and in larger number of actions, too ($r_{pbis} = 0.25$, $p < 0.01$). Findings will be discussed in light of Terror Management Theory.

PERSONALITY TRAITS AND PREFERENCES OF LOVE ATTITUDES OF PEOPLE WHO ARE MARRIED OR DIVORCED

Milena Stojković

Leskovac, Srbija

Recent years number of divorces is an increasing, the institution of marriage is in crisis. For this reason, marriage and satisfaction with marriage in general is one of the concepts that occupy the attention of many researchers. This research aims to contribute to this area. The basic aim of this research is to examine personality traits and preferences of love attitudes when it comes to people with different marital status, as well as to determine the differences between personality traits and love attitudes of people who are married or divorced. Personality traits are defined in accordance with the Five- factor model of personality, which was formulated by Costa and McCrae and the questionnaire NEO PI- R (Revised NEO Personality Inventory, Costa & McCrae, 1992; according to Đurić- Jočić, Džamonja- Ignjatović i Knežević, 2004) was used for evaluation. Love attitudes were evaluated by using the Love attitude scales (Love Attitudes Scale- LAS, C. Hendrick, S. Hendrick, 1990). The questionnaire about socio-demographic characteristics, which was designed for this research, was also used. The survey was conducted on the sample of 120 respondents from Nis and Leskovac, who were from 35 to 45 years old. The sample was balanced by relationship status (60 respondents were married and 60 divorced) and by gender (30 male respondents and 30 female, who were married or divorced). Control variables are: education, religion, birth order, and alcohol consumption by partners, the number of previous love affairs, satisfaction with the relationship status, the quality of their parent's marriage and the quality of the relationship or marriage of their children. The main hypothesis of this survey has been confirmed, as well as most specific hypotheses. This survey determined the predictors of each relationship status, as well as the differences between the respondents who were married or divorced.

POVEZANOST SOCIJALNE DISTANCE SA SOCIOMETRIJSKIM STATUSOM KOD UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA - JESU LI ZVIJEZDE TOLERANTNIJE OD VRŠNJAKA?

Lana Surla, Marija Karan, Suzana Varga, Vladimir Mihić

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Pitanje povezanosti sociometrijskog statusa učenika i socijalne distance je naročito zanimljiva tema u socijalnoj psihologiji jer pruža mogućnost da se popularni učenici predstave kao modeli ponašanja pri programima smanjenja socijalne distance kod djece u osnovnim školama. Stoga je osnovni cilj ovog istraživanja bio ispitati povezanost socijalne distance i indeksa sociometrijskog statusa kod učenika osnovnih škola na teritoriju Vojvodine. Mjerena su dva aspekta sociometrijskog statusa - formalni (biranje predsjednika razreda) i neformalni (biranje osobe iz razreda za druženje i igru). Ispitivana je socijalna distanca prema Mađarima, Hrvatima, Slovacima, Romima i Rusinima, te je izračunata ukupna distanca i uključena u analizu. Za prikupljanje podataka korištena su dva instrumenta: modificirana verzija Bogardusove skale socijalne distance i sociometrijski test. Uzorak je činilo 575 sudionika, učenika četvrtog razreda osnovne škole. Rezultati istraživanja pokazuju da postoji statistički značajna i negativna povezanost između socijalne distance i indeksa sociometrijskog statusa kada je u pitanju izbor predsjednika ($r = -.142$, $p < .05$), dok je povezanost socijalne distance i indeksa sociometrijskog statusa kada je u pitanju izbor osobe za druženje i igru u istom smjeru, ali na granici statističke značajnosti ($r = -.093$, $p = .086$). Oba podatka ukazuju da djeca koja su češće birana i po formalnom i po neformalnom kriteriju popularnosti imaju nižu socijalnu distancu od svojih vršnjaka. Ovakvi nalazi mogu imati važne praktične implikacije. Naime, "omiljeni" učenici u razredu imaju nižu ukupnu socijalnu distancu, te mogu predstavljati model ponašanja za svoje vršnjake i, posljedično, dovesti do smanjenja socijalne distance na razini cijelog razreda.

ISKUSTVO NASILJA U OBITELJI I TRENUTNE ŽIVOTNE PRILIKE KAO PREDIKTORI RIZIČNOSTI MAJKI ZA ZLOSTAVLJANJE DJECE

Nika Sušac, Marina Ajduković, Linda Rajhvajn Bulat

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet u Zagrebu

Ranije istraživanje provedeno u Hrvatskoj pokazalo je da je više od 25% djece koja pohađaju 7. razred osnovne škole tijekom života u obitelji doživjelo psihičko zlostavljanje, a čak 34% njih doživjelo je neki oblik tjelesnog zlostavljanja (Ajduković, Rimac, Rajter i Sušac, 2012). Kao nastavak tog projekta provedeno je istraživanje s učenicima iz cijele Hrvatske te roditeljima djece koja pohađaju 7. razred osnovne škole. Cilj ovog rada je ispitati doprinos različitih skupova prediktora objašnjenju rizičnosti za zlostavljanje djeteta kod majki. Uzorak sudionica čiji su podaci uključeni u analizu sastojao se od 486 majki prosječne dobi od 41 godine ($M=41,29$; $SD=5,077$), čija djeca u prosjeku imaju 13 godina. Kao kriterijska varijabla korišten je Inventar rizičnosti za zlostavljanje djeteta (Child Abuse Potential Inventory - CAPI; Milner, 1986), a instrumenti za ispitivanje prediktora uglavnom su konstruirani za potrebe ovog istraživanja. U istraživanju su korišteni sljedeći skupovi prediktorskih varijabli: sociodemografski podaci, iskustvo nasilja u djetinjstvu, odnos s partnerom, iskustvo stresa u svakodnevnom životu te socijalna podrška (Berlin social support scale; Schwarzer i Schulz, 2000). Hijerarhijska regresijska analiza pokazala je da svi skupovi prediktora značajno doprinose objašnjenju rizičnosti za zlostavljanje djece te da zajedno objašnjavaju 49,9% varijance navedenog kriterija. Za prediktore koji su se pokazali značajnima izračunate su i njihove povezanosti s pojedinim subskalama CAPI-ja, u svrhu boljeg razumijevanja njihovog doprinosa objašnjavanju ukupnog rezultata u kriterijskoj varijabli. U prezentaciji će biti prikazan doprinos pojedinih prediktora razumijevanju potencijala za zlostavljanje djeteta i njihova povezanost sa subskalama CAPI-ja te će se razmotriti implikacije dobivenih rezultata.

OSOBINE LIČNOSTI KAO PREDIKTORI STAVOVA PREMA ORGANIZACIJSKIM PROMJENAMA

Katarina Suvajdžić, Dobrila Vujić

*Katedra za psihologiju, Fakultet za pravne i poslovne studije
dr Lazar Vrkatić, Novi Sad, Srbija*

Osnovni cilj istraživanja bio je utvrditi jesu li osobine ličnosti prediktori stavova prema organizacijskim promjenama i, ukoliko jesu, koje osobine najbolje predviđaju pojedinačne faktore Skale stavova prema organizacijskim promjenama. Istraživanje je provedeno od studenog 2013. do siječnja 2014. godine na uzorku od 483 ispitanika zaposlenih u Srbiji. Za ispitivanje stavova prema organizacijskim promjenama konstruirana je četverostupanjska Skala organizacijskih promjena, koja je pokazala zadovoljavajuće metrijske karakteristike. Njenu latentnu strukturu čine četiri faktora: Fleksibilnost zaposlenih, Potreba za stabilnošću uvjeta rada, Otpor prema sistemskim promjenama i Iniciranje promjena. Osobine ličnosti operacionalizirane su inventarom ličnosti Velikih pet plus dva, autora Smederevac, Mitrović i Čolović. Ovom modelu ličnosti priključeni su opća samoefikasnost, operacionalizirana skalom General self efficacy scale, autora Schwarzera i Jerusalema, te lokus kontrole operacionaliziran Spectorovom skalom Work locus of control scale. Rezultati istraživanja pokazuju da osobine ličnosti ukupno objašnjavaju 21% varijance faktora Fleksibilnost zaposlenih. Otvorenost prema iskustvima ($\beta=.239$) i vanjski lokus kontrole ($\beta=-.131$) pojedinačno najviše doprinose predikciji fleksibilnosti. Vanjski lokus kontrole ($\beta=.216$), samoefikasnost ($\beta=-.205$) i neuroticizam ($\beta=.189$) značajni su prediktori potrebe za stabilnošću uvjeta rada. Ukupno, osobine ličnosti objašnjavaju 22.7% varijance ovog faktora. Osobine ličnosti objašnjavaju ukupno 23,7% varijance otpora prema sistemskim promjenama, gdje su najbolji prediktori ekstraverzija ($\beta=.154$), vanjski lokus kontrole ($\beta=.307$) i otvorenost prema iskustvima ($\beta=-.222$). 44.3% varijance faktora Iniciranja promjena objašnjeno je osobinama ličnosti, a kao najbolji prediktori pokazali su se samoefikasnost ($\beta=.370$), pozitivna valencija ($\beta=.207$), otvorenost prema iskustvima ($\beta=.151$) i vanjski lokus kontrole ($\beta=-.114$).

METRIJSKE KARAKTERISTIKE I FAKTORSKA STRUKTURA UPITNIKA SEQ-C ZA MJERENJE SAMOEFIKASNOSTI KOD MLADIH

Dušana Šarčević, Aleksandar Vasić, Jelena Perić

*Katedra za psihologiju, Fakultet za pravne i poslovne studije
dr Lazar Vrkatić, Novi Sad, Srbija*

Samoefikasnost, kao sržni motivacijski konstrukt socio-kognitivne teorije, predstavlja uvjerenje osobe u vlastite mogućnosti za izvršenje i prevladavanje različitih situacija i akcija. Na temelju podataka generiranih na prigodnom uzorku od 1921 ispitanika oba spola (62% ispitanica) i dobi od 15 do 19 godina provjerene su metrijske karakteristike i struktura upitnika za mjerenje opće i užih aspekata samoefikasnosti kod mladih (SEQ-C - Self-Efficacy Questionnaire for Children). Upitniku SEQ-C, koji u originalnoj verziji sadrži 24 čestice s petstupanjski uređenim kategorijama (ne)slaganja, u srpskoj verziji su pridodate tri opitne čestice za svaki aspekt samoefikasnosti. Analize metrijskih karakteristika čitavog upitnika i podskala ukazuju da je riječ o reprezentativnim, homogenim, pouzdanim i valjanim skupovima čestica. Podskale Akademska, Socijalna i Emocionalna samoefikasnost, kao i čitav upitnik, imaju zavidnu reprezentativnost (od $PSI1 = 0,87$ do $PSI1 = 0,96$), zadovoljavajuću pouzdanost (od $ALFA = 0,74$ do $ALFA = 0,92$; od $BETA = 0,75$ do $BETA = 0,88$) i pristojnu homogenost (od $H1 = 0,19$ do $H1 = 0,37$; od $H2 = 0,56$ do $H2 = 0,92$). Korelacije čestica sa prvim glavnim komponentama upitnika SEQ-C i podskala su sve očekivanog predznaka i veličina. Na osnovu eksploratorne faktorske analize i kriterijuma jedinice, Cattellovog kriterija i Hornove paralelne analize izolirana su tri Promax-faktora samoefikasnosti koji objašnjavaju 41% ukupne varijance, a u drugom redu jedan generalni faktor samoefikasnosti koji objašnjava 56% varijance. S obzirom da su gotovo u potpunosti replicirani, faktori su definirani kao i u izvornoj verziji Akademska, Socijalna, Emocionalna i Opća samoefikasnost. Kao u provjerama učinjenim na uzorcima iz drugih populacija, rezultati ovog istraživanja potkrepljuju početnu hipotezu o složenosti prostora mjerenja samoefikasnosti kod mladih i govore o sasvim prihvatljivim metrijskim karakteristikama upitnika SEQ-C.

ODNOS TEMPERAMENTA UČENIKA I KVALITETE NASTAVNIČKE INTERAKCIJE SA SAMOPOŠTOVANJEM I ŠKOLSKIM USPJEHOM

Slavica Šimić Šašić, Mira Klarin

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilište u Zadru

Cilj istraživanja bio je ispitati odnos temperamenta učenika i nastavničke interakcije sa samopoštovanjem i školskim uspjehom. Istraživanje je provedeno na uzorku od 189 učenika 7. i 8. razreda. Analiza korelacija pokazuje da su temperament i nastavnička interakcija povezani sa samopoštovanjem. Pozitivne dimenzije temperamenta (samokontrola i pozitivna afektivnost) i nastavničke interakcije (vodstvo, pomaganje i razumijevanje) pozitivno su povezane sa samopoštovanjem, dok su negativna afektivnost, agresija i depresivno raspoloženje učenika i davanje slobode, nesigurnost, nezadovoljstvo, konfliktnost i strogost nastavnika negativno povezani sa samopoštovanjem. Samostalni doprinos kvalitete nastavničke interakcije u objašnjenju samopoštovanja je 7%, a temperamenta 18%. Zajedno temperament učenika i kvaliteta nastavničke interakcije (uz spol i dob) objašnjavaju 42% varijance samopoštovanja a značajni prediktori su samokontrola i depresivno raspoloženje učenika. Veće samopoštovanje imaju učenici, koji su manje depresivno raspoloženi i koji imaju razvijeniju samokontrolu. Kod učenika s nižom razinom samokontrole boljem samopoštovanju doprinosi manje konfliktan odnos s nastavnikom. Kod učenika s višom razinom samokontrole boljem samopoštovanju doprinosi više razumijevanja, manje slobode i strogosti u odnosu s nastavnikom. Sa školskim uspjehom učenika (u predmetu) povezano je nezadovoljstvo nastavnika (negativno) i samokontrola učenika (pozitivno). Samostalan doprinos kvalitete nastavničke interakcije školskom uspjehu je 6% a temperamenta 17%. Kvaliteta nastavničke interakcije i temperament (uz spol i dob) objašnjavaju 28% školskog uspjeha a značajni prediktori su samokontrola učenika i nezadovoljstvo nastavnika. Bolji školski uspjeh imaju učenici čiji su nastavnici manje nezadovoljni i učenici s boljom samokontrolom. Boljem školskom uspjehu doprinosi manje nezadovoljstvo nastavnika i kod učenika s niskom i s visokom razinom samokontrole.

POVEZANOST STAVA PREMA RODNIM ULOGAMA I AMBIVALENTNIH RODNIH PREDRASUDA KOD STUDENATA SRPSKIH UNIVERZITETA

Ksenia Šimoković, Andrea Kapetan, Gordana Bojović, Vladimir Mihić

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Pitanju rodni predrasuda u posljednjem desetljeću posvećuje se sve više pažnje, naročito nakon novijih teorija koje govore o modernim vrstama predrasuda koje nisu samo rezultat hostilnosti prema drugim grupama. U ovom smislu, poseban značaj ima teorija o ambivalentnim predrasudama koja dobiva svoju istraživačku potvrdu u raznim zemljama i kulturama. Prikazano istraživanje bavilo se ispitivanjem odnosa stavova prema rodnim ulogama i predrasuda prema muškarcima i ženama, kao i uloge spola u ovim odnosima. Uzorak je činilo 308 ispitanika, studenata različitih fakulteta u Srbiji, od kojih je 114 muškaraca i 194 žena. Ovo istraživanje nastalo je kao produkt jednog većeg istraživanja, u okviru baterije za ispitivanje šireg spektra varijabli koje se tiču različitih socijalnih fenomena, a u ovom istraživanju su korišteni sljedeći instrumenti koji čine dio te baterije: Skala ambivalentnih predrasuda prema ženama (ASI) i Skala ambivalentnih predrasuda prema muškarcima (AMI), koje ispituju hostile i benevolentne predrasude prema oba spola, kao i Skala stavova prema rodnim ulogama (ATRG). Istraživanje je provedeno tijekom 2014. godine, na području Novog Sada i Beograda. Rezultati pokazuju da postoji značajna korelacija između stavova prema rodnim ulogama i predrasuda prema muškarcima i ženama i to tako da egalitarniji stav prema rodnim ulogama ukazuje na niže predrasude prema oba pola ($r=0,16$ do $r=0,51$). Također, utvrđene su i značajne pozitivne korelacije između samih benevolentnih i hostile predrasuda prema muškarcima i ženama, odnosno osobe sklone predrasudama prema jednom spolu pokazuju predrasude i prema drugom ($r=0,35$ do $r=0,62$). Utvrđena je i značajna razlika između muškaraca i žena u povezanosti stavova prema rodnim ulogama i različitih vrsta predrasuda (kod muškaraca su korelacije uglavnom više), kao i u povezanosti između različitih vrsta predrasuda međusobno (u ovom slučaju su korelacije uglavnom više kod žena).

PROFESIONALNI INTERESI, RADNE VRIJEDNOSTI I ISTAKNUTOST RADNE ULOGE KOD SREDNJOŠKOLACA

Iva Šverko, Toni Babarović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Iva Černja

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb

Lana Lučić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Maja Kurečić

Zagreb, Hrvatska

Profesionalni interesi, radne vrijednosti i istaknutost radne uloge glavne su odrednice profesionalnih odluka na kraju srednjoškolskog obrazovanja. Tijekom studenog i prosinca 2014. proveden je prvi val većeg longitudinalnog istraživanja razvoja karijere u adolescenciji. Istraživanjem je obuhvaćeno približno 900 učenika završnih razreda srednjih škola različitih obrazovnih profila (gimnazijalaca te srednjoškolaca četverogodišnjeg i trogodišnjeg strukovnog usmjerenja). Primijenjene su mjere interesa (kratka inačica Upitnika profesionalnih interesa PGI), vrijednosti (kratka inačica V-upitnika) te upitnik salijentnosti uloga (kratka inačica S-upitnika). U radu su opisane profesionalne težnje učenika i učenica, te su razmatrane razlike u interesima, vrijednostima i najistaknutijim ulogama s obzirom na spol, tip obrazovnog programa, školski uspjeh, profesionalni status roditelja te razinu doživljene socijalne podrške. Glavni rezultati ukazuju na očekivane trendove u kojima su zamijećene razlike između učenika gimnazija i strukovnih škola, učenika različitog obrazovnog postignuća, kao i učenika različitog profesionalnog statusa roditelja. U radu se razmatraju posljedice utvrđenih razlika na profesionalni razvoj učenika, na način donošenja odluka o karijeri te na obrazovne i profesionalne ishode. S druge strane, prisutne različitosti imaju značajne posljedice na pristup profesionalnom savjetovanju različitih skupina učenika i na načine usmjeravanja njihove karijere. Sugestije i preporuke za korištenje višebraznih pristupa profesionalnom usmjeravanju srednjoškolaca navedene su u zaključcima ovog rada.

ULOGA KARAKTERISTIKA ADOLESCENATA I RODITELJSKOG PONAŠANJA U PREDVIĐANJU SAMOOKRIVANJA RODITELJIMA

Ana Tokić Milaković, Ninoslava Pećnik

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Tijekom adolescencije, djeca provode značajan dio vremena izvan vidokruga roditelja, a temeljni izvor informacija o svakodnevici adolescenata predstavlja njihovo spontano i slobodno samootkrivanje (Stattin i Kerr, 2000). Cilj ovog istraživanja je bio utvrditi može li se i u kojoj mjeri na temelju karakteristika adolescenta i percepcije roditeljskog ponašanja u kontekstu samootkrivanja predvidjeti aktualno samootkrivanje adolescenata majkama i očevima. Korišteni su sljedeći instrumenti: samoprocjena "pet velikih" faktora ličnosti (Scholte, van Aken, & van Lieshout, 1997), Upitnik percepcije roditeljskog ponašanja u kontekstu samootkrivanja (Tokić Milaković i Pećnik, 2014), Skala samootkrivanja o dnevnim aktivnostima (Stattin & Kerr, 2000) i Skala samootkrivanja o osjećajima i brigama (Kerr, Stattin, & Trost, 1999). Rezultati su pokazali da spol, ugodnost, savjesnost i otvorenost za iskustva/intelekt adolescenata imaju jedinstveni nezavisni doprinos u predviđanju samootkrivanja adolescenata roditeljima. Djevojčice se majkama samootkrivaju nešto više nego dječaci, a za samootkrivanje očevima o osjećajima i brigama je pronađeno obrnuto. Percepcija roditeljskog ponašanja u kontekstu samootkrivanja adolescenata objasnila je značajan dio varijance samootkrivanja majkama i očevima povrh ličnosti i spola adolescenata. Pritom sustavno najveći doprinos ostvaruje percepcija tzv. facilitirajućih roditeljskih ponašanja u kontekstu samootkrivanja (Iniciranje razgovora, Podrška i uvažavajuće vodstvo). Pronađeni su moderacijski učinci spola adolescenta na: (1.) povezanost između emocionalne stabilnosti, odnosno savjesnosti adolescenata i samootkrivanja ocu, (2.) povezanost između percepcije facilitirajućih ponašanja majki i aktualnog samootkrivanja majkama, i (3.) povezanost između percepcije inhibirajućih ponašanja majki/očeva i aktualnog samootkrivanja majkama/očevima.

EFEKTI DISPOZICIJSKOG AFEKTA NA VREMENSKU ZAVISNOST RASPOLOŽENJA I PROCJENA ZADOVOLJSTVA

Marko Tončić, Petra Anić, Ingrid Brdar

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Rijeci

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati kovarijaciju raspoloženja i zadovoljstva. Željelo se provjeriti (1) povezanost između raspoloženja i procjene zadovoljstva na intra-individualnoj razini, (2) vremensku konzistentnost odnosa između raspoloženja i procjena zadovoljstva, i (3) ovisnost intenziteta povezanosti između dvaju pojava o dispozicijskoj razini afekta. 98 studenata sudjelovalo je u istraživanju provedenom metodom uzorkovanja iskustava. U prvom dijelu istraživanja sudionici su procijenili uobičajenu razinu pozitivnog i negativnog afekta. Nakon toga su metodom uzorkovanja doživljaja pet puta dnevno tijekom sedam dana procjenjivali svoje raspoloženje i zadovoljstvo. Rezultati su pokazali da su u prosjeku vremenske serije procjena zadovoljstva snažno povezane s pozitivnim raspoloženjem ($r=.50$) i negativnim raspoloženjem ($r=-.38$) u situaciji istovremene procjene. Za testiranje vremenske ovisnosti dvaju pojava izračunate su korelacije vremenskih serija s pomakom od ± 5 vremenskih koraka te je testirana razlika u visini korelacija u funkciji pomaka između serija. Vremenske serije procjena zadovoljstva s oba faktora raspoloženja pokazala su jasnu vremensku ovisnost, tj. uvođenjem pomaka među vremenskim serijama, korelacija postaje nula. Visina korelacija u situaciji istovremene procjene pokazala je i ovisnost o dispozicijskoj razini afekta. Dispozicijskom afektu može se pripisati 20% varijabiliteta visine povezanosti trenutnog raspoloženja i zadovoljstva. Modeli povezanosti negativnog raspoloženja više su pod utjecajem dispozicija nego modeli pozitivnog raspoloženja, što je i skladu s rezultatima prijašnjih istraživanja. Rezultati pokazuju vremensku konzistenciju ispitanih pojava, te upućuju na njihovo preklapanje, pogotovo na razini trenutnih procjena. S druge strane, pokazalo se da su, u usporedbi s pozitivnim raspoloženjem, varijabilitet negativnog raspoloženja i njegovi efekti na zadovoljstvo više vezani uz dispozicijske nego uz situacijske faktore.

SLIČNO JE U BLIZINI? PROVJERA POSTAVKI TEORIJE KONCEPTUALNIH METAFORA

Mirjana Tonković, Ivan Tomić, Andrea Vranić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Teorija konceptualne metafore pretpostavlja da su apstraktni pojmovi reprezentirani pomoću konkretnih na način opisan kroz metafore. Specifično, teorija pretpostavlja da metafore omogućuju i podržavaju apstraktno mišljenje zato što povezuju apstraktne pojmove s konkretnim osjetilnim iskustvima. Često tako možemo čuti kako ljudi apstraktne pojmove poput emocija ili važnosti opisuju konkretnim osjetnim iskustvima (npr. „hladan odnos“ ili „visoka pozicija“). U ovom radu bavili smo se pojmom sličnosti koji se često opisuje u terminima prostorne udaljenosti. Tako pojmove, ljude ili događaje koji su slični često opisujemo kao bliske, a one koji su različiti kao udaljene. Znači da apstraktni pojam sličnosti reprezentiramo koristeći prostor. Dosadašnja istraživanja pokazala su da pojmove procjenjujemo semantički sličnijima ako se nalaze blizu nego ako su udaljeni, te da slične boje brže procjenjujemo sličnima ako se nalaze blizu, nego ako su udaljene. U ovom eksperimentu ispitivali smo odnos udaljenosti riječi na ekranu i brzine procjene njihove semantičke sličnosti. Parovi semantički sličnih i parovi semantički različitih riječi prikazivani su na ekranu u dva različita položaja: međusobno udaljene i blizu. Proveden je potpuno zavisni 2x2 eksperimentalni nacrt s vremenom reagiranja i brojem grešaka kao zavisnim varijablama. Parovi riječi odabrani su predistraživanjem tako da se radi o jasno semantički sličnim i jasno semantički različitim riječima. Pretpostavka je da će udaljenost riječi na ekranu i semantička sličnost biti u interakciji i to tako da će brzina procjene sličnosti ovisiti o udaljenosti riječi na ekranu odnosno da će brzina reakcije na semantički slične riječi biti veća za riječi prikazane blizu nego kada su udaljene, dok će se obrnuto dogoditi za semantički različite riječi. Rezultati su razmatrani u okviru teorije konceptualne metafore i implikacija koje nalazi istraživanja imaju za razumijevanje reprezentacije i korištenja apstraktnih pojmova.

MOTIVACIJSKE ODREDNICE LAŽIRANJA ODGOVORA NA UPITNICIMA LIČNOSTI U SELEKCIJSKOJ SITUACIJI

Maša Tonković Grabovac, Željko Jernei

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Lažiranje odgovora na upitnicima ličnosti nije lako otkriti. Zato je važno utvrditi o čemu sve ovisi hoće li i u kojem stupnju pojedinci lažirati svoje odgovore. U posljednjih desetak godina predloženo je nekoliko modela koji su nastojali specificirati ključne odrednice lažiranja. Međutim, empirijske provjere modela i s njima povezanih odrednica bile su malobrojne, vrlo specifične i manjkave. Stoga je cilj ovog istraživanja bio objediniti odrednice lažiranja specificirane u različitim modelima i na cjelovit način provjeriti koje su od njih ključne za pojavu lažiranja na individualnoj razini. U skladu s općim modelom lažiranja Goffina i Boyd (2009) neposredne odrednice motivacije za lažiranjem specificirane/predložene u pojedinim modelima svrstane su u četiri kategorije: osobine ličnosti, aspekti moralnog sklopa, kontekstualni čimbenici te doživljena sposobnost lažiranja odgovora. Upitnike pomoću kojih su operacionalizirane motivacijske odrednice lažiranja sudionici istraživanja (N=393) rješavali su samo u iskrenoj situaciji odgovaranja. S druge strane, jedan petfaktorski upitnik ličnosti sudionici su rješavali u dva navrata. Prvi put u situaciji iskrenog odgovaranja, a drugi put nakon mjesec dana u simuliranoj selekcijskoj situaciji. Razlika u rezultatima svakog pojedinog sudionika na upitniku ličnosti u iskrenoj i selekcijskoj situaciji predstavljala je direktnu mjeru individualnog stupnja lažiranja. S dobivenim podacima provedene su regresijske i strukturalne analize. Rezultati provedenih analiza potvrdili su postojanje značajnih odrednica lažiranja odgovora unutar svake pretpostavljene kategorije. Uz specificiranje ključnih motivacijskih odrednica, doprinos ovoga istraživanja jest i bolje razumijevanje njihovih međusobnih odnosa u predviđanju lažiranja odgovora u upitnicima ličnosti. Praktične implikacije rezultata odnose se na poboljšanje strategija suočavanja s lažiranjem odgovora u realnim selekcijskim situacijama.

PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE MULTIDIMENSIONAL JEALOUSY SCALE (MJS) ON A SERBIAN SAMPLE

Milica Tošić Radev, Vladimir Hedrih, Tatjana Stefanović Stanojević

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija

White and Mullen (1989), following the Lazarus appraisal theory of emotions (Lazarus, 1984), suggested that the experience of jealousy should include cognitive evaluation, emotional reaction and behavioral manifestation of jealousy. The efforts to operationalize the multidimensional model of jealousy (White and Mullen, 1989) have led to the construction of the Multidimensional Jealousy Scale (Pfeiffer & Wong, 1989). MJS is a measure of romantic jealousy and includes 24 statements, eight for each subscale, in accordance with the theoretical model. The goal of the current study was to examine psychometrical properties of the Serbian version of the Multidimensional Jealousy Scale (MJS, Pfeiffer & Wong, 1989). For this purpose, 500 participants, aged 18-40, 71% of them married or in a relationship, were asked to complete this version of MJS. In order to examine external validity of MJS participants were also asked to complete The Rosenberg's self-esteem scale, The Big Five Inventory and the Love Attitudes Scale. In spite of the confirmatory showing poor fit due to specificity covariance of certain items (GFI = .622; AGFI = .551; NFI = .582; NNFI = .571; CFI = .609; RMSEA = .164; RMSSR = .114; Chi-Square = 2292.69, df = 252, $p < .0001$), exploratory factor analysis gave strong support both to the three factor structure suggested by the theory and to the distribution of indicators by subscales. Internal consistency of the three subscales (Cronbach alpha = .90, .83, .82, respectively) and the overall jealousy measure (Cronbach alpha = .90) was high. Correlations with neuroticism ($r = .36$; $p < .05$), self-esteem ($r = -.25$; $p < .05$) and mania love style ($r = -.50$; $p < .05$) are consistent with the theoretical expectations and previous results, suggesting good external validity of the instrument.

ANISOTROPY THROUGH SENSES - DOES ANISOTROPY OF PERCEIVED DISTANCE VARY IN DIFFERENT SENSES

Oliver Tošković

*Laboratory for experimental psychology,
Faculty of philosophy, University of Belgrade, Serbia*

People tend to perceive distances above them as larger than physically same distances in front of them, which is called perceived distance anisotropy. This effect might be due to integration of gravity into our perceptual-action schemes. Namely, action upward opposes gravity, which makes it harder than action on horizontal direction, and therefore, perceiving upward distances as further makes our system put more effort and performs action more easily. Aim of this research was to examine possible differences in perceived distance anisotropy, in various sensory modalities. We compared results from five experiments in which participants matched distances of stimuli, on two directions, horizontal and vertical (regarding body main axis). In first 3 experiments participants matched distances visually. In the first experiment 14 participants were in upright position, and moved their head in order to look up or straight ahead, while in the second 13 participants moved their head while lying on the left side of the body. In the third experiment 15 participants changed viewing directions by moving their body. In the fourth experiment 15 participants matched distances from upright position by their hand (proprioceptive information), while in the fifth 16 participants matched distances auditory. In all experiments we computed ratio between vertical and horizontal estimated distances, which was used as dependent variable. Results show that there is a significant effect of experiment (sensory modality), stimuli distance, and interaction of the two. When we combine visual or auditory information with proprioceptive and vestibular (experiments 1 and 5) anisotropy is larger than when we combine visual information with proprioceptive or vestibular only (experiments 2 and 3), or when we use only proprioceptive information (experiment 4). These results suggest that anisotropy grows when system combines both, proprioceptive and vestibular information with other sensory modalities.

KAKVA JE BUDUĆNOST PARTNERSKIH VEZA? PREFERENCIJE I KARAKTERISTIKE VEZA MLADIH

Vesna Travica

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija

Svjedoci smo da se u suvremeno doba događaju velike promjene u bračnim i bliskim partnerskim odnosima. Po Giddensu (1992), možemo pratiti zanimljiv razvoj partnerskog odnosa od "dok nas smrt ne rastavi" preko "da vidimo kako će funkcionirati" do "kad god je to ugodno". U suvremenim partnerskim odnosima promijenila su se očekivanja: danas većina partnera smatra da im odnos treba pružiti emocionalno i seksualno zadovoljstvo. Sociolog Lee (1973) tvrdi da je u partnerskim vezama iščezao ideal nesebične ljubavi te da vlada uvjerenje da odnos treba biti uživanje, a ne odricanje i borba sa sebičnim nagonima. On je pretpostavio da dolazi "carstvo ludusa", neobaveznoga tipa veze bez emocionalnog ulaganja, fokusiranoga samo na uživanje. Štulhofer (2004) postavlja pitanje postoji li tendencija da se partnerski odnosi svedu samo na seksualnu intimnost? Bauman (2003) ukazuje da je posljedica principa uživanja prolaznost i krhkost veza koja vodi sve većoj usamljenosti, nestabilnosti i unutrašnjoj nesigurnosti pojedinca. Teorija privrženosti odraslih pruža potencijalno objašnjenje ove nesigurnosti suvremenog čovjeka. Ona polazi od pretpostavke da je potreba za bliskošću i sigurnošću urođena biološka potreba koja traje cijeli život i traži zadovoljenje bez obzira na društvene okolnosti. Ovo istraživanje polazi od pretpostavke da mladi u Beogradu danas, usprkos promjenama i društvenim pritiscima, najviše žele ostvariti ozbiljnu i predanu ljubavnu vezu. Istraživanje je provedeno u Beogradu na uzorku od 314 sudionika u dobi od 19 do 25 godina (160 mladića i 154 djevojaka). Upotrijebljeni su instrumenti: Skala ljubavnih stilova (Lee, 1973), Anкета za ispitivanje stavova prema vezama i seksualnosti (Daglish, 2011) i Inventar iskustava u bliskim vezama (Kamenov & Jelić, 2003). Potvrđena je hipoteza da današnja generacija mladih u Beogradu preferira ozbiljne, tj. dugotrajne i bliske veze, iako je za utvrđivanje promjena u vezama neophodno pratiti nekoliko generacija.

U KOJOJ MJERI ŽIVOTNE VRIJEDNOSTI ODREĐUJU KORIŠTENJE FINACIJSKIH USLUGA

Josip Tvratković, Robert Perčević

GfK, Zagreb

Financijska kriza koja traje od 2008. godine dovela je do niza promjena u mnogim aspektima života, pa tako i u odnosu prema novcu i prema financijskim uslugama. Globalno istraživanje potrošačkog bankarstva koje je provela konzultantska kuća Ernst & Young na više od 32.000 bankarskih klijenata u 43 zemlje tijekom 2013. godine pokazalo je da klijenti sve češće razvijaju odnose s više različitih pružatelja usluga, da razvoj tehnologije i porast korištenja mobilnih uređaja značajno mijenja dosadašnji način korištenja financijskih usluga, te da klijenti očekuju veću transparentnosti poslovanja i unapređenje procesa rješavanja problema i žalbi kako bi održali povjerenje u njih. Amalia i Lonut (2009) su u svom istraživanju pokazali da kod percepcije situacije s negativnim efektima kakva je recimo ekonomska kriza, ključnu ulogu u razumijevanju potrošačkog ponašanja imaju percepcija rizika i stav prema riziku. Flatters i Willmott (2009) su identificirali neke trendove vezane za ponašanje potrošača u razdoblju recesije, poput inzistiranja na jednostavnosti, štedljivosti kad to i nije nužno, stalnoj potrazi za sniženjima i rasprodajama, padu interesa za "zelenim ponašanjem" i smanjenju tzv. "etičkog konzumerizma". Na općenitijoj razini navedene aspekte možemo promatrati kroz životne vrijednosti. Vrijednosti su definirane kao stabilna uvjerenja o tome što je poželjno, odnosno kao kognitivne reprezentacije potreba (Schwarz & Blisky, 1987). Kao takve jasno utječu na selekciju i evaluaciju ponašanja i događaja te određuju dugoročne ciljeve kojima pojedinci teže. Postoji duga tradicija korištenja vrijednosti u kontekstu predviđanje potrošačkog ponašanja (npr. Beatty et al., 1985; Huffman et al., 2000; Kahle & Xie, 2008.). Cilj ovoga rada je prikazati vrijednosti u Hrvatskoj nakon više godina recesije te ustanoviti u kojoj mjeri te vrijednosti predviđaju odabir financijskih proizvoda. Kao podloga za mjerenje vrijednost korišten je Schwartz Value Inventory (Schwarz, 2006).

PERCEPCIJA LOKACIJE VRHA KUTA

Pavle Valerjev, Marin Dujmović, Tanja Gulan

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

U prethodnom istraživanju (Valerjev i Gulan, 2013) utvrđeno je postojanje negativne Müller-Lyerove (ML) iluzije te je pretpostavljeno da postoje detektori obilježja specijalizirani za orijentaciju kutova i da oni sudjeluju u nastanku standardne i negativne ML iluzije. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti da li se vrhovi kutova u 2D prostoru subjektivno pozicioniraju s malom pogreškom prema unutrašnjosti kuta. Provedena su dva eksperimenta koji su se temeljili na psihofizičkoj metodi prisilnog izbora. U prvom eksperimentu (N=21) ispitaniku je prvo prezentiran pravi kut čiji je položaj na ekranu, kao i orijentacija prema lijevo ili desno, po slučaju varirala. Nakon toga uslijedila je vidna maska (nasumične točkice) u trajanju od 500 ms i na kraju 2 ciljna kuta iste orijentacije, gdje je jedan od njih bio pomaknut 10 px prema vanjskoj strani, a drugi 10 px prema unutrašnjosti originalnog kuta. Ispitaniku je u uputi rečeno da je jedan od 2 kuta na originalnoj poziciji te da trebaju izabrati taj kut. Kako niti jedan od kutova nije bio na originalnoj poziciji, prema nul-hipotezi bi se očekivalo da će izbor unutarnjih i vanjskih kutova iznositi oko 50%. Svaki ispitanik je uradio 240 kritičnih, kao i 80 filler zadataka, radi bolje kontrole u eksperimentu. Ispitanici su u prosjeku u 62,4% slučajeva birali unutarnji kut, što je statistički značajno različito od slučajnog biranja. Drugi je eksperiment (N=24) po svemu isti kao i prvi eksperiment, samo što su kao ciljni podražaj korištene 2 točke na istim pozicijama gdje su bili vrhovi kutova u prvom eksperimentu. Zadatak ispitanika bio je da odabere onu točku gdje se nalazio vrh originalnog kuta. Ispitanici su u 62,1% slučajeva birali unutarnju točku i to je također statistički značajno različito od slučajnog biranja. Ovim istraživanjem je potvrđena hipoteza da se kutovi doživljajno pozicioniraju s malim pomakom prema unutrašnjosti kuta. Taj mehanizam možda sudjeluje u nastanku ML varke.

ZAJEDNIČKA FAKTORSKA STRUKTURA SAMOPOŠTOVANJA I SAMOEFIKASNOSTI U ADOLESCENCIJI

Aleksandar Vasić, Dušana Šarčević, Jelena Perić

*Katedra za psihologiju, Fakultet za pravne i poslovne studije
dr Lazar Vrkatić, Novi Sad, Srbija*

Jedno od ključnih pitanja o empirijskim osnovama srodnosti konstrukata, poput samopoštovanja i samoefikasnosti, u ovom istraživanju reformulirano je kao problem zajedničke faktorske strukture čestica instrumenata za mjerenje ove dve osobine. Na uzorku od 1921 ispitanika oba spola (62% ispitanica) i dobi od 15 do 19 godina primijenjene su Skala samodopadanja i kompetentnosti (Self-Liking and Self-Competence Scale) sa 20 i Skala samoefikasnosti (Self-Efficacy Questionnaire for Children) s 24 izvorne i tri opitne čestice. Prostor normaliziranih i standardiziranih čestica analiziran je metodom glavnih komponenata s Promax-rotacijom. Konzervativni kriterij jedinice ukazao je na devet, a Cattellov scree i paralelna analiza na sedam značajnih dimenzija, što je više od očekivanog broja od pet dimenzija na osnovu ukupnog broja predmeta mjerenja primijenjenih instrumenata. Peto- i sedmofaktorska solucija pokazale su se jednako smislenim i međusobno relativno konzistentnim. Obje solucije sadržale su replicirane dimenzije samoefikasnosti, a umjesto očekivanih dimenzija samopoštovanja dva faktora metoda određena (re) kodiranjem čestica. Za razliku od petofaktorske, u sedmofaktorskoj soluciji pored dva metoda faktora skale samopoštovanja izoliran je još faktor nerekodiranih čestica samopoštovanja, dok se dimenzija socijalne samoefikasnosti raspolovila u dimenzije interpersonalne razmjene i asertivnosti. Također, u obje solucije u drugom redu dobiven je generalni faktor samopoimanja. Na osnovu ovih nalaza može se zaključiti da su konstrukti samopoštovanja i samoefikasnosti daleko bliži nego što su zagovornici referentnih teorija spremni to priznati. Ovi nalazi su dodatni razlog za sumnju u zasnovanost dvodimenzionalnog modela koji stoji iza skale samopoštovanja. Naredna istraživanja istog ili sličnog problema trebalo bi učiniti na uzorcima ispitanika starije dobi, a pažnju usmjeriti na propitivanje uloge faktora metoda, što bi uvećalo empirijsku snagu iznijetih zaključaka.

META-ANALIZA ISTRAŽIVANJA GENETSKOGA I OKOLINSKOGA DOPRINOSA INDIVIDUALNIM RAZLIKAMA U LIČNOSTI

Tena Vukasović Hlupić, Denis Bratko

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Cilj ove meta-analize bio je sistematizirati znanje u području heritabilnosti ličnosti te ispitati postoje li razlike u procjeni heritabilnosti ovisno o vrsti bihevioralno-genetičkog nacrta istraživanja i vrsti osobinskog modela ličnosti. Dosadašnja istraživanja u području genetike ponašanja pokazuju da su individualne razlike u ličnosti dijelom genetski posredovane, a ovisno o nacrtu istraživanja i modelu ličnosti zabilježene su određene varijacije u procjenama. Postupak meta-analize dokumentiran je kroz jasno i jednoznačno definirane istraživačke probleme, kriterije uključivanja i isključivanja, izradu kodnog plana i kodne knjižice, višestruko nezavisno kodiranje, korištenje adekvatnih statističkih postupaka te uz svijest o potencijalnim izvorima invalidnosti i potrebnim korektivnim postupcima. Nakon opsežnog pretraživanja literature te isključivanja veličina učinaka koje su zadovoljile neki od kriterija isključivanja, formiran je konačan uzorak od 62 nezavisne veličine učinka. Analizom je utvrđeno kako je 39% individualnih razlika u ličnosti rezultat djelovanja genetskih doprinosa, dok je 61% rezultat djelovanja okolinskih doprinosa. Ovaj zaključak ostao je nepromijenjen i nakon provedbe korekcije za pristranost u objavljivanju. Prilikom testiranja potencijalnog moderatorskog utjecaja na veličinu učinka, utvrđeno je da vrsta osobinskog modela ličnosti nije značajan moderator, dok je vrsta nacrta istraživanja statistički značajan moderator i to u smjeru sustavno viših procjena relativnog genetskog doprinosa u istraživanjima blizanaca (47%) u odnosu na porodična istraživanja i istraživanja usvajanja (23%). Razmotrene su smjernice za buduća primarna istraživanja kao i ograničenja ove meta-analize.

ZAŠTO, KAD I KAKO KORISTITI TESTOVE OPĆE INFORMIRANOSTI?

Predrag Zarevski, Dragutin Ivanec

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Krunoslav Matešić, ml.

Odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Testovima opće informiranosti (TOI) obuhvaćamo informacije koje uglavnom nisu vezane uz institucionalizirano školovanje, već su dio svakodnevnog govora i često se nalaze u medijima. Na neizravan način mjere sposobnost usvajanja znanja, i u tom se smislu podudaraju s definicijom kristalizirane inteligencije (Gc) kao mjere lakoće usvajanja i korištenja znanja. U 3 primjene razmjerno kratkih verzija TOI-a na različitim uzorcima sudionika u RH i u baterijama s više kognitivnih mjera sličnog broja čestica i pouzdanosti, upravo TOI su dosljedno imali najveću projekciju na prvi glavni predmet mjerenja baterije testova. To daje odgovor na pitanje zašto trebamo TOI: dobro odabran skup pitanja za opću informiranost može poslužiti za mjerenje Gc-a. Odgovor na pitanje kad koristiti TOI ima više odgovora. Prvi, kad imamo malo vremena - 50-ak čestica se rješava za manje od 20 min. Drugi je formalni razlog - u slučaju da postoji otpor/zabrana testiranja inteligencije, testiranje TOI-em "lakše prolazi". Treći je humani razlog - zbog svoje forme i naslova, izaziva manje stresa i testne anksioznosti, jer je za samopoštovanje lakše biti neinformiran nego neinteligentan. Ostaje pitanje kako koristiti TOI? Budući da neke čestice postaju prepoznate, neke gube na važnosti, a s napretkom tehnologije i društveno-političkim promjenama, javljaju se neke nove potencijalno dobre čestice, TOI-e treba revidirati svakih 5-10g. To se odnosi i na odabir i na opseg domena opće informiranosti. Što se tiče baždarenja TOI-a, u cilju formiranja testova dobre unutarnje pouzdanosti (koja je nužno niža u odnosu na većinu unifacetnih klasičnih testova inteligencije) preporučljivo je odvojeno baždarenje s obzirom na spol i obrazovanje (u smislu gimnazija ili strukovna škola, odnosno SSS ili VSS). No, s obzirom na sve veću dostupnost općih informacija, uskoro može postati upitno diferencijalno baždarenje.

METAKOGNITIVNO NADGLEDANJE KATEGORIJALNOG UČENJA ZADATAKA TEMELJENIH NA PRAVILU

Valnea Žauhar, Igor Bajšanski, Dražen Domijan

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Rijeci

Cilj istraživanja bio je ispitati metakognitivno nadgledanje kategorijalnog učenja zadataka različite razine kompleksnosti logičkih struktura kategorija. Podražaji su bili geometrijski likovi čija su svojstva varirala na tri dimenzije: oblik, veličina i boja. Korišteni su zadaci koji se temelje na jednodimenzionalnom pravilu (tip I), dvodimenzionalnom konjunktivnom pravilu (tip II) i jednodimenzionalnom pravilu s iznimkom koje uključuje sve tri dimenzije (tip III). Provedena su dva eksperimenta (eksperiment 1: N=44; eksperiment 2: N=38). U oba je eksperimenta zadatak ispitanika bio klasificirati podražaje u dvije međusobno isključive kategorije. U prvom je eksperimentu nakon svake klasifikacije od ispitanika tražena procjena sigurnosti u točnost klasifikacije na skali od 50 do 100%. U drugom je eksperimentu od ispitanika tražena procjena blizine usvajanja pravila na skali od 1 do 7 nakon svakog bloka klasifikacije skupa podražaja. Rezultati istraživanja su očekivano pokazali kako se točnost klasifikacije i visina metakognitivnih procjena smanjuju u funkciji težine zadatka. Nadalje, rezultati su ukazali na porast u točnosti klasifikacije i visini metakognitivnih procjena s približavanjem kraja učenja. Usklađeni obrasci točnosti klasifikacije i visine metakognitivnih procjena ukazuju na to da je metakognitivno nadgledanje kategorijalnog učenja efikasno neovisno o tome traži li se od ispitanika nadgledanje učenja pojedinog podražaja što je ispitano procjenama sigurnosti u točnost klasifikacije u prvom eksperimentu, ili nadgledanje učenja skupa podražaja što je ispitano procjenama blizine usvajanja pravila u drugom eksperimentu. Kada se usporede obrasci točnosti klasifikacije i dviju vrsta metakognitivnih procjena uočava se kako procjene blizine usvajanja pravila bolje prate točnost klasifikacije. Ovakav nalaz podupire rezultate istraživanja prema kojima su globalne procjene usklađenije s izvedbom.

EMPIRICAL EVALUATION OF THE GESTALT THERAPY APPROACH IN OFFENDERS USING CORE AND CHAP INSTRUMENTS

Jelena Želeskov Đorić, Janko Međedović

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Michele Cannavo

Instituto di Gestalt, HCC, Italy

In the forensic literature, psychotherapy is considered as an important part of resocialization and rehabilitation of the offenders. In this research study we performed a group gestalt therapy which lasted for 30 weeks in a group of offenders (N=70). The effect of therapy was measured via CORE instrument which was administered after every session (once per week). The instrument contains four subscales that measure psychological dysfunction: Subjective Well Being, Problems Symptoms, Life Functioning and Risk. Two other measures were collected at the end of psychotherapy: 1) CHAP, a rating measure that examines the successfulness of therapy and contains five indicators: Symptom change, Adaptive capacity, Self-insight, Basic conflicts and Extratherapeutic factors; 2) ASRS, a self report questionnaire which measures mania and depression symptoms. The aim of the study was to examine the changes in CORE subscales during psychotherapy and to validate CORE and CHAP instruments using them as predictors of mania and depression. The results of the repeated measures analysis showed that the change in the means of the CORE subscales was significant during the therapy. However a declining trend of the means across the sessions was not detected because of the "floor" effect: means were quite low even at the first questionnaire administration. Regression functions with mania and depression were set as criterion variables were statistically significant. The best predictor of the CORE subscales was the Life functioning, while all of the CHAP indicators except the Adaptive capacity had the independent contribution to the predictions. The results confirmed the validity of CORE and CHAP as predictors of mania and depression symptoms in the population of offenders. However, CORE subscales showed low discriminative power in longitudinal evaluation of the change in psychological dysfunction during the therapy.

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

322 DAN RAMIRAI
ZORANA BUJASA

**POSTER SEKCIJA
POSTER SESSION**

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

PREPOZNAVANJE EMOCIONALNIH IZRAZA LICA KOD MUŠKARACA I ŽENA

Damir Aljić

*Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Mostaru, Bosna i Hercegovina*

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati brzinu i točnost prepoznavanja facijalnih ekspresija radosti, tuge, straha, iznenađenja, gađenja, ljutnje i neutralne ekspresije muških i ženskih lica na muškim i ženskim ispitanicima. U predispitivanju, na prigodnom uzorku od 22 ispitanika (11 muškaraca i 11 žena) utvrđivana je točnost prepoznavanja emocionalnih izraza lica sa 84 fotografije (42 muška i 42 ženska lica). Emocionalni izrazi su bili za emocije: radost, tuga, strah, ljutnja, iznenađenje, gađenje i neutralna ekspresija. Na temelju rezultata ispitanika odabrane su fotografije koje će se koristiti za glavno ispitivanje. U glavnom ispitivanju sudjelovalo je 60 ispitanika (30 muškaraca i 30 žena) i utvrđivana je točnost prepoznavanja emocionalnih izraza lica sa odabranih fotografija, kao i vrijeme potrebno za točno prepoznavanje (ms). Obradom rezultata utvrđeno je da postoje značajne razlike u vremenu točnog prepoznavanja emocionalnih izraza radosti sa muških ($t=-3,06$; $df=54$) i ženskih ($t=-3,34$; $df=56$) lica kao i u broju pogrešaka prilikom prepoznavanja emocionalnih izraza lica kod muškaraca i žena ($\chi^2=3,99$) uz smjeru da žene brže točno prepoznaju emocije radosti i imaju manje pogrešaka prilikom prepoznavanja svih emocija u odnosu na muškarce. Nisu utvrđene značajne razlike u vremenu ispravnog prepoznavanja facijalnih ekspresija niti u broju pogrešaka prilikom prepoznavanja facijalnih ekspresija sa ženskih i muških lica na razini cijele skupine ispitanika. Konačno, utvrđena je statistički značajna povezanost u vremenu ispravnog prepoznavanja facijalne ekspresije sa radosti sa muških i ženskih lica na razini cijele skupine ispitanika (ž-rad i m-rad $r=0,82$; m-rad i m-neut $r=0,75$; ž-ljut i m-str $r=-0,56$). Dobiveni rezultati uglavnom idu u prilog postavljenim hipotezama baziranim na evucijskim postavkama prema kojima su žene uspješnije u prepoznavanju emocija, iako prema rezultatima ovog istraživanja nisu uspješnije u njihovom izražavanju.

EMOCIONALNO ISKUSTVO KAO DIO DOŽIVLJAJA UMJETNIČKOG DJELA

Marina Bauer

Akademija likovnih umjetnosti, Zagreb

Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

U ovom je radu ispitivana povezanost likovnog sadržaja i promjene raspoloženja na primjeru umjetničkog rada „Sam/a sa sobom“ Marine Bauer. S ciljem da se utvrdi je li i na koji način konkretan umjetnički rad izaziva emocije kod gledatelja, proveden je niz intervjua i primijenjena je grafička skala raspoloženja, konstruirana u svrhu ovog istraživanja. Sudionici, 15 posjetitelja umjetničkih izložbi odrasle dobi, pozvani su da dožive umjetničko djelo te da nakon toga izvijeste o emocijama koje su doživjeli. Na temelju intervjua i procjena raspoloženja, autorice raspravljaju o emocionalnoj snazi konkretnog umjetničkog rada, o važnosti emocija u doživljavanju i pamćenju umjetničkih djela te o univerzalnosti emocionalnog doživljaja umjetničkog djela.

THE PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE DRIVER TEST Q 35 IN A SERBIAN AND CROATIAN SAMPLE

Mina Božović, Kristina Brajović Car, Patrick Ellersich

Fakultet za medije i komunikacije, Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija

The Driver test 35 Q is constructed for measuring the five types of Drivers. In Transactional analysis theory Drivers are representing the behavioral patterns, supported by script beliefs and non-authentic feelings, more reactive than proactive in a person relation to reality. Driver is the most visible sign of life plan, of script direction. Driver test 35 Q is already developed for use in three languages (English, Dutch and Swedish). The goal of this study was to assess the psychometric properties of the Serbian and Croatian translations of Driver test 35 Q. Study was conducted across two samples of participants (N = 337): (1) Serbian sample (N = 148; 76% females, 23% males; M = 23.5; SD = 2); (2) Croatian sample (N = 189; 81% females, 19% males; M = 21.1; SD = 1.4). Psychometric properties of five scales (sample adequacy - KMO, reliability - α and β , and homogeneity, mean correlation - h_1) was calculated using the RTT10G program developed by Knežević & Momirović. Metric properties for five scales in the Serbian sample were the following: (1) Please me - KMO = .71; α = .61; β = .62; h_1 = .18; (2) Try hard - KMO = .50; α = .48; β = .51; h_1 = .12; (3) Be perfect - KMO = .85; α = .75; β = .75; h_1 = .30; (4) Hurry up - KMO = .87; α = .71; β = .74; h_1 = .15; (5) Be strong - KMO = .70; α = .55; β = .62; h_1 = .15. Next, we estimated the same measurements in the Croatian sample: (1) Please me - KMO = .92; α = .78; β = .79; h_1 = .33; (2) Try hard - KMO = .60; α = .55; β = .56; h_1 = .15; (3) Be perfect - KMO = .85; α = .74; β = .75; h_1 = .29; (4) Hurry up - KMO = .78; α = .61; β = .74; h_1 = .18; (5) Be strong - KMO = .73; α = .55; β = .61; h_1 = .15.

EFFECTS OF AGGRESSIVENESS AND IMPULSIVITY ON "DARK TRIAD"

Marija Cmiljanović, Maja Šveljo, Bojana Dinić

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

"Dark triad" is commonly associated with the trait aggressiveness. In this research the main question is does impulsivity have a significant contribution in the explanation of this construct, besides aggressiveness. The sample included 675 participants (337 males), aged 18 to 73 ($M = 30.39$). Applied instruments were: 1. SD3, that measures the dimensions of the "Dark triad", 2. BODH, that measures the dimensions of aggressiveness, and 3. UPPSP, that measures impulsivity dimensions. The hierarchical regression analysis was conducted, in which the criteria were "Dark triad" dimensions, separately, and the predictors in the first step were gender and age as control variables, in the second – dimensions of aggressiveness, and in the third – dimensions of impulsivity. In the case of Machiavellianism, a significant contribution have all dimensions of aggressiveness: Anger have negative and the other dimensions, such as Vindictiveness, Domination and Hostility, have positive relations with Machiavellianism. Impulsivity dimensions do not have significant effect in the explanation of Machiavellianism. Narcissism can be significantly predicted only by one dimension of aggressiveness - Domination, but the contribution of impulsivity was also significant, whereby the significant effect had only Sensation Seeking dimension. Psychopathy can also be explained by the aggressiveness dimensions Vindictiveness and Domination, and by impulsivity dimensions such as Positive urgency and Sensation Seeking. It appears that narcissistic impulsivity involves venturesome and intrusive excitement seeking, whereas psychopathic impulsivity is related to poor self-regulation of positive affect.

POSljedICE KOGNITIVNOG OŠTEĆENJA I TERAPIJSKE INTERVENCIJE U 16-GODIŠNJEG DJEČAKA NAKON CEREBROVASKULARNOG INZULTA

Silvija Crnković

Osnovna škola Julija Kempfa, Požega

Marija Krip

Opća županijska bolnica, Požega

Aleksandra Plavec

Klinika za psihološku medicinu, KBC Zagreb

Arteriovenske malformacije su najčešći uzrok intracerebralnog krvarenja u starije djece. Intracerebralni hematoma može izazvati niz neuroloških i kognitivnih deficita, a promjene u ponašanju koje se javljaju nakon što je osoba pretrpjela oštećenje mozga najviše ovise o osobitostima lezije (lokalizaciji, veličini, vrsti oštećenja), pri čemu značajan utjecaj imaju i premorbidne osobine (razina sposobnosti, karakteristike ličnosti), te dob i spol. Prikazujemo slučaj 16 godina starog dječaka s kognitivnim oštećenjima nakon velikog hemoragijskog cerebrovaskularnog inzulata u lijevoj temporoparijetalnoj regiji. Dominantna simptomatologija javila se u obliku oštećenja verbalne i neverbalne komunikacije, teškoća u svim jezičnim sastavnicama te čitanju i pisanju. U neuropsihološkoj procjeni korišten je intervju s dječakom i roditeljima, Wechslerov test inteligencije (WB si II), test auditivno-verbalnog učenja (AVLT), subtest iz Wechslerove ljestvice pamćenja WB sp I (V), Rey-Osterriethov test složenog lika, Test verbalne fluentnosti (FAS) i Test nedovršenih rečenica. Rezultati ispitivanja upućuju na deficite u mnestičkim funkcijama, verbalnoj fluentnosti, uz diskretno oslabljene vidnokonstruktivne i vidnoperceptivne sposobnosti što je posljedica organske cerebralne disfunkcije, a izražena je i motorna afazija. Iako su se navedene teškoće i očekivale obzirom na lokalizaciju hematoma, brzo dijagnosticiranje i odgovarajuće terapijske intervencije izrazito su bitne radi rehabilitacije kognitivnih funkcija u djece. Dječaka se uključilo u tretman logopeda i defektologa, praćenje psihologa i neuropedijatra, a preporuka je u terapijski rad osim roditelja uključiti i nastavnike kako bi se zbog emocionalnih poteškoća, dječaku i u ispitnim situacijama omogućilo lakše prevladavanje izraženih deficita. Zaključno možemo istaknuti da se uz adekvatnu dijagnostiku i multidisciplinarni pristup i u ovakvim slučajevima mogu očekivati zadovoljavajući pozitivni ishodi.

THE LINGUISTIC STYLE IN POLITICAL DEBATE

Sofija Čerović, Marko Živanović

Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija

Previous research on linguistic features of political speeches demonstrated that subtle differences in linguistic style can influence the public opinion. The empirical evidence suggests that the linguistic style politicians use when addressing the public may play even a greater role than a content of their speeches. In order to examine features of linguistic style, that are more likely to evoke positive reactions, we analyzed the public presidential debate of 2012 Serbian elections. The complete speeches made by both candidates were transcribed and analyzed using automatic text analyses tool. Each candidate took a stand on eight topics of major public interest and was allowed to a three minute presentation per topic, and one additional minute for response. The transcripts were submitted to LIWCser analyses. LIWCser is a word-count based program for automatic text analyses, which provides text description through more than 60 categories that cover both style and content features of a text. Based on the elections outcome, the favorable characteristics of political speeches linguistics style include frequent usage of personal pronouns ($r=.354$, $p<.05$), words relating to friendship ($r=.413$, $p<.05$), perception related words ($r=.582$, $p<.01$), as well as usage of fewer words overall ($r=.360$, $p<.05$), i.e. simple, concrete, and highly personalized language. Additionally, winning candidate's speech was more saturated with negative emotion words, specifically fear related words ($r=.455$, $p<.01$), and usage of negative words ($r=.326$, $p=.06$). Usage of fewer work related words ($r=.405$, $p<.05$) together with frequent usage of emotion-full words imply that the public is more susceptible to low-on-content and highly emotional political speeches.

RAZLIKE U PSIHO PATIJI I AGRESIVNOSTI IZMEĐU POČINITELJA RAZLIČITIH VRSTA KRIVIČNOG DJELA

Bojana Dinić, Aleksandra Angelovski,
Biljana Trifunović, Jelena Barna

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Među počiniteljima krivičnog djela se mogu uočiti osobe sa psihopatskim tendencijama. U ovom kontekstu bitno je napraviti razliku između primarne psihopatije, koju karakterizira nedostatak empatije i odgovornosti, površni šarm i egoizam, i sekundarne psihopatije. Sekundarnu psihopatiju više karakterizira socijalna devijacija i određena ponašanja koja prate impulzivnost i antisocijalnost, te ovakav sklop karakteristika dovodi do toga da među osuđenima za krivično djelo protiv imovine bude više onih s karakteristikama sekundarne psihopatije. Cilj istraživanja je utvrđivanje razlika u dimenzijama psihopatije i agresivnosti među počiniteljima različitih krivičnih djela. Za potrebe istraživanja uzeti su u obzir oni osuđenici koji su počinili krivično djelo protiv života i tijela (41) i oni koji su počinili krivično djelo protiv imovine (80). Prosječna starost ispitanika je 34.71 godina (SD = 9.03). Agresivnost je procjenjivana Uпитnikom agresivnosti BODH (Dinić, Mitrović i Smederevac, 2014), kojim se mjere dimenzije Bijes, Osvetoljubivost, Dominacija i Hostilnost. Psihopatija je mjerena Uпитnikom za procjenu psihopatije – PAQ (Novović, Smederevac i Biro, 2009) kojim se procjenjuju dimenzije Psihopatski afekt, Interpersonalni odnosi, Životni stil i Antisocijalno ponašanje. Rezultati multivarijantne analize varijance ukazuju na postojanje statistički značajne razlike između počinitelja krivičnih djela s obzirom na vrstu djela ($F(8,151) = 4.34, p < .001$). Počinitelji krivičnog djela razbojništva postižu više rezultate na svim dimenzijama psihopatije, osim na Psihopatskom afektu, i više rezultate na dimenzijama agresivnosti - Bijesu i Hostilnosti koje se mogu povezati s afektivnom/reaktivnom agresivnošću. Dok su razlike u psihopatskom ponašanju očekivane, nepostojanje razlika u psihopatskom afektu i razlike dobivene na dimenzijama agresivnosti doprinose objašnjenju dominantnog afekta kod počinitelja krivičnog djela protiv imovine.

RELATIONS BETWEEN COPING MECHANISMS AND LIFE SATISFACTION IN OLD PEOPLE

**Marija Drapšin, Duška Ružin, Sonja Zeković,
Isidora Gatarić, Marija Zotović**

*Department of Psychology, Faculty of Philosophy,
University of Novi Sad, Serbia*

The aim of this research was to investigate the structure of relation between life satisfaction and coping mechanisms of the old people. Positive correlation between these two constructs is expected, with the largest contribution from the mechanism of seeking social support, as confirmed in previous research. Participants (N=109 (Nmale=18)) were from 65 to 83 years old (AS = 72.53). They were approximately paired by age, level of education and dwelling, but they differed in marital status (with partner/widowed). The Coping Strategy Indicator (CSI; Amirkhan, 1990) and Satisfaction with Life Scale (SWLS; Diener et al., 1985) were administered. In order to investigate the latent structure of CSI questionnaire, factor analysis was conducted. On the basis of Scree criterion, 3 factors were extracted, which all together explain 42.39 % variance and correspond to the dimensions of coping proposed by the author of CSI scale. SWLS was used for assessment of cognitive component of subjective well-being. After factor analysis, on the basis of Scree criterion one-factor structure was obtained (principal component explains 56.62% of variance). Pearson product-moment correlation coefficient (Pearson's r) shown that there is no significant correlation between life satisfaction and coping mechanisms ($r = .025$, $p = .8$). Looking into correlations between each coping factor of CSI and life satisfaction, it is noticeable that Avoidance is only factor that is weakly statistically significantly, correlated with life satisfaction ($r = -.19$, $p = .047$). Lack of significant correlations might suggest that other, age-specific, indicators of coping strategies should be considered in further research, as the nature of needs and motivation changes in this age.

EFEKTI BAVLJENJA SPORTOM, SPOLA I DOBI NA DIMENZIJE IMPULZIVNOSTI

Jelena Đokić, Martina Heđi, Darija Petrović, Marija Rosandić

Novi Sad, Srbija

Cilj istraživanja je ispitati efekte bavljenja sportom i demografskih karakteristika (spol i dob) na impulzivnost. Uzorak je činilo 668 ispitanika (334, odnosno 50% muških), od kojih se sportom bavi 361, pri čemu je dob varirala od 18 do 73 godine ($AS = 30$). Primijenjen je upitnik impulzivnosti UPPS-P kojim se mjeri pet dimenzija: Negativna hitnost, Pozitivna hitnost, Predumišljanje, Istrajnost i Traženje doživljaja. Rezultati multivarijatne analize kovarijance pokazuju da postoje značajni multivarijatni efekti sporta i dobi, dok je interakcija spola i sporta marginalno značajna. Uvidom u jednosmjerne efekte zaključeno je da dob ostvaruje negativnu povezanost sa svim dimenzijama impulzivnosti, što sugerira da razina impulzivnosti opada s dobi. Bavljenje sportom ostvaruje efekt na Traženje doživljaja (ostvarena veza je pozitivna, odnosno oni koji se bave sportom imaju više rezultate na Traženju doživljaja). Dobivena interakcija spola i sporta upućuje na to da su muškarci generalno impulzivniji od žena, i to posebno oni muškarci koji se ne bave sportom. Rezultati pokazuju da sportaše u većoj mjeri karakterizira potreba za iskustvima od impulzivnosti kao aspekt regulacije kontrole ponašanja. Iz dobivenih rezultata uviđa se i marginalna značajnost interakcije sporta i dobi na subskali Predumišljanje. Dobivena interakcija pokazuje da su stariji sportaši manje skloni predumišljanju u odnosu na mlade sportaše, dok kod nesportaša ovaj efekt ne postoji, nevezano za godine. Ovo istraživanje je jedinstveno i inovativno zbog toga što je prvi put u regiji primijenjen upitnik impulzivnosti s pet subskala u području sportske psihologije, kao i zbog toga što se za razliku od ranijih istraživanja, gdje se sport povezuje s agresijom, ovdje se ispituje povezanost s impulzivnošću.

PSIHOLOŠKE MANIFESTACIJE KRONIČNE BOLI KOD PACIJENATA S CERVICALNIM I LUMBALNIM SINDROMOM

Jelena Đorđić

*Zavod za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju "Dr Miroslav Zotović",
Banja Luka, Bosna i Hercegovina*

Stupanj žalbi i onesposobljenosti pacijenata s kroničnom boli ne može uvijek biti objašnjen samom povredom, bolešću ili njihovom težinom zbog čega je neophodno da se bol promatra kao subjektivno iskustvo koje je rezultat složene interakcije bioloških, psiholoških i socijalnih varijabli. Cilj ovog istraživanja je ispitati najzastupljenije psihičke smetnje i maladaptivne kognitivne konstrukte te utvrditi prosječan intenzitet doživljaja boli kod pacijenata s dijagnosticiranim cervikalnim i lumbalnim sindromom koji nisu prethodno psihijatrijski liječeni i nisu unazad godinu dana doživjeli stresogeno iskustvo većeg intenziteta. Ovi nalazi mogu imati implikacije za psihološku i medicinsku praksu kroz edukaciju pacijenata o adekvatnim strategijama suočavanja s boli i ukazivati na neophodne multidisciplinarnе terapijske pristupe liječenja kronične boli u okviru sve tri razine zdravstvene zaštite. U tu svrhu, istraživanje je provedeno u ZZFMR „Dr Miroslav Zotović“ na uzorku od 35 ispitanika ženskog i muškog spola s dijagnozom cervikalnog i lumbalnog sindroma. Od primijenjenih instrumenata korišteni su Pain catastrophising scale, SCL-90-R instrument i Vizualno-analogni skala boli. Na skali samoprocjene boli ispitanici obje grupe u prosjeku procjenjuju intenzitet kronične boli kao umjereno jak. Dominantne stavke katastrofiziranja kod ispitanika obje grupe su približno iste. Kod nezaposlenih ispitanika registrirane su statistički značajno više procjene kod tvrdnji "Plašim se da će se bol pogoršati" i "Stalno mislim na druge epizode bola". Također, nađene su statistički značajne razlike između ispitanika muškog i ženskog spola na dimenzijama somatizacije, osjetljivosti u međuljudskim odnosima, fobičnosti i anksioznosti. Dimenzija opsesivna kompulzivnost je izraženija kod nezaposlenih ispitanika, dimenzije osjetljivosti u međuljudskim odnosima i paranoidne ideje su više kod umirovljenika nego kod zaposlenih, a dimenzija psihotičnosti viša kod nezaposlenih u odnosu na zaposlene.

POVEZANOST EKSPLANATORNIH STILOVA, NADE I SUBJEKTIVNOG BLAGOSTANJA

Melanija Đurović

Dom za decu i omladinu "Duško Radović", Niš, Srbija

Mara Mikić-Prvulović

Niš, Srbija

Problem istraživanja je ispitivanje odnosa eksplanatornih stilova (optimizam i pesimizam), nade i subjektivnog blagostanja (zadovoljstvo životom, emocionalno blagostanje i psihološki napredak). Očekuje se da će osobe s optimističnim eksplanatornom stilom iskazivati viši stupanj subjektivnog blagostanja i viši stupanj nadanja, te da će postojati razlike između osoba s optimističnim i pesimističnim eksplanatornim stilom po pitanju stupnja nadanja i u domenama subjektivnog blagostanja. Uzorak čini 373 ispitanika oba spola, starosti od 16 do 55 godina ($N = 373$). Uzorak je prikupljan prigodno slanjem elektroničkih molbi za sudjelovanje u istraživanju. Svi ispitanici su korisnici interneta jer je upravo ovo bio uvjet za sudjelovanje u istraživanju, koje je u potpunosti provedeno online. Eksplanatorni stilovi utvrđeni su Seligmanovim testom optimizma (Seligman, 2006). Stupanj nadanja izmjeren je Skalom budućnosti (Future scale; Snyder i sur., 1991). Mjerenje subjektivnog blagostanja (sreće) je izvršeno preko rezultata na sljedećim instrumentima: Skala zadovoljstva životom (Satisfaction with Life scale; Diener i sur., 1985), Skala pozitivnih i negativnih doživljaja (Scale of Positive and Negative Experiences; Diener i Biswas-Diener, 2008) i Skale psihološkog napretka (Psychological Flourishing Scale; Diener i Biswas-Diener, 2008). Rezultati analize varijance ukazuju na razlike između optimističnog i pesimističnog eksplanatornog stila u pogledu stupnja nadanja ($F = 4,940$, $p = 0,001$), dok po pitanju subjektivnog blagostanja razlike nalazimo jedino u domeni psihološkog napretka ($F = 4,656$, $p = 0,001$). Pearsonov koeficijent korelacije ukazuje na slabu pozitivnu korelaciju između optimizma/pesimizma i stupnja nadanja ($r = 0,231$, $p = 0,000$). Slabe pozitivne korelacije dobivene su i u ispitivanju povezanosti optimizma i emocionalnog balansa ($r = 0,181$, $p = 0,000$) i psihološkog napretka ($r = 0,212$, $p = 0,000$).

WIGGINSOV INTERPERSONALNI CIRKUMPLEKS MJEREN IPIP-IPC SKALAMA: STRUKTURA I KONVERGENTNA VALJANOST

Slobodan Golušin, Jelena Laketić, Dragan Đunda

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Najpopularniji model kojim se objašnjava interpersonalno ponašanje je interpersonalni cirkumpleks čiji je autor Jerry Wiggins. IPIP operacionalizacija ovog modela obuhvaća osam dimenzija nižeg reda koje predstavljaju kombinaciju dvije velike dimenzije, dominacije i afilijacije. Cilj ovog rada predstavlja testiranje strukture cirkumpleksa u prostoru IPIP-IPC skala, kao i utvrđivanje konvergentne valjanosti upitnika. U istraživanju je sudjelovalo 317 ispitanika (260 ženskog spola), starosti od 18 do 66 godina ($M = 22$). Instrumenti koji su korišteni su IPIP simulacija Wigginsovog upitnika za procjenu dimenzija interpersonalnog cirkumpleksa i upitnik IPIP50, operacionalizacija modela Velikih pet. Faktorskom analizom u prostoru upitnika IPIP-IPC izdvojene su dvije dimenzije. Struktura cirkumpleksa je ispitana tako što su empirijski podaci uspoređeni s cirkumpleks, elipsoidnom i jednostavnom strukturom dobivenom na temelju simuliranih podataka. Struktura je ispitivana na temelju 4 kriterija: Gap test (jednakost razmaka između varijabli), Fisherov test (konstantnost promjera oko centra cirkumpleksa), test varijance (osjetljivost na rotaciju kada postoji djelomična cirkumpleks ili djelomična jednostavna struktura) i test rotacije (koliko rotacija utječe na prikladnost? Quartimax-like kriterija). Rezultati ukazuju na sličnost dobivenih podataka s cirkumpleks i elipsoidnom strukturom, kao i značajno odstupanje od jednostavne strukture. Konvergentna valjanost IPIP-IPC ispitana/provjerena? je tako što su rezultati na skalama upitnika IPIP-50 projektirani u prostor faktora cirkumpleksa. Rezultati pokazuju da dimenzije Ekstraverzija i Ugodnost imaju visoka opterećenja na dimenzijama cirkumpleksa, uz veoma niska zasićenja ostalih dimenzija modela Velikih pet. Rezultati su u skladu s teorijskim pretpostavkama Wigginsovog modela, i sugeriraju da je konvergentna valjanost upitnika IPIP-IPC zadovoljavajuća.

THE RELATIONSHIP BETWEEN NATIONAL IDENTITY, SUBJECTIVE WELL-BEING AND MEANING IN LIFE

Eli Grozdanovska

Skopje, R. Macedonia

Studies have shown strong relationship between national identity and some of the constructs of positive psychology. So far, these topics have rarely been researched in the Macedonian context. The purpose of this study was to examine the relationship between national identity, subjective well-being and meaning in life. Thus, 204 undergraduate students participated in the study, 146 female and 58 male students at age of 18 to 23 years. Four Likert-like scales were used to acquire the data: The National Identity Scale (NIS) was used to measure the national identity, which also measures four other dimensions, and they are National pride, Exclusive national belonging (Nationalism), National devotion and Cosmopolitanism; the meaning in life was measured with the subscale Presence of Meaning in Life, from the Meaning in Life Questionnaire (MIQ); for measuring the cognitive aspect of subjective well-being was used the Satisfaction With Life Scale (SWLS); while the affective aspect was measured with the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS). It has been hypothesized that the students with higher national identity would have higher satisfaction with life, more positive affects and meaning in life, contrary to the students with lower national identity who would have lower satisfaction with life, more negative affects and no meaning in life. The relationships between each dimension were estimated with the Pearson product moment correlation coefficient, and the results have partially confirmed the predictions. Positive significant correlation was found between the national identity, satisfaction with life and the presence of meaning in life. No significant relationship was found between the national identity and the affective (positive and negative) aspects of subjective well-being. These results are important because they confirm the basic idea that the national identity is linked to the satisfaction with life and the meaning in life.

ODNOS KALIBRACIJE POSTIGNUĆA SA SAMOEFIKASNOSTI I DOŽIVLJENIM EMOCIJAMA TIJEKOM ISPITNE SITUACIJE

Lozena Ivanov, Izabela Sorić, Luka Marinović

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Kalibracija postignuća je metakognitivni samoregulacijski proces koji se određuje kao stupanj slaganja između nečije procjene vlastitog postignuća u zadatku i stvarno postignutog rezultata. Smatra se da je u akademskim uvjetima točnost procjenjivanja razine znanja važna u procesu odabira adekvatnih strategija tijekom priprema za ispite. Najčešće se mjeri na način da se od pojedinca traži predviđanje uspješnosti u cjelokupnom ili dijelu testa i usporede dobiveni podatci sa stvarno postignutim rezultatima. Na taj se način mogu dobiti podatci o tome koliko nečija procjena odstupa od stvarnog postignuća pa se govori o točnosti, i u kojem smjeru je odstupanje pri čemu netko može precjenjivati ili podcjenjivati stvarno postignuće. Neka dosadašnja istraživanja pokazala su da studenti koji postižu bolje rezultate na ispitima točnije procjenjuju svoje postignuće, ali ga općenito podcjenjuju. S druge strane, oni koji postižu lošije rezultate su manje točni u svojim procjenama i generalno precjenjuju svoje rezultate. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti odnos točnosti i smjera procjene postignuća studenata s njihovim stvarnim postignućima, samoefikasnosti i doživljenim emocijama u ispitnim situacijama. Istraživanje je provedeno na 285 studenata preddiplomskih i diplomskih studija Sveučilišta u Zadru neposredno prije i nakon pisanja kolokvija. Dobiveni rezultati pokazuju da studenti čije procjene manje odstupaju od stvarnog rezultata (točnost) postižu bolje rezultate na kolokvijima, ali navedeno vrijedi samo za one koji su precijenili (smjer) svoje postignuće. Studenti koji su podcijenili postignuće jednako su uspješni bez obzira na točnost svojih procjena. Rezultati nadalje pokazuju da točniji studenti neovisno o smjeru svojih procjena imaju višu samoefikasnost te da oni koji su točniji u svojim procjenama doživljavaju više pozitivnih emocija u ispitnim situacijama. Dobiveni rezultati važni su za planiranje obrazovnih intervencija.

EFFECTS OF AGGRESSIVENESS, GENDER AND AGE ON IMPULSIVITY

Milana Janković, Anja Dobrosavljević, Isidora Gatarić

*Department of Psychology, Faculty of Philosophy,
University of Novi Sad, Serbia*

Impulsivity and aggressiveness are constructs that are highly connected, at least at the phenotypic level. In this research the question was which aspects of impulsivity and aggression contribute the most to the similarities, and which are the keys for differentiation between them. The aim of this research was to investigate prediction of dimensions of impulsivity based on the dimensions of aggressiveness, age and gender. On the 608 participants (301 male, age from 18-73, $M=30.39$) Impulsive Behavior Scale UPPS-P (Whitesid & Lynam, 2001) and Aggressiveness questionnaire AVDH (Dinić et al., 2014) were used. MANCOVA showed that gender had significant multivariate effect ($F(652,5)=7.77$, $p=.000$), age ($F(652,5)=16.53$, $p=.000$) and all dimensions of aggressiveness, except Domination (Anger: $F(652,5) = 16.22$, $p=.000$, Vengefulness: $F(652,5)=6.70$, $p=.000$, Hostility: $F(652,5)=4.31$, $p=.001$). Univariate effects shown that age had significant effect on all dimension of impulsivity, except Negative Urgency, and all relations were negative. Gender had significant effect on Sensation Seeking, in the way in which men had higher scores. Anger had effect on all dimensions of impulsivity, except Sensation Seeking, whereby the higher contribution was obtained for Negative Urgency. Vengefulness had positive relationship with the Positive Urgency and lack of Perseverance, while Hostility had negative with the lack of Premeditated. Results suggested that indicators of affective deregulation and lack of behavioral control are common to both constructs, while some aspects of aggression, which could be linked to antagonism, were related only to specific aspects of impulsivity. On the other hand, Domination, as aspect of aggressiveness, did not have similarity with the dimensions of impulsivity.

PRILOG PROVJERI KRITERIJSKE VALJANOSTI HRVATSKOG TESTA INTEGRITETA

Željko Jerneiđ, Maša Tonković Grabovac

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Dosadašnja istraživanja su utvrdila da testovi integriteta predstavljaju valjane i korisne mjerne instrumente za različite dijagnostičke i prognostičke svrhe u području psihologije rada i organizacijske psihologe. Osim što dobro predviđaju opću radnu uspješnost, testovi integriteta predstavljaju efikasne prediktore nepoželjnog organizacijskog ponašanja kao što su krađe, verbalne prijetnje i zlostavljanje drugih, neopravdani izostanci s posla i kašnjenja ili neki drugi oblici interpersonalne i organizacijske devijantnosti. Budući da za takvim testovima u istraživanjima i praksi upravljanja ljudskim potencijalima postoji velika potreba i kod nas, konstruirali smo Hrvatski test integriteta (HTI-LS; Tonković i Jerneiđ, 2012). Test se sastoji od dvije skale. Skala HTI-L se temelji na mjerenju ličnosti, a skala HTI-S se temelji na mjerenju stavova. Dosad provedene provjere pokazuju da obje skale, kao i test u cjelini, imaju primjerene metrijske karakteristike i konstruktnu valjanost. U ovom radu prikazani su rezultati dodatnih provjera. Cilj nam je bio prikazati nalaze istraživanja dobivene u ispitivanju kriterijske valjanosti HTI-LSa. Kriterijsku valjanost testa ispitali smo u različitim situacijama primjene na nekoliko uzoraka studenata Sveučilišta u Zagrebu, koji su ukupno brojali preko 1000 sudionika. Uz Hrvatski test integriteta, studenti su odgovorili na pitanja o svojoj uspješnosti u studiju i priznanjima registriranih i neregistriranih nepoželjnih ponašanja. Također, za dio studenata prikupili smo podatke i o nekim objektivnim mjerama oba kriterija. Rezultati su potvrdili da Hrvatski test integriteta značajno predviđa uspjeh u studiju i studentska nepoželjna organizacijska ponašanja. Povrh toga, za neke mjere uspjeha u studiju i nepoželjnih organizacijskih ponašanja skale integriteta su pokazale i dodanu valjanost povrh pet-faktorskog upitnika ličnosti.

ANALIZA SADRŽAJA KREATIVNIH RADOVA DJECE OD 7 DO 18 GODINA: KONCEPTI TOLERANCIJE, (NE)NASILJA I RJEŠAVANJA SUKOB

Ana Karlović

Forum za slobodu odgoja, Zagreb

Na kreativni natječaj „Oboji svijet!“ godišnje pristižu originalni radovi djece od 7 do 18 godina. Godine 2014. pristiglo ih je 530 iz 14 županija. Analizirajući osobitosti radova fokus je stavljen na: empatiju, komunikaciju, toleranciju, rješavanje sukoba i prevenciju nasilja, ali i na inovativnost te složenost rada. Prisutnost različitih oblika nasilja (uključujući diskriminaciju i predrasude) svakodnevna su pojava u obrazovnom sustavu. Cilj analize bio je provjeriti zastupljenost i kvalitetu koncepata tolerancije, nenasilja i mirnog rješavanja sukoba. U pilot-istraživanju analiziran je 141 rad iz 2012. godine, od čega je 20 filmova, 39 priča, 20 pjesama, 26 stripova, 15 slogana i 21 plakat. Određeni su opći, ali i specifični kriteriji procjene, uzimajući u obzir specifičnost pojedine vrste rada. Opći kriteriji su bili: spol nasilnika, spol žrtve, prisutnost tjelesnog nasilja, prisutnost verbalnog nasilja, tipovi ovakvog nasilja, prisutnost emocija, vrste emocija, prikaz empatije, svijest o emocionalnom stanju druge osobe, prisutnost slogana, karakteristike savjeta koji su učenici davali. Specifični kriteriji su definirani posebno u svakoj kategoriji rada (film, priča, pjesme i slogani, stripovi: plakati). Zaključno, najveći je stupanj tjelesnog i verbalnog nasilja uočen u video uradcima, pričama i stripovima, a najmanji u sloganima, pjesmama i plakatima. Količina empatije i svijesti o emocionalnim stanjima drugih osoba je relativno niska u svim radovima, ali je u pričama empatija najzastupljenija. Odgovornost za rješavanje problema je nisko prisutna, a nedostatak prevencije sukoba je vrlo zamjetan. Rudimentarni prikazi mirnog procesa rješavanja sukoba dovode u pitanje učeničke percepcije ovog procesa i njihovu upoznatost s načinima na koje se može ostvariti.

WARTEGG TEST U PROCJENI SUICIDALNOSTI OSOBA S PTSP-OM

Marina Kereša

Opća bolnica Varaždin

Vildana Aziraj-Smajić

*KB "Dr. Irfan Ljubijankić", Odjel za Neuropsihijatriju,
Bihać, Bosna i Hercegovina*

Obzirom na sve značajniju prevalenciju suicidalnosti u osoba s PTSP-om (Picken, 2009), sve više se iskazuju i potrebe kliničkih psihologa za unaprijeđivanjem psihodijagnostičke procjene suicidalnosti u ovih osoba (Aziraj-Smajić, 2013). Među psihologijskim instrumentima koji se primjenjuju u kliničkoj praksi nalazi se i projektivna tehnika Wartegg test crteža te se sugerira da ukoliko uradak WTZ-a sadrži tri ili više patoloških odgovora uradak se smatra klinički značajnim znakom psihopatologije (Kostelić-Martić i Jokić-Begić, 2003). Cilj istraživanja bio je ispitati postoji li razlika u broju psihopatoloških odgovora na uratku WTZ s obzirom na status suicidalnosti (akutno suicidalnih, s povijesti pokušaja suicida i nesuicidalnih) u osoba s PTSP-om. U istraživanju je sudjelovalo 118 učesnika od kojih je 67 muškaraca i 51 žena, starosne dobi od 20 do 61 godine; svi učesnici su bili hospitalizirani na Odjelu za Neuropsihijatriju, gdje im je, prema MKB-10, dijagnosticiran posttraumatski stresni poremećaj - PTSP. Primijenjen je Wartegg test crteža (Kostelić-Martić i Jokić-Begić, 2003). Prikupljanje podataka se provodilo individualno u okviru redovite kliničke procjene na Odjelu za Neuropsihijatriju KB Bihać. Dobivene su statistički značajne razlike u broju patoloških odgovora osoba s PTSP-om s obzirom na status suicidalnosti. Dodatne analize su pokazale da nesuicidalne osobe imaju značajno manje patoloških odgovora na WTZ-u od akutno suicidalnih osoba ($\chi^2(1) = 11.10, p < .001$) i osoba s poviješću suicidalnih pokušaja ($\chi^2(1) = 4.36, p < .05$). Akutno suicidalne osobe i osobe s pokušajem suicida se ne razlikuju značajno u broju patoloških indikatora ($\chi^2(1) = 1.21, p > .05$). U svjetlu dobivenih rezultata zaključuje se da suicidalne osobe (akutno suicidalne i s poviješću suicidalnih pokušaja) pokazuju više klinički značajnih znakova psihopatologije na uratku WTZ-a za razliku od nesuicidalnih osoba s PTSP-om.

ODNOS ŠKOLSKOG RASPOREDA, KVALITETE SPAVANJA I DEPRESIVNIH SIMPTOMA KOD SREDNJOŠKOLACA

Ana Kurtović

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Osijeku

Adrijana Hnojčik

Centar za socijalnu skrb Daruvar

Iako malobrojna, istraživanja ukazuju na značajan odnos depresivnih simptoma i školskog rasporeda te njime određene kvalitete spavanja. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati kvalitetu spavanja na uzorku srednjoškolaca te ispitati odnos školskog rasporeda, kvalitete spavanja i depresivnih simptoma. Istraživanje je provedeno na uzorku od 253 učenika trećih i četvrtih razreda. Prikupljeni su sociodemografski podaci i podaci o školskom rasporedu (prijepodneva ili poslijepodnevna smjena), podaci o kvaliteti i obrascima spavanja (Pittsburgh indeks kvalitete spavanja; Buysse, Reynolds, Monk, Berman i Kupfer, 1989) te podaci o izraženosti depresivnih simptoma (Skala depresivnosti za djecu; Živčić, 1992). Rezultati ukazuju na umjerenu izraženost problema spavanja kod srednjoškolaca, s većim naglaskom na slabijem dnevnom funkcioniranju i subjektivnoj kvaliteti spavanja. Školski raspored pokazao se kao značajni prediktor depresivnosti, pri čemu su učenici koji stalno pohađaju nastavu u jutarnjoj smjeni imali veću zastupljenost depresivnih simptoma. Osim školskog rasporeda, pokazalo se da su neke komponentne spavanja (potrebno vrijeme usnivanja, dnevno funkcioniranje, subjektivna kvaliteta spavanja, smetnje spavanja i trajanje spavanja) značajni prediktori depresivnosti. Nadalje, također se pokazalo da kvaliteta spavanja predviđa depresivnost nakon kontrole učinka školskog rasporeda te da uvođenjem kvalitete spavanja u analizu, učinak školskog rasporeda više nije značajan, što ide u prilog potpunoj medijaciji. Prema tome, rezultati sugeriraju da kontinuirano pohađanje nastave u jutarnjoj smjeni može imati nepovoljne učinke na mentalno zdravlje srednjoškolaca na način da smanjuje kvalitetu spavanja i time povećava rizik za razvoj depresivnih simptoma.

STAVOVI PREMA BESKUĆNICIMA: RAZLIKE IZMEĐU MUŠKARACA I ŽENA

Marija Kušan, Kristina Malbaša, Sunčana Marković, Dajana Miloš,
Ivana Sopić, Nikolina Stanković, Nikolina Šaravanja

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Beskućništvo se smatra jednim od najtežih oblika siromaštva i socijalne isključenosti. U ukupnom broju siromašnih u Europi, prema istraživanjima Europske unije, udio beskućnika je oko 2,7 milijuna. Problem beskućništva prisutan je i u Republici Hrvatskoj. Iako je nemoguće utvrditi točan broj beskućnika, prihvatilišta diljem zemlje broje oko 450 korisnika, dok Hrvatska mreža za beskućnike procjenjuje da je još barem tisuću ljudi na ulici, baš u statusu beskućnika. Međutim, odnos javnosti prema pitanjima beskućništva i prema beskućnicima se rijetko istražuje. Stoga ovo istraživanje nadopunjuje ovu prazninu, a imalo za cilj ispitati stavove mladih ljudi u dobi od 18 do 35 godina, prema beskućnicima. Pri tome su nas zanimale rodne razlike u stavovima prema beskućnicima, kao i rodne razlike u socijalnoj distanci prema beskućnicima te u stupnju empatije. Pretpostavljeno je da će žene biti u prosjeku empatičnije, te iskazivati pozitivnije stavove i zauzimati manju socijalnu distancu prema beskućnicima u odnosu na muškarce. Istraživanje je provedeno putem interneta na prigodnom uzorku od 795 mladih, uglavnom studenata. Oko 77% uzorka činile su žene. Korištene su Skala stavova prema beskućnicima, Skala socijalne distance te Multidimenzionalna skala empatije. U skladu s očekivanjima potvrđeno je da muškarci u prosjeku imaju negativnije stavove prema beskućnicima od žena. Dobiveni rezultati također ukazuju na to da su žene u prosjeku spremnije prihvatiti beskućnika u svojoj blizini, budući da izvještavaju o manjoj socijalnoj distanci. Također, ispitanice su izvještavale o većem stupnju empatije od muškaraca. Rezultati upućuju na značaj spola i empatije kao determinanti stava i socijalne distance prema beskućnicima, te će ih se raspraviti s obzirom na njihov mogući praktični značaj.

EMOTIONAL INTELLIGENCE APPLICATIONS IN WORKING ENVIRONMENTS

Esther Lopez-Zafra, Manuel Pulido-Martos

University of Jaén, Spain

Emotional Intelligence (EI) refers to the abilities/competencies that an individual has about emotions and has proven to be related to positive aspects in life. Despite its growing relevance, results about the existence and magnitude of its impact on working processes are in some cases inconclusive, with some studies suggesting that such differences depend on the theoretical approach and type of instrument used. Furthermore, results show that EI is mainly a mediator and moderator construct and deeper analyses are needed for effective conclusions. In this study we present a resume of the main results that research have yielded about the impact of emotional intelligence in positive and negative aspects of work. We focus on several processes as leadership, consumer behavior and gender differences.

TEMPERAMENT, INTELIGENCIJA I ALFA AKTIVNOST

Ivana Lučev

Hrvatska udruga za biofeedback i primijenjenu psihofiziologiju, Zagreb

Ana Vodanović Kosić, Josipa Bosak

Mens Sana, Zagreb

EEG odražava individualne razlike u funkcioniranju mozga, te bi se moglo očekivati da će neke karakteristike obrazaca kortikalne aktivnosti korelirati sa sposobnostima i osobinama pojedinca. Dimenzije temperamenta kako ih je osmislio Pavlov odnose se na temeljne karakteristike živčanog sustava, i prema teoriji se očekuje da bi sve tri dimenzije mogle biti povezane sa određenim karakteristikama EEG-a. Pobuđenost živčanog sustava uslijed podražaja određenog intenziteta veća je kod osoba s niskom razinom snage ekscitacije, koji manje uspješno funkcioniraju u uvjetima visoke razine podraživanja te se očekuje da će osobe s niskom SE imati značajno manje alfa aktivnosti. Već se dugo pretpostavljalo da bi dominantna alfa frekvencija (frekvencija alfa ritma koja se najčešće javlja kod osobe) trebala biti pozitivno povezana sa inteligencijom, a postoje studije koje ukazuju na to da neke subskale testova inteligencije pozitivno koreliraju s dominantnom alfa frekvencijom u frontalnim i prefrontalnim područjima te sa srednjim vrijednostima alfe (Anokhin i Vogel, 1996). Prikazano istraživanje predstavlja preliminarno ispitivanje povezanosti dominantne frekvencije alfe pojedinca mjerene na različitim područjima te rezultata na verbalnim i neverbalnim testovima inteligencije. Za 30 punoljetnih sudionika oba spola dobnog raspona od 18 do 65 godina snimljen je EEG (10-20 montaža) te su određene dominantne frekvencije alfe i prosječne vrijednosti alfe za različita kortikalna područja. Sudionici su popunili hrvatsku verziju Pavlovijanskog upitnika temperamenta (Lučev, Tadinac Babić i Tatalović, 2002), te Verbalnu seriju inteligencije (Tomiša, 2012) i Neverbalni test nizova (Račevska, 2012). U radu su prikazane povezanosti pavlovijanskih dimenzija temperamenta te različitih skala inteligencije sa udjelom alfa valova u stanju mirovanja, dominantnom frekvencijom i srednjim vrijednostima alfa valova na različitim kortikalnim područjima.

STEREOTIPI PREMA SAMCIMA

Ana Majić

Zdravstvena škola Split

Stereotipi prema samcima uglavnom se oblikuju prema pojedincima koji su sami u odrasloj dobi, a koja u većini društava predstavlja period povezan sa stupanjem u brak. Stupanje u brak važan je razvojni zadatak u mlađoj odrasloj dobi, pri čemu se pretpostavlja da ga većina ljudi želi i očekuje postići, odnosno da je ostvariv ukoliko se osoba potruži pronaći partnera. Stoga samci bivaju izloženi osudi okoline jer ovaj razvojni zadatak ne ispunjavaju u skladu sa društvenim normama i socijalnim satom. S obzirom da su istraživanjima na samcima još uvijek vrlo rijetka cilj ovog istraživanja bio je ispitati da li se različito procjenjuje samce i osobe u braku, odnosno da li postoje stereotipi prema samcima na način da ih se negativnije procjenjuje. Pretpostavka je da se, kada se dobije informacija da je osoba nakon određene dobi samac, kategorija aktivira automatski i osobu se promatra kroz prizmu stereotipa, odnosno automatski joj se pridodaju određene, uglavnom negativne, osobine. Pojedince se više ne promatra kao jedinku, već joj se pridodaju osobine grupe kojoj načelno pripada. U istraživanju je sudjelovalo 200 sudionika oba spola u dobi od 30 do 60 godina. Sudionicima su ponuđeni opisi osoba koje su trebali procjenjivati na deset osobina. Opisi osoba bili su općeniti (obrazovanje, zaposlenje, hobiji), a razlikovali su se samo s obzirom na navedenu dob i bračni status. Sudionici su bili podjeljeni u četiri skupine, a svaka skupina procjenjivala je po jednog muškarca i jednu ženu. Sudionici su također trebali procjeniti dob u kojoj bi muškarci i žene po njihovom mišljenju trebali stupiti u brak. U svim kombinacijama dobi i spola samci su negativnije procjenjeni na nekim od ponuđenih osobina, primjerice da su usamljeniji, nezreliji i manje privlačni. Također je utvrđeno da se norma o očekivanoj dobi ulaska u brak razlikuje za žene i muškarce. Iz ovih rezultata jasno je da podaci upućuju na postojanje stereotipa prema samcima.

PSIHOMETRIJSKE KARAKTERISTIKE HRVATSKE VERZIJE INVENTARA SOCIJALNE FOBIE (SPIN)

Antonija Maričić

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb

Inventar socijalne fobije (SPIN; Connor i sur., 2000) sastoji se od 17 čestica i mjeri težinu socijalne anksioznosti. Procjenjuje tri dimenzije simptoma socijalne anksioznosti: strah, izbjegavanje i fiziološku nelagodu. Radi svoje jednostavnosti, odnosno kratkog vremena primjene i lakog sustava bodovanja, te osjetljivosti, SPIN postaje sve popularnija mjera procjene socijalne anksioznosti (Letamendi, 2009). Tome u prilog govori i činjenica da je do sada preveden na desetak jezika. Na uzorku od 226 studenata/ica Sveučilišta u Zagrebu ispitani su metrijski pokazatelji SPIN-a. Sudionici/e su putem web administracije ispunili/e SPIN, Skraćenu skalu straha od negativne evaluacije (B-FNE; Leary, 1983), te hrvatsku verziju Beckove ljestvice depresivnosti-II (BDI-II; Beck i Steer, 1996). Provjerom metrijskih karakteristika dobiveni su nalazi vrlo slični rezultatima dobivenim u istraživanjima u drugim zemljama. Eksploratornom faktorskom analizom utvrđena je jednodimenzionalna struktura upitnika pri čemu dominantni faktor objašnjava 39.56% ukupne varijance čestica ($\lambda = 6.73$). Kako bismo potvrdili primjerenost jednodimenzionalnog modela ove skale, proveli smo konfirmatornu faktorsku analizu. Indeksi pristajanja pokazali su dobro pristajanje jednodimenzionalnog modela podacima ($\chi^2(113) = 177.76$; $p < .001$; $\chi^2/df = 1.57$; SRMR = .062; CFI = .920; TLI = .904; RMSEA = .051). Skala se pokazala visoko pouzdanom: Cronbachov alfa koeficijent iznosio je 0.90, Guttmanov koeficijent 0.87 i test-retest pouzdanost 0.68. Dobiveni rezultati pokazuju kako hrvatska verzija SPIN-a ima zadovoljavajuće metrijske karakteristike i može se koristiti za procjenu težine socijalne anksioznosti.

ČINITELJI PSIHOFIZIČKOG ZDRAVLJA STARIJIH OSOBA

Milica Masal

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Cilj istraživanja je ispitati djelovanje spola, bračnog statusa, hobija, obaveza i/ili zaduženja izvan svakodnevnih poslova u domaćinstvu i zadovoljstva životom na psihofizički status starijih osoba. Uzorak je činilo 109 osoba (83.5% žena i 16.5% muškaraca) starosti od 65 do 83 godina ($M = 72$, $SD = 5,19$), od kojih je 48% u braku, a 50% je u razdoblju ne manje od jedne i ne više od pet godina doživjelo gubitak partnera. Istraživanje su proveli studenti treće godine psihologije Filozofskog fakulteta u Novom Sadu u svibnju 2014. godine u Republici Srbiji. Iz primijenjene baterije testova za ovo istraživanje, uz socio-demografske podatke, korišteni su podaci iz skraćene verzije Dienerove Skale subjektivnog blagostanja, kao i iz skraćene verzije Goldbergovog Upitnika općeg zdravlja. Prilikom analize podataka primijenjena je univarijatna analiza kovarijance u kojoj su kategorijalni prediktori bili spol, bračni status, hobi, obaveze, a kontinuirani prediktor zadovoljstvo životom. Kriterijska varijabla bila je stupanj izraženosti različitih psihofizičkih teškoća. Rezultati pokazuju da značajno negativno djelovanje ostvaruje zadovoljstvo životom, što se objašnjava time što subjektivno psihološko blagostanje pozitivno utječe na opće zdravlje osobe. Dobiveno je značajno djelovanje spola, pri čemu osobe ženskog spola imaju izraženije zdravstvene tegobe. Moguće je da su žene općenito osjetljivije ili da otvorenije izvještavaju o svojim tegobama. Ove nalaze ipak treba uzeti s rezervom s obzirom na razliku u zastupljenosti oba spola u uzorku. Značajne su i interakcije obaveza i hobija koje upućuju na to da izraženije zdravstvene tegobe imaju one osobe koje imaju obaveze, a nemaju hobi, ali i one koje nemaju obaveze, ali imaju hobi. Vjerojatno se zbog preopterećenosti u prvom slučaju, a osjećaja beskorisnosti u drugom javlja pogoršanje psihofizičkog statusa.

VRIJEDNOST KAO PARTNERA – POKUŠAJ EMPIRIJSKE PROVJERE

Katarina Matuško

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Traženje partnera je univerzalna pojava kod ljudske vrste, ali se poželjnima smatraju oni partneri koji posjeduju određene karakteristike gdje se smatra da su preferencije prema određenim karakteristikama oblikovane procesom prirodne selekcije, a evoluirale su jer se tijekom evolucijske prošlosti ljudske vrste rješavale važne adaptivne probleme vezane za reprodukciju (Kardum, 2003). Ukupna vrijednost karakteristika koju neka osoba posjeduje u određenom trenutku i kontekstu i koje utječu na njenu sposobnost da pronađe, privuče i zadrži partnera naziva se vrijednost kao partnera (Mate Value) (Fisher, Cox, Bennett i Gavric, 2008). Cilj ovog ispitivanja bio je utvrditi koje se to karakteristike smatraju poželjnima kod partnera za romantičnu vezu. U ispitivanju je sudjelovao 278 ispitanika koji su ispunjavali upitnik otvorenog tipa, gdje je zadatak bio navesti važne karakteristike kod potencijalnog partnera/ice. Kako bi se na neki način ispitanicima olakšalo dosjećanje karakteristika, upitnik je sadržao pitanja vezana za tjelesne, ponašajne, ostale karakteristike i jednu koju smatraju najbitnijom. Analizom odgovora, odnosno grupiranjem odgovora u kategorije ili klastera dobiveno je ukupno 62 kategorije. Kao neke od najčešće spominjanih karakteristika spominju se tjelesna i facijalna atraktivnost, kulturno ponašanje, iskrenost, smisao za humor, vjernost i povjerenje, inteligencija te komunikativnost i društvenost. Karakteristike koju valja izdvojiti, budući da se ne pojavljuju toliko često u ispitivanjima ovakvog tipa, su vjere i nacionalnost partnera što se objašnjava specifičnošću uzorka budući da su gotovo svi ispitanici bili s područja BiH, u kojoj vladaju komplicirani vjersko – etnički odnosi. Formirane kategorije/klasteri karakteristika mogu poslužiti kao temelj konstrukciji upitnika kojim se dalje mogu kvantitativno ispitivati preferencije u domeni biranja partnera.

FACIJALNE EKSPRESIJE BOLI U KONZUMACIJI LJUTE TVARI

Mara Mikić-Prvulović

Niš, Srbija

Melanija Đurović

Dom za decu i omladinu "Duško Radović", Niš, Srbija

Cilj istraživanja je utvrđivanje akcijskih jedinica (AU), koje su relevantne za facijalno izražavanje boli kod ispitanika kod kojih je ovaj doživljaj eksperimentalno izazvan. Osim toga, zanimaju nas razlike u facijalnim ekspresijama spontano doživljene i simulirane boli, kao i utvrđivanje uspješnosti njihove diskriminacije od strane opažača ovisno o njihovoj profesionalnoj orijentaciji. Očekuje se pojava niza relevantnih akcijskih jedinica, specifičnih za facijalnu ekspresiju boli, ako je on eksperimentalno izazvan. Također se očekuje da postoji razlika u facijalnim ekspresijama doživljene i simulirane boli, kao i razlike u procjeni njihove diskriminacije od strane opažača ovisno o profesionalnoj orijentaciji. Uzorak je činilo 30 koderu muškog i ženskog spola (N = 30). U procjenjivačkom dijelu istraživanja uzorak je činio 51 ispitanik, studenti s više od jednog tečaja iz psihologije (N = 51) i 49 ispitanika-učenika s osnovnim tečajem iz psihologije (N = 49). U istraživanju su primijenjeni komponentni i procjenjivački pristup. Izbor stimulus osoba (koderu) izvršen je pomoću upitnika konstruiranog u svrhu ovog istraživanja, s ciljem otklanjanja sumnje u postojanje oboljenja ili anomalije koje bi mogle ugroziti zdravlje koderu. Kodiranje AU i promjene u njihovom intenzitetu utvrđene su pomoću kataloga AU- Facial Action Coding System - FACS (Ekman i Friesen, 2002). Ovim instrumentom je utvrđena i pouzdanost posebno napravljenog podražajnog materijala za testiranje uspješnosti razlikovanja facijalnih ekspresija doživljene i simulirane boli. Analizom snimaka s konzumacije ljutog umaka utvrđena je podudarnost s AU iz ranijih istraživanja povezanih s boli. T-testom za nezavisne uzorke uspoređeni su rezultati ispitivanja intenziteta doživljenih i simuliranih facijalnih akcija i utvrđene su razlike između svih facijalnih akcija doživljene i simulirane boli.

ANGER RUMINATION AND THE HEXACO MODEL OF PERSONALITY

Ivana Milinković, Sonja Šobot, Bojana Dinić

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultetu Novom Sadu, Srbija

Anger rumination refers to the unintentional and recurrent cognitive process that emerges during an episode of anger experience and continues after it. It has been related to tendency to aggression, as to self-regulation and effortful control mechanisms, but there is a lack of findings which indicates its relationships with personality traits. The aim of this research was to examine the relationships between anger rumination and personality dimensions from the six-factor HEXACO lexical model. The sample included 677 participants (339 females), aged 14-73 years ($M = 30.35$). The applied questionnaires were HEXACO-PI-R and Anger Rumination Scale, which measures four aspects of rumination. The results of regression analysis showed that all personality dimensions predict Angry afterthoughts, while all personality dimensions, except Openness to experience, predict Angry memories and Understanding the causes. In these relations only Emotionality had positive correlation and, also, the higher contribution to prediction than other personality traits. Honesty-Humility, Agreeableness and Conscientiousness were shown to predict Thoughts of revenge, all in a negative direction. Of these dimensions, Honesty-Humility had somewhat the higher contribution. The percentage of explained variance is in a range from 14.2 for the Anger episode memory to 19.8 for Afterthoughts about past anger episodes. Results showed that specific aspect of anger rumination which refers to revenge motivation is mostly related to moral domain of personality, while others aspects are mostly related to negative affects and emotional vulnerability.

DOŽIVLJAJ UTJECAJA PERIMENOPAUZALNIH PROMJENA NA ZDRAVLJE, LJEPOTU I FIZIČKI IZGLED

Ljiljana Muslić

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, Hrvatska

U suvremenim istraživanjima perimenopauza je prepoznata kao zasebno razdoblje u reproduktivnom životu žene zbog svojih specifičnih djelovanja na zdravlje i kvalitetu života. Cilj ovog rada je bio provjeriti doprinos izraženosti perimenopauzalnih promjena te anksioznosti i depresivnosti kao osobine ličnosti u objašnjavanju doživljaja zdravlja, ljepote i fizičkog izgleda, uz kontrolu nekih biopsihosocijalnih obilježja žena i njezinog reproduktivnog razdoblja. Uzorak od 660 žena bez težih tjelesnih i psihičkih oboljenja u dobi od 35 do 55 godina selekcioniran je iz šireg uzorka žena koje su sudjelovale u anketnom istraživanju biopsihosocijalnih promjena žena srednje životne dobi putem interneta. Prema obilježjima menstrualnog ciklusa žene u uzorku se nalaze u kasnom predmenopauzalom odnosno ranom perimenopauzalnom reproduktivnom razdoblju. Doživljaj utjecaja perimenopauzalnih promjena na zdravlje, ljepotu i fizički izgled žene su procjenjivale preko Skale utjecaja perimenopauzalnih promjena na svakodnevni život, a prediktorske varijable u ispitanom modelu dobivene su iz Upitnika općih zdravstvenih, reproduktivnih i sociodemografskih obilježja, Skale vjerovanja o menopauzi i osobnog vrednovanja menopauze, Upitnika perimenopauzalnog stanja te Ljestvice anksioznosti i depresivnosti kao osobine ličnosti. Rezultati hijerarhijske regresijske analize su potvrdili hipotezu o doprinosu specifičnih i nespecifičnih perimenopauzalnih promjena te anksioznosti i depresivnosti doživljaju utjecaja perimenopauzalnih promjena na zdravlje te ljepotu i fizički izgled kod žena srednje životne dobi, objašnjavajući 25% varijance doživljaja utjecaja na zdravlje te 21% na ljepotu i fizički izgled. Zaključno, rezultati pokazuju da je doživljaj narušavanja zdravlja, ljepote i fizičkog izgleda uslijed perimenopauze ovisan o stupnju obrazovanja, dobi rađanja prvog djeteta, stavu prema menopauzi i izraženosti tegoba te anksioznosti i depresivnosti.

ŽALJENJA I ČEŽNJE – SLIČNOSTI I RAZLIKE KOD TRI DOBNE SKUPINE

Ivana Nikolić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Zvezdan Penezić

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Čežnje se odnose na misli i osjećaje o aspektima života koji su nedovršeni ili nesavršeni, zajedno s težnjom za idealnim, utopijskim, alternativnim stanjem i iskustvom života. Takve misli i osjećaji tipično su intenzivni, ponavljajući te proizvode ambivalentno emotivno iskustvo. U ovom istraživanju nastojala se ispitati povezanost žaljenja i čežnji sa ishodom donesenih odluka. Ukoliko osoba navodi da ima veću količinu loše donesenih odluka u životu, znači li to da će imati intenzivnija žaljenja i čežnje? U pokušaju da se odgovori na ova pitanja, cilj ovog istraživanja bio je usporediti dimenzije žaljenja i čežnji s donošenjem odluka kod osoba mlađe, srednje i starije životne dobi. U istraživanju je sudjelovalo 348 ispitanika (124 muškarca i 224 žene), dobi 18-77 godina. Prvi dio upitnika u istraživanju uključivao je pitanja o demografskim varijablama ispitanika, dok je drugi dio uključivao tri skale za ispitivanje ispitanikovih odluka, žaljenja i čežnji. Prikupljanje podataka provodilo se grupno. Rezultati pokazuju kako između dobnih skupina postoje razlike u žaljenju. Osobe starije dobi imale su manje izraženo žaljenje u odnosu na osobe mlađe i srednje životne dobi. Također, utvrđeno je da između različitih dobnih skupina postoje razlike u žaljenju zbog donesenih odluka u različitim domenama. Nadalje, utvrđena je značajna negativna povezanost između dimenzija donošenja odluka i žaljenja. Što je ispitanik postizao niži rezultat na skali donošenja odluka te samim time više žalio zbog donesenih odluka u različitim domenama života, ujedno je postizao viši rezultat na skali žaljenja i samim time više žalio preispitujući svoje odluke. Na većini dimenzija čežnje postoji razlika između dobnih skupina. Općenito, rezultati pokazuju da su između većine dimenzija donošenja odluka i dimenzija čežnje, kao i žaljenja i dimenzija čežnje, utvrđene značajne povezanosti, u smjeru da što je intenzivnije žaljenje zbog donesene odluke, intenzivnija je i čežnja koju ispitanik osjeća.

DINAMIKA PSIHOMOTORNE AKTIVNOSTI KOD SUDIONIKA S RAZLIČITOM BAZALNOM FUNKCIONALNOM RAZINOM PSIHOMOTORNOG SUSTAVA

Matilda Nikolić, Ana Proroković, Ljiljana Gregov

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Rezultati dosadašnjih istraživanja u kojima se ispitivala dinamika psihomotornog sustava ukazuju na to da je ovaj sustav okarakteriziran istovremenom prisutnošću linearnih i nelinearnih promjena. Osnovna pretpostavka s kojom se krenulo u ovo istraživanje je da će grupe sudionika s različitim brzinom obavljanja zadatka, kao jednim od aspekata bazalne funkcionalne razine sustava, imati i različite obrasce promjena karakterističnih za dinamiku psihomotornog sustava. U ispitivanju je sudjelovalo 40 zdravih sudionika (bez kardiovaskularnih poremećaja), približno iste dobi (19 do 23 godina). Njihov zadatak je bio obavljanje različitih psihomotornih zadataka: jednostavan tapping zadatak, zadaci Fittsovog tappinga, repetitivni zadatak i zadaci izborne reakcije. Korišteni zadaci su se razlikovali ne samo po vrsti, već i po težini (zadaci Fittsovog tapping i zadaci izborne reakcije). Trajanje obavljanja zadataka bilo je prilagođeno broju jedinica vremenskih serija potrebnih za predviđene analize. Sudionice su bile podijeljene u dvije grupe i to na osnovi aritmetičke sredine intertap intervala za vrijeme obavljanja jednostavnog tapping zadataka. Tako su dobivene kategorije bržih i sporijih sudionika. Kako bi eventualne razlike u dinamici psihomotornog sustava bile što izraženije u svaku kategorije je ušlo po 15 sudionika. Rezultati su pokazali da se podjela sudionika na brže i sporije nije pokazala opravdanom. Naime, nije nađena razlika u brzini izvođenja niti jednog od ostalih zadataka korištenih u ovom istraživanju između dvije skupine sudionika. Dokaz da kategorizacija s obzirom na ovaj kriterij nije možda potpuno primjerena je i nepostojanje razlika u veličini niti jednog parametra linearne (snaga spektra na niskom i visokom frekvencijskom području, $1/f$ nagib) i nelinearne dinamike (korelacijska dimenzija i indeks determinizma) kod tzv. bržih i sporijih sudionika. Većina navedenih parametara su se pokazali osjetljivima na efekt težine zadatka.

IZRAŽENOST INDIVIDUALIZMA I KOLEKTIVIZMA KOD BOSANSKO-HERCEGOVAČKIH STUDENATA

Maja Pandža, Marijana Barišić, Arta Dodaj

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Prema Triandis (1994), očekuje se da je individualizam izraženiji u kompleksnijim kulturama, s višom tolerancijom prema odstupanju od društvenih normi. Teritorijalno i političko ustrojstvo u BiH je složeno i povezano je s etničkim opredjeljenjem njenih stanovnika. Stoga, cilj ovog istraživanja bio je ispitati izraženost horizontalnog i vertikalnog individualizma i kolektivizma kod studenata u BiH, pripadnika različitih etničkih skupina (Bošnjaka, bosanskih Hrvata i Srba). U istraživanju je sudjelovalo ukupno 426 ispitanika (71% žena), s područja Mostara, istočnog Sarajeva i Tuzle (Mdob=21). U svrhu utvrđivanja razine individualizma i kolektivizma, primijenjena je Skala horizontalnog i vertikalnog kolektivizma i individualizma (HVIC, Singelis i sur., 1995). Faktorskom analizom potvrđena je struktura dobivena u ranijim istraživanjima na području Hrvatske (Križanec i Biruški, 2009). Skalu čine vertikalni individualizam, horizontalni individualizam i kolektivizam. Vertikalni individualizam je definiran kao sklonost isticanju vlastite jedinstvenosti, uz naglasak na postojanju hijerarhije unutar grupe, dok je u grupi s izraženim horizontalnim individualizmom naglašen jednak status među članovima grupe. Kolektivizam je opisan kao izražena identifikacija s vlastitom grupom, uz stavljanje potreba grupe ispred vlastitih. Dvosmjernom analizom varijance utvrđene su značajne razlike u izraženosti kolektivizma, te horizontalnog i vertikalnog individualizma. Kod svih ispitanih etničkih skupina, najizraženijim se pokazao horizontalni individualizam, dok je vertikalni individualizam najmanje izražen. Na razini pripadnosti etničkim skupinama, horizontalni individualizam je izraženiji kod Bošnjaka, u odnosu na Srbe. Izraženost horizontalnog individualizma u BiH, kao usmjerenosti na vlastite potrebe, u odnosu na grupne, bez naglaska na hijerarhijskom ustrojstvu grupe potvrđuje postavke Triandisa (1994) o vezi individualizma/kolektivizma s kompleksnošću i čvrstinom kulture.

RADNI MODELI SEKSUALNOSTI, SEKSUALNO ZADOVOLJSTVO I SOCIOSEKSUALNOST KOD MUŠKARACA I ŽENA

Kristina Paponja

Metković, Hrvatska

Radni modeli seksualnosti su kognitivne generalizacije o seksualnim aspektima samog sebe koje se razvijaju iz prošlog iskustva, manifestiraju u sadašnjem iskustvu i utječu na seksualno ponašanje. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost radnih modela seksualnosti, seksualnog zadovoljstva i socioseksualnosti kod muškaraca i žena. U istraživanju je sudjelovao 201 ispitanik (97 muškaraca i 104 žene). Utvrđene su spolne razlike u socioseksualnosti i radnim modelima seksualnosti (za faktor distanciranje/ odvratanje pažnje), dok oba spola izvještavaju jednaku razinu seksualnog zadovoljstva. Rezultati su pokazali da postoji pozitivna povezanost radnih modela seksualnosti (za faktore održavanje veze i briga partnera/ uzbuđenje) sa seksualnim zadovoljstvom kod oba spola. Također je utvrđena pozitivna povezanost između socioseksualnosti i radnih modela seksualnosti (za faktore distanciranje/odvratanje pažnje i briga partnera/ uzbuđenje) na uzorku muškaraca, dok kod žena ta povezanost nije bila značajna. Nadalje, kod muškaraca nije postojala povezanost seksualnog zadovoljstva i socioseksualnosti, dok je kod žena ta povezanost bila značajna ali negativna. Dobiveni rezultati ovog istraživanja pokazuju da se trendovi seksualnosti mijenjaju. Žene imaju sve više nerestriktivno ponašanje i doživljavaju jednaku razinu seksualnog zadovoljstva kao i muškarci.

SAMOOZLJEĐIVANJE KOD MLADIH OBZIROM NA SPOL I RAZINU SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Iva Pejnović Franelić, Ljiljana Muslić, Martina Markelić, Irena Rojnić
Palavra, Sanja Musić Milanović, Ivana Pavić Šimetin, Dijana Mayer

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, Hrvatska

Marina Kuzman

Zavod za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", Zagreb, Hrvatska

Mladi i oni koji se o njima brinu i pružaju im podršku sve su svjesniji prakse samoozljeđivanja kod mladih. Međunarodno društvo za istraživanje samoozljeđivanja definira navedeno ponašanje kao namjerno i izravno povređivanje tjelesnog tkiva koje rezultira njegovim oštećenjem, na socijalno prihvatljiv način i bez suicidalnih namjera. Ono uključuje širok raspona ponašanja, od rezanja, griženja i guljenja kože do paljenja, udaranja i stezanja pojedinih dijelova tijela. Podaci u ovom radu su dobiveni 2011. godine u sklopu ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) istraživanja na 6143 učenika prvih i drugih razreda srednjih škola u Hrvatskoj. Ukupno 1812 (30%) učenika je izjavilo da su jednom ili više puta u svom životu razmišljali o tome da sebe ozlijede ili si naude na drugi način (21,6% dječaka i 38,4% djevojčica). Za utvrđivanje statistički značajnih razlika obzirom na spol i razinu srednjoškolskog obrazovanja i povezanosti korištena je neparametrijska statistička metoda (χ^2 test). Dobiven je statistički značajan slabi učinak oba čimbenika na vjerojatnost pojavnosti razmišljanja o samoozljeđivanju: $\chi^2(1)_{\text{spol}}=201,467$, $p=0.000$, $\Phi=0,18$ i $\chi^2(1)_{\text{srednjoškolsko obrazovanje}}=7,334$, $p=0.000$, $\Phi=0,04$ te njihova statistički značajna povezanost ($\chi^2(1)_{\text{spol/srednjoškolsko obrazovanje}}=13,941$, $p=0.000$, $\Phi=-0,09$). Od ukupno 1812 učenika koji su izjavili da su jednom ili više puta u svom životu razmišljali o tome da sebe ozlijede ili si naude na drugi način najveći je broj učenika, 1158 odnosno 63,9%, i to onih koje pohađaju gimnazije i četverogodišnje srednje škole, 839 odnosno 46,3% učenika. Među dječacima koji su izjavili da su jednom ili više puta u svom životu razmišljali o tome da sebe ozlijede ili si naude na drugi način ($n=654$), u najvećoj mjeri pohađaju također gimnazijske/četverogodišnje srednje škole (njih 63,9%).

SAGORIJEVANJE U BRAKU I STILOVI RAZRJEŠAVANJA BRAČNIH KONFLIKATA KAO PREDIKTORI OPĆEG PSIHOFIZIČKOG ZDRAVLJA

Jasmina Pekić, Marina Oros, Ana Genc

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Predmet istraživanja je ispitivanje sagorijevanja u braku i stilova razrješavanja bračnih konflikata kao prediktora općeg psihofizičkog zdravlja supružnika koji je sudjelovao u istraživanju. Provedeno istraživanje daje odgovor na pitanje koliki postotak varijance u općem psihofizičkom zdravlju objašnjava spomenuti set prediktora, koliki dodatni dio varijance objašnjavaju stilovi razrješavanja konflikata nakon uklanjanja utjecaja sagorijevanja i koji od prediktora daju značajan jedinstven doprinos u predviđanju kriterijske varijable. U istraživanju je sudjelovalo 144 ispitanika oba spola, prosječne dobi 41,3 godine, koji trenutno žive u bračnoj zajednici. Korišteni su sljedeći mjerni instrumenti: Inventar stilova razrješavanja konflikata u braku (CRSI), Upitnik sagorijevanja u braku (MB), te Skala zdravstvenog stanja porodice (FHSI), pri čemu su u analizu uključene samo procjene vlastitog općeg psihofizičkog zdravlja. Podaci su analizirani hijerarhijskom regresijskom analizom. U prvom bloku u regresijsku jednadžbu je uključeno sagorijevanje u braku, a u drugom tri stila razrješavanja bračnih konflikata: povlačenje, iskazivanje agresije i konstruktivan prilaz konfliktima. Rezultati sugeriraju značajnost prediktorskog modela u predviđanju varijance općeg psihofizičkog zdravlja supružnika ($R = 0,37$; $p \leq 0,01$). Stilovi razrješavanja bračnih konflikata objašnjavaju svega 4% varijance kriterijske varijable (R^2 -promjena = $0,04$) i njihov prediktivni doprinos nije statistički značajan ($p = 0,16$ za F -promjenu). Parcijalni doprinosi prediktora u drugom bloku ukazuju na značajnu pozitivnu povezanost iskazivanja agresivnosti prilikom konflikata s intenzitetom psihofizičkih smetnji ($\beta = 0,25$; $p \leq 0,05$), dok prediktivna moć sagorijevanja u braku koja se pokazuje značajnom u prvom bloku ($\beta = 0,31$; $p \leq 0,01$), u drugom bloku opada na zanemarivu razinu.

PROSOCIAL BEHAVIOR AND EMOTION RECOGNITION ABILITY AS PREDICTORS OF PEER ACCEPTANCE IN CHILDHOOD

Jelica Petrović, Jovana Trbojević, Marina Oros

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Children in first grade of elementary school have developmental task to adapt to new environment and social system, and to establish positive peer relations. Being liked by peers depends on individual competences of the child. Socially and emotionally more competent children tend to be more popular within the group. This research examines the role of prosocial behavior and emotion recognition in peer acceptance with children in the first grade of elementary school. The sample consisted of 101 children (51.5% girls), average age of 7.3 years. For determining the index of peer acceptance, we used sociometric technique, and for determining the level of prosocial behavior, we constructed the Scale of prosocial behavior assessed by teachers. Emotion recognition ability was measured by seven cards of the child showing emotions: happy, sad, angry, scared, surprised, ashamed and concerned. Result of regression analyses show that prosocial behavior and emotion recognition represent good predictive model ($F(2)=7.48, p<.001$) for peer acceptance, with 14% of the variance explained. Emotion recognition didn't show significant contribution as the single predictor, but when the interaction between the prosocial behavior and emotion recognition was included in the model, interaction was significant ($\beta=.24, p<.01$) and the model ($F(3)=7.46, p<.001$) explained 20% of the variance. Prosocial behavior was significant ($\beta=.30, p<.01$) in explaining the peer acceptance with children. At this early age prosocial behavior plays the important role in establishing positive peer relations where sharing, helping and being there for others are seen as the qualities that one should have in order to be liked, as do emotion recognition in combination with prosocial behavior. The most liked children were the ones who had both high prosocial behavior and high ability of emotion recognition. High emotion recognition ability alone isn't significant in peer acceptance at this age.

MORALNO RASUĐIVANJE KOD PRAVNIKA

Ana Proroković, Kristina Boban, Ljiljana Gregov

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Moralno ponašanje općenito predstavlja vrlo složen konstrukt, a jedna od njegovih bitnih dimenzija je moralno rasuđivanje koje je prema kognitivno-razvojnim teorijama središnja odrednica morala, a odnosi se na proces rasuđivanja u dvojbenim situacijama. Najutjecajnijim pristupom u okviru ovih teorija smatra se Kohlbergov model, prema kojem se moralni razvoj se odvija u tri osnovne razine (prekonvencionalna, konvencionalna i postkonvencionalna) od kojih svaka ima po dva razvojna podstupnja. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi razinu moralnog rasuđivanja kod pravnika koji primarno djeluju u različitim područjima struke (kazneno pravo, građansko pravo, radno pravo, javni bilježnici, suci). Osim upitnika koji je sadržavao neke ciljne sociodemografske varijable, u istraživanju je primijenjen Moral Judgement Test utemeljen na Kohlbergerovom pristupu (Lind, 2006) te namijenjen utvrđivanju stupnja tzv. moralne kompetencije kod pojedinca. Dodatno je moguće procijeniti i stupanj tzv. humanističke, odnosno tzv. konzervativne orijentacije ispitanika. Instrument je primijenjen na 137 zaposlenih ispitanika pravne struke (53 pravnika i 84 pravnice). Kako se moglo i očekivati, rezultati su pokazali da su dominantni stadiji moralnog rasuđivanja kod pravnika uglavnom u okviru konvencionalne i postkonvencionalne faze, te da postoje značajne razlike u razini moralnog rasuđivanja kod pravnika koji djeluju u različitim područjima struke. Rane faze moralnog rasuđivanja u najvećoj mjeri su zastupljene kod javnih bilježnika, a u najmanjoj mjeri kod pravnika čije je uže područje djelovanja radno pravo. Nadalje, kod pravnika je općenito u znatno većoj mjeri prisutna konzervativna orijentacija u odnosu na humanističku, te također postoje značajne razlike s obzirom na njihovo primarno područje djelovanja. Pomalo neočekivano, pokazalo se da najveću razinu humanističke orijentacije pokazuju suci i javni bilježnici, a najnižu pravnici koji djeluju unutar radnog prava.

ADHD AND COEXISTING CONDITIONS

Kristina Sesar

*Centre of Mental Health, Široki Brijeg Health Care Center,
Bosnia and Herzegovina*

Arta Dodaj

Department of Psychology, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina

Damir Sesar

*Centre of Mental Health, Široki Brijeg Health Care Center,
Bosnia and Herzegovina*

There is overwhelming evidence that children with attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) experience more maladjustment than typically developing youth. It seems clear that childhood ADHD and future adjustment problems are closely linked. Indeed, they are so closely linked that problems are created in drawing clear conclusions. Adjustment problems may also be indicative for ADHD symptoms. So the aim of this study was to examine predictive value of psychological adjustment on ADHD and vice versa. The study sample included 405 elementary school pupils ranging in age from 6 to 13 years. Data were collected using self-administered questionnaires. The Child Behaviour Check List / CBCL / 4 – 18 were used to gather information about externalized and internalized psychological problems in children, while symptoms of ADHD were assessed by Test of attention-deficit/hyperactivity. The results showed that children identified with ADHD had a significantly higher risk for psychological difficulties like externalized and internalized behavior problems, compared with children who had not identified ADHD. Furthermore, anxiety, social problems and problems with attention as a specific psychological difficulty represented predictive factors for ADHD. Obtained results indicate reciprocal relationship between ADHD and psychological problems which suggest the need for re-developing theoretical model of development ADHD.

POVEZANOST TRIJARHIJSKOG MODELA PSIHOPATIJE I VRIJEDNOSNIH ORIJENTACIJA

Katarina Sokić

Ured javnog bilježnika Stjepana Šaškora, Zagreb

Tajana Ljubin Golub

Učiteljski fakultet u Zagrebu i Hrvatsko Katoličko Sveučilište, Zagreb

U novije vrijeme razvijen je trijarhijski model psihopatije (engl. Triarchic Model, Patrick, Fowles & Krueger, 2009). Ovaj model predlaže postojanje tri fenotipski različite komponente psihopatije: bešćutnost-agresivnost koja se odnosi na agresivno i bešćutno traženje resursa za sebe, dezinhibiciju koja odražava tendenciju problematične kontrole impulsa te neustrašivost koja predstavlja izvor socijalne dominacije, emocionalne otpornosti i avanturizma. Vrijednosti se definiraju kao trajna vjerovanja koja utječu na izbor određenog ponašanja (Rokeach, 1973; Schwartz, 1994) i smatra se da nastaju kao rezultat socijalizacije. Budući da nedostaju istraživanja povezanosti psihopatije s vrijednostima, cilj ovog rada bio je ispitati povezanost trijarhijskog modela psihopatije s vrijednosnim orijentacijama. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 220 studenata (82 muških), prosječne dobi 21 godinu ($TR=18-45$; $M=21.4$, $SD=3.96$), s različitih visokih učilišta u Zagrebu. Ispitivanje je provedeno grupno tijekom nastave. Primijenjeni su Trijarhijska mjera psihopatije (Patrick, 2010) i Skala vrijednosnih orijentacija (Franc i sur., 2002). Bivarijatne korelacije pokazale su da su sve tri komponente pozitivno povezane s hedonističkom orijentacijom, dok su bešćutnost i dezinhibicija negativno povezane s konvencionalnom i samoostvarujućom orijentacijom. Regresijske analize pokazale su da komponente psihopatije objašnjavaju značajan dio individualne varijance vrijednosnih orijentacija: 6% individualnih varijacija samoostvarujuće vrijednosne orijentacije, 16% hedonističke i 11% konvencionalne vrijednosne orijentacije. Rezultati upućuju da bi usvajanje konvencionalnih i samoostvarujućih vrijednosti moglo predstavljati zaštitni faktor za razvoj psihopatskih karakteristika, a usvajanje hedonističkih vrijednosti rizični faktor.

VLASNICI PASA I MAČAKA IZ PERSPEKTIVE TEORIJE AFEKTIVNOG VEZIVANJA

Milica Šarković

Klinika zavoda za mentalno zdravlje, Klinički centar Niš, Srbija

Dosadašnja istraživanja uvijek su se bavila kvalitetom afektivne vezanosti između dvije osobe. Međutim, posljednjih godina mnogi ljudi čuvaju pse i mačke ophodeći se prema njima kao prema ljudskim bićima, ravnopravnim članovima domaćinstva. Ovo istraživanje bavi se upravo procjenom obrazaca afektivne vezanosti vlasnika pasa i mačaka koji imaju status "surogat djece" i mogućnošću ostvarivanja afektivne vezanosti s njima. Osnovni cilj ovog istraživanja je utvrditi pripadaju li vlasnici kućnih ljubimaca (pasa i mačaka) određenom obrascu afektivne vezanosti, postoji li statistički značajna povezanost između skala afektivne vezanosti vlasnika i opažanja karakteristika ljubimca, kao i postoji li među vlasnicima neka specifičnost po pitanju sociodemografskih karakteristika. Uzorak čini 80 ispitanika (ujednačenih po spolu), koji su odgovarali na ASQ upitnik za procjenu afektivne vezanosti, PBS skalu za procjenu ponašanja kućnih ljubimaca kao i na pitanja iz upitnika o sociodemografskim karakteristikama. Rezultati su pokazali da postoji specifična distribucija obrazaca među vlasnicima kućnih ljubimaca u odnosu na redovnu populaciju. Dominantan je nesigurno-izbjegavajući obrazac (55% uzorka), slijedi nesigurni-dezorganizirani obrazac (26.3%) dok je nesigurno-preokupiranih i sigurno vezanih najmanje (3.7% i 15% uzorka). Kada je u pitanju povezanost rezultata ASQ upitnika i PBS upitnika, postoji statistički značajna povezanost između skale „potreba za podrškom i odobravanjem“ i važnosti srdačnog i odanog ponašanja, kao i statistički značajna povezanost između skale „preokupiranost“ i važnosti zabavnog i zanimljivog ponašanja kućnog ljubimca. Prema sociodemografskim karakteristikama prosječan vlasnik kućnog ljubimca ima od 20 do 35 godina, fakultetski je obrazovan, u emocionalnoj je vezi, ali ne i u braku, nema djece, živi s roditeljima i češće za kućnog ljubimca bira psa nego mačku.

UTJECAJ PRAVILNOSTI STRUKTURE BESMISLENIH RIJEČI NA IMPLICITNO PAMĆENJE

Martina Šilić

Mostar, Bosna i Hercegovina

Pavle Valerjev

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru

Prema teorijama dubine informacija, vjerojatnost zadržavanja informacije pri pamćenju ovisi o tome do koje je dubine informacija obrađena pri kodiranju. Pretpostavlja se da dubina obrade podrazumijeva plitku obradu (analiza fizikalnih ili senzornih obilježja informacije), dublju obradu (akustička razina) i najdublju obradu (semantička razina). Bolje strukturirani besmisleni materijal omogućuje dublju obradu informacija od lošije strukturiranog zbog mogućnosti kodiranja pomoću asocijacija. Međutim, neke studije pokazuju da upravo ta strukturalna pravilnost dovodi do povećanog broja lažnih uzbuna u testu prepoznavanja (efekt pseudoriječi). Cilj je bio ispitati razlike u implicitnom pamćenju smislenih i različito strukturiranih besmislenih riječi. U zadatku prepoznavanja ispitanik je trebao odlučiti je li prikazana riječ bila prezentirana u prethodnom zadatku (koji je bio zadatak leksičke odluke) ili ne. Riječi su prezentirane nasumično, u podjednakom omjeru s novim riječima koje nisu korištene u prethodnom zadatku. U prethodnom zadatku nije se tražilo zapamćivanje sadržaja, dakle radilo se o ispitivanju implicitnog pamćenja. Eksperiment je bio klasični, nezavisna varijabla je bila pretpostavljena dubina procesiranja informacija (smislenost i ortografska struktura besmislenih riječi, podijeljena u tri eksperimentalne situacije: smislene riječi, besmislene strukturirane i besmislene nestrukturirane riječi). Zavisne varijable su bile broj pogodaka i lažnih uzbuna. Korišten pribor su 3 liste riječi prethodno prezentiranih riječi i liste novih riječi, računalo (s tipkama DA i NE za reagiranje) i program SuperLab. Sudjelovalo je 28 ispitanica. Utvrđene su razlike u broju pogodaka u skladu sa postavljenom hipotezom za različito strukturiran materijal. Razlike u broju lažnih uzbuna nisu potvrdile efekt pseudoriječi.

UKLJUČENOST STUDENTICA U ČINJENJE I DOŽIVLJAVANJE ELEKTRONIČKOG NASILJA

Daniela Šincek, Marija Milić, Ivana Duvnjak

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Osijeku

Razvojem tehnologija promijenili su se načini komuniciranja ljudi te se u sve većoj mjeri ona odvija različitim elektroničkim medijima. Istraživanjem smo ispitali navike i iskustva korištenja Interneta te doživljavanje i činjenje nasilja na Internetu na uzorku studentica. U istraživanju je sudjelovalo 100 studentica diplomskog studija različitih studijskih grupa s Filozofskog fakulteta u Osijeku (dob sudionika $M=22,6$; $SD=1,56$). Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je upitnik kojim su se ispitale navike sudionica na Internetu te iskustva neugodnih i/ili uznemirujućih situacija na Internetu. Također je konstruiran i primijenjen upitnik kojim se ispitalo počinjeno i doživljeno elektroničko nasilje, kontrolirajuće ponašanje i uznemiravanje među partnerima. Osim navedenih upitnika u istraživanju je korištena i Skala doživljavanja i činjenja nasilja putem Interneta (Cetin, Yaman i Paker, 2011). Istraživanjem je utvrđeno kako studentice u prosjeku Internet koriste pet sati dnevno ($M=4,7$, $SD=4.32$), a čak 97% njih Internet koristi dva ili više sati. Najpopularnija društvena mreža koju koriste je Facebook (96%). U proteklih godinu dana 34 studentice su barem jednom doživjele neugodnu i/ili uznemirujuću situaciju na Internetu, a njih 17 je taj događaj jako ili strahovito jako uznemirio. Rezultati dobiveni na Skali doživljavanja i činjenja nasilja putem Interneta pokazuju kako je prevalencija počinjenog nasilja 31%, a prevalencija doživljenog nasilja 30% (broj studentica koji je barem jednom odgovorio da se ponašanje javilo često ili uvijek). Postotak sudionica koje su na upitniku kojim se ispituje partnersko počinjeno/doživljeno elektroničko nasilje, kontrolirajuće ponašanje i uznemiravanje barem jednom odgovorila da se ponašanje javlja često ili uvijek je za počinjeno nasilje 20%, a za doživljeno nasilje 21%. Istraživanjem je utvrđeno kako studentice Internet koriste svakodnevno te je ustavovljena prisutnost činjenja i doživljavanja elektroničkog nasilja i uznemiravanja.

BENEFITS OF USING FACEBOOK: UNCERTAINTY REDUCTION, SELF-DISCLOSURE AND SOCIAL CAPITAL

Teja Štefančič, Matija Svetina

Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija

Previous research has indicated that students who experience low self-esteem and low life satisfaction perceive less bridging, bonding and maintained social capital. Online uncertainty reduction was found to encourage students to self-disclose, which contributed to building a solid friend relationship. This is a very important issue, because solid friend relationship can lead to bridging, bonding and maintaining social capital, particularly among students with low self-esteem. The current study aimed to investigate how Facebook use is connected to self-esteem, uncertainty reduction, self-disclosure, creation and maintenance of social capital. To achieve these goals, an online survey was conducted among university students in Slovenia. We used a battery of measures in regard to the Facebook use, psychological well-being, online uncertainty reduction strategies, self-disclosure, and social capital. In particular, Facebook use was assessed with Facebook Intensity Scale and Off-to-Online Scale focusing on the overlap between real and virtual based friendships; online uncertainty reduction was assessed with passive, interactive and active strategies scales; social capital was assessed with bridging, bonding and maintained social capital scales. The results mainly confirm our expectations in terms of self-esteem, uncertainty reduction, self-disclosure and social capital. In addition, the findings rise a number of new questions, including problem of self-disclosure on Facebook, building friend and romantic relationships and building relationships among social isolated students.

ODNOS PROKRASTINACIJE I NEKIH ASPEKATA SUBJEKTIVNE DOBROBITI

Marijana Šunjić, Ivona Čarapina

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Anita Čuljak

*Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti,
Mostar, Bosna i Hercegovina*

Prokrastinacija je obično definirana kao disfunkcionalna tendencija odgađanja poduzimanja neke akcije, izvršavanja određenog (radnog) zadatka, ili donošenja odluke. Kao takva, često se povezuje s različitim emocionalnim stanjima. Odgađanje neke akcije ili zadataka, posebno ako ih osoba percipira kao averzivne, može privremeno poslužiti kao način regulacije emocija i raspoloženja. Ipak, u konačnici su njihovi učinci suprotni od željenih. U radnom okruženju može biti način privremenog izbjegavanja anksioznosti vezane uz neki zadatak. Odgađanje izvršavanja radnih obveza može rezultirati većim subjektivnim stresom odnosno uznemirenošću, dok s druge strane može poslužiti i kao način oslobađanja od stresa. Također, tendencija izbjegavanja obavljanja nekog zadatka do samog roka može biti i antecedenta i posljedica depresivnog raspoloženja. Istraživanje je provedeno s ciljem ispitivanja odnosa prokrastinacije i nekih aspekata subjektivne dobrobiti. Pretpostavljeno je kako će tendencija k prokrastinaciji biti značajno povezana sa samoprocijenjenom depresivnošću, anksioznošću i stresom. Uzorak su činili 51 žena i 26 muškaraca, zaposlenika jedne visokoškolske ustanove (u suradničkim zvanjima). Prokrastinacija je mjerena adaptiranom verzijom Skale izbjegavanja aktivnosti do samog roka (Van Eerde, 2003), dok je subjektivna dobrobit u ovom slučaju mjerena Skalom depresivnost, anksioznosti i stresa (DASS; Reić Ercegovac i Penezić, 2012). Kako je i očekivano, analiza rezultata je pokazala kako osobe sklonije prokrastinaciji izvješćuju o više depresivnih i anksioznih simptoma, kao i o više doživljenoga stresa. Ovakvi rezultati idu u prilog razumijevanju tendencije odgađanja izvršavanja zadataka u predviđenom ili željenom roku u kontekstu raspoloženja. Moguće je izvesti zaključak kako je prokrastinacijska tendencija usko povezana sa subjektivnom dobrobiti odnosno komponentom negativne emocionalnosti, no za utvrđivanje kauzalnog odnosa potrebno je provesti daljnja istraživanja.

KONSTRUKCIJA HRVATSKE VERZIJE PAVLOVIJANSKOG UPITNIKA ZA DJECU (PTS-C)

Sanja Tatalović Vorkapić

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Ivana Lučev

Hrvatska udruga za biofeedback i primijenjenu psihofiziologiju, Zagreb

Pavlovijanski upitnik temperamenta za djecu konstruiran je prema postupku kojeg su osmislili originalni autori PTS-a (Strelau, Angleitner i Newberry, 1999). Za svaku od definirajućih komponenti tj. faceta tri skale PTS-a generirane su čestice koje opisuju dječje ponašanje koje odražava taj aspekt dimenzije temperamenta. Snaga ekscitacije se odnosi na sposobnost da se izdrži vrlo intenzivno ili vrlo dugotrajno podraživanje bez pojave protektivne inhibicije. Pobuđenost živčanog sustava uslijed podražaja određenog intenziteta veća je kod djece s niskom razinom SE, koja manje uspješno funkcioniraju u uvjetima visoke razine podraživanja i manje su sklona visoko poticajnim, zahtjevnim ili riskantnim aktivnostima. Snaga inhibicije (SI) manifestira se kao sposobnost da se prekine ili odgodi neko ponašanje ako je to potrebno, te da se suzdrži od nekih ponašanja i reakcija (npr. izražavanja emocija) kad to situacija zahtijeva, dok se mobilnost živčanih procesa (MO) očituje u sposobnosti brzog i adekvatnog reagiranja na promjene u okolini (Strelau i sur., 1999). Odgajatelji u vrtićima procijenili su ponašanje ukupno 4256 predškolske djece na početnom skupu čestica. Zatim su odabrane čestice koje su najbolje reprezentirale pojedinu facetu dimenzije temperamenta u konačnu verziju upitnika. Razine pouzdanosti za sve tri skale bile su zadovoljavajuće (.78-.87), a faktorska analiza ukazala je na postojanje tri faktora što je bilo u skladu s teorijskim očekivanjima. U konačnoj verziji SE skale nisu bile zastupljene neke od definirajućih komponenti, vjerojatno jer se odnose na poduzimanje aktivnosti u zahtjevnim i opasnim situacijama pa su ih procjenjivači-odgajatelji percipirali kao izrazito nepoželjna ponašanja. Stoga je jedna od temeljnih smjernica za buduća istraživanja prikupiti roditeljske procjene temperamenta predškolske djece i ponoviti postupak konstrukcije konačne verzije PTS-C.

SIMILARITY IN AGGRESSION WITHIN FRIENDSHIP DYADS IN EARLY CHILDHOOD

Jovana Trbojević, Jelica Petrović

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

The first relationship outside our family system is the friendship dyad that we form in early childhood. Positive friendship experience contributes to the positive social, emotional, and cognitive development. Friendship dyads can be formed according to the theory of similarity which postulates that friendship dyads are formed when members have similar interests, goals, attitudes etc., or theory of complementary choice which says that dyads are formed in order to fulfill complementary needs. Relatively small number of studies examines the role of aggressive behavior in friendship dyads. This research examines the friendship dyads in early childhood, children average age of 7.3 years old in school settings. Specifically, it examines if friendship dyads at this age are formed on similar or complementary direct and indirect aggressive behavior in classroom. In order to identify friendship dyads we used sociometric technique where mutual choices were considered as a dyad. To determine the level of direct and indirect behavior we constructed the Teachers Scale of six most frequently used items in researches that describe those behaviors. The sample consisted of 101 children (girls 51.5%), where we found 38 friendship dyads. Result of t test for paired samples show that friendship dyads are formed on similar direct ($t(32)=.18, p=.85$) and indirect aggressive behavior ($t(32)=1.66, p=.11$). Aggressive children choose an aggressive friend, and a non aggressive children choose non aggressive friend. When both members are highly aggressive the friendship dyad is considered to be dysfunctional, and is a risk factor for developing behavior and interpersonal problems, and problems at school. These results can be the guideline for understanding aggressive dyads and the later delinquency groups, and for future researches to establish the quality of those dyads and their influence on the psychosocial development.

ANALIZA REKLAMA NA NACIONALNOJ I PRIVATNOJ TELEVIZIJI

Ivan Valentić, Dario Antić, Josipa Marenić, Ines Crnko

Zagreb, Hrvatska

Prema GFK istraživanju (2012) u Hrvatskoj 98% kućanstava posjeduje televiziju. Gledanjem televizije nemoguće je izbjeći gledanje televizijskih reklama. Fowles (1996) navodi kako se reklame baziraju na vidljivom, kako su vrlo površne te nude savršene slike lijepih ljudi koji se vesele i konzumiraju proizvod. U posljednjih se nekoliko desetljeća može primjetiti zanimljivi trend u reklamama; naime, sve više se tijelo izlaže za prodaju proizvoda (Pardom i Forde, 2006). U 75% reklama žena je seksualni objekt (Lin, 1998), a mnogi autori, poput Smitha i Simona (2004), smatraju kako su televizijske reklame neprimjerene za mlađu populaciju jer dolazi do hiperseksualizacije. Erotične reklame mogu imati negativne utjecaje na gledatelje; primjerice, više od 50% ljudi uspoređuje se s modelima na reklamama (Treise i Weigold, 1994), mršavo, savršeno tijelo negativno djeluje na samopoštovanje (Botta, 1999) te one mogu utjecati na stvaranje slike o svijetu (Cope Farrar i Kunkel, 2002). Cilj ovog istraživanja bio je popisati ukupni broj reklama i broj erotičnih reklama na nacionalnoj televiziji HRT1 i privatnoj televiziji RTL1 u razdoblju od 7.4.2014. do 13.4.2014. te ispitati postoji li razlika između nacionalne televizije HRT1 i privatne televizije RTL1 u ukupnoj količini reklama i količini erotičnih reklama. Na privatnoj televiziji RTL1 ukupno je prikazano 1651 reklama spram 330 na nacionalnoj televiziji HRT1. Na HRT-u 1 najzastupljenije su reklame s trgovinama i marketima (N=66), a kod RTL-a 1 prehrana (N=272). Obe televizijske kuće prikazivale su erotične reklame (RTL1=76, a HRT1=3) što je od ukupnog postotka činilo na RTL-u 4,6%, a na HRT-u 0,9% erotičnih reklama. Muško tijelo prikazano je u 6 reklama, a u ostalih 70 glavnu ulogu ima žensko tijelo. Najzastupljenije erotične reklame na obje televizijske kuće su reklame s prehranom (RTL1=14, HRT1=3).

SENSORY PROCESSING SENSITIVITY: GENDER DIFFERENCES AND RELATION TO SELF-ESTEEM

Kristina Vujnović Malivuk

Jekon, Sveučilište u Zagrebu

Ivana Hanzec

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb

Sensory processing sensitivity (SPS) is a relatively stable trait characterized by high sensitivity to stimuli and subtle changes in the environment as well as a tendency to become easily overwhelmed in a stimulating environment. It is related to, but differs from introversion and neuroticism. Although little is known about this subject, the interest for SPS has significantly increased over the last two decades, in general public as well as in scientific research. It is usually assessed by Highly Sensitive Person scale (Aron & Aron, 1997), a 27-item scale developed through a series of studies on SPS, and a shorter 12-item scale for children was also developed, with additional four items for controlling neuroticism (Pluess et al., 2012). Cultures seem to differ in whether they evaluate a trait like SPS as socially desirable or not, which might have a profound effect on the self-esteem of those high in SPS because of their sensitivity and deep processing of external stimuli, especially in adolescent girls. Therefore, we wanted to examine the characteristic of SPS in high school students in Croatia, differentiate SPS from introversion and investigate the existence of gender differences as well as the relation of SPS with self-esteem. The participants were 171 students of a vocational high school aged 14 to 18 who completed a number of questionnaires, including SPS scale for children, Rosenberg self-esteem scale and IPIP extroversion scale. Significant but moderate correlation with introversion indicated adequate distinction of the two constructs. The girls scored higher on SPS scale than boys; therefore, further analyses were conducted on separate samples. SPS was negatively correlated with self-esteem only for girls, however, after controlling for neuroticism the prediction of self-esteem in regression analysis was no longer significant. The results only partially support the hypotheses, and suggest that the construct should be further examined.

NEKOGNITIVNA OBILJEŽJA USPJEŠNOSTI DAROVITIH STUDENATA

Tatjana Vuković, Jasmina Pekić

Odsek za psihologiju Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Oslanjajući se na saznanja o multidimenzionalnoj prirodi darovitosti, ovo istraživanje imalo je cilj ispitati prediktivni doprinos nekognitivnih obilježja darovitih studenata s obzirom na njihov akademski uspjeh. Na početnom uzorku od 324 studenta Akademije umjetnosti i Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, primijenjeni su skraćena verzija upitnika VP+2 za procjenu osobina ličnosti, Frostova Multidimenzionalna skala perfekcionizma za mjerenje izraženosti perfekcionizma i Bezinovićeve skala za utvrđivanje aspekata samopoimanja. Kao kriterij darovitosti uzeta je prosječna ocjena na studiju (8,50 i više) kod studenata iz znanstvenog područja, dok je kod studenata Akademije umjetnosti položen prijemni ispit uzet kao pokazatelj izvrsnosti u umjetničkom domenu. Konačni uzorak je obuhvaćao 201 darovitog studenta (65.7% ženskog spola), starosti od 19 do 41 godine. Primijenjena je hijerarhijska regresijska analiza s tri bloka prediktora. Rezultati istraživanja pokazuju da je model koji obuhvaća osobine ličnosti, samopoimanje i perfekcionizam značajan u predviđanju uspješnosti darovitih studenata u znanstvenom i umjetničkom području. Značajan djelomični doprinos ostvaruju dimenzije Savjesnost, Negativna valencija (manipulativnost), Strah od negativne socijalne evaluacije i Osobni standardi, koji pozitivno koreliraju s kriterijem, i Agresivnost i Roditeljska kritika čija je korelacija s kriterijem negativnog predznaka. Rezultati se tumače u kontekstu suvremenih teorija i istraživanja o multidimenzionalnoj prirodi darovitosti s fokusom na postojanje tople i popustljive obiteljske klime, a koja je njegovala talent i poticala socio-emocionalni razvoj darovitih studenata. Pored Savjesnosti i Osobnih standarda kao dosljednih prediktora uspješnosti, Strah od negativne socijalne evaluacije može predstavljati opravdani motivator za napredovanje darovite osobe u određenom području, s ciljem zadovoljenja specifičnih kriterija i dobivanja poštovanja i priznanja od strane okoline.

FAKTORSKA STRUKTURA I PSIHOMETRIJSKE KARAKTERISTIKE HRVATSKE VERZIJE UPITNIKA KVOCIJENTA EMPATIJE

Anja Wertag

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Ivana Hanzec

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb

Kvocijent empatije (EQ, Empathy Quotient, Baron-Cohen i Wheelwright, 2004) mjeri empatiju kao sposobnost prepoznavanja i razumijevanja tuđih misli i osjećaja, te odgovarajuće emocionalne reakcije na njih. Iako je upitnik napravljen kako bi bio osjetljiv na nedostatak empatije kao dijela psihopatologije, često se koristi i u drugim područjima psihologijskih istraživanja. Cilj ovog rada bio je ispitati faktorsku strukturu i psihometrijske karakteristike hrvatskog prijevoda upitnika Kvocijenta empatije (Empathy Quotient, Baron-Cohen i Wheelwright, 2004), odnosno njegove skraćene verzije (EQ-28) koja se pokazala psihometrijski boljom od izvorne verzije (Lawrence i sur., 2004). Podaci su prikupljeni on-line na prigodnom uzorku sudionika (N = 113; 81 ženskog i 32 muškog spola) prosječne dobi 31,08 godina (SD = 7,22) u okviru šireg istraživanja krajem 2014. godine. Rezultati faktorske analize upućuju na jasnu trofaktorsku strukturu sukladnu strukturi dobivenoj u prijašnjim istraživanjima (Dimitrijević i sur., 2012; Lawrence i sur., 2004). Cronbachovi alfa koeficijenti odražavaju visoku unutarnju pouzdanost subskala kognitivne empatije i emocionalne reaktivnosti, no ne i subskale socijalnih vještina. Korelacijske matrice faktora EQ i odgovarajućih subskala Interpersonalnog indeksa reaktivnosti (Davis, 1980) upućuju i na konkurentnu valjanost subskala kognitivne empatije i emocionalne reaktivnosti, a korelacijske matrice s mjerama altruizma (mjerenog putem HEXACO-PI-R upitnika, Lee i Ashton, 2005) i Mračne trijade (Jones i Paulhus, 2014) pokazuju teorijski očekivane odnose pripadajućih konstrukata. Na temelju rezultata ovog preliminarnog istraživanja može se reći kako hrvatska verzija skraćenog upitnika Kvocijenta empatije (EQ-28) ima zadovoljavajuće metrijske karakteristike te predstavlja dobru mjeru kognitivne i emocionalne empatije primjenjivu na općoj populaciji odraslih.

NEKI ČIMBENICI STAVA PREMA PSIHOLOZIMA I PSIHOLOGIJI

Jelena Zec, Jasmina Čalić

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stav prema psiholozima i psihologiji kao znanosti i čimbenike koji imaju učinak na taj stav. Čimbenici su bili podijeljeni u dvije skupine, jedna se odnosi na socio-demografske karakteristike ispitanika, dok se druga skupina odnosi na poznanstvo s psihologom i tendenciju ka praštanju. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 608 ispitanika (301 muškog spola), dobnog raspona od 18 do 73 godine ($AS = 30.39$). Primjenjena su dva instrumenta: Skala stava prema psiholozima i psihologiji, konstruirana za potrebe ovog istraživanja i Skala praštanja (Forgiveness Scale: Rye et al., 2001). Faktorskom analizom Skale stava prema psiholozima i psihologiji izdvojen je jedan faktor koji objašnjava 33.89% zajedničke varijance. Rezultati analize kovarijance su pokazali da na stav prema psiholozima i psihologiji značajan učinak ostvaruju spol, mjesto stanovanja, poznanstvo psihologa i sklonost praštanju, dok obrazovanje, dob i status ljubavne veze nisu ostvarili značajne učinke, kao ni interakcije spomenutih varijabli. Dobiveni efekti pokazuju da pozitivniji stav imaju osobe ženskog spola, osobe koje su iz urbanijih sredina, koje poznaju psihologa, i koje su sklonije praštanju. Obzirom na to da najveći doprinos pozitivnijem stavu ostvaruje sklonost praštanju, može se zaključiti da su za stav prema psiholozima i psihologiji kao znanosti najviše odgovorni čimbenici ličnosti.

ESTETSKA PREFERENCIJA POLOŽAJA MADEŽA NA LICU

Marko Živanović

Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija

U ovom istraživanju proverjena je hipoteza o estetskoj preferenciji pozicije elementa sukladno idealnoj proporciji ("zlatni presjek") na naturalističkim podražajima – ljudskim licima. Preciznije, u radu je postavljeno pitanje preferirane pozicije madeža na licu sukladno zlatnom presjeku. Dodatno, proverjen je učinak koji preferirana, odnosno nepreferirana pozicija madeža na licu ima na percepciju lica u cjelini, kao lijepog, odnosno manje lijepog. Istraživanje je provedeno u tri faze. U prvoj fazi skupina ispitanika (N = 20) je vršila inicijalnu procjenu 10 fotografija (5 muškog i 5 ženskog lica) radi selekcije najadekvatnijih podražaja. Odabrane su dvije fotografije, jedna muškog, druga ženskog lica, relativno ujednačenih po procijenjenoj ljepoti. U drugoj fazi nova skupina ispitanika (N = 18) imala je zadatak da na odabranim fotografijama postavi madež na mjesto na licu koje smatraju lijepim, odnosno ružnim za madež. U trećoj fazi nova skupina ispitanika (N = 16) vršila je estetsku procjenu lica s "ružnim" i "lijepim madežom". Rezultati su pokazali da ispitanici, kada je u pitanju žensko lice, u prosjeku postavljaju "lijepi madež" na os zlatnog presjeka (ispod oka periferno, ili alternativno, na sredinu obraza u visini korijena nosa). U slučaju muškog lica, ova tendencija je manje jasna - ispitanici u prosjeku postavljaju "lijepi madež" na os zlatnog presjeka ispod oka periferno, ili na bradu ispod kuta usana udaljeno od osi zlatnog presjeka. "Ružni madeži" se u slučaju oba lica postavljaju na os simetrije, udaljeno od osi zlatnog presjeka (vrh nosa kao dominantan izbor). Rezultati procjene ljepote lica s madežima su pokazali da dodavanje "lijepog madeža" ne djeluje na estetsku preferenciju, dok dodavanje "ružnog madeža" čini cjelokupno lice manje lijepim.

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

322 DAN RAMIRAI
ZORANA BUJASA

**ADRESE AUTORA
AUTHORS' ADDRESSES**

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

Ajduković Dean

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
dajdukov@ffzg.hr

Ajduković Marina

Studijski centar socijalnog rada,
Pravni fakultet u Zagrebu
marina@dpp.hr

Aljić Damir

Odsjek za psihologiju, Filozofski
fakultetu Mostaru, Bosna i Hercegovina
damir.aljic@hotmail.com

Angelovski Aleksandra

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
aleksandra.a.angelovski@gmail.com

Anić Petra

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Rijeci
panic@ffri.hr

Antić Dario

Zagreb, Hrvatska
dario.antic.1@hotmail.com

Antičević Vesna

Sveučilišni odjel zdravstvenih
studija u Splitu
vesna.anticjevic@ozs.unist.hr

Aziraj-Smajić Vildana

KB "Dr.Irfan Ljubijankić",
Odjel za Neuropsihijatriju, Bihać,
Bosna i Hercegovina
v.aziraj@gmail.com

Babarović Toni

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Zagreb
toni.babarovic@pilar.hr

Babić Čikeš Ana

Faculty of Humanities and Social Sciences,
J. J. Strossmayer University of Osijek
ababic@ffos.hr

Babić Tanja

Dječji vrtić Girice, Cres
tanjababic@gmail.com

Bahun Ivana

Zagreb, Hrvatska
bahunivana@gmail.com

Bajšanski Igor

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Rijeci
sibajsan@ffri.hr

Bakotić Marija

Institut za medicinska istraživanja
i medicinu rada, Zagreb
mbakotic@imi.hr

Barbarić Bernarda

Zagreb, Hrvatska
barbaric.bernarda@gmail.com

Barić Renata

Kineziološki fakultet u Zagrebu
renata.baric@kif.hr

Barišić Marijana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Mostaru,
Bosna i Hercegovina
marijana.barisic@gmail.com

Barna Jelena

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
jelenabarna@gmail.com

Bartaković Sanja

Dječji vrtić Maslačak, Zaprešić
sanja.bartakovic@gmail.com

Batić Sanja

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
sanja.batic@gmail.com

Bauer Marina

Akademija likovnih umjetnosti, Zagreb
marinabau@yahoo.com

Belopavlović Radomir

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
radomirbelopavlovic@gmail.com

Bem Karlo

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
karlov_90@hotmail.com

Berat Nevena

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
nevena.berat@gmail.com

Bezinović Petar

Centar za istraživanje i razvoj
obrazovanja, Institut za društvena
istraživanja u Zagrebu
petar@idi.hr

Biglbauer Sonja

Zagreb, Hrvatska
sonja8@gmail.com

Biro Mikloš

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
biro@ptt.rs

Bjekić Jovana

Institute for Medical Research,
University of Belgrade, Serbia
bjekicjovana@gmail.com

Blanuša Nebojša

Fakultet političkih znanosti u Zagrebu
nblanusa@fpzg.hr

Blazhevskaja Stoilkovska Biljana

Institut za psihologiju,
Filozofski fakultet,
Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, R.
Macedonia
biljanabs@yahoo.com

Boban Kristina

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
kristina.boban@gmail.com

Bodroža Bojana

Institut za pedagoška istraživanja,
Beograd, Srbija
bojana.bodroza@gmail.com

Bogdanić Ana

Klinika za pedijatriju, KBC Zagreb
abogdani@gmail.com

Bojović Gordana

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
gordana.bj@hotmail.com

Bonetti Luka

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet,
Zagreb
lukab@erf.hr

Bosak Josipa

Mens Sana, Zagreb
josipabosak.jb@gmail.com

Bovan Kosta

Fakultet političkih znanosti u Zagrebu
kbovan@fpzg.hr

Božović Mina

Fakultet za medije i komunikacije,
Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
mina.hagen@gmail.com

Brajković Sanja

Pučko otvoreno učilište
Korak po Korak, Zagreb
sanja@korakpokorak.hr

Brajović Car Kristina

Fakultet za medije i komunikacije,
Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
kristina.brajovic.car@fmk.edu.rs

Brajša-Žganec Andreja

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Zagreb
andreja.brajsa-zganec@pilar.hr

Bratko Denis

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
dbratko@ffzg.hr

Brdarić Dragana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
draganabrdaric@gmail.com

Brdar Ingrid

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Rijeci
ibrdar@ffri.hr

Brebrić Marija

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
marijaabreb.33@hotmail.com

Britvić Antea

Hrvatska poštanska banka, d.d.,
Zagreb
antea.britvic@gmail.com

Britvić Dolores

Klinika za psihijatriju, KBC Split
dbritvic@globalnet.hr

Brković Irma

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
ibrkovic@ffzg.hr

Bubić Andreja

Katedra za psihologiju,
Filozofski fakultet u Splitu
abubic@ffst.hr

Bucik Valentin

Univerza v Ljubljani, Slovenija
valentin.bucik@ff.uni-lj.si

Burić Irena

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
buric.irena@gmail.com

Buško Vesna

Department of Psychology,
Faculty of Humanities and Social
Sciences, Zagreb
vbusko@ffzg.hr

Butković Ana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
abutkovi@ffzg.hr

Cannavo Michele

Instituto di Gestalt, HCC, Italy
michele.cannavo@gestalt.it

Carvalho Joana

Faculty of Psychology and Educational
Sciences, University of Porto, Portugal
joana.pereira.carvalho@gmail.com

Cecić Erpič Saša

Faculty of Sport,
University of Ljubljana, Slovenia
sasa.cecicerpic@fsp.uni-lj.si

Cerović Sofija

Odeljenje za psihologiju, Filozofski
fakultet u Beogradu, Srbija
sofija.cerovic@yahoo.com

Cmiljanović Marija

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultetu Novom Sadu, Srbija
cmiljanovic.marija@gmail.com

Crnko Ines

Zagreb, Hrvatska
ines.crnko@gmail.com

Crnković Silvija

Osnovna škola Julija Kempfa, Požega
silvija.crnkovic@gmail.com

Čalić Jasmina

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
jasminacalic90@gmail.com

Čarapina Ivona

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Mostaru,
Bosna i Hercegovina
carapina.ivona@gmail.com

Čekrlija Đorđe

Filozofski fakultet u Banjaluci,
Bosna i Hercegovina
djordje.cekrlija@unibl.rs

Čerenšek Igor

Conversatio Centar d.o.o.,
Zagreb
info@mentalnitrening.com

Černja Iva

Odjel za psihologiju,
Hrvatski studiji, Zagreb
iva_cernja@yahoo.com

Čolić Marija

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
mrcolic@gmail.com

Čolović Petar

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
petar.colovic@uns.ac.rs

Čorkalo Biruški Dinka

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
dcorkalo@ffzg.hr

Čović Marina

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
marina.chovich@gmail.com

Čuljak Anita

Fakultet prirodoslovno-matematičkih
i odgojnih znanosti, Mostar, Bosna i
Hercegovina
aniculjak@gmail.com

Dasović Ana

Zagreb, Hrvatska
ana.dasovic01@gmail.com

Davidović Nikolina

Klinika za psihijatriju, KBC Split
nikolina.davidovic@kbsplit.hr

Delale Eva Anđela

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji,
Zagreb
edelale@hrstud.hr

Despot Lučanin Jasminka

Odjel za psihologiju,
Hrvatski studiji, Zagreb
jdespot@hrstud.hr

Dinić Bojana

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultetu Novom Sadu, Srbija
bojana.dinic@gmail.com

Dobrosavljević**Anja**

Department of Psychology, Faculty
of Philosophy, University of Novi Sad,
Serbia
anja.dobrosavljevic@gmail.com

Dodaj Arta

Department of Psychology, University
of Mostar, Bosnia and Herzegovina
artadodaj@gmail.com

Dojčinova Milena

Skopje, R. Makedonija
milena_dojcিনova@yahoo.com

Đokić Jelena

Novi Sad, Srbija
jellenadjokic@hotmail.com

Domijan Dražen

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Rijeci
ddomijan@ffri.hr

Drapšin Marija

Department of Psychology, Faculty
of Philosophy, University of Novi Sad,
Serbia
marija.drapsin@yahoo.com

Dujčić Natalia

OŠ Matije Gupca, Zagreb
natalia.dujic@gmail.com

Dujmović Marin

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
marin.dujmovic@gmail.com

Duvnjak Ivana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Osijeku
iduvnjak@ffos.hr

Đorđević Ana

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
ana.crz.aveiro@gmail.com

Đorđić Jelena

Zavod za fizikalnu medicinu i
rehabilitaciju "Dr Miroslav Zotović"
j_tesanovic@yahoo.com

Đunda Dragan

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
djunda.dragan@gmail.com

Đurić Dijana

FZMR Dr Miroslav Zotovic,
Bosna i Hercegovina
milaco@inecco.net

Đurović Melanija

Dom za decu i
omladinu "Duško Radović",
Niš, Srbija
melanija_djurovic@yahoo.com

Ellersich Patrick

Fakultet za medije i komunikacije,
Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
patrick.ellersich@fmk.edu.rs

Erceg Jugović Inja

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
inerceg@ffzg.hr

Fesl Dina

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
dinafesl@live.com

Filipović Saša

Institute for Medical Research,
University of Belgrade, Serbia
sasa@filippovic.com

Franceško Mirjana

Katedra za psihologiju,
Fakultet za pravne i poslovne studije dr
Lazar Vrkatić, Novi Sad, Srbija
francmir@eunet.rs

Franić Tomislav

Klinika za psihijatriju, KBC Split
tomislav.franic@mefst.hr

Fritchand Ana

Institut za psihologiju, Filozofski
fakultet, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, R.
Macedonia
anebeba@yahoo.com

Fusić Lucija

Đurđevac, Hrvatska
lucyfusic@gmail.com

Galić Slavka

Opća županijska bolnica Požega
slavka.galic@po.t-com.hr

Galić Zvonimir

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
zgalic@ffzg.hr

Galinec Melita

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
melita.galinec@gmail.com

Gararić Isidora

Department of Psychology, Faculty
of Philosophy, University of Novi Sad,
Serbia
doratattoo@gmail.com

Gavrilov-Jerković Vesna

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
jerkovso86@gmail.com

Golušin Slobodan

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
bobogolusin@hotmail.com

Gregov Ljiljana

Odjel za psihologiju,
Sveučilište u Zadru
ljgregov@unizd.hr

Greiff Samuel

University of Luxembourg, Luxembourg
samuel.greiff@uni.lu

Grozdanovska Eli

Skopje, R. Macedonia
eli.grozdanovska@gmail.com

Grubić Marina

Klinika za pedijatriju, KBC Zagreb
maringru@gmail.com

Gulan Tanja

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
tagulan@unizd.hr

Hanzec Ivana

Odjel za psihologiju,
Hrvatski studiji, Zagreb
ihanzec@hrstud.hr

Hasanagić Anela

Internacionalni univerzitet u Sarajevu,
Bosna i Hercegovina
anela315@gmail.com

Hauser Goran

Zavod za gastroenterologiju,
KBC Rijeka
goran.hauser@medri.uniri.hr

Hedrih Vladimir

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija
vhedrih@hm.co.rs

Heđi Martina

Novi Sad, Srbija
martinahedi@gmail.com

Hildebrandt Andrea

Institut für Psychologie, Ernst-Moritz-
Arndt-Universität Greifswald, Germany
andrea.hildebrandt@uni-greifswald.de

Hjelmquist Erland

University of Gothenburg, Sweden
erland.hjelmquist@psy.gu.se

Hnojčik Adrijana

Centar za socijalnu skrb Daruvar
adrijana07@hotmail.com

Holmström Stefan

Department of Psychology,
Umeå University, Sweden
stefan.holmstrom@psy.umu.se

Hrgović Josip

AZVO, Zagreb
josip.hrgovic@azvo.hr

Hromatko Ivana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu i Odjel za
psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb
ihromatk@ffzg.hr

Huić Aleksandra

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
ahuic@ffzg.hr

Husremović Dženana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Sarajevu, Bosna i Hercegovina
dzenana.husremovic@gmail.com

Ivanec Dragutin

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
divanec@ffzg.hr

Ivanković Iva

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
ivakaogljiva@gmail.com

Ivanov Lozena

Odjel za psihologiju,
Sveučilište u Zadru
lilivanov7@gmail.com

Ivković Sonja

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
somentality@gmail.com

Jakopec Ana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Osijeku
ana.jakopec@gmail.com

Jakšić Ivana

Institut za pedagoška istraživanja,
Beograd, Srbija
ivanamjaksic@gmail.com

Janković Milana

Department of Psychology,
Faculty of Philosophy,
University of Novi Sad, Serbia
jankovic_milana@yahoo.com

Jelić Dragana

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
jel.dragana@gmail.com

Jelić Margareta

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
mjelic@ffzg.hr

Jerković Ana

Osnovna škola „Ivan Duknović“ Marina,
Marina
anasuto@gmail.com

Jerković Ivan

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
jerkovso@eunet.rs

Jerneić Željko

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
zeljko.jerneic@ffzg.hr

Jokić-Begić Nataša

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
njbegic@ffzg.hr

Jokić Boris

Centar za istraživanje i razvoj
obrazovanja, Institut za društvena
istraživanja u Zagrebu
boris@idi.hr

Jošić Smiljana

Institut za pedagoška istraživanja,
Beograd, Srbija
smiljana.josic@gmail.com

Jovanović Veljko

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
vejo@uns.ac.rs

Jovanov Milana

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
milana.jovanov@yahoo.com

Jugović Ivana

Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
jugovic@idi.hr

Jurin Tanja

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
tanja.jurin@gmail.com

Juzbašić Marija

Zagreb, Hrvatska
marija.juzbasic90@gmail.com

Kajtna Tanja

Faculty of Sport, University of Ljubljana, Slovenia
tanja.kajtna@fsp.uni-lj.si

Kalebić Maglica

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Rijeci
bkalebic@ffri.hr

Kaliterna Lipovčan

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
ljiljana.kaliterna@pilar.hr

Kamenov Željka

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
zkamenov@ffzg.hr

Kovač Dario

Dječji vrtić za djecu s teškoćama u razvoju "Latica", Zadar
kovacpsi@gmail.com

Kovač Dijana

OŠ Vrbani, Zagreb
dijana.kovac@xnet.hr

Kraljević Sandro

Zagreb, Hrvatska
kraljevic.sandro@gmail.com

Krip Marija

Opća županijska bolnica Požega
marija.krip@gmail.com

Krznarić Tina

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
tkrznari@ffzg.hr

Kuhn Ninoslava

Savez gluhih i nagluhih Grada Zagreba
nina.kuhn@gmail.com

Kurečić Maja

Zagreb, Hrvatska
maja.kurecic@gmail.com

Kurtović Ana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Osijeku
akurtovi@ffos.hr

Kušan Marija

Zagreb, Hrvatska
marijeta0808@gmail.com

Kuterovac Jagodić Gordana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
gkuterov@ffzg.hr

Kuzman Marina

Zavod za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar", Zagreb
marina.kuzman@stampar.hr

Laketić Jelena

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
jelenasm93@yahoo.com

Lauri Korajlija Anita

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
alauri@ffzg.hr

Lazić Milica

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
lazić.milica44@gmail.com

Livljanić Antonia

OŠ Šime Budnića, Zadar
antonia_livljanic@yahoo.com

Lončarević Ivana

Osnovna škola Augusta Harambašića,
Zagreb
vivana.loncarevic@skole.hr

Lopez-Zafra Esther

University of Jaén, Spain
elopez@ujaen.es

Löw Stanić Ajana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
aloew@ffzg.hr

Lučanin Damir

Zdravstveno veleučilište u Zagrebu
damir.lucanin@zvu.hr

Lučev Ivana

Hrvatska udruga za biofeedback i
primijenjenu psihofiziologiju, Zagreb
ivanalucev@gmail.com

Lučić Lana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
lkicin@gmail.com

Lukić Igor

I. gimnazija, Zagreb
igor.lukic.ipa@gmail.com

Ljetna psihologijska škola 24.

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
ahuic@ffzg.hr

Ljubin Golub Tajana

Učiteljski fakultet u Zagrebu
i Hrvatsko Katoličko Sveučilište,
Zagreb
tajana.ljubingolub@ufzg.hr

Ljubotina Damir

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
dljuboti@ffzg.hr

Macuka Ivana

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
imorand@unizd.hr

Magušić Radmila

Zagreb, Hrvatska
radica.magusic@gmail.com

Majić Ana

Zdravstvena škola Split
brecic@gmail.com

Malbaša Kristina

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
kristina.malbasa@gmail.com

Maljković Marija

OŠ Eugena Kumičića, Zagreb
mamaljko@gmail.com

Manasijević Marija

Katedra za psihologiju, Fakultet za
pravne i poslovne studije dr Lazar
Vrkatić, Novi Sad, Srbija
mmanasijevic@useens.net

Mančić Milica

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
milica_mancic@yahoo.com

Manenica Ilija

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
ilija.manenica@gmail.com

Marenčić Josipa

Zagreb, Hrvatska
josipa.marenic1903@gmail.com

Maričić Antonija

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji,
Zagreb
amaricic@hrstud.hr

Marinović Luka

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
lumarinov@unizd.hr

Markelić Martina

Hrvatski zavod za javno zdravstvo,
Zagreb
martina.markelic@hzjz.hr

Marković Danica

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
danica.markovic91@gmail.com

Marković Sunčana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
phantomesque@gmail.com

Marušić Iris

Centar za istraživanje i razvoj
obrazovanja, Institut za društvena
istraživanja u Zagrebu
iris@idi.hr

Masal Milica

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
milicamasal1992@gmail.com

Maslić Seršić

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
darja.maslic@ffzg.hr

Matešić, ml. Krunoslav

Odjel za psihologiju,
Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb
krunoslav.matesic@unicath.hr

Matešić Krunoslav

Naklada Slap, Jastrebarsko
kmatesic@ffzg.hr

Matić Ivan Pavao

Osnovna škola Sesvetska Sela, Zagreb
ivanpavao@gmail.com

Matić Jelena

Centar za istraživanje i razvoj
obrazovanja, Institut za društvena
istraživanja u Zagrebu
matic@idi.hr

Matuško Katarina

Mostar, Bosna i Hercegovina
mktarina25@gmail.com

Mayer Dijana

Hrvatski zavod za javno zdravstvo,
Zagreb
dijana.mayer@hzjz.hr

Mazalin Kristina

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
kmazalin@ffzg.hr

McNicholas Fiona

University College Dublin, Ireland
fiona.mcnicholas@olhsc.ie

Međedović Janko

Institut za kriminološka i sociološka
istraživanja, Fakultet za medije i
komunikacije, Beograd
janko.medjedovic@fmk.edu.rs

Mentus Tatjana

Faculty of special education and
rehabilitation, University of Belgrade
mentust@gmail.com

Mihić Vladimir

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
mihic@ff.uns.ac.rs

Mijatović Luka

Faculty of special education and rehabilitation, University of Belgrade, Serbia
luka.mijatovic@gmail.com

Mikac Una

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb
umikac@ffzg.hr

Mikić-Prvulović Mara

Niš, Srbija
maraladybug@gmail.com

Mikulić Matea

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku
mateamikulic1@gmail.com

Milić Marija

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Osijeku
mmilic@ffos.hr

Milinković Ivana

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultetu Novom Sadu, Srbija
ica.milinkovic@gmail.com

Milinković Milisav

UG "Crvena linija", Novi Sad, Srbija
milisav.milinkovic@gmail.com

Miljković Krečar Irena

Veleučilište VERN', Zagreb
irena.miljkovic@vern.hr

Milković Marina

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb
mmilkov@erf.hr

Miloš Dajana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
dajana.milos@hotmail.com

Milošević Aleksandra

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija
alexandra.milosevic1989@gmail.com

Milovanović Ilija

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
ilijamilovanovic1@gmail.com

Mirković Biljana

Filozofski fakultet u Banjaluci, Bosna i Hercegovina
biljana.mirkovic@blic.net

Modić Stanke Koraljka

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
kmstanke@ffzg.hr

Molander Bo

Department of Psychology, Umeå University, Sweden
bo.molander@psy.umu.se

Mrkobrad Katarina

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
katherinemkb@gmail.com

Mujagić Amela

University of Bihać, Bosnia and Herzegovina
mujagicamela@gmail.com

Musić Milanović Sanja

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb
sanja.music@hzjz.hr

Muslić Ljiljana

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb
ljiljana.music@hzjz.hr

Nikčević-Milković Anela

Odjel za nastavničke studije u Gospiću, Sveučilište u Zadru
anmilkovi@gmail.com

Nikolić Branko

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
branko.nikolic@erf.hr

Nikolić Ivana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Mostaru,
Bosna i Hercegovina
nikolic.ivana00@gmail.com

Nikolić Matilda

Odjel za psihologiju,
Sveučilište u Zadru
mnikolic@unizd.hr

Novaković Sara

Odeljenje za psihologiju,
Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
novakov.sara@gmail.com

Novović Zdenka

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
zdenov@ff.uns.ac.rs

O'Hara Lesley

University College Dublin, Ireland
lesley.ohara@ucd.ie

Obradović Vladimir

Zagreb, Hrvatska
vladimir.obradovic@zg.t-com.hr

Ogulmus Cemile Busra

Internacionalni univerzitet u Sarajevu,
Bosna i Hercegovina
busrabera@hotmail.com

Olujčić Ozana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
ozana.olujc@gmail.com

Opačić Goran

Department of psychology,
Faculty of Philosophy,
University of Belgrade, Serbia
opacicg@f.bg.ac.rs

Oros Marina

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
aniramo84@gmail.com

Osmani Ballazhi Sheruze

Department of Psychology, State
University of Tetovo, R. Macedonia
sheruze.osmani@unite.edu.mk

Ostović Ines

Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i
sigurnost na radu, Zagreb
ines.ostovic@gmail.com

Pahljina-Reinić Rosanda

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Rijeci
rosanda@ffri.hr

Pandža Maja

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Mostaru, Bosna i Hercegovina
maja.pandza@uwcim.uwc.org

Pandžić Zrinka

Osnovna škola Antuna Branka Šimića,
Zagreb
zrinkapandzic@yahoo.com

Panić Damjana

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija
damjana1988@yahoo.com

Paponja Kristina

Metković, Hrvatska
tinalesko@hotmail.com

Parmač Kovačić Maja

Odsjek za psihologiju
Filozofskog fakulteta u Zagrebu
mparmac@ffzf.hr

Pavić Šimetin Ivana

Hrvatski zavod za javno zdravstvo,
Zagreb
ivana.pavic@hzjz.hr

Pavić Jadranka

Zdravstveno veleučilište, Zagreb
jadranka.pavic@zvz.hr

Pavlin-Bernardić Nina

Odsjek za psihologiju, Filozofski
fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Odjel za
psihologiju, Hrvatski studiji, Zagreb
nbernardi@ffzg.hr

Pavlović Maša

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
masha.pavlovic@gmail.com

Payne Ileana

Zagreb, Hrvatska
ileana.jurin@gmail.com

Pećnik Ninoslava

Studijski centar socijalnog rada,
Pravni fakultet u Zagrebu
ninapecnik@net.hr

Pehlić Izet

Islamski pedagoški fakultet Univerziteta
u Zenici, Bosna i Hercegovina
izet.pehlic@gmail.com

Pejnović Franelić Iva

Hrvatski zavod za javno zdravstvo,
Zagreb
iva.franelic@hzjz.hr

Pekić Jasmina

Odsek za psihologiju
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
jpekic@ff.uns.ac.rs

Pelivan Ante

Zagreb, Hrvatska
ante.pelivan@gmail.com

Pendaroski Miroslav

Faculty of Psychology,
Skopje, R. Macedonia
m.pendaroski@yahoo.com

Penezić Zvezdan

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
zvezdan@unizd.hr

Perčević Robert

GfK, Zagreb
robert.percevic@gfk.com

Perić Jelena

Katedra za psihologiju,
Fakultet za pravne i poslovne studije dr
Lazar Vrkatić, Novi Sad, Srbija
peric.jellena@gmail.com

Petričević Ema

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ema.petricevic@ufzg.hr

Petrović Boban

Institut za kriminološka i sociološka
istraživanja, Beograd, Srbija
boban.petrovic@iksi.ac.rs

Petrović Darija

Novi Sad, Srbija
darijamp@gmail.com

Petrović Jelica

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
petrovicns@ptt.rs

Pirc Tina

Department of Psychology, Faculty of
Arts, University of Ljubljana, Slovenia
tina.pirc@ff.uni-lj.si

Plavec Aleksandra

Klinika za psihološku medicinu, KBC
Zagreb
aleksandra.plavec@gmail.com

Pletikosić Sanda

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci,
Hrvatska
spletikosic@ffri.hr

Podlesek Anja

Department of Psychology, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia
anja.podlesek@ff.uni-lj.si

Popov Boris

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
boris.popov@ff.uns.ac.rs

Popov Stanislava

Medicinska škola, Zrenjanin, Srbija
stanislava.popov@gmail.com

Prenda Suzana

Oružane snage Republike Hrvatske, Zagreb
suzana.prendja@gmail.com

Prizmić-Larsen Zvezdana

Washington University, St.Louis, USA
zprizmic@wustl.edu

Proroković Ana

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
aprorok@unizd.hr

Prot Franjo

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu
franjo.prot@gmail.com

Prot Sara

Center for the Study of Violence, Iowa State University, USA
sara.prot@yahoo.com

Puklek Levpušček Melita

Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija
melita.puklek@ff.uni-lj.si

Pulido-Martos Manuel

University of Jaén, Spain
mpulido@ujaen.es

Purić Danka

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
dpuric@f.bg.ac.rs

Putarek Vanja

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
vputarek@ffzg.hr

Raboteg-Šarić Zora

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
zora.raboteg-saric@pilar.hr

Rački Željko

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku
zracki@foozos.hr

Racz Aleksandar

Zdravstveno veleučilište, Zagreb
aleksandar.racz@zvu.hr

Radanović Jelena

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultetu u Novom Sadu, Srbija
radanovicj@gmail.com

Radić Jana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
jradic1311@gmail.com

Radošević-Vidaček Biserka

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb
bvidacek@imi.hr

Radović Darja

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
darjaradovic@gmail.com

Raguž Ana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu
raguzana1991@gmail.com

Rajhvajn Bulat Linda

Studijski centar socijalnog rada,
Pravni fakultet u Zagrebu
lindarajhvajn@net.hr

Rakočević Nikolija

Filozofski fakultet u Novom Sadu,
Srbija
nikarakocevic@live.com

Rauch Victoria

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
victoria.rauch.ffzg@gmail.com

Ravić Silvija

Osnovna škola Sesevetska Sela, Zagreb
silvija.ravic@gmail.com

Razum Josip

Odsjek za psihologiju
Filozofski fakultet u Zagrebu
josip.razumzg@gmail.com

Rebernjak Blaž

Department of Psychology, Faculty of
Humanities and Social Sciences, Zagreb
brebernj@ffzg.hr

Ristić Dedić Zrinka

Centar za istraživanje i razvoj
obrazovanja, Institut za društvena
istraživanja u Zagrebu
zrinka@idi.hr

Ristić Radica

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija
radicca87@yahoo.com

Rojnić Palavra Irena

Hrvatski zavod za javno zdravstvo,
Zagreb
irena.rojnic.palavra@hzjz.hr

Rokvić Sunčana

Klinika za pedijatriju, KBC Zagreb
suncanavujic@gmail.com

Rončević Zubković Barbara

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci,
Hrvatska
roncevic@ffri.hr

Rovan Daria

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
daria.rovan@ufzg.hr

Rosandić Marija

Novi Sad, Srbija
maruzaza@live.com

Ručević Silvija

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Osijeku
s.rucevic.03@cantab.net

Ružić Valentina

Centar za edukacije i istraživanja,
Naklada Slap, Jastrebarsko
valentina@nakladaslap.com

Ružin Duška

Department of Psychology,
Faculty of Philosophy,
University of Novi Sad, Serbia
duskica1992@gmail.com

Ružojčić Mitja

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
mitjar2@gmail.com

Sadiković Selka

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
selkasadikovic@yahoo.com

Salkičević Svjetlana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
ssalkice@ffzg.hr

Samac Nikola

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
nikolasamac@yahoo.com

Savić Maja

Filološki fakultet u Beogradu, Srbija
smaya@eunet.rs

Sesar Damir

Centre of Mental Health, Široki Brijeg
Health Care Center, Bosnia and
Herzegovina
damirsesar@yahoo.com

Sesar Kristina

Centre of Mental Health, Široki Brijeg
Health Care Center, Bosnia and
Herzegovina
ksesar@gmail.com

Shurbanovska Orhideja

Institut za psihologiju, Filozofski
fakultet, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, R.
Macedonia
surbanovska@yahoo.com

Sočan Gregor

Department of Psychology, University
of Ljubljana, Slovenia
gregor.socan@ff.uni-lj.si

Sokić Katarina

Ured javnog bilježnika Stjepana
Šaškora, Zagreb
sokickatarina@gmail.com

Sommer Werner

Institut für Psychologie, Humboldt-
Universität zu Berlin, Germany
werner.sommer@rz.hu-berlin.de

Sopic Ivana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
sopic.ivana@gmail.com

Sorić Izabela

Odjel za psihologiju,
Sveučilište u Zadru
isoric@unizd.hr

Sretković Tijana

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
b_nevena@hotmail.com

Slišković Ana

Odjel za psihologiju,
Sveučilište u Zadru
asliskovic72@gmail.com

Smojver-Ažić Sanja

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska
smojver@ffri.hr

Smolčić Jerković Ivana

Hrvatski zavod za zapošljavanje,
Slavonski Brod
ivanasjerkovic@gmail.com

Staničić Zrinjka

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u
Zagrebu
zrinjka.stancic@erf.hr

Staničić Ana

Centar za kognitivno bihevioralnu
terapiju, Zagreb
centarKBT@gmail.com

Stanković Milica

Fakultet za medije i komunikacije,
Beograd, Srbija
milica.stankovic564@fmk.edu.rs

Stanković Nikolina

Odsjek za psihologiju Filozofskog
fakulteta u Zagrebu
nikolina.nina.stankovic@gmail.com

Stefanović Stanojević Tatjana

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija
sstanja63@gmail.com

Stepić Sabina

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
sabina.stepic@zg.t-com.hr

Stojilković Aleksandra

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija
aleksandra.stojilkovic@filfak.ni.ac.rs

Stojilović Darko

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
darkostojilovic@gmail.com

Stojković Ana

Fakultet za medije i komunikacije,
Beograd
ana.stojkovic@fmk.edu.rs

Stojković Milena

Leskovac, Srbija
milena.mima89@gmail.com

Strnad-Jerbić Silva

OŠ Tituša Brezovačkog, Zagreb
silva.strnad-jerbic@skole.hr

Surla Lana

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
lanasurla92@gmail.com

Sušac Nika

Studijski centar socijalnog rada,
Pravni fakultet u Zagrebu
nika.susac@gmail.com

Sušanj Zoran

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
zoran.susanj@ffri.hr

Suvajdžić Katarina

Katedra za psihologiju, Fakultet za
pravne i poslovne studije dr Lazar
Vrkatić, Novi Sad, Srbija
katsuv90@gmail.com

Svetina Matija

Oddelek za psihologijo, Filozofska
fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija
matija.svetina@ff.uni-lj.si

Šaravanja Nikolina

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
nikolina.saravanja@gmail.com

Šarčević Dušana

Katedra za psihologiju, Fakultet za
pravne i poslovne studije dr Lazar
Vrkatić, Novi Sad, Srbija
dusana.sarcevic@fulbrightmail.org

Šarković Milica

Klinika zavoda za mentalno zdravlje,
Klinički centar Niš, Srbija
milicasarkovic@yahoo.com

Šilić Martina

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
martina_silic@hotmail.com

Šimić Šašić Slavica

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja,
Sveučilište u Zadru
ssimic@unizd.hr

Šimić Nataša

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
nsimic@unizd.hr

Šimoković Ksenia

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
ksenia.simokovic@gmail.com

Šincek Daniela

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Osijeku
dsincek@ffos.hr

Škrinjarčić Luka

Conversatio Centar d.o.o., Zagreb
info@mentalnitrening.com

Šobot Sonja

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultetu Novom Sadu, Srbija
sonjasobot93@gmail.com

Šošić Sara

Dom zdravlja, Split
sara.sosic@gmail.com

Štambuk Marina

Odjel za psihologiju, Hrvatski studiji,
Zagreb
aycoola@gmail.com

Štefančič Teja

Oddelek za psihologijo, Filozofska
fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija
teja.stefancic1@gmail.com

Štefanec Antonia

Centar za edukacije i istraživanja,
Naklada Slap, Jastrebarsko
antonia@nakladaslap.com

Štulhofer Aleksandar

Odsjek za sociologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
astulhof@ffzg.hr

Šunjić Marijana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Mostaru, Bosna i Hercegovina
marijana.sunjic@gmail.com

Šveljo Maja

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
majasveljo@gmail.com

Šverko Iva

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Zagreb
iva.sverko@pilar.hr

Tadinac Meri

Odsjek za psihologiju Filozofskog
fakulteta u Zagrebu
mtadinac@ffzg.hr

Tah Priya

The University of Warwick, United
Kingdom
p.tah@warwick.ac.uk

Takšić Vladimir

Department of Psychology, University
of Rijeka
vtaksic@ffri.hr

Tandarić Rebeka

Kineziološki fakultet u Zagrebu
rtandarić@gmail.com

Tatalović Vorkapić Sanja

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci
sanjatv@ufri.hr

Tišma Mariana

Fakultet za sport i turizam, Novi Sad,
Srbija
marianat@tims.edu.rs

Tjus Tomas

University of Gothenburg, Sweden
tomas.tjus@psy.gu.se

Tkalčić Mladenka

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Rijeci
mlat@ffri.hr

Tokić Milaković Ana

Studijski centar socijalnog rada, Pravni
fakultet u Zagrebu
atokic@pravo.hr

Tokić Andrea

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
apupic@gmail.com

Tomas Jasmina

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
jasmina.tomas@ffzg.hr

Tomić Ivan

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
itomic3@ffzg.hr

Tončić Marko

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Rijeci
mtoncic@ffri.hr

Tonković Mirjana

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
mtonkovi@ffzg.hr

Tonković Grabovac Maša

Odsjek za psihologiju,
Filozofski fakultet u Zagrebu
masa.tonkovic@ffzg.hr

Tošić Radev Milica

Filozofski fakultet u Nišu, Srbija
psi736@gmail.com

Tošković Oliver

Laboratory for experimental
psychology, Faculty of philosophy,
University of Belgrade, Serbia
otoskovi@f.bg.ac.rs

Travica Vesna

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
vesna.travica.bg@gmail.com

Trbojević Jovana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
jovana.trbojevic88@gmail.com

Trifunović Biljana

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Srbija
trifunovic_biljana@yahoo.com

Tuomainen Helena

The University of Warwick, United
Kingdom
helena.tuomainen@warwick.ac.uk

Tvrčković Josip

GfK, Zagreb
josip.tvrckovic@gfk.com

Urlić Ivan

Medicinski fakultet u Splitu
ivan.urlic2@gmail.com

Valentić Ivan

Zagreb, Hrvatska
ivan.valentic2@gmail.com

Valerjev Pavle

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
valerjev@unizd.hr

Varga Suzana

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
wsuza@hotmail.com

Vasić Aleksandar

Katedra za psihologiju, Fakultet za
pravne i poslovne studije dr Lazar
Vrkatić, Novi Sad, Srbija
aleksandarvasic1966@yahoo.com

Vlahović-Štetić Vesna

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
vlahovi@ffzg.hr

Vodanović Kosić Ana

Mens Sana, Zagreb
anavadanovickosic@gmail.com

Vranić Andrea

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
avranic@ffzg.hr

Vujić Dobrila

Katedra za psihologiju, Fakultet za
pravne i poslovne studije dr Lazar
Vrkatić, Novi Sad, Srbija
vujicd@eunet.rs

Vujnović Malivuk Kristina

Jekon,
Sveučilište u Zagrebu
krisvujnovic@yahoo.com

Vukasović Hlupić Tena

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
tvukasov@ffzg.hr

Vuković Tatjana

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
tatjana.vukovic89@gmail.com

Vulić Prtorić Anita

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru
avulic@unizd.hr

Wertag Anja

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Zagreb
anja.wertag@pilar.hr

Zarevski Predrag

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Zagrebu
pzarevsk@ffzg.hr

Zec Jelena

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
zecjelena@hotmail.com

Zeković Sonja

Department of Psychology, Faculty
of Philosophy, University of Novi Sad,
Serbia
sonja.zekovic@yahoo.com

Zotović Marija

Department of Psychology, Faculty
of Philosophy, University of Novi Sad,
Serbia
mzotovic@yahoo.com

Žauhar Valnea

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Rijeci
vzauhar@ffri.hr

Želeskov Đorić Jelena

Institut za kriminološka i sociološka
istraživanja, Beograd, Srbija
jelena.zeleskov.djoric@gmail.com

Žeželj Iris

Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
i.zezelj@f.bg.ac.rs

Živanović Marko

Odeljenje za psihologiju, Filozofski
fakultet u Beogradu, Srbija
markozivanovic13@gmail.com

Žuljević Dragan

Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet
u Novom Sadu, Srbija
drzuljevic@gmail.com

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

322 DAN RAMIRAI
ZORANA BUJASA

**KAZALO AUTORA
AUTHORS' INDEX**

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

A

Ajduković Dean 48, 72, 102, 142
Ajduković Marina 101, 102, 192, 214
Aljić Damir 236
Angelovski Aleksandra 242
Anić Petra 221
Antić Dario 282
Antičević Vesna 104, 121
Aziraj-Smajčić Vildana 253

B

Babarović Toni 105, 147, 201
Babić Čikeš Ana 66
Babić Tanja 106
Bahun Ivana 107
Bajšanski Igor 108, 232
Bakotić Marija 109
Barbarić Bernarda 110
Barić Renata 52, 54, 56
Barišić Marijana 267
Barna Jelena 242
Bartaković Sanja 194
Batić Sanja 111
Bauer Marina 237
Belopavlović Radomir 112
Bem Karlo 143
Berat Nevena 113, 196
Bezinović Petar 88, 89
Biglbauer Sonja 114
Biro Mikloš 191
Bjekić Jovana 115
Blanuša Nebojša 116
Blazhevka Stoilkovska Biljana 207
Boban Kristina 236
Bodroža Bojana 117
Bogdanić Ana 118
Bojović Gordana 119, 148, 218
Bonetti Luka 159
Bosak Josipa 257
Bovan Kosta 116
Božović Mina 238
Brajković Sanja 295

Brajović Car Kristina 238
Brajša-Žganec Andreja 147
Bratko Denis 126, 230
Brdarić Dragana 79, 82
Brdar Ingrid 144, 221
Brebrić Marija 120
Britvić Antea 122
Britvić Dolores 104, 121
Brković Irma 123
Bubić Andreja 124
Bucik 47
Burić Irena 74, 125, 209
Buško Vesna 58, 62, 66, 67
Butković Ana 63

C

Cannavo Michele 233
Carvalho Joana 145
Cecić Erpić Saša 55
Cmiljanović Marija 239
Crnko Ines 282
Crnković Silvija 240

Ć

Ćalić Jasmina 286

Č

Čarapina Ivona 279
Čekrlija Đorđe 127
Čerenšek Igor 100
Černja Iva 219
Čerović Sofija 241
Čolić Marija 128, 175
Čolović Petar 171, 204
Čorkalo Biruški Dinka 68, 70, 72
Čović Marina 129
Čuljak Anita 279

D

Dasović Ana 130
Davidović Nikolina 131
Delale Eva Anđela 132

Despot Lučanin Jasminka 132
Dinić Bojana 239, 242, 263
Dobrosavljević Anja 250
Dodaj Arta 267, 273
Dojčinova Milena 133
Domijan Dražen 75, 232
Drapšin Marija 243
Dujjić Natalia 123
Dujmović Marin 134, 228
Duvnjak Ivana 277

Đ

Đokić Jelena 244
Đorđević Ana 175
Đorđić Jelena 245
Đunda Dragan 135, 247
Đurić Dijana 127
Đurović Melanija 246, 262

E

Ellersich Patrick 238
Erceg Jugović Inja 136

F

Fesl Dina 171, 204
Filipović Saša 115
Franceško Mirjana 165
Franić Tomislav 131
Fritchand Ana 207
Fusić Lucija 137

G

Galić Slavka 101, 156
Galić Zvonimir 65, 73, 76, 130
Galinec Melita 129
Gatarić Isidora 250
Gavrilov-Jerković Vesna 78, 80, 81, 83
Golušin Slobodan 135, 247
Gregov Ljiljana 266, 272
Greiff Samuel 61
Grozdanovska Eli 248

Grubić Marina 118
Gulan Tanja 228

H

Hanžec Ivana 283, 285
Hasanagić Anela 138, 179
Hauser Goran 189
Hedrih Vladimir 224
Heđi Martina 244
Hildebrandt Andrea 62
Hjelmquist Erland 123
Hnojčik Adrijana 254
Holmström Stefan 63
Hrgović Josip 139
Hromatko Ivana 139
Huić Aleksandra 107, 140, 208
Husremović Dženana 93

I

Ivanec Dragutin 141, 173, 231
Ivanković Iva 129
Ivanov Lozena 249
Ivković Sonja 79

J

Jakopec Ana 95
Jakšić Ivana 117
Janković Milana 250
Jelić Dragana 143
Jelić Margareta 140, 142, 150
Jerković Ana 174
Jerković Ivan 206
Jerneić Željko 223, 251
Jokić-Begić Nataša 84, 104, 160
Jokić Boris 87
Jošić Smiljana 117
Jovanović Veljko 80, 83, 144
Jovanov Milana 171
Jugović Ivana 89
Jurin Tanja 114, 145, 160
Juzbašić Marija 146

K

Kajtna Tanja 57
Kalebić Maglica Barbara 101, 201
Kaliterna Lipovčan Ljiljana 147
Kamenov Željka 140, 158
Kapetan Andrea 119, 148, 218
Karan Marija 149, 213
Kardov Kruno 72
Karić Tijana 149
Karlović Ana 252
Kereša Marina 253
Keresteš Gordana 123
Kirigin Dora 150
Kiš-Glavaš Lelia 151
Klarin Mira 217
Kleinmann Martin 46
Klepač Olgica 152
Knežić Branislava 168
Knezić Grgur 199
Kodžopeljić Jasmina 153
Kokeza Filip 196
Kolić-Vehovec Svjetlana 201
Komidar Luka 190, 198
Korman Matija 154
Kosanović Branislav 165
Koščec Adrijana 109, 132
Kosmat Helena 155
Kotzmuth Ana 100
Kovač Dario 156
Kovač Dijana 123
Kraljević Sandro 157
Krip Marija 240
Krznarić Tina 158
Kuhn Ninoslava 159
Kurečić Maja 219
Kurtović Ana 254
Kušan Marija 255
Kuterovac Jagodić Gordana 136
Kuzman Marina 269

L

Laketić Jelena 247

Lauri Korajlija Anita 150, 160
Lazić Milica 79, 80, 81
Livljanić Antonia 161
Lončarević Ivana 86
Lopez-Zafra Esther 256
Löw Stanić Ajana 72, 142, 162
Lučanin Damir 163
Lučev Ivana 257, 280
Lučić Lana 219
Lukić Igor 172

LJ

Ljetna psihologijska škola 24. 164
Ljubin Golub Tajana 183, 274
Ljubotina Damir 64

M

Macuka Ivana 125, 209
Magušić Radmila 176
Majić Ana 258
Malbaša Kristina 255
Maljković Marija 123
Manasijević Marija 165
Mančić Milica 175
Manenica Ilija 94
Marenić Josipa 282
Maričić Antonija 259
Marinović Luka 249
Markelić Martina 269
Marković Danica 167
Marković Sunčana 255
Marušić Iris 84, 85
Masal Milica 260
Maslić Seršić Darja 91, 96, 97, 178
Matešić, ml. Krunoslav 203, 231
Matešić Krunoslav 201
Matić Ivan Pavao 184
Matić Jelena 85
Matuško Katarina 261
Mayer Dijana 269
Mazalin Kristina 182
McNicholas Fiona 131

Međedović Janko 168, 188, 233
Mentus Tatjana 166
Mihic Vladimir 148, 213, 218
Mijatović Luka 169
Mikac Una 62
Mikić-Prvulović Mara 146, 262
Mikulić Matea 195
Milić Marija 277
Milinković Ivana 263
Milinković Milisav 111
Miljković Krečar Irena 172
Milković Marina 159
Miloš Dajana 255
Milošević Aleksandra 170
Milovanović Ilija 153, 171, 204
Mirković Biljana 127
Modić Stanke Koraljka 173
Molander Bo 63
Mrkobrad Katarina 128
Mujagić Amela 66
Musić Milanović Sanja 269
Muslić Ljiljana 264, 269

N

Nikčević-Milković Anela 174
Nikolić Branko 151
Nikolić Ivana 265
Nikolić Matilda 266
Novaković Sara 175
Novović Zdenka 112

O

O'Hara Lesley 131
Obradović Vladimir 176
Ogulmus Cemile Busra 138
Olujic Ozana 129
Opačić Goran 166
Oros Marina 206, 270, 271
Osmani Ballazhi Sheruze 177
Ostović Ines 178

P

Pahljina-Reinić Rosanda 201
Pandža Maja 267
Pandžić Zrinka 181
Panić Damjana 210
Paponja Kristina 268
Parmač Kovačić Maja 182
Pavić Šimetin Ivana 269
Pavić Jadranka 163
Pavlin-Bernardić Nina 120, 184
Pavlović Maša 192
Payne Ileana 185
Pečnik Ninoslava 220
Pehlić Izet 138, 179
Pejnović Franelić Iva 269
Pekić Jasmina 153, 270, 284
Pelivan Ante 199
Pendaroski Miroslav 180
Penezić Zvezdan 92, 101, 134, 265
Perčević Robert 51
Perić Jelena 187, 216, 229
Petričević Ema 183
Petrović Boban 168, 188
Petrović Darija 244
Petrović Jelica 271, 281
Pirc Tina 190
Plavec Aleksandra 240
Pletikosić Sanda 189
Podlesek Anja 190
Popov Boris 143
Popov Stanislava 191
Prenda Suzana 186
Prizmić-Larsen Zvezdana 147
Proroković Ana 266, 272
Prot Franjo 59
Prot Sara 59
Puklek Levpušček Melita 200, 208
Pulido-Martos Manuel 256
Purić Danka 115, 192
Putarek Vanja 193

R

Raboteg-Šarić Zora 194
 Rački Željko 195
 Racz Aleksandar 163
 Radanović Jelena 191
 Radić Jana 129
 Radošević-Vidaček Biserka 109, 154
 Radović Darja 113, 196
 Raguž Ana 108
 Rajhvajn Bulat Linda 197, 214
 Rakočević Nikolija 167
 Rauch Victoria 198
 Ravić Silvija 184
 Razum Josip 199
 Rebernjak Blaž 67
 Ristić Dedić Zrinka 97
 Ristić Radica 170, 200
 Rojnić Palavra Irena 269
 Rokvić Sunčana 118
 Rončević Zubković Barbara 201
 Rosandić Marija 244
 Rovana Daria 183, 193
 Ručević Silvija 202
 Ružić Valentina 203
 Ružin Duška 243
 Ružojčić Mitja 96

S

Sadiković Selka 171, 204
 Salkičević Svjetlana 205
 Samac Nikola 206
 Savić Maja 168
 Sesar Damir 273
 Sesar Kristina 273
 Shurbanovska Orhideja 207
 Sočan Gregor 60
 Sokić Katarina 274
 Sommer Werner 62
 Sopić Ivana 255
 Sorić Izabela 125, 209, 249
 Sretković Tijana 113, 196
 Slišković Ana 92, 125, 209

Smojver-Ažić Sanja 201
 Smolčić Jerković Ivana 208
 Stančić Zrinjka 151
 Staničić Ana 90
 Stanković Milica 211
 Stanković Nikolina 255
 Stefanović Stanojević Tatjana 224
 Stepić Sabina 129
 Stojilković Aleksandra 210
 Stojilović Darko 175
 Stojković Ana 211
 Stojković Milena 212
 Strnad-Jerbić Silva 123
 Surla Lana 149, 213
 Sušac Nika 197, 214
 Sušanj Zoran 95
 Suvajdžić Katarina 215
 Svetina Matija 278

Š

Šaravanja Nikolina 129, 255
 Šarčević Dušana 187, 216, 229
 Šarković Milica 275
 Šilić Martina 276
 Šimić Šašić Slavica 217
 Šimić Nataša 156
 Šimoković Ksenia 119, 148, 218
 Šincek Daniela 101, 277
 Škrinjarić Luka 100
 Šobot Sonja 263
 Šošić Sara 121
 Štambuk Marina 72
 Štefančić Teja 278
 Štefanec Antonia 203
 Štulhofer Aleksandar 145
 Šunjić Marijana 279
 Šveljo Maja 239
 Šverko Iva 77, 105, 219, 237

T

Tadinac Meri 154
 Tah Priya 131

Takšić Vladimir 63
Tandarić Rebeka 54, 56
Tatalović Vorkapić Sanja 280
Tišma Mariana 53
Tjus Tomas 123
Tkalčić Mladenka 189
Tokić Milaković Ana 220
Tokić Andrea 94
Tomas Jasmina 97, 178
Tomić Ivan 71, 141, 222
Tončić Marko 221
Tonković Mirjana 141, 222
Tonković Grabovac Maša 122, 223, 251
Tošić Radev Milica 224
Tošković Oliver 225
Travica Vesna 226
Trbojević Jovana 271, 281
Trifunović Biljana 242
Tuomainen Helena 131
Tvrtković Josip 227

U

Urlić Ivan 69

V

Valentić Ivan 282
Valerjev Pavle 228, 276
Varga Suzana 149, 213
Vasić Aleksandar 187, 216, 229
Vlahović-Štetić Vesna 193
Vodanović Kosić Ana 257
Vranić Andrea 155, 222
Vujić Dobrila 215
Vujnović Malivuk Kristina 283
Vukasović Hlupić Tena 126, 230
Vuković Tatjana 206, 284
Vulić Prtorić Anita 86

W

Wertag Anja 285

Z

Zarevski Predrag 101, 231
Zec Jelena 286
Zeković Sonja 243
Zotović Marija 243

Ž

Žauhar Valnea 232
Želeskov Đorić Jelena 168, 233
Žeželj Iris 128, 175
Živanović Marko 115, 241, 287
Žuljević Dragan 81, 82, 83

3

**22.DANI
RAMIRA I
ZORANA
BUJASA**

POZIV NA OBJAVU RADOVA U ČASOPISU SUVREMENA PSIHOLOGIJA

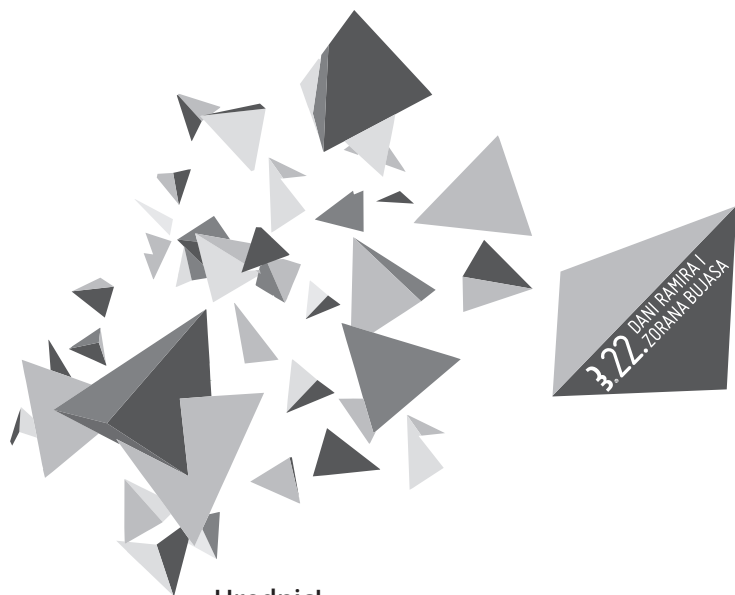
Pozivaju se autori da pošalju radove za objavu u drugom broju Suvremene psihologije, godište 2015. Radovi trebaju biti koncipirani u formi kratkih priopćenja (maksimalno 8 kartica bez imena autora i sažetka, sažetak do 2000 znakova s razmacima). Tekstovi trebaju biti na engleskom jeziku uz sažetak na hrvatskom jeziku (govornicima iz drugih jezičnih područja će biti preveden sažetak na hrvatski jezik). Prednost će imati radovi iz područja razvoja psihologijskog instrumentarija i provjere novijih modela i teorija u psihologiji.

Radove, pripremljene u skladu s uputama autorima časopisa Suvremena psihologija, treba poslati zaključno s 1. lipnjem 2015. na adresu suvremena@nakladaslap.com s napomenom „za DRZB izdanje“.

16. - 18. TRAVNJA 2015.
APRIL 16-18, 2015

Urednici

Predrag Zarevski

Tanja Jurin

Koraljka Modić Stanke

Grafičko oblikovanje naslovnice

Bojan Kanižaj

Grafička priprema

Alfacommerce d.o.o.

Maja Alijagić

Izdavač

Filozofski fakultet, Zagreb

Tisak

Grafički zavod Hrvatske, d.o.o., Zagreb

Naklada

450